

AMPUMAHARRASTUKSEN
KEHITTÄMISHANKE
2008 - 2014

AMPU-HANKE
2008 - 2014

Loppuraportti

SISÄLTÖ:

1.	Tiivistelmä.....	3
2.	Ampumaharrastuksen kehittämishankkeen perustaminen	5
3.	Hankkeen tavoitteet ja tulokset	7
3.1.	Hankkeen tavoitteet	7
3.2.	Rata-hanke	9
3.2.1.	Ampumaratojen turvallisuuden ja ympäristövaikutusten hallinnan kehittämishanke	9
3.2.1.1.	Hankkeen tausta ja tavoitteet.....	9
3.2.1.2.	AMPY-hanke.....	11
3.2.1.3.	BAT-hanke.....	14
3.2.1.4.	Ampumaratakatselmukset ja ympäristötyöryhmän asiantuntijapalvelu	16
3.2.1.5.	LIPAS-rekisterin päivittäminen.....	18
3.2.1.6.	Ympäristökoulutusmateriaali	20
3.2.1.7.	Työturvallisuusohje	21
3.2.1.8.	Ampumarata-alueiden riskinhallintajärjestelmä.....	23
3.2.2.	Alueneuvottelukuntaverkosto ja ampumaratojen kehittäminen	23
3.3.	Ampumakortti -hanke	26
3.3.1.	Hankkeen tausta ja tavoitteet.....	26
3.3.2.	Apumakorttikoulutuksen valmistelu ja saavutetut tulokset	27
3.3.3.	Varusmiesten apumakorttikoulutus	29
3.3.4.	Apumakorttikoulutuksen jatkokoulutus	30
3.3.5.	Koulutusmateriaalin tuottaminen.....	32
3.3.6.	Esittelymateriaalin tuottaminen	32
3.3.7.	Koulutusjärjestelmän jatkokehittäminen.....	33
3.3.8.	Apumakortti ”tuotteena” ja sen asema lupakäytännössä	33
3.4.	Lainsäädäntöhankkeisiin vaikuttaminen.....	35
3.4.1.	Ase- ja apumaratalainsäädäntö	35
3.4.2.	Ympäristönsuojeluun liittyvät lainsäädäntöhankkeet.....	44
3.5.	Edunvalvonta	46
3.6.	Tiedottaminen	52
3.6.1.	Foorumin seminaarit	52
3.6.2.	Muu tiedottaminen	53
3.6.3.	Foorumin kotisivut.....	54
4.	Hankkeen raportit sekä tuotettu esitys- ja markkinointimateriaali	54
5.	Hankkeen resurssit ja niiden käyttö	55
6.	Hankkeen ohjausryhmä ja muut työryhmät.....	59
7.	Dokumentointi.....	61
8.	Hankkeen jatkotoimenpidesuosituksset.....	61
9.	Päätäntä	63
30	LIITETTÄ	64

1. Tiivistelmä

Ampumaharrastuksen kehittämishankkeen ideointivaiheen voidaan katsoa alkaneen lokakuussa 2006, jolloin Nammo Lapua Oy:n toimesta päätettiin laatia suunnitelma tutkimuksesta, jolla selvitettäisiin ampumaharrastuksen kehittämismahdollisuuksia Suomessa. Suunnitelman mukaan tulisi pyrkiä

- 1) kehittämään koko maahan lukumääräisesti riittävät ampumaharrastukseen soveltuvat, turvalliset ja viranomaismääräysten mukaiset suorituspaikat (ampumaradat ja -keskukset)
- 2) selkiyttämään ja yhtenäistämään olemassa olevia säännöstöjä sekä yhdenmukaistamaan koulutusjärjestelmä kaikille ammunnan harrastajille lajien erityispiirteet huomioiden sekä
- 3) vahvistamaan ja laajentamaan yhteiskunnallista hyväksyntää koko ampumaharrastukselle edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamisen myötä.

Ampumaharrastusfoorumi jatkoi valmistelua siten, että hankkeen käynnistämisen voitiin julkistaa Finlandia-talolla pidetyssä seminaarissa 25.4.2008. Seminaarin yhteydessä nousi useassa puheenvuorossa esille ongelmia ympäristölupa-asioiden epäselvyys ja jopa ristiriitaisuus ja ampumaratoja säätelevän lainsäädännön jälkeenjääneisyys sekä sirpaloituneisuus. Ongelmien poistaminen otettiin hankesuunnitelmassa painopistealueiksi hankevalmistelun aikana syntyneiden tavoitteiden rinnalle.

Ampumaratojen ja niiden ympäristöasioiden hallinnan kehittämiseksi

- 1) Osallistuttiin ampumaratojen ympäristölupaohjeistusta (AMPY) valmistelemaan työryhmään. Lupakäytäntöjen yhtenäistämisohjeeksi tarkoitettu opas sisältää kartoituksen ampumaradoista sekä niiden ympäristövaikutuksista ja niitä säätelevästä lainsäädännöstä, ohjeistusta ampumaradan ympäristöluvan hakijalle ja lupaviranomaiselle sekä kehittämissuosituksia.
- 2) Osallistuttiin ja rahoitettiin työryhmyötä, jossa selvitettiin ampumaratojen parhaita käyttökelpoisia tekniikoita (BAT) haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Kuvattuja tekniikoita arvioitiin niiden toimivuuden, saatavuuden ja kustannusten perusteella. Lisäksi osasta laadittiin mallisuunnitelmat. Loppuraportti hyväksyttiin joulukuussa 2013.
- 3) Vuonna 2010 perustettiin foorumin ympäristötyöryhmä. Sen "asiantuntijapalvelutoiminta" käynnistyi välittömästi vilkkaana. Vuosien varrella tuettiin noin 50 ampumarata-aktiivia heidän haasteissaan. Erityisesti apua ja neuvoja on kysytty lupaprosesseihin ja meluhaasteiden hallintaan liittyen. Lisäksi työryhmä toteutti 9 laajempaa ampumaradan ympäristökatselmusta.
- 4) LIPAS-rekisteri päivitettiin yhteistyössä ampumaharrastusfoorumin jäsenjärjestöjen, alueneuvottelukuntien sekä Jyväskylän yliopiston kanssa. Kyselytutkimuksella saatiin uutta tietoa yli 200 rata-alueesta.
- 5) Ympäristökoulutusmateriaalin päivistytyä tilattiin Ramboll Oy:lta. Luonnosmateriaalista järjestettiin 7 kuulemistilaisuutta. Palautteen perusteella viimeistely ja täydennetty materiaali valmistui toukokuussa 2014.
- 6) Ampumaradoilla työskenteleville laadittiin työturvallisuusopas. Oppaassa huomioitiin mm kemialliset ja fysikaaliset altisteet sekä tapaturman uhka.
- 7) Perustettiin 21 seutu- tai maakunnallista alueneuvottelukuntaa, joita tuettiin keskeisimpänä tavoitteena uusien ampumaratojen kehittäminen.

Ampumakorttihankkeen keskeisimmäksi tavoitteeksi asetettiin yhtenäisen peruskoulutusjärjestelmän rakentaminen turvalliseen ja vastuuntuntoiseen ampumaharrastuksen aloittamiseen. Koulutuksen sisältö muodostui seuraavista kokonaisuuksista; Ammunta harrastuksena, Ampuma-aseet ja turvallisuus, Aseet ja varusteet, Varotoimenpiteet ja suojavälineet, Ampuma-aselainsäädäntö ja lupamenettely, Ammunnan perusteet, Ampujan ympäristöoppi, Ratasäännöt ja –käyttäytyminen, Sovellettu ampumaharjoitus, Oma-toiminen ”opastettu” harjoittelu sekä Kirjallinen koe ja ampumataitotesti. Hankkeen aikana tehtiin seuraavia toimenpiteitä:

- 1) Ampumakortin rekisteröitiin tavaramerkiksi vuonna 2009.
- 2) Laadittiin yhtenäinen koulutusmateriaali niin ilma- kuin ruutiaseille, joka on käännetty myös ruotsin kielelle
- 3) Tuotettiin 15 lajiesittelyvideoita, koulutusta tukevia ”videoklippejä” sekä muuta esitys- ja markkinointimateriaalia
- 4) Kurssitettiin noin 250 ruutiase- ja 180 ilma-asekorttikouluttajaa
- 5) Myönnettiin ampumakortteja vuosien varrella yli 1500 kpl.

Ampumaratafoorumi muutti vuonna 2009 nimensä ampumaharrastusfoorumiksi. Syynä tähän oli, että toiminta oli laajentunut kattamaan harrastustoimintaan liittyvän edunvalvonnan koko ”kirjon”, joista ohessa joitakin esimerkkejä:

- 1) Ampuma-aselain uudistamishankkeisiin pyrittiin osallistumaan aktiivisesti, jotta laki mahdollistaisi eettisesti kestäväan ampumaharrastuksen tulevaisuudessakin. Ensimmäisellä lainsäädäntökierroksella valitettavasti tavoite ei toteutunut eikä annetuilla lausunnoilla saatu muutoksia ongelmakohtiin
- 2) Vuonna 2012 käynnistyneeseen lainsäädännön uudistamishankkeeseen sitä vastoin päästiin osallistumaan aktiivisesti ja parhaillaan eduskuntakäsittelyssä oleva lakiehdotus on harrastajakunnan kannalta hyväksyttävissä.
- 3) Hankesuunnitelmaa valmisteltaessa asetettu tavoite uuden ampumaratalain säätämisestä toteutunee ilmeisesti tässä samassa yhteydessä.
- 4) Ympäristönsuojelulain uudistamishankkeeseen liittyen pidettiin esitys harrastajakunnan tavoitteista kuulemistilaisuudessa sekä annettiin lausunto lakiluonnoksesta. Lisäksi annettiin lausunnot pohjavesien suojeluasiasta.
- 5) Foorumin ajankohtaisiin teemoihin keskittyvistä seminaareista on muodostunut vuosittainen perinne. Osallistujamäärät ovat olleet 60-110 välillä.
- 6) Hankkeen kuluessa on tehty tai pidetty noin 50 virallisuonteista esitystä.

Ampumaharrastusfoorumin asema suomalaisen ampumaurheilun vaikuttajana on vahvistunut merkittävästi AMPU-hankkeen yhteydessä tehtyjen eri toimenpiteiden ansiosta. Tästä hyviä esimerkkejä ovat foorumin kutsuminen eri ministeriöiden johtamien valtakunnallisten hankkeiden yhteistyöosapuoleksi ja asiantuntijajäseneksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön huomattavalla taloudellisella tuella on ollut ratkaiseva merkitys keskeisimpien osahankkeiden etenemismahdollisuuksille. Se kertoo osaltaan myös vahvasta luottamuksesta foorumin toimintaa kohtaan.

Ampumaharrastusfoorumin ja sen AMPU-hankkeen puolesta haluamme lausua kiitoksemme kaikille tukijoillemme sekä kymmenille hankkeen eri työryhmissä toimineille. Te kaikki olette osaltanne mahdollistaneet tämän monivuotisen yhteisen menestystarinamme.

2. Ampumaharrastuksen kehittämishankkeen perustaminen

Ampumaharrastuksen kehittämishankkeen (AMPU-hankkeen) ideointivaiheen voidaan katsoa alkaneen lokakuussa 2006. Tällöin johtaja Jan Koivurinta Nammo Lapua Oy:stä antoi Esko Hakuliselle työtehtäväksi laatia suunnitelma tutkimuksesta, jolla selvitettäisiin ampumaharrastuksen kehittämismahdollisuuksia Suomessa. Suunnitelman laatimista tukemaan palkattiin ulkopuoliseksi konsultiksi Esko Hasila Condef Oy:stä.

Mahdollisena mallina tuli tarkastella Norjan DFS (Det Frivillige Skyttevesen) yhdistystä ja sen toimintaa. Yhdistys on vanha (perustettu 1893) ja sen tarkoitus on koko kansan ampumaurheilutoiminnan tukeminen. Yhteistyökumppaniksi oli alussa nimetty Maanpuolustuskoulutusyhdistys, mutta jo esiselvitysvaiheessa päädyttiin laajentamaan hanketta kattamaan koko ampumaharrastuskentän.

Valmistelutyössään Esko Hakulinen ja Esko Hasila päätyivät muun muassa seuraaviin johtopäätöksiin:

- a) Ampumaurheiluun liittyvät suorituspaikkaongelmat
 - Puolustusvoimien toiminnan supistuminen
 - Ratojen omistajuus
 - Ympäristövaatimukset: melu, lyijy, ym.
 - Toiminnan laadukkuus
- b) Huoli ampumaurheilun toimintamahdollisuuksista jatkossa
- c) Tulisi löytää yhtenäinen toiminnan harrastajakunta ja toisaalta suorituspaikkoihin liittyvä palvelun tuottaja

Esko Hasila esitteli työn tuloksia marraskuun alussa 2006 pidetyssä ampumaratafoorumin kokouksessa. Samalla hän kertoi, että Nammo Lapua olisi kiinnostunut kokoamaan organisaation, joka voisi ottaa huolekseen ampumarataverkostosta (ainakin tietyiltä osin), ampumaradoilla järjestettävistä palveluista ja patruunahuollosta sekä jopa asehuoltopalvelujen tarjonnasta ampumaradoilla.

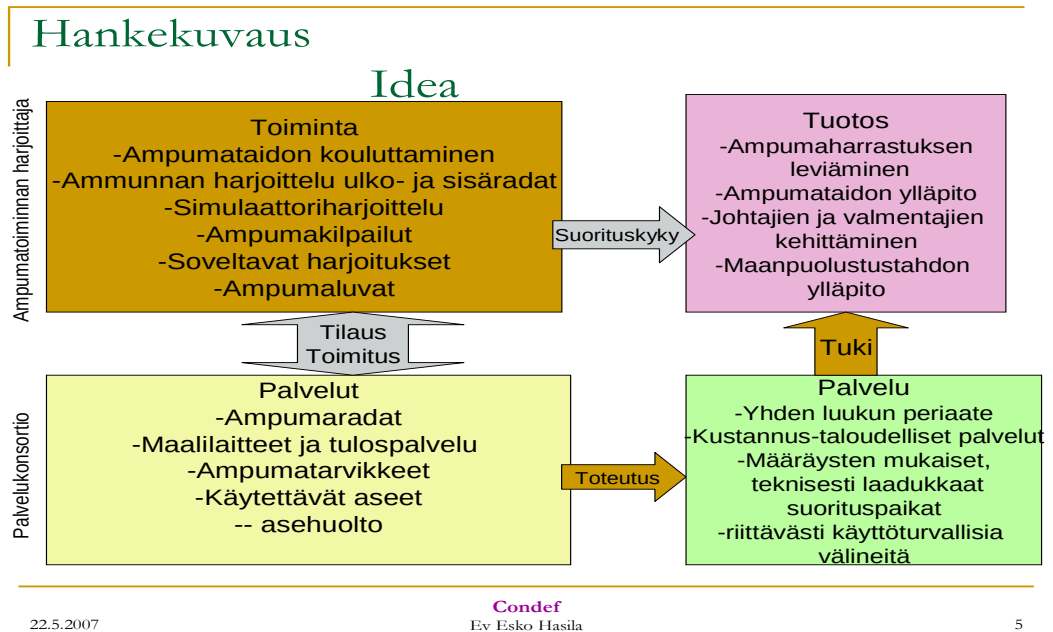
Valmistelutyöryhmä jatkoi talven aikana työtään siten, että lopullinen hankemuistio ja -esitys olivat valmiina 7.6.2007, jolloin ne esiteltiin foorumille. Foorumi antoi valmisteluryhmälle jatkotehtäväksi hahmotella hanke ja valmistella esiselvityksen toteutus.

Ensimmäiset konkreettiset toimenpiteet hankkeen käynnistämiseksi päätettiin jo elokuussa 2007 pidetyssä foorumin kokouksessa, vaikka esiselvitys ei ollut vielä täysin valmis. Tällöin päätettiin, että

- valmistellaan Esko Hasilan johdolla avustushakemukset sekä EU:lle että OPM:ään syyskuun 2007 loppuun mennessä
- foorumin osanottajat ehdottavat järjestöjensä vuoden 2008 tulo- ja menoarvioehdotuksiin merkittävän summan AMPU-hankkeen aloittamista varten ja
- projektipäälliköksi nimettäisiin Markku Lainevirta.

Esiselvitys valmistui lokakuussa 2007. Siinä esitettiin käynnistettäväksi Ampumaharrastuksen kehittämishanke (AMPU-hanke), jolla pyrittiin

- 1) kehittämään koko maahan lukumääräisesti riittävät ampumaharrastukseen soveltuvat, turvalliset ja viranomaismääräysten mukaiset suorituspaikat (ampumaradat ja -keskukset)
 - 2) selkiyttämään ja yhtenäistämään olemassa olevia säännöstöjä sekä yhdenmukaistamaan koulutusjärjestelmä kaikille ammunnan harrastajille lajin erityispiirteet huomioiden sekä
 - 3) vahvistamaan ja laajentamaan yhteiskunnallista hyväksyntää koko ampumaharrastukselle edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamisen myötä.
- Hankekuvaus on esitetty alla olevassa kuvassa.

22.5.2007

5

Hankkeella arvioitiin saavutettavan seuraavia hyötyjä:

- katsottava riittävän pitkälle eteenpäin eli selkeä visio toiminnan kehittämisestä
- vastataan viranomaismääräysten kiristymiseen (ympäristö, turvallisuus, jne), tarjotaan määräysten mukaiset, toimivat, harrastusten edellyttämät suorituspaikat
- ratojen määrän vähentyminen em. syistä, jolloin jäljellejäävät ovat alueellisesti kattavat ampumaharrastuksen ylläpitämiseksi maanlaajuisesti
- SAL:n osalla tarvitaan huippuampumaratoja, jotka voisivat olla osa vapaa-ajan keskusta mutta myös paikallisia ampumakeskuksia
- resurssien yhteiskäyttöisyys
- yhteiskunnallinen merkittävyys, systemaattisuus, toiminnan taso ammattimaista yhteiskunnallisten standardien mukaisesti
- tarjotaan yhteiskunnallisesti hyväksyttävä vapaa-ajan harrastus vrt tennis, golf jne.
- MPK, RESUL ja SML tarvitsevat kivääriratoja ja paikallisuutta
- ampumaradat tulee luokitella palveluvaatimusten mukaisesti, osin jo tehty.

Esiselvitys on kokonaisuutena oheistettuna liitteessä 1.

AMPU-hanke ei ollut vuoden valmistelutyöstä huolimatta vielä valmis käynnistettäväksi. Järjestöt edellyttivät ennen budjetoitipäätösten tekemistä lisää tietoa erityisesti hankkeen tuomista hyödyistä. Huhtikuun alussa 2008 oli vihdoin kaikki ampumaratafoorumin jäsenjärjestöt tehneet päätöksensä osallistua hankkeeseen. Hanke käynnistettiin virallisesti Finlandia-talolla pidetyssä seminaarissa 25.4.2008.

Finlandia-talolla pidetyn seminaarin yhteydessä nousi useassa puheenvuorossa esille keskeisinä ongelmina

- ympäristölupa-asioiden epäselvyys ja jopa ristiriitaisuus ja
- ampumaratoja säätelevän lainsäädännön jälkeenjääneisyys sekä sirpaloituneisuus.

Ongelmien poistaminen otettiin hankesuunnitelmassa painopistealueiksi hankevalmistelun aikana syntyneiden tavoitteiden rinnalle.

Foorumin kokouksessa 28.5.2008 käsiteltiin hankesuunnitelman rakentamisen lähtötietoja. Tällöin päätettiin muun muassa että

- hanke kestäisi 3 vuotta (2011 loppuun) suunnittelu- ja kokeiluprojektina, mutta jatkuu toteutuksena ja toteutuksen ohjauksena vuoden 2013 loppuun asti
- ampumaratalain valmistelu pyritään saamaan pikaisesti liikkeelle
- pilottiampumaradat muodostavat keskeisen osan hanketta ja muodostavat hankkeen painopisteen sekä
- hankkeen rajauksista.

3. Hankkeen tavoitteet ja tulokset

3.1. Hankkeen tavoitteet

Ensimmäinen kattava hankesuunnitelman luonnosversio esiteltiin foorumin kokouksessa kesäkuussa 2008. Tällöin päätettiin, että suunnitelmaluonnosta päivitetään kokouskohtaisesti kunnes se on valmis hyväksyttäväksi sekä muodollisesti että sisällöllisesti. Luonnoksen perusteella tuli käynnistää välittömästi hankkeen edellyttämät toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Hankesuunnitelma hyväksyttiin virallisesti joulukuussa 2008.

Hankkeen visio kuvattiin ”Harrastustoiminnan tavoitetilassa 2020” seuraavasti:

- 1) Maassamme on ampumaratojen rakentamista, käyttöä ja ylläpitoa säätelevä ampumaratalaki. Sen myötä ampumaratoja koskevien lupien käsittely on yhtenäinen ja mahdollisimman yksinkertainen.
- 2) Suorituspaikkojen kehittämisen tavoitteena on aikaansaada koko valtakunnan alueelle kattava ampumarataverkosto vuoteen 2020 mennessä. Se muodostuisi maakunnallisista ampumakeskuksista ja niihin verkostoituista paikallisista ampumaradoista. Ne olisivat kiinteä osa muuta vapaa-ajantoimintaa ja pääosin kunnallisia liikuntapaikkoja.

- 3) Ampumarataverkoston myötä
 - 90 % harrastajista pääsee lähimmälle radalle kotoaan noin puolessa tunnissa, joka mielellään tulisi olla saavutettavissa myös julkista liikennettä käyttäen
 - maakunnalliset ampumakeskukset mahdollistavat sekä kapasiteettinsa että ratalaitteidensa osalta eri jäsenjärjestöjen kilpailulajeissa sekä alueellisten että valtakunnallisten mestaruuskilpailujen järjestämisen sekä
 - maassamme on 1-2 elektronisin taululaittein varustettua kansainvälistä ampumakeskusta, joissa voidaan järjestää useamman ISSF:n ampumalajin maailmanmestaruuskilpailut ilman kisakohtaista lisärakentamista.
- 4) Käyttöasteeltaan suurimpien ampumakeskusten toiminnasta vastaa kiinteästi palkattu ratamestari, joka huolehtii ammunnan harrastajien palvelutarpeista ja toisaalta radoilla tapahtuvan toiminnan turvallisuudesta ja ratojen määräysten mukaisuudesta.
- 5) Toiminta radoilla olisi organisoitu seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Maakunnittain eri järjestöjen yhteistyönä

 - tarjotaan ammunnanharrastajille koulutusta,
 - organisoidaan kilpailu- ja muita tapahtumia,
 - ylläpidetään ja kehitetään ampumakeskuksia ja -ratoja yhteistyössä kuntien kanssa (mm isännöinti- ja huoltopalvelut) sekä
 - järjestetään ja kilpailutetaan ampumaharrastuksen oheispalveluita.

Oheispalveluja tarjoavat paikalliset yrittäjät, jollaisia voisivat olla muun muassa

 - aseiden huolto- ja vuokrauspalvelut,
 - ampumatarvikkeiden välityspalvelut sekä
 - catering ja majoituspalvelut.
- 6) Toiminnallisesti ammunnanharrastajille on vakiintunut käyttöön järjestelmä, joka muodostuu yhteisin perustein koulutettavasta ampujan perustutkinnoista eli Ampumakorttikoulutuksesta (alussa työnimenä Shooting Card).

AMPU -hanke päätettiin jakaa suorituspaikkojen rakentamista ja ylläpitämistä edesauttavaan RATA -hankkeeseen sekä toiminnallisuutta kehittävään Ampumakortti -hankkeeseen.

Hankkeen alkuvaiheessa päätettiin rajata käsittelyn ulkopuolelle

- ilma-aseradat
- pienet sisäämpumaradat sekä
- kaupalliset ampumaradat.

Kuusivuotisen hankkeen aikana ei ollut tarvetta muuttaa edellä esitettyjä kunnianhimoisia tavoitteita. Niiden sisältö sai vain merkittävää uutta ulottuvuutta myöhemmin esitettävien erillishankkeiden myötä. Tämä oli mahdollista myös siksi, että sekä Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) että foorumin jäsenjärjestöt sitoutuivat taloudellisesti tukemaan hanketta täysimääräisesti.

Ampumakorttihanke eteni pääosin asetettujen aikataulutavoitteiden mukaisesti. Videotuotannon ja markkinointimateriaalituotannon täydentäminen sekä aikaansaadun laajan materiaalin kääntäminen ruotsiksi ovat olleet jatkamassa alkuperäistä suunniteltua hankeaikataulua kahdella vuodella.

Rata-hankkeen osalta puolestaan viiveitä on syntynyt merkittävien ennakoimattomien yhteistyöhankkeiden vuoksi. Esimerkkeinä mainittakoon myöhemmin esiteltävät AMPY- ja BAT –hankkeet. Ne sitoivat pääosan ympäristötyöryhmän resursseista vuosina 2010-11.

3.2. Rata-hanke

3.2.1. Ampumaratojen turvallisuuden ja ympäristövaikutusten hallinnan kehittämishanke

3.2.1.1. Hankkeen tausta ja tavoitteet

Ampumaratojen lupahakemusten ohjeiden oli koettu olevan puutteellisia ja osin jopa ristiriitaisia. Muiden vastaaventyyppisten ampumaratojen mittaustuloksia ei voida hyödyntää siten, että niiden avulla olisi kevennettävissä esimerkiksi lupaprosessia. Myös ratojen säännölliset lupaehtojen mukaiset näytteenotot joudutaan uusimaan vuodesta toiseen, vaikka tutkimustulokset olisivatkin jo aiempien tulosten perusteella riittävän hyvin arvioitavissa tarpeettomiksi.

Alkuvaiheen tavoitteeksi asetettiin mm selvittää käytössä oleva ohjeistus ampumaratalupien hakemiseksi, kartoittaa myönnettyjen ympäristölupien sisältöjä (lupaehdot, kustannukset yms...) sekä koota kentältä yksityiskohtaiset tiedot lupahakemusohjeiden ristiriitaisuuksista ja epätäsmällisyyksistä. Rahoitusta edellyttävien selvitystöiden toteuttamiseksi haettiin Opetus- ja kulttuuriministeriöltä (OKM) avustusta joulukuussa 2008. Myönteinen päätös saatiin toukokuun 2009 lopulla.

Töiden käynnistämiseksi kartoitettiin aluksi eri järjestöjen olosuhdetyötä tekevät työryhmät. Tavoitteena oli, että hankkeelle olisi perustettu oma olosuhdetyöryhmä eri järjestöjen edustajista. Kartoituksen yhteydessä ilmeni, että vain Suomen Ampumaurheiluliitolla (SAL) on oma säännöllisesti kokoontuva toimielin, ympäristövaliokunta. Tämän seurauksena hankepääällikkö osallistui alkuvaiheessa ympäristövaliokunnan toimintaan tavoitteena löytää mahdollisuuksia yhteistyöhön päämäärien saavuttamiseksi.

Helmikuussa 2010 perustettiin foorumin ympäristötyöryhmä, joka muodostettiin SAL:n ympäristövaliokunnasta sekä metsästäjien ja reserviläisten edustajista. Yhteistyöllä vältettiin päällekkäisen työn tekeminen sekä saavutettiin merkittäviä synergiahyötyjä.

Ensimmäisenä työnään ryhmä täsmensi aiempia tavoitteita laatimalla liitteessä 2 esitetyn tarkennetut hankkeen tavoitteet. Kursiivilla on merkitty ne osakokonaisuudet ympäristö- ja turvallisuushankkeesta, joihin ei ollut mahdollista

käyttää OKM:n rahoitusosuutta. Hankesuunnitelma sisälsi kaikkiaan runsaat 30 osatavoitetta, joista keskeisimpiä olivat

- 1) Melun hallinnan ja vaimennusmenetelmien kehittäminen sekä melualueen raja-arvojen uudelleen määrittely
- 2) Maaperän ja pohjaveden raskasmetallipäästöjen hallinnan kehittäminen
- 3) Vanhat käytössä olevien ratojen osalta selventää ja laajentaa ampumaradan pitäjiä oikeuksia ja velvollisuuksia (ilman ympäristölupaa suorittaa pilaantuneen maan kuorinta ja kapselointi, lyijyn talteenotto ja hyödyntäminen, vallien kunnostustoimenpiteet jne...)
- 4) Uusien ampumaratojen perustamisen osalta täsmentää rakenteellisia ohjeistuksia sekä suojausvaatimuksia (etäisyys pohjaveteen sekä muihin herkkiin ympäristöoloihin, vallien muodot ja niissä käytettävät materiaalit jne....)
- 5) Maaperän suojaaminen imeytymisen estämiseksi
- 6) Laaditaan perusselvitys ampumaratojen lupamenettelyn ohjeistuksesta ja sen soveltamisesta sekä toimenpidesuositukset asioiden kehittämiseksi käynnistymässä olevan ampumaratalainsäädäntötyön yhteydessä
- 7) Laaditaan "laatukäsikirjan" luonnos "Ampumaratojen ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmästä".
- 8) Ruutijäämien ja laukauksen päästöjä mittavien tutkimusolosuhteisen rakentaminen Suomeen
- 9) Sisäilmanvaihto- ohjeistuksen laadinta sisäämpumaradoille.

Tavoitteiden toteuttamistapa vaihteli merkittävästi. Osa tavoitteita toteutettiin muiden valtakunnallisten hankkeiden yhteydessä, osa annettiin ympäristötyöryhmän eri jäsenille valmisteltavaksi ja osa toteutettiin ostopalveluna.

Ampumaratojen elinkaarioppaan tekemisestä (alussa työnimenä laatukäsikirja ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmästä) sekä ruutijäämien ja laukauksen päästöjä mittavien tutkimusolosuhteisen rakentamisesta jouduttiin sittemmin luopumaan. Elinkaarioppaan osalta päätöksen taustalla oli hankkeen alkuvaiheen viiveet sekä epävarmuus kirjan tuottamiseksi tarvittavan lisärahoituksen saamisesta.

Hankkeen myötä valmistunut materiaali elinkaarioppaan suunnitellusta tietosäällöstä tullaan kokoamaan foorumin kotisivujen tietopankkiin. Tietopankkia tullaan ylläpitämään ja täydentämään ympäristötyöryhmän toimesta hankkeen päätyttyäkin.

Jälkimmäinen tavoite puolestaan osoittautui kannattamattomaksi. Kotimaasta ei löytynyt tutkimuslaitosta eikä patruunavalmistajaa, joka olisi sitoutunut osallistumaan laitteiston rakentamiskustannuksiin sekä sen ylläpitämiseen. Sen vuoksi tarjousvaiheeseen edenneen laitteiston hankintaa ei voitu toteuttaa.

Ruutijäämien ja laukauksen päästöjä mittavien tutkimusolosuhteisen rakentamisajatuksen lopullisena tavoitteena oli, että teollisuus saataisiin mittaamaan tuottamiensa patruunoiden "ympäristöystävällisyyttä" sekä ajan myötä kiinnostumaan päästöttömien patruunoiden kehittämisestä. Erityisen ongelmalliseksi on osoittautunut hyvin laajalti käytössä oleva .22 kaliiberin patruuna.

Tavoitteen toteuttaminen pelkästään Suomessa oli todettu mahdottomaksi. Sen vuoksi tehtiin asiasta esitys eurooppalaisen ampumaurheilujärjestön (ESC) ympäristötyöryhmälle. Keväällä 2014 esitys hyväksyttiin työryhmässä, josta se päätettiin lähettää edelleen ESC:n kokouksen käsiteltäväksi. Kokousta ei ole pidetty hankkeen päättymiseen mennessä.

3.2.1.2. AMPY-hanke

Ympäristöministeriön (YM) kanssa aloitettiin vuoropuhelu kansliapäällikkö Hannele Pokan emännöimässä yhteistyöpalaverissa marraskuussa 2009. Tällöin ei edistytty yhteistyön käynnistämistavoitteissa. Asiasta päätettiin kuitenkin jatkaa keskusteluja tammikuussa YM:ssä järjestettävän kokouksen yhteydessä, jolloin paikalla olisi laaja-alaisempi joukko eri alan asiantuntijoita kaikista keskeisistä intressipiireistä.

Foorumin esittämiä keskeisiä yhteistyömuotoja edellä mainituissa tilaisuuksissa olivat

- ”Yhtenäistämisohjeen” laatiminen aluehallinnon ympäristölupaviranomaisille
- Ampumaratatietokannan päivittäminen Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) toimesta ja sen hyödyntämismahdollisuudet muidenkin tietoja tarvitsevien osalta
- Ympäristöministeriön edustajan nimeäminen SM:n ampumaratalakityöryhmään kokonaisvaltaisen asioiden käsittelyn mahdollistamiseksi.

Ampumaratojen ympäristölupaohjeistushankkeen (AMPY) käynnistämispäätös julkistettiin foorumin seminaarissa 5.3.2010 ympäristöneuvos Pajukallion esityksen yhteydessä. Sen tavoitteina olivat ampumaratojen ympäristölupapäätösten yhtenäisyys, hyvät lupahakemukset ja päätökset, ampumaratojen hyvä ympäristönsuojelullinen taso, käyttökelpoiset ratkaisut sekä BAT-yhteistyö.

Ampumaratojen ympäristölupaohjeistusta valmistelemaan asetettiin työryhmän, joka otti työnimekseen AMPY. Ampumaharrastusfoorumi nimesi hankkeeseen edustajikseen Jorma Riissasen sekä Panu Hiidenmiehen (Teemu Simenius toimi sijaisena) sekä pysyväksi asiantuntijaksi Tapio Hännisen.

AMPY-raportin luonnosversiossa käsiteltiin muun muassa ampumaradan ratarakenteiden ja radan maaperän rajanvetoa siten, että ampumaradan pintamaa ja taustavallit rinnastettaisiin ratarakenteisiin. Tämä lisää pintamaan käyttömahdollisuuksia rata-alueella. Toinen vahvasti kentältä esiin tuotu asia oli haulikon kiekonsirpaleet. Raportin tekstissä todetaan, että PAH-yhdisteiden vuoksi ei kiekonsirpaleita tulisi määrätä poistettavaksi rata-alueelta. (PAH-tutkimuksia edellytetään käytännössä kuitenkin vanhoilla haulikkoradoilla. Perusteena käytetään vanhojen kiekkojen huonompaa materiaalia.)

Ampumaharrastusfoorumi käsitteli raporttiluonnosta kokouksessaan keväällä. Tällöin päätettiin, että jäsenjärjestöjä pyydetään kiinnittämään omissa lausunnoissaan huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- Ampumaharrastustoiminnan keskittäminen entistä suurempiin ja monipuolisempiin ja kapasitiivisempiin yksiköihin on varmaan perusteltua tiheään asutuilla alueilla. Valtaosa Suomesta on kuitenkin harvaan asuttua ja palvelutason säilyttämisen takia samoin kuin ammunnan harrastamisen mahdollistaminen turvallisissa ampumarata olosuhteissa edellyttää kuitenkin myös pienempien ampumaratojen säilyttämistä ja rakentamista.
- Raportissa suositellaan myös ampumaratojen jakamista toiminnallisista perusteista eri luokkiin, missä vähemmän käytössä olevilta ampumaradoilta ei vaadittaisi ympäristölupaa, vaan ratojen rakentaminen ja käyttö perustuisi normiohjaukseen tai ilmoitusmenettelyyn. Foorumi piti tätä ajatusta kannatettavana edellyttäen, ettei normiohjauksessa vaadita pieniltä ampumaradoilta sellaista asiantuntemusta, jota pienen harrastajajoukon keskuudesta on vaikea löytää tai sellaisia toimenpiteitä, mitkä vähäiselle käyttäjäjoukolle ovat taloudellisesti mahdottomia.
- Tärkeillä pohjavesialueilla oleviin tai niille mahdollisesti rakennettaviin ampumaratoihin raportissa suhtaudutaan negatiivisesti. Foorumi ymmärtää ympäristöviranomaisten pyrkimyksen varjella tärkeitä pohjavesialueita ampumaratojen mahdollisilta saastuttavilta vaikutuksilta. Foorumi on kuitenkin sitä mieltä, että nykytekniikalla ampumaratarakenteet voidaan tehdä sellaisiksi, ettei pohjaveden pilaantumisen vaaraa ole ja katsoo, että raportissa pitäisi pikemmin keskittyä pohjavesialueella tarvittavan saastumista ehkäisevän teknologian korostamiseen kuin rakentamiskiellon korostamiseen. Lisäksi foorumi on sitä mieltä, että ampumaradan rakentaminen ja ylläpito edellyttää molemmin puolin pitkäaikaista sitoutumista eikä tätä sitoutumista pidä vaarantaa ylimitoitetuilla lupaehdoilla.
- AMPY raportissa on annettu esimerkkejä ympäristölupien ehdoista erilaisia ja eri alueilla sijaitsevia ampumaratoja varten. Foorumi ymmärsi, että esimerkeillä pyritään helpottamaan ympäristöluvissa annettujen ehtojen ymmärtämistä. Jotkut näistä esimerkeistä ovat kuitenkin erittäin vaikeaselkoisia. Foorumi toivoo, että esimerkeiksi valittaisiin selkeitä helposti ymmärrettäviä ja perusteltavissa olevia ehtoja.
- Ampumaharrastusfoorumi katsoo, että ampumaradan alueella olevat ammuntaan, melun torjuntaan ja luotien ja haulien pysäyttämiseen ja keruuseen tarkoitetut järjestelmät ovat laitoksen rakenteita eikä ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua maaperää.
- Foorumi kannattaa hanketta ampumamelun ohjearvojen uudelleen tarkastelusta siten, että ohjeiksi valittavat melua kuvaavat suureet mittaisivat nykyisiä paremmin ampumamelun erityispiirteitä ja että päätettävät ohjearvot määritellään kuvaamaan ihmisten häiriintymisen potentiaalia vuorokauden ja viikonpäivien eri aikoina. Foorumi oli edelleen sitä mieltä, ettei mahdollisesti valittavilla uusilla ohjearvoilla saisi vaikeuttaa ammunnan harrastusta nykyisestään.
- Foorumi kannattaa ehdotusta puolustusvoimien käytössä olevien monipuolisten ampumaratojen yhteiskäyttöä myös muuhun urheiluammuntaan ja niiden mahdollista kehittämistä monipuolisiksi urheiluammuntakeskuksiksi. Nykyään niillä puolustusvoimien käytössä olevilla ampumaradoilla, missä siviili urheiluammunta on mahdollista, käyttö ja kustannusten jako on sovittu paikallisesti tehdyillä sopimuksilla. Mikäli näistä ampumaradoista muodostetaan urheiluammuntakeskuksia, tulisi kummankin osapuolen oikeudet

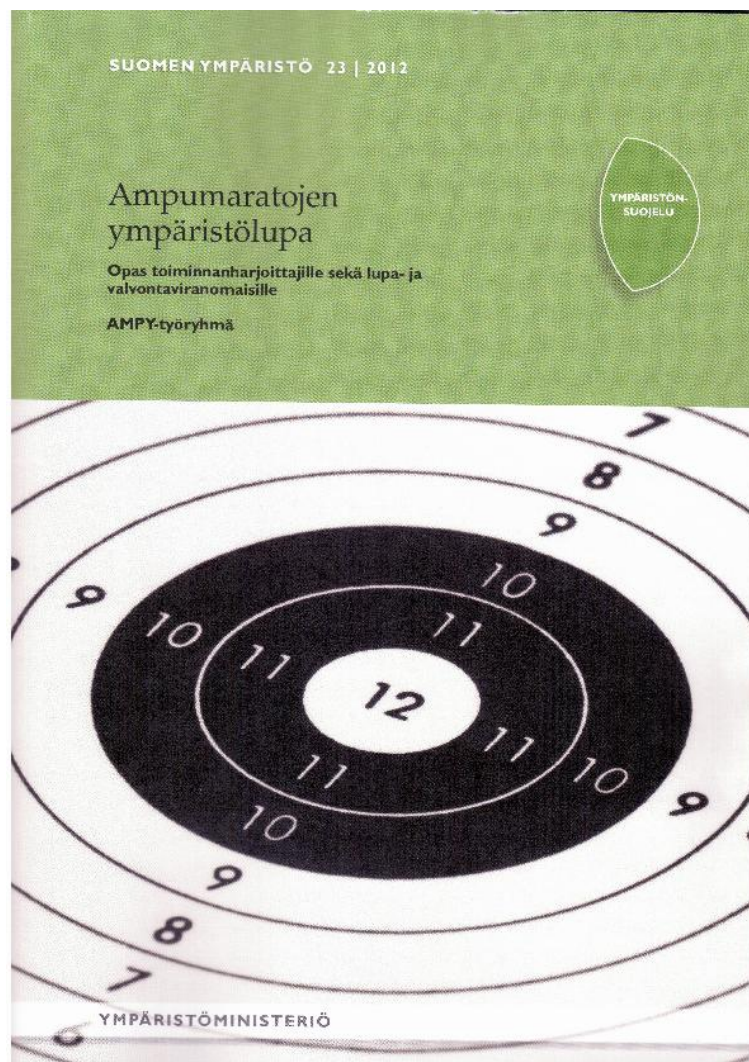
ja velvollisuudet sopia ennalta sekä käytön, että mahdollisen käytön lopettamisen osalta.

- AMPY ryhmän työn loppuvaiheessa keskusteltiin myös ampumaratojen lopettamiseen liittyvien ns entistämiskustannusten kattamisesta. Foorumi esittää, että AMPY raporttiin lisättäisiin suositus joko AMPY ryhmän taikka BAT ryhmän toimesta tutkittavasta entistämiskustannuksiin ennalta varautumisen vaihtoehtoista.

AMPU-hankkeen nimissä annettiin myös oma lausunto, mikä on oheistettuna liitteessä 3.

Valmis Ampumaratojen ympäristölupaopas allekirjoitettiin tammikuussa 2012. Opas sisältää varsinaisen raportin, lomakkeen ampumaradan ympäristölupaa varten ja lomakkeen käyttöohjeen.

Oppaasta tuotettiin painotuote, joka julkaistiin heinäkuussa 2012. Kysyntään nähden liian pienestä painosmäärästä johtuen opas myytiin nopeasti loppuun eikä uutta painosta ilmeisesti tilata. Materiaali on löydettävissä sähköisenä sekä YM:n että Ampumaharrastusfoorumin kotisivuilta.

Kuva: AMPY-oppaan kansilehti

AMPY-hankkeen yhteydessä pyrittiin toteuttamaan seuraavat Ampumaratojen turvallisuuden ja ympäristövaikutusten hallinnan kehittämishankkeen tavoitteet:

- 1) Laaditaan perusselvitys ampumaratojen lupamenettelyn ohjeistuksesta
- 2) Melualueen ja sen raja-arvojen uudelleen määrittely

Näistä ensimmäinen toteutui tavoitteen mukaisesti. Tämän lisäksi ohjeistusta tarkennettiin siten, että opas on yhtenäistänyt merkittävästi lupakäytäntöjä.

Melualueen raja-arvotarkastelu ei kuulunut AMPY-hankkeen toimeksiantoon eikä uudelleenmäärittelyä siten voitu käsitellä työn yhteydessä. Tarve nostettiin kuitenkin esille harrastajakunnan toiveen mukaisesti raportin suosituksissa. Tavoitteen mahdollinen toteutuminen jää odottamaan Ympäristönsuojelulainsäädännön toista vaihetta, joka käynnistyy aikaisintaan syksyllä 2014.

3.2.1.3. BAT-hanke

Ulkona sijaitsevat ampumaradat tulivat ympäristöluvanvaraisiksi ympäristönsuojelulain tultua voimaan vuonna 2000. Ampumaratojen ympäristöluvista ampumaradoilta edellytetään ympäristönsuojelulain mukaisesti parhaan käytökelpoisen tekniikan (BAT) käyttöä. Parasta käyttökelpoista tekniikkaa ampumaradoille ei kuitenkaan ole EU- tai kansallisella tasolla erikseen määritelty. Koska tieto parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta on ollut puutteellista, ampumaradoilla on ympäristöluvista edellytetty käytettäväksi vaihtelevasti erilaisia menetelmiä ja toimenpiteitä maaperän, pinta- ja pohjavesien suojelemiseksi sekä meluvaikutusten hallitsemiseksi.

Edellä mainitussa Ympäristöministeriön järjestämässä ampumaratojen ympäristönsuojelua ja kaavoitusta koskevassa keskustelutilaisuudessa oli esillä toisenä uutena merkittävänä päänavauksena Puolustushallinnon suunnitelmat **BAT** -hankkeen (**Best Available Techniques**) käynnistämisestä.

Ympäristötyöryhmän ja BAT-hankkeen yhteistyötä suunnitteleva kokous pidettiin maaliskuun alussa vuonna 2010. Kokouksessa ampumaharrastusfoorumin puolelta esitettiin toive, että se voisi osallistua hankkeeseen sekä toimia jäsenkuntansa edustajana. Toive hyväksyttiin ja hanke käynnistettiin huhtikuussa pidetyn aloituskokouksen yhteydessä.

BAT-hankkeen tavoitteena oli luoda ulkona sijaitsevien ampumaratojen ympäristövaikutusten hallinnan kansallinen BAT/**BEP**-referenssidokumentti (**Best Environmental Practice**). Ampumarata-alueiden pilaantuneen maaperän kunnostaminen rajattiin hankkeen ulkopuolelle. Ampumaharrastusfoorumi päätti osallistua aktiivisesti hankkeen toteuttamiseen sekä rahoittaa vajaan kolmasosan (OKM:n myöntämä tuki) hankkeen kustannuksista. Tämä päätös mahdollisti haulikkoratojen BAT-tarkastelun luotiaseratoja ohella.

BAT-selvitysten laatimista ohjasi Suomen ympäristökeskus. BAT -hankkeen hankepäällikkönä toimi Sara Kajander Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta. Työtä ohjaamaan asetettiin ohjausryhmä, johon kuuluivat ampumaharrastusfoorumista Risto Aarreki, Markku Lainevirta ja Kari Pesonen. Lisäksi am-

pumaharrastusfoorumin ympäristötyöryhmästä oli maaperä- ja pohjavesiryhmän jäsenenä Jorma Riissanen ja melutyöryhmän jäsenenä Rauno Pääkkönen.

Hankkeessa selvitettiin olemassa olevia teknisiä menetelmiä ampumaratojen haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Menetelmiä arvioitiin niiden toimivuuden, saatavuuden ja kustannusten perusteella. Kustannustehokkuus oli merkittävässä asemassa arvioinnissa, sillä parhaan käyttökelpoisen tekniikan tulisi olla myös kustannuksiltaan saavutettavissa. Menetelmien arvioinnissa huomioitiin myös mittakaavaltaan ja ympäristöltään eritasoiset ampumara-alueet. Luoti- ja haulikkoradat eroteltiin omiksi kokonaisuuksikseen, koska niiden vaikutukset ja sitä kautta myös suojausratkaisut eroavat toisistaan merkittävästi.

Parhaiksi arvioiduista käyttökelpoisista tekniikoista tehtiin mallisuunnitelmat. Niiden avulla voidaan tarkentaa toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten arviointia. Mallisuunnitelmia on mahdollista käyttää kohdekohtaisesti apuna ampumaratojen ympäristövaikutusten hallinnan suunnittelussa.

Lisäksi laadittiin tutkimusohje ampumaradan ympäristön perustilaselvitystä varten. Ohjetta voidaan soveltaa esimerkiksi ampumaradan ympäristölupahakemuksessa esitettävien tietojen selvittämisessä, kunnostustarpeen arvioinnissa tai tarkkailun suunnittelussa.

Hanke viivästyi alkuperäisestä aikataulustaan puolustusvoimien rakennemuutoksen suunnittelukierroksen johdosta. Raportin viimeistelytyö saatiin keväällä 2013 uudelleen käyntiin ja viimeiset muutosesitykset hyväksyttiin joulukuussa ohjausryhmän kokouksessa. Virallinen raportti tullaan julkaisemaan syksyn 2014 aikana ja se on tämän jälkeen löydettävissä myös foorumin kotisivuilta.

BAT-hankkeen yhteydessä pyrittiin toteuttamaan seuraavat Ampumaratojen turvallisuuden ja ympäristövaikutusten hallinnan kehittämishankkeen tavoitteet:

- 1) Melun vaimennusmenetelmien kehittäminen
- 2) Maaperän ja pohjaveden raskasmetallipäästöjen hallinnan kehittäminen
- 3) Luotiloukkujen kehittäminen
- 4) Selvitetään mahdollisuudet kehittää haulikkoradan lyijyhaulien keruujärjestelmää yhteistyössä kotimaisen teollisuuden kanssa

BAT-hanke keskittyi ”nimensä” mukaisesti käsittelemään ampumaratojen parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Raportti sisältääkin mittavan kartoituksen olemassa olevista tuotteista ja rakenteellisista ratkaisuista ja siten tavoitteiden keskeinen tavoite saavutettiin.

Bat-hankkeen päättymisen jälkeen oli AMPU-hankkeen tavoitteena lähestyä kotimaista teollisuutta, jotta ratkaisuvaihtoehtojen tuotteistaminen tarpeellisilta osin olisi voitu toteuttaa. BAT-hankkeen yli kahden vuoden viivästyminen ei mahdollistanut enää ajatellun jatkotyön toteuttamista hankkeen puitteissa. Yksi merkittävä suunnittelutyö on kuitenkin tästä osakokonaisuudesta käynnistynyt ja jota ympäristötyöryhmä on tukenut tietotaidollaan. Hyrylän ampumahiih-

tostadionin kehittämishankkeen yhteydessä on suunniteltu tuotteistaa meri-konttiin sijoitettava monikäyttöinen taululaitteisto luotiloukkuineen. Hankkeesta on tehty suunnitelma ja rahoitusta sen toteuttamiseksi on haettu OKM:ltä. Hankkeen idea ehdittiin viime metrillä ottaa mukaan BAT-hankkeeseen. Se arvioitiin toteutuessaan yhdeksi parhaista käsitellyistä luotiloukkuratkaisuista ja erityisesti sen nähtiin soveltuvan käytettäväksi hyvin myös haasteellisille pohjavesialueille. Liitteenä 4 on ympäristötyöryhmän lausunto konttiratkaisusta.

3.2.1.4. Ampumaratakatselmukset ja ympäristötyöryhmän asiantuntijapalvelu

Ympäristötyöryhmän eräänä tarkoituksena on pyrkiä tukemaan ampumaratojen ylläpitäjiä tietotaidollaan. Yhtenä toimintamuotona on tehdä kattava rata-katselmointi, jossa perehdytään erityisesti ratojen ylläpitäjien esittämiin kysymyksiin. Mikäli katselmoinnin yhteydessä esille nousseista ajatuksista ja ideoista on hyötyä rata-alueen kehittämisessä, on katselmointi saavuttanut tavoitteensa.

Ampumaratojen pitäjille suunnitellun käsikirjan "Hyvän ampumaradan ylläpidon ohjeistus" laatimiseksi perehdyttiin kotimaisiin ja kansainvälisiin käytänteisiin. Niiden toimivuutta päätettiin arvioida vuonna 2011 toteutettujen rata-katselmusten yhteydessä. Kohteiksi valittiin alla esitetyt kuusi suorituspaikkaa, joiden katsottiin kattavan mahdollisimman laajasti foorumin järjestökentän tyypilliset ratakokonaisuudet. Alla sulkeissa on katselmointikohteen esittäjätaho.

Vuokatin urheiluopiston ampumahiihtoradan (SAHL) uudistamisprojektissa rata-alue oli pohjustettu vastaamaan I-luokan pohjavesialueen vaatimuksia. Yhteys pohjaveteen oli katkaistu ja sulamis- ja valumavedet ohjautuvat haitta-aineita kerääviin kaivoihin. Rataturvallisuus oli Vuokatin radalla haaste. Tausta-alueella on majoitustiloja ja avoimet virkistysalueet ulottuvat lähelle radan ampumasektoria. Radan erittäin kansainvälinen käyttäjäkunta asetti omia vaatimuksiaan ohjeistukselle.

Hausjärven ampumaradan (Res-järjestöt) katselmus rajoitettiin koskemaan vain toiminnallisia (Sovellettu reserviläisammunta/practical) ratoja. Huomiota kiinnitettiin radan käyttäjien kirjaamiseen ja turvallisuuden kannalta tärkeisiin kulkureitteihin. Ratamelun leviämisen selvittämisessä Hyvinkää oli tuolloin päänavaaja. Mittaukset lähimmissä häiriintyvissä kohteissa teki ylläpitäjäyhdistyksen jäsen.

Vierumäen urheiluopiston ampumahallin (SAL) katsastuksessa kiinnitettiin huomiota muun muassa turvallisuuteen ja siivoukseen liittyviin seikkoihin. Lisäksi perehdyttiin ulkorata-alueen kehittämissuunnitelmiin. Lähellä olevien asuinrakennusten arvioitiin aiheuttavan radoilla melusuojausrakenteiden tekemistä.

Pollarin ampumaradan (SML) katsastuksessa pohjaveden suojeleminen ja haulikomelun aiheuttama kiusa naapurustolle olivat tärkeimpinä esillä. Radalla oli tehty riskinarviointi, mutta viranomaiset edellyttivät lisätutkimuksia maaperän mahdollisesta pilaantuneisuudesta. Pollarin luotiradoilla ampumamelun vai-

mennukseen oli panostettu. Pollarin luodikkoradalle rakennettu 5-paikkainen pistoolin harjoittelupaikka oli mielenkiintoinen yksityiskohta tulevaa lupasääntelyä ajatellen.

Tervakosken (Pirttisuo, Janakkala) ampumaradan (SML) uhkana oli kunnan salliman loma-asutuksen leviäminen lähemmäs. Haulikkoammunnan melu koettiin kiusallisena. Tervakosken lupamateriaaliin perehdyttiin rataa koskevan Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen 24.6.2009 pohjalta. Siinä velvoitettiin laatimaan meluselvitys ja suunnitelma haulien ja luotien talteenotosta.

Nokian ampumaradan (SAL) tilanne oli elänyt voimakkaasti. Haulikon ampu-masuuntia oli muutettu ja haulinkeruujärjestelmiä oli asennettu, practical-rataa laajennettiin ja toinen luodikkorata on valmistumassa. Ampumamelun leviämistä oli selvitetty mallinnuksella ja mittauksella. Suunnitteilla oli melun oma-valvonnan käynnistäminen mahdollisesti häiriintyvillä alueilla. Radan ympäristölupa tarkistetaan 2014 ja vuoden 2013 loppuun mennessä ylläpitäjällä tuli olla mm. hyväksytty suunnitelma haulien putoamisalueen kartoittamiseksi ja maaperän pilaantuneisuuden mittaamiseksi.

Tehtyjen ratakatselmointien jälkeen teki ympäristötyöryhmä päätöksen, että riittävä tietämys oli saatu eikä niiden suorittamista ole tarkoituksenmukaista jatkaa, ellei tarve tule ”kentältä”.

Vuoden 2013 aikana toivottiin ympäristötyöryhmältä ratakatselmointia Orimatilassa sijaitsevan Salolan ja Espoon Lahnuksessa sijaitseva rata-alueen osalta. Lisäksi ympäristötyöryhmä osallistui Tuusulan ampumahiihtostadionin kehittämisajatuksia esittelevään tilaisuuteen, jossa keskeisenä teemana oli merikontiin sijoitettavan maalilaiteratkaisun prototyypin esittely.

Salolan ampumaradan keskeinen kysymys liittyi radan ympäristölupahakemuksen viimeistelyyn. Vanha ympäristölupa umpeutuu vuoden 2014 loppuun mennessä. Voimassaolevan lupapäätöksen mukaan uusi ympäristölupahakemus tuli jättää 31.8.2013 mennessä, mikäli toimintaa aiotaan jatkaa. Lisäksi luvassa oli määrätty, melumittauksista ja maaperätutkimuksista.

Ympäristölupahakemus edellytti, että uusien vallien vaikutuksesta tuli antaa ”riittävä näyttö”. Katselmoinnin yhteydessä todettiin, että aikaisemmissa mittauksissa todetuissa kriittisimmissä pisteissä suoritettava puolueettoman asiantuntevan tekijän suorittama mittaus varmistaa tilanteen.

Lahnuksen ampumarata-alueen kehittämisen osalta oli noussut esille merkittäviä haasteita. Haulikkoratojen välittömään läheisyyteen oli rakennettu yllättäen asuntorakennus ja skeet-radan tietyiltä paikoilta ammuttaessa haulit ”ropisevat” hirviradalle.

Katselmoinnin yhteydessä mm

- arvioitiin haulikkoratojen meluvaikutusta rakennetun asuinrakennuksen läheisyydessä sekä mahdollisia keinoja meluvaikutuksen pienentämiseksi
- todettiin hirviradan alueella olevan varsin pieni vammautumisen riski putoavista hauleista johtuen

- ympäristötyöryhmä toi näkemyksensä esille, ettei tilanne ole kuitenkaan hyväksyttävällä tasolla vaan asia tulee ratkaista kestävällä ja turvallisella tavalla, jossa huomioidaan niin ampumapaikalla olevat ampujat kuin koko rata-alueella liikkuvat toimitsijatkin
- pohdittiin yhdessä tilanteen niin tilapäisiä kuin pysyviäkin ratkaisumahdollisuuksia, jotka vaihtelivat haulikkoratojen ampumasuunnan vaihtamisesta aina hirviradan ampumapaikan kattamismahdollisuuksiin.

Tuusulan ampumahiihtostadionilla järjestettiin marraskuussa stadionin sekä merikonttiin asennettujen ampumahiihtotaululaitteiden ja luotiloukkujen esittely. Läsnä oli Tuusulan kunnan, paikallisten ampumahiihto- ja ampumaseurojen, Rambollin, Uudenmaan ampumaharrastuksen alueneuvottelukunnan ja foorumin ympäristötyöryhmän edustajat. Läsnäolijat totesivat nykyisen stadionin soveltuvan erinomaisesti kal 22 aseilla tapahtuvaan monitoimiammuntaan ja konttiratkaisun poistavan käytännössä maaperän pilaantumisen haitat. Stadionin kehittämistä päätettiin jatkaa tältä pohjalta.

Joulukuussa pidettiin asiaan liittyvä jatkopalaveri konttiratkaisun kehittämishankkeen aloittamiseksi. Kokouksessa muotoiltiin hankeasiakirjaa rahoitushakemuksen taustamuistioksi. Ympäristötyöryhmästä tuki lausunnollaan Opetus- ja kulttuuriministeriölle jätetyn kehittämishankkeen toteuttamista kuten BAT-hanke-esittelyn yhteydessä jo todettiin.

Ympäristötyöryhmän "asiantuntijapalvelutoiminta" käynnistyi varsin vilkkaana jo vuonna 2010, vaikkei sitä merkittävästi mainostettukaan. Liitteessä 5 on esitetty vuosien 2010-2014 yhteistyö eri ampumaratavastaavien kanssa.

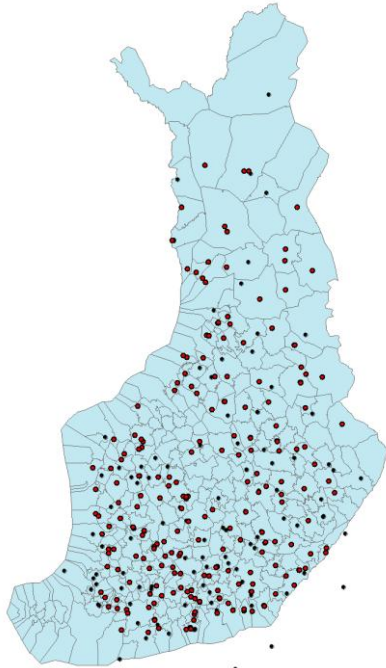
Erityisesti apua ja neuvoja kysyttiin lupaprosesseihin ja meluhaasteiden hallintaan liittyen. Yhteydenotot ovat olleet ympäristötyöryhmälle tärkeää lupamennettelyyn liittyvää palautetta, jota hyödynnettiin niin yhteistyöhankkeissa kuin annettuja lausuntoja laadittaessa. "Kentälle" kirjoitettiin lisäksi lausuntoja ja konkreettisimmillaan osallistuttiin valitusasiakirjojen laadintaan. Yhdistykset myös kutsuivat ryhmän asiantuntijoita osallistumaan viranomaisten ja paikallisen yhdistyksen välisiin neuvotteluihin ja ratakatsemuksiin.

Ympäristönsuojelulain voimaannanolain (113/2000) 6 § asetti vanhoille toimiville ampumaradoille määräpäivän, johon mennessä ampumaradan ylläpitäjän tuli ilmoittaa ampumarata ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Näiden ilmoitusten perusteella kirjoitettiin tarvittaessa ympäristöluvut. Ympäristölupien tarkistusjaksoksi merkittiin useimmin kymmenen vuotta. Tämä määräpäivä – 28.2.2002 – näkyi edellä kuvatulla tavalla ympäristötyöryhmän työssä.

3.2.1.5. LIPAS-rekisterin päivittäminen

LIPAS rekisteri on liikuntapaikkatietokanta, jonka päivitysvastuu kunnilla. Rekisterin päivitystyön kunnianhimoiseksi tavoitteeksi asetettiin, että toukokuussa 2012 olisivat kaikki Suomen merkittävimmät sisäampumaradat ja noin 650 ulkoampumarataa päivitetty tiedoiltaan. Samalla päätettiin toteuttaa ratojen olosuhdekartoitus harrastajakuntaa varten.

Päivitystyö tehtiin yhteistyössä ampumaharrastusfoorumin jäsenjärjestöjen, perustettujen alueneuvottelukuntien sekä Jyväskylän yliopiston kanssa. Kyse-lytutkimuksen toteuttamista ja yhteenvedon tekemistä varten päätettiin palkata projektisihteerä. Jyväskylän yliopisto vastasi Lippaan päivityksestä saatujen vastausten perusteella.

Kuva: Vastausten alueellinen jakautuminen

Järjestötoimijoille suunnattu kysely lähti yhteensä 3066 vastaanottajalle. Vastaanot-tajat oli pääasiassa kerätty Ampumaharrastusfoorumin jäsenjärjestöjen jäsenrekiste-reistä. Myös joitain yksittäisiä henkilöitä, joiden tiedettiin olevan sidoksissa ampuma-ratoihin, lisättiin manuaalises-ti lähetyslistalle. Kaiken kaik-kiaan yhteistyö järjestötoimi-joiden kanssa toimi erinomai-sesti.

Järjestötoimijoille lähtenee-seen kyselyyn saatiin yh-teensä 514 vastausta. Näistä täydellisiä vastauksia oli 242 ja epätäydellisiä 272.

Täydellisellä vastauksella tarkoitetaan vastausta, joka on täytetty loppuun asti asianmukaisesti. Epätäydellinen puolestaan tarkoittaa vastausta, joka on jää-nyt kesken, joko vastaajan aloitteesta tai järjestelmän virheellisestä toiminnas-ta johtuen.

Kunnille lähetetty kysely tuotti yhteensä 111 vastausta, joista 35 oli täydellisiä ja 76 epätäydellisiä.

Toivottavaa olisi ollut, että järjestötoimijoiden täydellisten vastausten määrä olisi kivunnut tehtäväkuvauksessa määriteltyyn 400 kappaleeseen. Kokonais-vastausmäärää voitiin kuitenkin pitää tyydyttävänä.

LIPAS-rekisterin päivittämisen kannalta uusia tietoja saatiin yli 200 rata-alueesta. Alla olevissa taulukoissa on ”tilastoituna” joitain olennaisia teknisiä tietoja saaduista vastauksista. Nämä tulokset antavat kohtuullisen hyvän ku-van siitä, millaisista radoista saatiin tietoja. Samalla ilmi käy vastausten osit-tainen puutteellisuus: esimerkiksi ulkoratojen ja sisäratojen yhteenlaskettu määrä ei vastaa kokonaisvastausmäärää – eli ”ruutu on jäänyt valitsematta”. On myös huomattavaa, että muutamat suuremmat ampumaradat ovat saa-neet useita vastauksia, eikä siis vastausmäärä ole sataprosenttisesti sama

kuin erillisten ratojen määrä. Karkeasti arvioiden yhtä rataa kohden tuli noin 1,3 vastausta.

Ulko- ja sisäratoja	Ratojen määrä
Ulkoratoja	290
Sisäratoja	26

Ympäristölupa-asiat	Ratojen määrä
Ympäristöluvallisia ratoja	177
Ympäristölupa vaadittu	200
Ympäristölupa haettu	197

Riistamaalit	Ratojen määrä
Hirvirata, 75m	80
Villikarju	39
Hirvirata, 100m	70

Asetyyppin ratoja	Ratojen määrä
Ilma-aseratoja	46
Pienoiskivääriratoja	213
Pistooliratoja	193
Haulikkoratoja	165
Kivääriratoja	250

Ampumakoe mahdollinen	Ratojen määrä
Metsäauriskoe	175
Hirvi- ja peurakoe	195
Karhukoe	166
Ampumataitotesti	54

Jyväskylän yliopistolla on vastuullaan LIPAS -tietokannan kehittämisvastuu. Tietokanta soveltuisi myös Ampumarataverkosto 2020 suosituksen laatimisen erääksi työkaluksi. Ampumaharrastusfoorumi ilmoittautui Salibandyliiton kanssa pilotiksi tietojärjestelmän kehittämishankkeeseen tavoitteena hyödyntää järjestelmää nykyisen ampumarataverkoston riittävyys arvioinnissa. Opetusministeriö ei kuitenkaan myöntänyt tarvittavaa avustusta yliopistolle, joten kehittämishanke hautautuu odottamaan tulevaisuuden mahdollisia rahoituspäätöksiä.

3.2.1.6. Ympäristökoulutusmateriaali

Käytössä ollut koulutusmateriaali oli peräisin 2000-luvun alkupuolella. Kymmenen vuotta päivittämättä ollut ampujan ympäristöopas sekä seuratoimijoiden ympäristökoulutusmateriaali päätettiin uudistaa nykytilannetta vastaaviksi.

Tarjouskilpailun perusteella valittiin Ramboll materiaalin päivittäjäksi. Työ käynnistyi syksyllä 2012 ensimmäisellä ohjausryhmän kokouksella. Materiaali valmistui aikataulun mukaisesti vuoden loppuun mennessä ja se kattaa seuraavat osa-alueet:

1. Johdanto ampumaratojen ympäristövaikutuksiin
2. Kemialliset vaikutukset
3. Meluvaikutukset
4. Jätehuolto
5. Ympäristölainsäädännön pääperiaatteet
6. Ampujan ympäristöopas

Näistä ampujan ympäristöopas on oheistettuna liitteessä 6. Koulutusmateriaali on oheistettuna erillisenä liitetiedostona.

Materiaali laitettiin heti alkuvuodesta 2013 lausuntokierrokselle palautteen saamiseksi. Lisäksi päätettiin järjestää 7 kuulemistilaisuutta eri puolilla Suomea. Näistä toteutuivat pilottitilaisuus Riihimäellä toukokuussa sekä Seinäjoen, Jyväskylän, Joensuun ja Kajaanin tilaisuudet syyskuussa. Lappeenrannan ja Rovaniemen tilaisuudet peruttiin määräaikaan mennessä ilmoittautuneiden vähäisen määrän vuoksi.

Päivän kestäneen tilaisuuden aikana pääpaino oli ampumaratojen ympäristökysymyksissä. Ohjelmaan oli varattu aikaa runsaasti niin ennakoon jätettyihin kuin paikanpäällä esitettyihin kysymyksiin vastaamisiin. Lisäksi tilaisuuksissa kerrottiin ampumaharrastusfoorumin ja lähimaakuntien alueneuvottelukuntien kuulumiset sekä viimeisin tieto ampuma-aselain uudistamishankkeen tilanteesta.

Ajankohtainen aselakiuudistus keskustelutti eniten ja sieltä nousi joitakin asioita, jotka päätettiin huomioida syksyllä tulevaksi tiedetyn lausuntokierroksen yhteydessä. Lisäksi joitakin muutosesityksiä ja tarkennustarpeita tuotiin esille koulutusmateriaalista. Osallistujat vaikuttivat olevan kauttaaltaan tyytyväisiä saamastaan informaatiosta ja näkivät tämänkaltaisten tilaisuuksien puoltavan paikkaansa myös jatkossa.

Tuotettu materiaali päivitettiin keväällä 2014 kuulemistilaisuuksissa saatujen palautteiden, viimeistelyn alla olleen BAT-hankkeen ja ympäristönsuojelu- sekä ampumaratalainsäädäntöhankkeiden sisältämien muutosten mukaiseksi.

3.2.1.7. Työturvallisuusohje

Ampumaradan turvallisuuden hallinnan kehittämiseksi laadittiin työturvallisuusopas. Opas on ensisijaisesti tarkoitettu ampumaradalla työskentelevälle henkilöstölle kuten ratavalvoijille ja huollosta vastaaville. Oppaassa on otettu huomioon mm. kemialliset ja fysikaaliset altisteet (esim. melu) sekä tapaturman uhka.

Oppaan laatimista varten tilattiin Työterveyslaitokselta työhygieeninen selvitys Töölöntorinkadun ampumaradalta. Sen yhteydessä altistumisen arvioimiseksi mitattiin ilman epäpuhtauksien pitoisuuksia ammuntojen aikana. Mitattavia altisteita olivat ammunnan aikana mahdollisesti ilmaan vapautuvat pienhiukkas (pöly), lyijy ja muut ammusten raaka-ainemetallit (kupari ja sinkki) sekä ruudin palamisesta syntyvät hiilimonoksidi, hiilidioksidi ja typen oksidit. Ilma-

näytteiden lisäksi kerätään ampumaradan pinnoilta ja ampujien iholta pyyhintänäytteitä, joista analysoidaan lyijy (ja muut metallit).

Oppaan sisällysluettelo:

1 JOHDANTO	1
2 Lainsäädäntö ja määräykset	2
2.1 Ampumaratoja ja ampumaurheilua koskeva lainsäädäntö	2
2.2 Työterveyttä ja työturvallisuutta koskeva lainsäädäntö ampu-	
maradoilla	3
3 Ampumaradat ja ampumalajit	4
3.1 Siviiliampumaradat ja -lajit	4
3.2 Puolustusvoimien ampumaradat	6
3.3 Viranomaisradat	6
4 Kemialliset altisteet ampumaradoilla	7
4.1 Lyijy ja muut kiinteät yhdisteet	7
4.2 Hiilimonoksidi ja muut kaasumaiset yhdisteet	11
4.3 PAH-yhdisteet	12
4.4 Ototoksiset aineet ja melu	13
5 Pienhiukkasille altistuminen	14
6 Fysikaaliset altisteet	15
7 Mikrobialtistuminen	17
8 Lyijyn terveysvaikutukset	18
8.1 Syöpäsairaudet	18
8.2 Lisääntymisterveys	18
9 Tapaturmariski	19
10 Väkivaltariski	20
11 Yleiset ampumaratojen työturvallisuusohjeet ja altistumista vä-	
hentävät työmenetelmät	21
11.2 Opetus ja valvonta radalla	24
12 Suojautuminen	25
12.1 Hengityssuojaimet	26
12.1.1 Hiukkassuodattimet	26
12.1.2 Suodattavat puolinaamarit	26
12.1.3 Yhdistelmäsuodattimet	27
12.2 Suojakäsineet	27
12.3 Kuulonsuojaus	28
12.4 Suojalasit	31
13 Biomonitorointi	32
14 Raja-arvot ja toimenpiteet	33
15 Ampumaradan mittaukset	34
15.1 Ilmamäärät	34
15.2 Ilmanäytteet	35
15.3 Pyyhintänäytteet	35
15.4 Palamattoman ruudin kertymisen arviointi	36
15.5 Laukausmelu	36
LÄHTEET	37

Vastaavankaltaista opasta ei tässä laajuudessa ole julkaistu Suomessa ampumaratatoiminnan osalta. Ohje on oheistettuna kokonaisuudessaan liitteessä 7. Työterveyslaitoksen lausunto ”Ampumisen aikaiset ilman

epäpuhtauksien mittauksista Töölöntorinkatu 1:n sisäampumaradalla on erillisenä liitetiedostonaan.

3.2.1.8. Ampumarata-alueiden riskinhallintajärjestelmä

AMPY-oppaan yhtenä suosituksena oli, että ampumarata-alueiden entistämiskustannusten osittaista kattamista varten tulisi selvittää mahdollisuutta luoda toissijainen rahoitusjärjestelmä esim. SOILI-ohjelman (öljyalan kunnostusohjelma käytöstä poistetuille huolto- ja jakeluasemille) tapaan.

Ampumatoiminnan päättyessä radan kunnostamiseen liittyvä kustannukset ovat merkittävät, haulikkoradoilla jopa satoja tuhansia euroja. Yksittäisen ampumaseuran tai maanomistajan mahdollisuudet selviytyä kunnostusvelvoitteista ovat usein vähäiset. AMPY- tai BAT-hankkeiden jatkotyönä tulisikin arvioida rahoitustarve sekä selvittää vaihtoehtoisia toissijaisia rahoitusjärjestelmiä ja niiden toteutusedellytyksiä.

Suosituksen edellyttämien selvitysten tekemiseksi jätti Suomen ympäristökeskus (SYKE) elokuussa 2012 hanke-esityksen EU:lle Ampumarata-alueiden riskinhallintajärjestelmän kehittämiseksi (LIFE RIMSS, Risk Management System for Shooting Ranges). Hankkeen päätavoitteena oli luoda kokonaisvaltainen riskinhallintajärjestelmä lopetetuille ja toimintaansa jatkaville ampumaradoille. Tätä päätavoitetta tukevia osatavoitteita olivat:

- arviointityökalu, joka soveltuisi vaihtoehtoisten kunnostusmenetelmien kestävyysvertailuun toimintansa päättäneillä ampumarata-alueilla;
- arvio nykyisten, vaihtoehtoisten riskinhallintamenetelmien kestävydestä ja näiden käyttökelpoisuudesta perustettavilla ja toimintaansa jatkavilla ampumaradoilla;
- kunnostusohjelma lopetetuille ampumaradoille;
- ehdotus rahoitusjärjestelmäksi lopetettujen ampumaratojen kunnostamiseksi;
- toimintamalli (suositus) ampumaratatoiminnasta aiheutuvien ympäristö- ja terveystarpeiden arvioimiseksi ja hallitsemiseksi.

Kotimaisia osallistujia- ja rahoittajatahoja ovat SYKEN lisäksi YM, Puolustusvoimat, Etelä-Savon ELY-keskus, Ramboll ja Ekokem. Ympäristötyöryhmä lupautui osallistumaan harrastajakunnan edustajana hankkeeseen, joka käynnistyessään kestäisi vuoden 2017 loppuun asti.

Hankkeen käynnistyminen keväällä 2013 olisi edellyttänyt tehdyn esityksen hyväksymistä ja 50 % LIFE-rahoitusosuuden myöntämistä. Valitettavasti määrärahaa ei myönnetty ja hanke jouduttiin "hautaamaan" ainakin toistaiseksi.

3.2.2 Alueneuvottelukuntaverkosto ja ampumaratojen kehittäminen

Suomessa ampumaratoja arvioitiin olevan lukumääräisesti tarkasteltuna riittävästi. Alueellisia puutteita tiedostettiin, joista pahin tilanne nähtiin olevan pääkaupunkiseudulla. Toisaalta ampumaratojen yleinen kunto on varsin heikko.

Suurimpana uhkana tulevaisuudessa pidettiin kiristyvien ympäristö- ja turvallisuusvaatimusten aiheuttamia lisäkustannuksia. Niiden kattaminen seurojen toimesta tai talkootyöllä ei nähty tulevaisuudessa olevan mahdollista ainakaan pienten ratojen osalta. Siten ampumaratojen saaminen tasavertaiseen asemaan muiden liikuntapaikkojen rinnalle oli tärkein päämäärä. Se edellyttäisi monin paikoin seurakohtaisista radoista luopumista ja kaikkien harrastajatahojen yhteiskäyttöisten kunnallisten ampumakeskusten ja -ratojen perustamista.

Alueellisia ja paikallisia toimijoita on runsaasti ja yhteistyö heidän välillään on valitettavan vähäistä tai sitä ei ole joillakin paikkakunnilla ollenkaan. Ampumaharrastusfoorumin kaltaisen yhteistyöverkoston käynnistäminen niin maakunnittain kuin paikkakunnittainkin nähtiin erittäin tärkeäksi. Olihan foorumin näkemyksenä, että ampumaratojen kehittämistä voitaisiin parhaiten toteuttaa tukemalla paikallisia toimijoita heidän haasteissaan.

Vuoden 2008 aikana perehdyttiin pääkaupunkiseudun ampumaratahankkeisiin sekä käynnistettiin valmistelut ampumaratafoorumin kaltaisen alueen harrastajatahojen yhteistyöelimen perustamiseksi.

Pääkaupunkiseudulla oli hankkeen alkuaikoina aktiivisena kaksi erillistä hanketta. Vantaan reserviläiset olivat vauhdittamassa Petikkoon suunnittelemaansa ampumaurheilukeskushanketta. Se oli perinteisen mallin mukainen hanke, jossa käyttäjät toimisivat radan toiminnanharjoittajana ja alueen kaupungit sen rahoittajina ja ylläpitäjinä. Toinen hanke oli rakennettu kaupalliselta pohjalta. Sen tavoitteena oli rakentaa monipuolinen sisätilaratkaisuihin perustuva ampumaurheilukeskus.

Edellä olevista varsin erilaisista hankkeista johtuen oli välttämätöntä, että ammunnan harrastajakunta pääkaupunkiseudulla yhdessä pohtisivat radoille asetettuja vaatimuksia ja harrastusmahdollisuuksiin liittyviä toiveita. Tavoiteasetannan mukaiselle yhteistyöelimelle oli olemassa konkreettinen tilaus. Tämän vuoksi oli luonteva valita alueneuvottelukuntapilotiksi juuri pääkaupunkiseutu.

Pääkaupunkiseudun ampumaharrastuksen alueneuvottelukunnan perustamiskokous pidettiin 16.3.2009. Ensimmäiseksi tehtäväkseen alueneuvottelukunta otti yhteisen suosituksen laatimisen ongelman ratkaisemiseksi. Työn keskeisin lähtökohta oli, että kaikkien eri harrastajaryhmien tarpeet tulisi ratkaista samanaikaisesti monipuolisen ja riittävän ratakapasiteetin omaavan ampumaurheilukeskuksen rakentamisella.

Suositus valmistui toukokuussa, jonka mukaan pääkaupunkiseudun kaupunkien tulisi käynnistää pikaisesti selvitystyö, jonka keskeisin tavoite on arvioida Petikon, Hallihankkeen ja Kauhalan ampumaurheilukeskusvaihtoehtojen toteuttamismahdollisuuksia ja kustannusrakennetta. Selvitys on erillisenä liitetiedostona ja sen tiivistelmä liitteenä 8.

Suosituksen mukaisten toimenpiteiden käynnistämiseksi oltiin alueneuvottelukunnan kanssa yhteydessä lukuisiin eri tahoihin. Tärkeimpinä kohderyhminä mainittakoon

- Helsingin, Espoon ja Vantaan keskeiset poliittiset päättäjät
- pääkaupunkiseudun kaupunkien johtajat, jotka käsittelivät suosituksen ampumaratakysymystä epävirallisissa kokouksissaan sekä touko- että kesäkuussa
- Helsingin ja Vantaan liikuntatoimenjohtajat
- Uudenmaan maakuntahallituksen puheenjohtaja ja Uudenmaan liiton alue-suunnittelusta vastaava johtaja sekä
- Vapaaehtoisen maanpuolustuksen Etelä-Suomen neuvottelukunta.

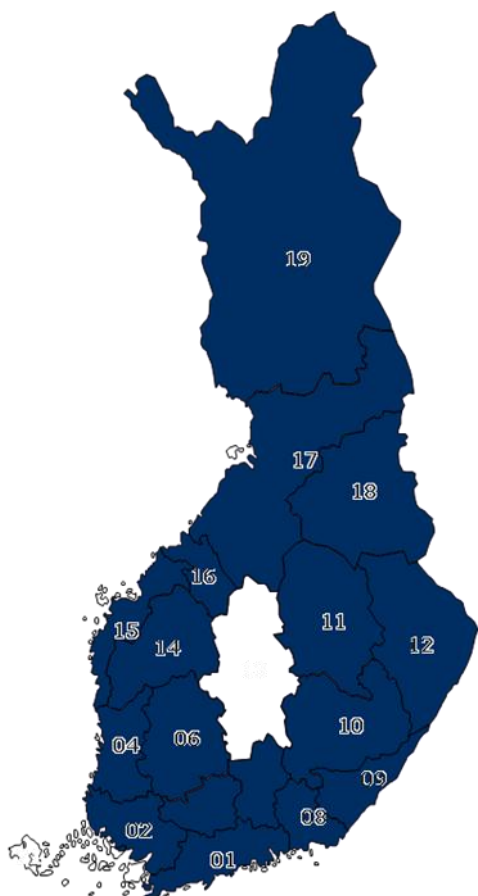
Suosituksen mukaisen selvityksen käynnistämistoimenpiteet realisoituivat vasta Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajusen ja kaupunginhallituksen puheenjohtajan Risto Rautavan tapaamisen seurauksena joulukuussa 2009. Asiaa käsiteltiin kaupunginjohtajien kokouksessa jo kolmen päivän päästä tapaamisesta ja sen päätökset julkaistiin seuraavan päivän koordinaatioryhmän kokouksessa. Selvitys käynnistettäisiin ja sen tulisi olla valmiina viimeistään kesäkuussa 2010. Alueneuvottelukunta esitti tapaamisen yhteydessä halukkuutensa osallistua aktiivisena osapuolena selvitystyön tekemiseen. Samalla AMPU-hanke luovutti vetovastuun selvityksen jatkosta alueneuvottelukunnalle ja sen valitulle johtoryhmälle.

Pääkaupunkiseudulta saatujen pilottikokemusten mukaisesti työtä jatkettiin siten, että alueneuvottelukuntia perustettiin maakunnista tulleiden toiveiden mukaisesti. Myöhemmin foorumi otti aktiivisen roolin, jotta merkittävimpien joukko-osastojen alueella olisi alueneuvottelukunta, joka voisi koordinoida varusmiehille tarjottavaa ampumakorttikoulutusta.

Saatujen kokemusten myötä muodostui perustamisen toimintamalliksi, että

- 1) Foorumin jäsenjärjestöjen alueelliset toimielimet nimesivät kaksi jäsentä perustettavaan alueneuvottelukuntaan (aluetason puuttuessa nimeämisen hoiti valtakunnallinen järjestö).
- 2) AMPU-hanke vastasi kahden ensimmäisen kokouksen valmisteluista. Näistä jälkimmäisessä valittiin alueneuvottelukunnalle toimihenkilöt ja siirrettiin vastuu heille toiminnan jatkamisesta tehtyjen päätösten mukaisesti.
- 3) Kokouksissa käsiteltiin pääsääntöisesti ampumarata-asioita niin maakunnallisesti kuin ”perustamissysäyksenkin” antaneen ratahankkeen osalta. Myös muista mahdollisista yhteistyömuodoista keskusteltiin, mutta ne eivät useinkaan johtaneet konkreettisiin toimenpiteisiin.
- 4) Useimmiten kahden ensimmäisen kokouksen isäntänä toimi kokouspaikkakunnan liikuntatoimenjohtaja (vast).

Vuoden 2013 lopussa oli alueneuvottelukuntien määrä 21. Niiden yhteinen alue kattoi lähes koko Manner-Suomen. Keski-Suomi oli vuosien saatossa ainoa maakunta, jossa alueneuvottelukuntatoiminnan käynnistämisestä ei valinnut yksimielisyyttä eikä siten ollut edellytyksiä sen perustamiselle.

Perustetut alueneuvottelukunnat

1. Uusimaa 2009
2. Pirkanmaa 2010
3. Pohjois-Kymenlaakso 2010
4. Varsinais-Suomi 2010
5. Etelä-Karjala 2010
6. Pohjois-Karjala 2011
7. Päijät-Häme 2011
8. Satakunta 2011
9. Pohjois-Pohjanmaa 2011
10. Kanta-Häme 2011
11. Lappi 2012
12. Ylä-Lappi 2012
13. Länsi-Lappi 2012
14. Kainuu 2012
15. Pohjois-Savo 2012
16. Etelä-Kymenlaakso 2013
17. Etelä-Pohjanmaa 2013
18. Pohjanmaa 2013
19. Keski-Pohjanmaa 2013
20. Länsi-Uusimaa 2013
21. Etelä-Savo 2013

Kuva: Alueneuvottelukuntaverkoston kattavuus vuoden 2013 lopussa, kuvan numerointi on kuntaliiton maakuntanumerointi, eikä siten liity alueneuvottelukuntaverkostoon (Karttapohja: © Jaana Halonen, Kuntaliitto)

3.3. Ampumakortti -hanke

3.3.1 Hankkeen tausta ja tavoitteet

Perusampumakoulutusta annetaan mm ampumaseurojen toimesta, joku suorittaa metsästäjätutkinnon ja kolmas käy varusmiespalveluksen. Kaikkien koulutustavoitteet ovat samat, antaa tiedolliset ja taidolliset perusteet aseenkäsittelystä sekä muista turvallisuusnäkökohdista aloittelevalle ampujalle ja metsästäjälle.

Käytössä on useita, sisällöltään osittain hyviäkin koulutusjärjestelmiä. Niiden sisällöt ja painotukset poikkeavat tänä päivänä kuitenkin huomattavasti toisistaan, eikä niitä sellaisenaan hyväksiluetta toisten järjestöjen ampumakoulutuksessa.

Ampumakorttihankkeen keskeisimmäksi tavoitteeksi asetettiin yhtenäisen peruskoulutusjärjestelmän rakentaminen turvalliseen ja vastuuntuntoiseen ampumaharrastuksen aloittamiseen. Kohderyhmänä tulisivat olemaan erityisesti nuoret vasta-alkajat.

Järjestelmää päätettiin pyrkiä laajentamaan eri järjestöjen tarpeiden mukaisesti siten, että lopputuloksena olisi mahdollisimman laaja-alainen "ampumaharrastajan tie ja sen eri polut". Kaikkien järjestöjen yhteinen peruselementti järjestelmässä olisi Ampumakorttikoulutus, jonka järjestökohtaisesti räätälöityjä jatkokoulutuspolkuja olisivat esimerkiksi

- harrastaja-kilpailija-alueryhmä-maajoukkue
- harrastaja-tuomari-kilpailujen johtaja
- harrastaja-ohjaaja-valmentaja
- harrastaja-seuratoimija-seurajohtaja
- harrastaja-ratamestari-ratojen ympäristö- ja turvallisuusauditoija.

Ampumakorttihankkeessa ovat mukana seuraavat järjestöt

- Suomen Ampumaurheiluliitto (SAL)
- Suomen Ampumahihtoliitto (SAHL)
- Reserviläisurheiluliitto (RESUL)
- Suomen Reserviupseeriliitto (RUL)
- Reserviläisliitto (RES)
- Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK)
- Asealan Elinkeinonharjoittajat (AAE) ja teollisuus
- Asehistorian Liitto (AHL).

Ampumaharrastusfoorumiin kuuluvat metsästäjäjärjestöt ovat nähneet, että metsästäjätkinto on metsästäjän ampumakortti, eivätkä siten ole olleet mukana ampumakorttihankkeessa.

3.3.2. Ampumakorttikoulutuksen valmistelu ja saavutetut tulokset

Ampumakorttikoulutuksen rakentaminen aloitettiin joulukuussa 2008 pidetyn työseminaarin yhteydessä. Edustettuina oli 1-2 henkilöä kustakin ampumakorttihankkeeseen osallistuvasta keskeisestä jäsenjärjestöstä. Vastaavanlaisia seminaareja on vuosien aikana pidetty kaikkiaan 13. Niiden yhteydessä on yhteisesti linjattu ampumakorttikoulutuksen sisältöä ja sen kouluttamiseen liittyviä kysymyksiä. Keskeisimmät päätökset on hyväksytetty hankkeen ohjausryhmällä, ampumaharrastusfoorumilla.

Ampumakorttikoulutuksen sisältökokonaisuus saatiin varsin nopeasti päätettyä ja se kattoi seuraavat koulutusaiheet:

- Ammunta harrastuksena
- Ampuma-aseet ja turvallisuus
- Aseet ja varusteet
- Varotoimenpiteet ja suojavälineet
- Ampuma-aselainsäädäntö ja lupamenettely
- Ammunnan perusteet
- Ampujan ympäristöoppi
- Ratasäännöt ja -käyttäytyminen
- Sovellettu ampumaharjoitus
- Omatoiminen "opastettu" harjoittelu
- Kirjallinen koe ja ampumataitotesti

Koulutusaiheiden yksityiskohtainen sisältö on esitetty liitteessä 9.

Ensimmäisen kerran rakennetta esiteltiin jo GoExpo-messuilla Aseet & Vastuullisuus seminaarin yhteydessä 13.3.2009. Saadun palautteen perusteella ei ollut tarvetta suuriin muutoksiin ja siirryttiin jo kuukautta myöhemmin pilotointivaiheeseen. Kurssi pidettiin Tikkakoskella 18.-19.4.2009 ja 6.6.2009 Keski-Suomen Maanpuolustuspiirin, Keski-Suomen Ampujien ja Tikkakosken Ampujien vastatessa järjestelyistä ja koulutuksesta. Tuusulassa pidettäväksi suunniteltu toinen pilottikurssi kariutui paikallisiin ampumaratakysymyksiin.

Ampumakorttikurssi rakennettiin peruskoulutukseksi turvalliseen ja vastuuntuntoiseen ampumaharrastuksen aloittamiselle. Tärkein kohderyhmä olisivat nuoret vasta-alkajat. Tämän vuoksi nähtiin jo varhaisessa vaiheessa, ettei koulutusta tule ulottaa koskemaan täysimääräisenä kokeneisiin harrastajiin. Tämän vuoksi luotiin erilaisia kevennettyjä koulutuskokonaisuuksia ”vanhoille ampujille” huomioiden heidän saamansa aiempi koulutus sekä harrastustautansa.

Kirjallinen koe päätettiin vakioda niin sisällön kuin koekysymystenkin osalta. Tällä varmistetaan yhtenäisen hyväksymistason syntyminen sekä vähennetään merkittävästi kouluttajien työtä. Kysymykset on jaettu kuuteen eri luokkaan, joissa kussakin on 2-4 vaihtoehtoista sivuaan joissa kussakin 10 kysymystä. Näistä valitaan kokeeseen yksi sivu kustakin luokasta. Lisäksi kaikille on yhteinen tehtävä, luettele ”Ampujan 10 käskyä”. Samoin on laadittu ampumataitotestille ohjeistus ja testin läpäisykriteerit huomioiden koulutuksessa käytettävien aseiden ja ampumatapojen kirjo.

Ruutiaseampumakortin teoriakoulutus sisältää 11 oppituntia, jonka lisäksi on 3 tunnin johdettu ampumaharjoitus. Vähintään kuukauden pituisen etäjakson aikana kurssilaisten tulee suorittaa vähintään 5 opastettua ampumaharjoitusta (vähintään tunnin harjoitus ja ammuttava 25 laukausta). Tämän jälkeen kurssilainen on oikeutettu tulemaan kirjalliseen kokeeseen ja ampumataitotestiin, joiden yhteydessä annetaan muutaman tunnin täydennys- ja jatkokoulutus.

Mikäli ampumakorttikurssi hyväksytään mukaan johonkin opintokokonaisuuteen esimerkiksi erityisliikunnan kurssina, niin omatoiminen opiskelu huomioiden vastaa ampumakortin suorittaminen ruutiaseella 1,5 opintopistettä

Vuoden 2009 lopulla valmisteltiin ensimmäisten kouluttajakoulutustilaisuuksien ohjelmat tavoitteineen. Koulutukseen osallistumisedellytykseksi asetettiin, että kurssilaisilla on riittävä kouluttaja- ja valmentajakokemus sekä 5-vuoden harrastuneisuus ruutiaseilla. Siten kurssien läpivienti oli mahdollista toteuttaa viikonloppukursseina. Ensimmäinen kouluttajakoulutustilaisuus järjestettiin Viipurissa tammikuussa 2010. Toistaiseksi on pidetty kaikkiaan 8 kurssia ja kouluttajaoikeudet on myönnetty noin 200 henkilölle. Määrää voidaan pitää kohtuullisena ja kouluttajien maantieteellistä kattavuutta hyvänä.

Ilma-aseiden ampumakortin sisältöä ja kouluttajakoulutusta ryhdyttiin valmistelevaan yhteistyössä Ampumaurheiluliiton nuorisovaliokunnan kanssa vuoden 2010 aikana. Lähtökohtana pidettiin, että koulutus integroidaan ”pieninä moduuleina” seurojen järjestämien ampumaurheilukoulujen yhteyteen. Osallis-

tumismerkintä kirjataan suorituskirjaan ja ampumaurheilukoulun päätyttyä myönnetään ilma-asekortit niille, jotka ovat osallistuneet kaikkiin pakollisiin osioihin. Ilma-asekorttikoulutus käynnistyi konkreettisesti samana syksynä alkaneiden ampumaurheilukoulujen yhteydessä. Ampumakortin suorittaminen ilma-aseella vastaa 0,5 opintopistettä. Alla olevassa kuvassa esitettyjen koulutusaiheiden yksityiskohtainen sisältö on esitetty liitteessä 10.

Ilma-ase ampumakortti opetustunnit			
TEEMA	KESTO	PÄIVÄMÄÄRÄ	HYVÄKSYJÄ
Seuran esittely/kurssin avaus	10 min		
Turvallisuus	20 min		
Suojaimet	10 min		
Ilma-aseet ja niiden osat	20 min		
Ilma-aseen toiminta	20 min		
Aseiden käyttötarkoitus	10 min		
Ratakäyttäytyminen	10 min		
Ampumatarvikkeet ja varusteet	15 min		
Varotoimenpiteet aseita käsitellessä	15 min		
Aseiden turvallinen käsittely	15 min		
Aseen perustarkistus	20 min		
Häiriötilanteet ja niissä käyttäytyminen	20 min		
Aseen kuljettaminen	20 min		
Ympäristöasiat	20 min		
Laukauksen ohjelma: Läpikäytävä kaikki osiot: Liipaisu, tähtäys, pito jne.			

Kuva: SAL:n Kultahippupassin keskiaukema toimii suorituskirjana

Ilma-aseampumakorttikurssien kouluttajaoikeuksiin johtama koulutus päätettiin integroida Ampumaurheiluliiton ohjaajakoulutuksen yhteyteen. Ensimmäinen tällainen pilottikurssi pidettiin Ylihärmässä syyskuussa 2011. Lisäksi myönnettiin aiemman kouluttajakokemuksen perusteella kurssien johtamisoikeudet tietuille ampumaseurojen kouluttajille, joka mahdollisti kurssitoiminnan käynnistämisen jo edellisenä syksynä. Koulutusoikeudet oli myönnetty vuoden 2013 loppuun mennessä yhteensä noin 180 henkilölle ja määrä on tarkoitus kaksinkertaistaa vuoden 2014 aikana.

Vuoden 2013 loppuun mennessä on myönnetty kaikkiaan noin 1500 ampumakorttia eri koulutustilaisuuksien perusteella. Määrän odotetaan kasvavan tulevina vuosina kiihtyvällä tahdilla.

3.3.3. Varusmiesten ampumakorttikoulutus

Pääesikunta hyväksyi tehdyn esityksen perusteella keväällä 2010, että varusmiehille suunnattavaa ampumakorttikoulutusta voidaan pilotoida kahdessa joukko-osastossa. Edellytyksenä oli, että kurssit ovat vapaaehtoisia ilta-kursseja ja niistä ei saa aiheutua puolustusvoimille kustannuksia. Valmistelujen edettyä joukko-osastojen myönteisellä avustuksella ripeästi, järjestettiin jo syksyn aikana kolme ampumakorttikurssia, kaksi Kaartin jääkärirykmentissä ja yksi Ilmasotakoulussa.

Kurssit olivat Maanpuolustuskoulu-
tousyhdistyksen johtamia kursseja.
Paikallinen ampumaharrastuksen
alueneuvottelukunta vastasi kurssin
käytännön järjestelyistä.

Kouluttajakunta oli rekrytoitu paikalli-
sista ammuntaa harrastavista seu-
roista ja järjestöistä. Tällä pyrittiin
tuomaan esille monipuolisia harras-
tusmahdollisuuksia, joita on tarjolla
eri järjestöjen toimesta. Pienellä
kurssimaksulla katettiin syntyneet
patruunakustannukset.

Varusmiesten antama kurssipalaute
oli erinomainen. Yleisarvosana as-
teikolla
1-5 oli 4,2.

Kuva: Kaartin jääkäritoimikunnan graafikon laatima kurssiesite

Pääesikunnalle tehtiin alkuvuodesta 2011 jatkoesitys, että pilottikurssin koke-
musten perusteella koulutustarjontaa voitaisiin laajentaa koskemaan useam-
paa kuin kahta pilottivaruskuntaa. Pääesikunta hyväksyi maaliskuussa, että
koulutus voidaan laajentaa kattamaan kaikki Suomen varuskunnat. Vastaa-
vanlainen lupa saatiin Rajavartiolaitoksen esikunnasta koskien heidän varus-
mieskoulutusta antavia joukko-osastoja.

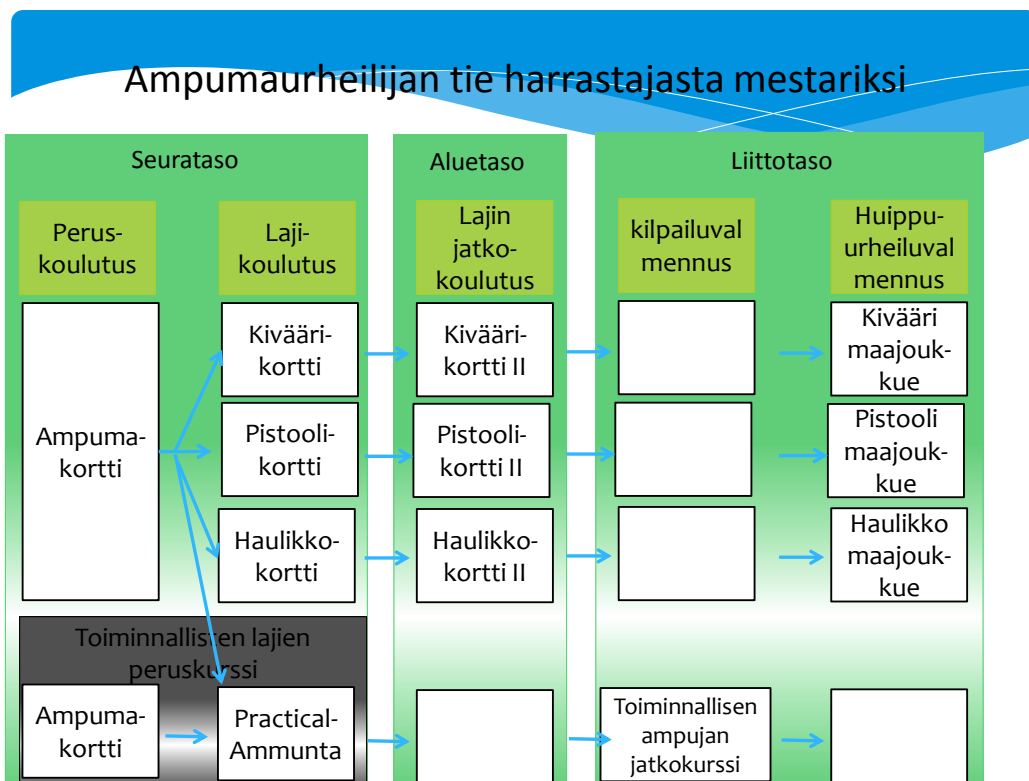
Ampumaharrastuksen alueneuvottelukuntaverkoston laajentumisen myötä laa-
jennettiin vastaavasti myös varusmiesten ampumakorttikurssitarjontaa. Tois-
taiseksi pilottikurssit on pidetty kahdeksassa varuskunnassa. Tämän lisäksi on
valmisteltu toiminnan käynnistämistä neljässä uudessa varuskunnassa tavoit-
teena pilottikurssit keväällä 2014. Pienemmillä varuskuntapaikkakunnilla kuten
Utti ja Onttola, joissa varusmiesvahuudetkin ovat hyvin pieniä, ei löytynyt en-
simmäisten tehtyjen kartoitusten perusteella riittävästi osallistujia kurssin to-
teuttamiseksi.

3.3.4 Ampumakorttikoulutuksen jatkokoulutus

Lokakuussa 2010 käynnistettiin jatkokoulutussuunnittelu Ampumaurheilijan
tiestä harrastajasta mestariksi. Sen keskeisin tavoite on rakentaa kaksipor-
taainen lajikohtainen jatkokoulutus ampumakorttikurssin jatkumoksi oheisen ku-
van mukaisesti. Turvallisen ampujan kurssit ovat olleet hyvä esimerkki tällai-
sesta ensimmäisen ”asteen” lajikoulutuksesta ampumakorttikurssin jatkumo-
na.

Jatkokoulutuskurssit ”ristittiin” kantamaan lajin mukaisia nimiä eli kiväärikortti-,
pistoolikortti ja haulikkokorttikurssi. Practicalin ja Sovelletun reserviläisam-

munnan (SRA) edustajat puolestaan suunnittelivat järjestöjen yhteistä kolmannen tason koulutussisältöä työnimellä ”Toiminnallisen ammunnan jatkokurssi”. Ampumahiihdon jatkokoulutussuunnittelu pysähtyi alkuvaiheen jälkeen henkilövaihdoksista johtuen.

Huom ! Ampumakorttihanke kattaa ampumakorttikurssin ja sen jälkeiset kaksi lajikohtaista jatkokoulutuskurssia. Tämän jälkeen ampujan tie etenee liittokohtaiseen valmennukseen.

Kiväärikorttikoulutuksen I ja II tason kurssien koulutusaiheiden yksityiskohtainen sisältö on esitetty liitteessä 11 ja periaatekuva ampumakorttikoulutuksen ja turvallisen ampujan koulutuksen integroinnista liitteessä 12.

Hankkeen yhteydessä kartoitettiin laaja-alaisesti myös muiden hankkeen tavoitteisiin kirjattujen ampujan polkujen kehittämistarvetta. Järjestöt katsoivat kuitenkin, että joko nykyinen järjestelmä on toimiva (esim valmennuskoulutus) tai ettei aika ollut vielä kypsä toimenpiteiden käynnistämiseksi (esim tuomarikoulutus).

Ampumaratojen ratamestarikoulutuksen käynnistämistä ryhdyttiin valmistelemaan yhdessä Vierumäen urheiluopiston kanssa. Ensimmäisiä näkemyksiä sen sisällöstä luonnosteltiin eri tahoilla. Valitettavasti Vierumäen urheiluopiston, joka oli lupautunut vetovastuulliseksi ja työryhmän koollekutsujaksi, henkilömuutoksista johtuen työtä ei myöskään saatu käynnistettyä.

3.3.5 Koulutusmateriaalin tuottaminen

Jo hankkeen alkutaipaleella tunnistettiin tarve luoda ampumakoulujen käyttöön koulutusmateriaalia. Valmis materiaali madaltaa merkittävästi kynnystä koulutuksen käynnistämisen osalta. Laadukas materiaali lisäksi kehittää koulutuksen tasoa ja yhtenäistää sitä merkittävästi.

Koulutusmateriaalista oli olemassa suorastaan runsaudenpula. Sitä vain ei ollut kaikkien saatavilla ja useissa tapauksissa se edellytti merkittävää työstämistä soveltuvaksi aloitteleville ampujille.

Hankkeen aikana on syntynyt power point –koulutusmateriaalisalkku, joka sisältää noin 300 diaa. Se tulee olemaan kaikkien saatavilla ampumaharrastusfoorumin kotisivuilla. Materiaalia tullaan kehittämään edelleen ampumaharrastusfoorumin toimesta jatkuvan parantamisen periaatteita noudattaen.

Kouluttajakuntaa varten on laadittu kattava tietopaketti ampumakorttikoulutuksen tavoitteista, järjestelyistä ja koulutuksen laadullisista edellytyksistä. Materiaalisalkusta löytyy lisäksi kurssijärjestelyjä helpottaman tarkoitettuja kurssitodistus pohjia, kurssilaisten taustatietojen kartoituslomakkeita jne... Tämä ohjeistus on oheistettuna erillisenä liitetiedostonaan.

3.3.6 Esittelymateriaalin tuottaminen

Maaliskuussa 2011 pidettyjä GoExpo-messuja varten valmistettiin esitelehtinen ampumakorttihankeesta. Painosmäärä kattoi kyseisen vuoden tarpeen. Hankkeen tilaama toinen esitelehtinen, Turvallinen ratakäyttäytyminen, valmistui huhtikuussa 2014 aikana. Näiden ensimmäisten tilausten jälkeen on esitteiden painatus siirtynyt jäsenjärjestöjen vastuulle. Esitelehtiset ovat oheistettuina liitteissä 13 ja 14.

Koulutusmateriaalin täydentämistä ja sen elävöittämistä varten nähtiin välttämättömänä tarpeena aikaansaada laadukasta videomateriaalia. Videoiden tekeminen tilattiin Procam Oy:ltä ja toimittamisesta vastasi Olli Kangas, joka on tuottanut myös monia metsästys- ja kalastusaiheisia luonto-ohjelmia. Ensimmäinen toimituskokonaisuus valmistui loppuvuonna 2013 ja se sisälsi 13 lajiesittelyvideota.

Esittelyvideoissa esitellään lajeissa käytettävät välineet ja varusteet, kerrotaan lajin perussäännöt ja erityispiirteet sekä kuinka lajista voi saada lisätietoa. Videoiden esittelyissä asiantuntijoina esiintyvät lajiensa menestyneet urheilijat, valmentajat sekä harrastajat. Esittelyvideoita on kuvattu pääsääntöisesti lajien EM- ja SM-kilpailuissa vuosien 2010 - 2012 aikana.

Jatkotilaus tehtiin vuoden 2013 lopussa kahdesta kokonaisuutta täydentävästä lajiesittelyvideosta ja ampumakoulutusta elävöittämään tarkoitetuista eri lajien ”videoklippituotannosta”. Niiden toimitukset ajoittuivat vasta ke-

väälle 2014, koska ensimmäinen tuotantoerä valmistui lähes kaksi vuotta myöhässä suunnitellusta.

Ampumakorttikoulutuksen esittely- ja markkinointimateriaaliksi on lisäksi tuotettu

- 36-sivuinen vihkonen turvallisen ampumaharrastuksen oppaasta (erillinen liitetiedosto)
- messutapahtumia (vast) varten 4 kpl roll-up mekanismilla varustettua mainostelinettä ampumakorttikoulutuksesta
- vastavasta materialista painettuja A3 kokoisia julisteita (liite 15) sekä
- jokaisen ampumaradan ilmoitustaululle tarkoitettuja A3 ja A4 kokoisia julisteita "Ampumaharrastajan 10 käskystä" (liite 16).

Hankkeen eräs keskeisimmistä tavoitteista oli aikaansaada laadukas ja käyttökelpoinen koulutusmateriaali ampumakorttikurssien toteuttamiseksi. Jotta tämä materiaali olisi käytettävissä myös ruotsikielisissä seuroissa ja järjestöissä, niin keskeinen koulutusmateriaali on käännetty ruotsin kielelle.

3.3.7 Koulutusjärjestelmän jatkokehittäminen

Ampumaharrastuksen kehittämishanke (AMPU-hanke) tullaa kokonaisuudessaan päättämään suunnitelmien mukaisesti 30.6.2014 mennessä. Ampumakorttihanke on ollut keskeinen osa tätä hanketta. Kevään aikana tapahtuvat muutokset niin ampuma-aselain- kuin ympäristösuojelulainkin osalta tullaan päivittämään koulutusmateriaaliin kevään 2014 aikana foorumin toimenpitein.

Nuorten ilma-asekoulutusta annetaan pääsääntöisesti vain Ampumaurheiluliitossa ja Ampumahiihtoliitossa. Koulutuksen jatkokehittäminen annettiin sen vuoksi Ampumaurheiluliiton nuorisovalioikunnan tehtäväksi. Ampumahiihtoliiton osalta nähtiin tarkoituksenmukaisimmaksi, että heidän edustajansa osallistuvat mahdollisimman laajalti Ampumaurheiluliiton ilma-asekoulutukseen välttäen päällekkäistä kurssitarjontaa.

Ampumakorttihankkeen päätyttyä tullaan koulutusjärjestelmän ylläpitovastuun siirtämään kokonaisuudessaan ampumakorttijärjestöjen vastuulle.

3.3.8 Ampumakortti "tuotteena" ja sen asema lupakäytännössä

Ampumakortin rekisteröitiin tavaramerkiksi Patentti- ja Rekisterihallituksen toimesta loppuvuodesta 2009. Rekisteröinnin taustalla oli ajatus, että ampumakorttien myöntämiseen tähtäävää koulutusta annetaan vain foorumin puitteissa ja sen hyväksymin periaattein eikä sitä käytetä esimerkiksi kaupallisessa tarkoituksessa. Syntyvä koulutusmateriaali on tarkoitettu kuitenkin kaikkien seuratoimijoiden käyttöön heidän omassa koulutustoiminnassaan, vaikkei se tähtäisikään suoranaisesti ampumakorttikurssin läpiviemiseen.

Kuva: Myönnettävän muovisen ampumakortin ulkoasu

Jo hankkeen alkuvaiheessa nähtiin selkeä tarve saada ampumakortille hyväksyntä viranomaisten taholta. Keväällä 2009 pidettiin ensimmäinen palaveri asiasta silloisen Ase- ja Arpajaishallintoyksikön (AAHY) johdon kanssa. Tavoitteena oli, että ampumakortti huomioitaisiin uudistuksen alla olleessa ampuma-aselainsäädännössä ja että kortin suorittaneille voitaisiin myöntää ilman lisäperusteluja aseiden hankkimislupa. Asia ei edennyt.

Ampumakortti huomioitiin kuitenkin eduskunnassa silloisen aselakiuudistuksen valmistelun yhteydessä. Hallintovaliokunta totesi lausunnossaan mm, *että ”se pitää tärkeänä AMPU-hanketta, jonka tavoitteena on taata ja turvata koko maahan yhtenäiset, turvalliset, toiminnalliset ja koulutukselliset edellytykset vapaaehtoiselle järjestäytyneelle ampumaharrastukselle ja sen kehittämiseksi. Valiokunta korostaa tällaisen vapaaehtoisen aseturvallisuustyön merkitystä maassamme, jossa asealan harrastajien määrä on huomattavan suuri. AMPU-hankkeen valmistuttua on syytä arvioida, millä tavalla sitä voidaan hyödyntää lupajärjestelmässä*

Ampumaharrastusfoorumi teki asiasta uuden esityksen Poliisihallitukselle syksyllä 2011. Siinä esitettiin, että hyväksyttävästi suoritettu ampumakorttikoulutus olisi riittävä osoitus harrastuneisuudesta muulla kuin metsästysperusteella haettavan koulutusta vastaavan aseiden hankkimislupaa varten ja että tämä asema virallistettaisiin Poliisihallituksen toimesta. Pistoolin hankkimislupaa varten ampumakorttikoulutuksen lisäksi tulisi antaa selvitykset siitä, että lain edellyttämä kahden vuoden harrastuneisuus ja vähintään 10 harrastuskertaa täyttyvät. Ampumaharrastusfoorumin käsityksen mukaan kurssin suorittaminen vastaa vähintään seitsemää harrastamis- ja ampumakertaa. Toistaiseksi esitykseen ei ole saatu vastausta.

3.4. Lainsäädäntöhankkeisiin vaikuttaminen

3.4.1. Ase- ja ampumaratalainsäädäntö

Ampumaratatoiminta säätelee lähes 20 eri lakia, jotka olivat hankkeen syntyhetkellä keskenään osittain jopa ristiriitaisia. Vanhin niistä on keisarillisen senaatin asetus.

Asiantilan parantamistarve oli tiedostettu ja uutta ampumaratalakia oli yritetty valmistella jo 90-luvulta lähtien. Hallitusneuvos Jouni Laihon mukaan hajanaisia neuvottelukosketuksia oli ollut aika ajoin mutta yhtään päätöstä jatkotyöstä ei ole saatu aikaan. Työ oli ollut keskeytyksissä jo useamman vuoden.

Hankesuunnitelman valmisteluvaiheessa asetettiin kunnianhimoiseksi tavoitteeksi, että ampumaratalaki hyväksyttäisiin eduskunnassa vuoden 2010 loppuun mennessä. Vuoden 2008 aikana oli tarkoitus tehdä perusteltuja esityksiä siten, että jokin ministeriö ottaisi lain laatimisvastuun.

Valitettavien Kauhajoen tapahtumien seurauksena käynnisti sisäasiainministeriö 29.9.2008 päivätyllä asiakirjalla hankkeen ampuma-aselainsäädännön, ampumaratojen laittamista ja kunnossapitoa koskevan lainsäädännön sekä ilma- ja jousiaseita koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Silloisen Ampumaratafoorumin kolmea jäsenjärjestöä pyydettiin nimeämään ampumaratalakia valmistelevaan työryhmään (TR2) jäsenensä, joiksi esitettiin seuraavat henkilöt:

- Jorma Riissanen SAL
- Sauli Härkönen MKJ ja
- Arto Pulkki ResUL.

Työryhmätyö käynnistyi 5.11.2008 pidetyllä kolmen alatyöryhmän yhteiskokouksella. TR2 oli tarkoitus aloittaa oma työnsä helmikuussa 2009. Ampumaratalain oli tarkoitus olla valmis siten, että hallitus voisi antaa sen eduskunnalle käsiteltäväksi viimeistään syysistuntokaudella 2010.

Foorumiin perustettiin oma ampumaratalakityöryhmä, jonka jäseniä olivat edellä mainittujen kolmen TR2:n jäsenten lisäksi Pekka Tuunanen ja Tapio Hänninen SAL:sta. Panu Hiidenmiestä SML:stä pyydettiin osallistumaan erikseen sovittavalla tavalla lakiasiantuntijana työryhmän valmistelutöihin. Hankepäällikkö koordinoi työryhmän työskentelyä.

Työryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 26.11.2008. Kokouksen avauksen yhteydessä todettiin, että työryhmän keskeinen tavoite on olla tukemassa kaikin keinoin TR2:n ampumaratalain valmistelua ja olla harmonisoimassa harastajatahojen näkemykset (ennakoiden aina ennen niiden käsittelyä TR2:ssa). Valmistelun pääpaino tulee olla laissa ja sen perusteella laadittavassa asetuksessa.

Työryhmä valmisteli kolmessa kokouksessaan ampumaratalainsäädännön kehittämisen tavoitteita harrastajakunnan näkökulmasta. Keskeisimmiksi tavoitteiksi nostettiin seuraavia asioita:

- 1) Tarkoituksena on turvata ampumaharrastustoiminnan ja metsästyksen harjoittamisen turvalliset edellytykset. Lain kehittämisessä tulee ottaa huomioon olosuhteet eri osissa maata ja erityyppisten ampumaratojen sääntelyn tarve.
- 2) Ampumaratalaissa tulee määritellä ampumaradat, koska erityyppiset ja kokoiset radat tarvitsevat erityyppistä sääntelyä.
- 3) Ampumaradan perustamisedellytykset tulee määritellä niin yksityiskohtaisesti, että radan perustamisedellytykset voidaan ratkaista laillisuusharkinnan pohjalta. Tarkoituksenmukaisuusharkinta tapahtuu hankkeiden rahoituspäätösten ja maankäytön suunnittelun yhteydessä.
- 4) Ampumaratojen perustamismenettelyn tulee turvata ratojen pitkäjänteinen ja pysyvä kehittäminen. Perustamismenettelyn tulee olla kustannuksiltaan kohtuullinen radan kokoon ja toiminnan muuhun laajuuteen nähden.
- 5) Ratojen viranomaisvalvonta tulee järjestää kustannustehokkaasti. Ampumaratojen pitäjiltä voidaan edellyttää omavalvontaa, jos sillä voidaan korvata viranomaisvalvontaa.
- 6) Valmisteltavan ampumaratalain tulee muodostaa muun ratoja koskevan lainsäädännön kanssa ymmärrettävä ja toimiva kokonaisuus. Siten valmistelun yhteydessä tulee voida tarkastella myös muun lainsäädännön muutostarpeita.

Lisäksi valmisteltiin ja pohdittiin muita asiakokonaisuuksia kuten ampumaradan määritelmiä, ratojen perustamisedellytyksiä ja –menettelyä, ampumaradan pitäjän tehtäviä ja vastuita sekä toiminnan valvontaa. Työn yhteydessä perehdyttiin seikkaperäisesti 7 muun maan ampumaratalainsäädäntöön Tapio Hännisen tekemään käännöstyön ja analyysin pohjalta.

Edellä kuvattua valmistelutyötä tehtiin sisäasianministerin lakia valmistelevaan asettaman työryhmän (TR2) ensimmäistä kokousta varten. Ensimmäinen saatu arvio oli, että se aloittaisi työnsä jo heti alkuvuodesta. Kun runsas vuosi oli kulunut työryhmän asettamisesta eikä kokouskutsua ollut kuulunut, päätti foorumi esittää asian johdosta syvän huolensa ministerille. Kirjeessä korostettiin, että kallista valmistelu-aikaa on jo menetetty ja esitettiin toivomus, ettei ampuma-aselain valmistelun yhteydessä tehtyjä virheitä toistettaisi ampumaratalakia valmisteltaessa.

Työryhmä 2 ensimmäinen virallinen kokous pidettiin 18.2.2010. Lähes 17 kuukautta oli tällöin kulunut sen asettamisesta. Hallituksen toimikausi oli päättyneessä seuraavana keväänä, joten kaivatun ampumaratalain valmistelu ei edennyt avauskokousta pidemmälle.

Aselainsäädännön uudistamistyö lähti sitä vastoin nopein aikatavoitteen käyntiin. Ampumaratafoorumilla oli kokous heti lokakuun alussa, jossa päätettiin, että

- foorumi esiintyy yhtenäisenä aselain- ampumaratalain ja tulkintojen kehittämisessä

- foorumin puheenjohtaja esiintyy forumin nimissä käyden asiassa keskustelua mm SM:n kanssa
- SAL muotoilee SM:n kanssa käytävää keskustelua varten ammunnan harrastajapiirien tärkeiden asiakohtien luettelon ja lähettää sen forumin jäsenille kommentoitavaksi.

14.10.2008 antoi SM tarkennuksen ampuma-aseiden hallussapitolupien antamista ja peruuttamista koskeneeseen kirjeeseen, joka oli annettu 29.9.2008. Tämän kirjeen huolestuttavan sisällön johdosta päätettiin pitää foorumin ylimääräinen pikakokous 16.10.2008. Siinä päätettiin, että

- valmistellaan seuraavan viikon aikana kirjelmä (= vastine 14.10.08 asiakirjaan), joka osoitetaan Paaterolle ja Laiholle. Samalla pyydetään audienssia mahdollisimman pikaisesti sekä
- valmistellaan kirje jäsenkunnallemme ”kuumana käyvän kentän” hillitsemiseksi sekä ylilyöntien välttämiseksi (tiedote valmisteltiin samassa kokouksessa ja jaettiin jäsenjärjestöille jatkokäytettäväksi heidän harkintansa mukaan).

Poliisiylijohtajan kirjettä valmisteltiin edelleen ja se hyväksyttiin lopulliseen muotoonsa seuraavassa kokouksessa. Kirje lähetettiin lisäksi tiedoksi sisäasiainministerille sekä hallitusneuvos Jouni Laiholle. Kirjeen liitteenä oli esimerkkejä lupakäytännön tarkennuskirjeissä olevista ongelmakohtista sekä niiden ratkaisuehdotuksia. Kirje on oheistettuna tämän asiakirjan liitteeksi 17.

Esitetty tapaaminen järjestyi 2.12.2008 Eduskuntatalolla kansanedustaja Olli Nepposen avustuksella. Läsnä olivat lisäksi seuraavat henkilöt:

- Reserviläisurheiluliitto - Seppo Sundberg
- Reserviläisliitto - Markku Pakkanen
- Reserviupseeriliitto - Tommi Verho
- Maanpuolustuskoulutusyhdistys - Antti Nieminen
- Suomen Metsästäjäliitto - Ere Grenfors
- Suomen Ampumahiihtoliitto - Janne Hakala
- Elinkeinonharjoittajat - Esko Hakulinen
- Ampumaratafoorumi/AMPU-hanke - Markku Lainevirta
- Suomen Ampumaurheiluliitto - Risto Aarreki

Tilaisuudessa keskusteltiin avoimesti aselain tiukentamiseen johtaneista syistä ja sen tiukennustarpeista. Järjestöjen taholta tuotiin esiin syvä huoli vastuuntuntoisten ampujien ja metsästäjien harrastusmahdollisuuksien vaikeutumisesta tulevaisuudessa. Tapaamisen tärkeimmässä tavoitteessa, päästä osallistumaan aselain valmistelutyöhön, ei edetty. Paatero lupasi kuitenkin keskustella asiasta Laihon kanssa seuraavan viikon aikana olevan tapaamisensa yhteydessä. Tämäkin keskustelu toteutui foorumin kannalta laihoihin tuloksiin, eikä toivottua vaikuttamismahdollisuutta auennut ampumaratafoorumille.

Kuva: Järjestöjen edustajia Eduskuntatalon portailla

Avoimen vuoropuhelun käynnistämiseksi viimeistelyn alla olleen aselain osalta järjesti foorumi seminaarin Helsingin Messukeskuksessa GoExpo-messujen yhteydessä 13.3.2009. Teemana oli "Aseet ja vastuullisuus". Alustuksensa pitivät niin harrastajakunnan edustajat kuin lain valmistelijatkin.

Foorumin huhtikuisessa kokouksessa käsiteltiin eri järjestöjen aselaista valmisteltuja lausuntoluonnoksia tavoitteena mahdollisten ristiriitaisuuksien poistaminen sekä yhteisen viestin terävöittäminen. Siinä onnistuttiinkin varsin hyvin.

Lausunnot annettiin määräaikaan mennessä huhtikuun puolivälissä. Niiden henki oli positiivinen, sillä olihan moneen kertaan vakuutettu tästä kuulemistilaisuudesta ja sen tärkeydestä. Luottamus perusteltujen muutosten toteutumiseen oli suurta.

Lakiehdotus annettiin kesäkuussa eduskunnalle. Tällöin havaittiin, että järjestöjä oltiin kyllä kuultu muttei kuunneltu! Yhtään merkittävää muutosta ei lakiluonnokseen ollut tehty, vaikka niiden välttämättömyydestä oli vallinnut järjestöjen kesken laaja yhteisymmärrys.

Eduskunnan hallintovaliokunnan nähtiin olevan muutosmahdollisuuksien kannalta keskeisessä asemassa sen aloittaessa käsittelemään hallituksen esitystä ampuma-aselain muuttamiseksi (HE 106/2009). Se tulee saamaan erillisiä lausunnot myös perustuslaki-, puolustus- sekä maa- ja metsätalousvaliokunnilta. Lisäksi se tulee kuulemaan laajasti myös harrastajakuntaa edustavia järjestöjä.

Tämän johdosta lähetettiin kesäkuun lopulla ampumaharrastusfoorumin nimissä kirje hallintovaliokunnan jäsenille, jossa oli esitettynä koonnos keväisen lausuntokierroksen keskeisimmistä kannanotoista.

Kirjeessä todettiin muun muassa, että

- 1) *Nykyinen, vuonna 1998 valmisteltu aselaki on varsin toimiva ja antaisi jo sellaisenaan täydet mahdollisuudet ylläpitää aseturvallisuutta ja lupakäytäntöä.*
- 2) *Lakimuutokset, jotka keskittyvät ensimmäisen asean hankkijan soveltuvuuden arviointiin ja joilla hallitusti parannettaisiin viranomaisten mahdollisuuksia saada hankkimis- ja hallussapitoluvan myöntämisedellytyksien selvittämiseen liittyviä tietoja (mm. puolustusvoimilta) ovat oikean suuntaisia ja kannatettavia.*
- 3) *Sen sijaan nyt lausunnolla olevan esityksen sisältämät monet ns. kansallista tarpeista lähtevät, laillisen ja vastuullisen aseenomistuksen ja -käytön kiristämisen- ja rajoittamistoimenpiteet ovat enimmiltä osiltaan tarpeettomia.*
- 4) *Lausuntokierrokselle lähetettiin valitettavan sekava ja puutteellinen lakiluonnos. Lisäksi lausunnon antajilla ei ole ollut käytössään lakia täsmentävää ja täydentävää asetusuonnosta.*

Tämän vuoksi esitämme, että lakiesitystä käsiteltäessä tulisi järjestöjen parannusesitykset ottaa erityisesti huomioon. Ampumaharrastusfoorumin jäsenjärjestöt ovat valmiit tulemaan valiokunnan kuultavaksi.

Vain esitetyllä menettelytavalla on mahdollista aikaansaada hyvän hallintotavan mukainen selkeä ja yksiselitteinen ampuma-aselaki, joka ei kohtuuttomasti vaikeuttaisi myöskään vastuullista harrastustoimintaa eikä asealan elinkeinotoimintaa.

Kesän aikana aktivoituivat lukuisat muutkin asealan järjestöt. Elokuun alussa pidettiin Haagassa kokous, jossa noin 20 eri järjestön edustajat suunnittelivat eri yhteistoimintamuotoja. Käynnistettiin tiedotuskampanja eri viestimien välityksellä, kutsuttiin kansanedustajat 7.10.2009 Eduskuntatalon Auditoriossa järjestettyyn keskustelutilaisuuteen jne...

Eri vaikuttamismuotojen tavoitteena oli, että kiireellä valmisteltu, tulkintamahdollisuuksia sisältävä ja jopa mahdollisesti perustuslainvastainen laki palautettaisiin uudelleen valmisteltavaksi. Tällöin toivon mukaan tarjoutuisi harrastajakunnalle aito vaikutusmahdollisuus esittämiensä muutosten aikaansaamiselle. Lain uudelleenvalmistelu on poikkeuksellinen toimenpide. Tietoisuuteen on tullut vain yksi vastaava esimerkki, voimassa oleva nykyinen aselaki.

Eduskunnan valiokunnat hallintovaliokuntaa lukuun ottamatta aloittivat kuulemisensa lokakuussa 2009. Pääosa foorumin jäsenjärjestöistä oli ainakin jonkun valiokunnan kuultavana. Hallintovaliokunnan lokakuuksi suunniteltu asian käsitteilyn aloittaminen on siirtynyt helmikuulle 2010. Tällöin kirjattiin virallisesti saapuneeksi myös kesäkuussa lähetetty foorumin esitys.

Kuvatuilla vaikuttamiskeinoilla ja foorumiakin laajemmalla yhteisesiintymisellä saavutettiin ymmärrystä tavoitteillemme. Lukuisissa viesteissä korostettiin, että eduskunnassa on laajaa muutosvalmiutta harrastajakunnan toivomaan suun-

taan. Valitettavan Sellon ampumistapauksen seurauksena tehdyn työn tulokset "valuivat hiekkaan" ja äänenpainot eduskunnassa koventunut puolustamaan annetun lakiehdotuksen hyväksymiseksi sellaisenaan.

Tavoitteeksi kirjattiin, että uuden aselain tulee kaikilta osin olla harrastajien edun mukainen. Aselupakäytännöissä tulee keskittyä ensimmäisen aseluvan myöntämiseen ja erityisesti henkilön sopivuuteen luvan haltijaksi. Ampuma-aselain tulee mahdollistaa mahdollisimman laajasti eettisesti kestävä ampu-maharrastus.

Hallintovaliokunta aloitti aselakiuudistuksen käsittelyn helmikuussa 2010, yli puoli vuotta tavoiteaikataulusta myöhässä. Foorumin jäsenjärjestöjä kutsuttiin kuultavaksi, jolloin tarjoutui tilaisuus edistää fooruminkin tavoitteiden toteuttamista. Harrastajakunnan lausunnot olivat samansisältöisiä ja noudattivat edellisenä vuonna annettuja lausuntoja.

Hallintovaliokunnan oman lausunnon viimeistely siirtyi syysistuntokaudelle. Foorumi lähestyi valiokuntaa kirjeellä ennen työn käynnistymistä, jossa tiedusteltiin aikatauluun, lakiehdotukseen tehtävien muutosten valmisteluvastuisiin sekä asetuksen laatimiseen liittyviä asioita. Lisäksi tiedusteltiin, kuinka foorumin edustamien tahojen merkittävää asiantuntemusta voitaisiin edelleen aktiivisesti hyödyntää valiokuntakäsittelyn yhteydessä. Kirje on liitteenä 18.

Valiokunta totesi vastauksessaan, että sillä on käytössään koko valiokuntakäsittelyn aineisto (asiantuntijalausunnot, muiden erikoisvaliokuntien lausunnot, sisäasiainministeriön vastine asiantuntijalausuntoihin ja hallituksen esitys). Tarkoitus on, että valiokunta saa työrauhan arvioidessaan itsenäisesti ja sisälään lakiehdotuksia sitten, kun se katsoo saaneensa asiassa riittävän aineiston.

Lakiin liittyvän asetuksen valmistelua jatkettiin uudelleen syksyllä hallintovaliokunnan annettua lausuntonsa, jonka eduskunta edelleen hyväksyi poikkeuksellisen suurella äänitenemmistöllä. Ampuma-aselautakunta käsitteli täydennettyä asetulusonnosta ensimmäisen kerran marraskuussa. Foorumin tavoitteet tulevat hyvin huomioiduksi myös aselautakunnan työssä, ovathan sen neljä jäsentä foorumin jäsenjärjestöjen edustajia.

Eduskuntavaalien jälkeen uusi hallitus päätti jatkaa tietyiltä osin kesken jäänyttä aselainsäädännön uudistamista. Ampumaharrastusfoorumi sai kutsun työryhmän 27.9.2011 järjestämään kuulemistilaisuuteen – ”Mitä on hyvä aseturvallisuus?”. Tilaisuudessa tuotiin esille foorumin keskeisimpinä ehdotuksina, että

- Hallintovaliokunnan kirjaus kattavasta ampumarataverkosta on toteutettava
- Tarvitaan pikaisesti uusi ampumaratalaki. Edellisen hallituksen toimesta aloitettua lainvalmistelua on jatkettava ja harrastajakunta on otettava mukaan jo kirjoitusvaiheessa
- Hyväksyttävästi suoritettu ampumakorttikoulutus olisi riittävä osoitus harrastuneisuudesta muulla kuin metsästysperusteella haettavan koulutusta vastaavan aseennäköisluvan hankkimislupaa varten.

Foorumin edustajat osallistuivat lisäksi sisäministerin tapaamiseen marraskuun alussa. Sen yhteydessä korostettiin edellä mainitun kuulemistilaisuuden yhteydessä esille nostettujen asioiden tärkeyttä.

Aseturvallisuustyöryhmän loppuraportti julkaistiin tammikuun puolivälissä. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan oltiin samanaikaisesti valmistelemassa ampuma-aselain uudistamishanketta, jonka yhteydessä myös raportin suosituksia tullaan arvioimaan.

Edellisen hallituskauden aikana oli asetettu vastaava hanke, kuten edellä esitettiin. Tällöin keskeisimmästä ja todellisuudessa ainoasta toimineesta työryhmästä, jonka vastuulla oli aselain uudistaminen, puuttui harrastajakunnan edustus foorumin tekemistä esityksistä huolimatta. Jottei vastaava toistuisi, teki foorumi oheisen virallisen esityksen sisäasiainministerille.

Ampumaharrastusfoorumin asiantuntijajärjestöt tekevät aktiivista yhteistyötä ase-turvallisuuden sekä harrastusmahdollisuuksien ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Tähän työhön liittyen esitämme, että

- 1) asetettavan hankkeen yhteydessä perustettavissa eri toimielimissä on mahdollisimman laaja-alainen jäsenjärjestöjemme edustus ja että*
- 2) ampuma-aselautakunnan asema virallisena laaja-alaisena asiantuntijaelimenä palautetaan pyytämällä siltä hankkeen yhteydessä lausuntoja ampuma-aselain soveltamisalaan kuuluvista asioista, jota varten lautakunta on nimenomaisesti perustettu.*

Sisäasiainministeriö asetti 25.4.2012 hankkeen ampumaratojen perustamista ja ylläpitoa koskevan lainsäädännön sekä eräitä ilma- ja jousiaseita koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Hankkeen valmistelun tueksi perustettiin työryhmä, jossa on edustajia sisäasiainministeriön lisäksi Poliisihallituksesta, poliisilaitoksista, ympäristöministeriöstä, maa- ja metsätalousministeriöstä, Suomen Ampumaurheiluliitosta, Reserviläisurheiluliitosta, Suomen riistakeskuksesta, Ampumaharrastusfoorumista ja Suomen Ilma-aseharrastajista.

Virkamiesten lisäksi työryhmään nimettiin seuraavat henkilöt:

- Sauli Härkönen Suomen riistakeskus
- Jorma Riissanen Suomen Ampumaurheiluliitto
- Eino Svinhufvud Reserviläisurheiluliitto
- Tapio Hänninen Ampumaharrastusfoorumi
- Mika Niemelä Suomen Ilma-aseharrastajat.

Työryhmän pysyviksi asiantuntijoiksi kutsuttiin lisäksi Teemu Simenius Suomen Metsästäjäliitosta, Antti Sukuvaara Asealan Elinkeinonharjoittajista ja Timo Huikkala Suomen Asekauppiaitten liitosta.

Työryhmä asetti tavoitteekseen, että työryhmän kannanotot olisivat valmiit vuoden 2012 loppuun mennessä ja että lausunnot työryhmätyön pohjalta tehdystä luonnoksesta hallituksen esitykseksi voitaisiin pyytää kevään 2013 aikana, jolloin hallituksen esitys voitaisiin antaa Eduskunnalle kevätistuntokauden lopussa.

Vuoden 2012 loppuun mennessä työryhmä sai valmiiksi ehdotuksen terveyden huollon henkilöstön ilmoitusvelvollisuutta ja -oikeutta poliisille koskevien säännösten muuttamisesta. Lääkäriin ilmoitusvelvollisuus ehdotetaan rajattavaksi kahteen konkreettisesti määriteltyn tapaukseen – henkilö todettu mielenterveystutkimuksessa itselleen tai toisille vaaralliseksi ja itsemurhayrityksen vuoksi otettu tahdosta riippumattomaan hoitoon. Oikeus ilmoituksen tekoon säilyy muissakin tapauksissa sekä lääkäriillä että muulla terveydenhoitohenkilöllä.

Samoin valmistui ehdotus aseiden säilyttämistä koskeviksi säännöksiksi, jotka kirjataan myös asekaapin käytön osalta lakiin. Jos omistaa ERVA-aseen tai yli 5 muuta asetta on asekaappi pakollinen. Jos aseita on vähemmän, niitä on säilytettävä lukitussa paikassa tai muutoin lukittuna niin, etteivät asiattomat henkilöt saa niitä käsiinsä. Ase voidaan myös purkaa osiin, jolloin osien säilyttäminen lukittuna saattaa helpottaa. Uutena asiana ehdotetaan ampumaselakiin ns. asehotellia. Asealan elinkeinonharjoittaja voi tarjota aseiden säilytyspalvelua esimerkiksi sairauden, ulkomaan matkan tai opiskelun tms. ajaksi. Aseiden säilytystä toisen omistamassa asekaapissa myös selkeytetään. Aseiden kuljetukseen liittyvistä periaatteista työryhmä on antamassa myös esityksen. Aseiden lainauksen pituuteen tulee todennäköisesti myös tarkennus. Ilma-aseista ehdotetaan luvanvaraisiksi yli 6.35 mm kaliiperiltaan olevat aseet. Jousiaseita työryhmä ei esitä luvanvaraisiksi.

Ehdotus ampumaratalaiksi on myös varsin pitkällä. Ehdotusta laadittaessa paljon keskustelua aiheuttivat maanomistajan oikeus ampua omalla maallaan, väliaikaisen ampumapaikan perustaminen jonkin muun tapahtuman yhteydessä ja ampumaradan pitäjän oikeus varmistaa ampumaradan käyttäjän oikeus ampua ampumaradalla ja käytettyjen aseiden laillisuus. Näistä kaksi ensimmäistä jäänevät lain yksityiskohtaisiin perusteluihin ja viimeinen on lakiehdotuksessa lievässä muodossa.

Edellä mainitussa joulukuun kuulemistilaisuudessa oli läsnä varsin laaja-alainen edustus Ampumaharrastusfoorumin jäsenjärjestöistä. Tilaisuuteen oli pyydetty lisäksi valmistellut lausuntopuheenvuorot mm. Suomen Ampumaurheiluliitolta, reserviläisjärjestöiltä, Suomen Asehistorian Liitolta sekä Ampumaharrastusfoorumilta. Ampumaharrastusfoorumin jättämä kirjallinen lausunto on oheistettuna liitteessä 19.

Laaja-alaisen yhteistyön sekä aidon ja eri intressiryhmiä huomioivan kuulemisen myötä saavutettiin valtaosa niistä tavoitteista, joita työlle oli etukäteen asetettu. Ampumaratoja varten saatiin harrastajakunnankin tavoitteena ollut lakiehdotus, millä taataan ampumaratojen olemassaolo, ampumaradan pitäjien ja käyttäjien oikeudet ja velvollisuudet. Laki huomioi eritasoiset ampumaradat, minkä avulla on mahdollista jatkossa säästää byrokratiassa ainakin pienten harjoitteluratojen osalta. Aseiden säilytys- ja kuljetussäännöt säilyivät kohdullisina verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan.

Laki edellyttää, että ampumarataverkosto muodostaa osan maakunnallista maankäytön suunnittelua. Valitettavasti tähän yhteyteen ei saatu kirjattua sito-

vampaa maankäyttöä rajoittavaa lausumaa melualueiden osalta. Lain valmistelusta vastaava viranomainen totesi, etteivät ampumaurheilu ja metsästys ole sellaisia toiminnan muotoja, joita pitäisi erityisesti suojella maankäyttö- ja rakennuslain nojalla. Näin ollen ampumaratojen pitäjiä tulee olla jatkossakin tarkasti kuulolla rata-alueidensa ympäristön kaavoitussuunnitelmista, jotta ampumaratojen toiminta voidaan turvata muun maankäytön paineiden keskeillä.

Toteutuessaan laki antaa haasteen ampumaratahallinnolle. Jatkossa ampumaratojen vastuuhenkilöiltä vaaditaan entistä suurempaa perehtyneisyyttä ja korkeampaa ammattitaitoa. Tarttumalla tähän haasteeseen voimme muun muassa parantaa ympäristötietoisuuttamme sekä ylläpitää ratojemme käytön turvallisuutta ja siten olla turvaamassa niiden olemassaoloa myös tulevaisuudessa.

Lausunnot pyydettiin 31.10.2013 mennessä. Lausuntojen painopiste oli ampumaratalaissa ja mm seuraaviin asiakokonaisuuksiin otettiin kantaa:

- 1) Ampumaratojen perustamisen ja ylläpitämisen haasteet liittyvät merkittävästi osin kaavoitukseen ja maankäyttöön. Esitämme, että lakiin kirjataan lähtökohtainen tavoite turvata mm kaavoitustoiminnalla ratojen olemassaolo.
- 2) Esitämme, että ampumaratalaissa tuodaan selkeästi esille, että ne ovat osa valtakunnallista liikuntapaikkaverkostoa.
- 3) Tuemme lakiesityksen mukaista ratojen jakamista kolmeen eri kategoriaan; vähäiset ampumaradat, ampumaradat ja ampumaurheilukeskukset. Ampumaratalakiin kirjattava luokittelu on välttämätöntä ottaa käyttöön myös valmistelun alla olevassa ympäristönsuojelulaissa.
- 4) Ampumaratojen ylläpitäjillä on yksiselitteinen vastuu ratojen turvallisuudesta. Esitämme, että ampumaratalakiin kirjataan oikeus kieltää ulkopuolisten liikkuminen ”suoja-alueella” varuskunta-alueiden, rajavyöhykkeen tai moottoritien tapaan.
- 5) Esitämme, että toiminnan harjoittaja saisi päättää siitä, kuinka monta ampumaratavastaavaa on tarpeellista nimetä. Samoin näemme välttämättömänä, että ampumaratalupaviranomaisen toiminta tällaisen rekisterin ylläpitämisen ja henkilöön kohdistuvan mahdollisen turvatarkastuksen osalta on maksutonta viranomaistoimintaa.
- 6) Kannatamme lakiesityksen linjausta, että uusien ratalupien myöntäjätahona säilyy poliisihallitus.

Työryhmä kokoontui joulukuussa vielä kerran käsittelemään lyhyesti saatuja lausuntoja ja linjaamaan mahdollisia jatkokehitystarpeita. Tavoitteena oli antaa hallituksen esitys Eduskunnalle alkuvuonna ennen kevätistuntokauden alkua, mikä ei sittemmin toteutunut.

Ilmeisesti myös työtä johtaneet poliisihallinnon virkamiehet kokivat prosessin kohtuullisen hyväksi, koska työryhmä vielä työn loputtua kutsuttiin yhteen keskustelemaan siitä, miten ampuma-aselainsäädäntöä pitäisi kokonaisuudessaan uudistaa.

Valtioneuvoston esitys eduskunnalle ampumaratalaiksi sekä laeiksi ampumaselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta annettiin huhtikuun alussa 2014. AMPU-hankkeen toimintasuunnitelmaan vuonna 2008 kirjattu yksi keskeinen tavoite, saada maahan aikaan ampumaratalaki, toteutunee hankkeen päättymisen jälkeen eduskunnan syysistuntokaudella 2014.

3.4.2 Ympäristönsuojeluun liittyvät lainsäädäntöhankkeet

Ympäristöministeriö asetti tavoitteekseen, että ympäristönsuojelulaki ja -asetus uudistetaan vuoden 2013 loppuun mennessä. Uudistuksen tavoitteena oli saattaa laki vastaamaan hallitusohjelmassa sille esitettyjä tavoitteita sekä saattaa teollisuuspäästädirektiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Lain valmistelun alkuvaiheessa järjestettiin eri tahojen kuulemistilaisuuksia. Ympäristötyöryhmä linjasi harrastajakunnan osalta seuraavia tavoitteita lakiuudistukseen liittyen. Ne esiteltiin 29.5.2012 Ympäristöministeriön järjestämässä kuulemistilaisuudessa:

- 1) Ampumaratojenluokittelu lupatarpeen mukaan
- 2) Melun ohjearvojen uudelleenarviointi
- 3) Melun mallinnustapojen määrittely
- 4) Melun mittauksen ja mallinnuksen välisen suhteen määrittely lupaprosessissa
- 5) Hiljaisten aikojen määrittämisperusteet lupaehdoissa

Perusteluina tuotiin esille muun muassa seuraavia näkemyksiä:

- Eritasoiset ampumaradat edellyttävät eritasoista ympäristölupamenettelyä
- Ampumaratojen määritelmien on oltava yhtenäisiä sekä ampumaratalaissa että ympäristönsuojelulaissa ja niiden on tuettava eritasoisen ympäristölupamenettelyn tavoitetta
- Eri lajien ja ammuttavien laukausten määrä vaihtelee merkittävästi eri radoilla
- Ympäristönsuojelullisten tavoitteiden kannalta ratojen sijoitus on erilainen
- Uudistetussa laissa tai sen perusteluissa tulee selvästi mainita, että tulilaan antamaan valtioneuvoston asetus ampumaratamelun ohjearvoista. Nykyiset arvot on annettu yli 10 vuotta sitten kumotun meluntorjuntalain nojalla.
- Jos päädytään siihen, että ohjearvojen asemasta annetaan raja-arvoja, näiden on oltava mm. melun osalta selvästi suuremman melun sallivia kuin nykyiset ohjearvot.
- Uudistettuun lakiin tulisi sisällyttää nykyistä selvempi määrittely lain 6 §:ssä mainitusta ”mahdollisuuksien mukaan”-käsitteen sisältämästä lupaviranomaisen harkintavelvoitteesta. Se mikä on mahdollista ja kohtuullista suurelle teollisuuslaitokselle, ei ole tätä pienelle ampumaseuralle. Esim. Ruotsin miljöbalken tuntee ajatuksen, että vaatimusten tulee olla luvan saajalle taloudellisesti kohtuullisia.
- On kohtuutonta edellyttää, että pieni ampumaseura joutuu ottamaan vastuun validoimattomien laskenta- ja arviointimenetelmien epätark-

kuuksista tai että YSL 5 §:n selvilläolovelvollisuus edellyttäisi sitä, että kunkin yksittäisen ampumaseuran tulee selvittää mallien epätarkkuus oman ratansa ympäristössä ja oloissa.

- Toistaiseksi voimassa olevan luvan tarkistuksessa tulee kunnioittaa vanhan luvan perusteena olevia oikeuden päätöksiä ja mittaus- ja selvitysaineistoja, ellei haittaa aiheuttavia olosuhdemuutoksia ole tapahtunut. Tutkimukset ja mittaukset luvan hakuvaiheeseen, ei lupakaudelle ilman erityistä perustetta
- Hiljaisten aikojen määrittelyssä tulee ottaa huomioon ampumalajien ominaispiirteet ja kunnioittaa melumittausten tuottamia arvoja. Ammunta on kesälaji.
- ”Äänetöntä” rataosaa ei saa sulkea tai sen käyttöä rajoittaa meluperusteella.

Vuoden 2012 lopulla lausunnolle lähetetty luonnos Ympäristönsuojelulain uudistamiseksi ei tuonut ampumaratoihin liittyen mitään uutta aiempaan lakiin verrattuna. Siinä ei oltu huomioitu ainuttakaan edellisenä keväänä kuulemistilaisuuden yhteydessä harrastajakunnan esittämää täydennystarvetta. Se ei sisältänyt edes Ympäristöministeriön itsensä tavoitteeksi asettamaa ampumaratojen luokittelua kolmeen kategoriaan ja niiden lupamenettelyn keventämistä siten, että pienimmät radat tulisivat ilmoitusmenettelyn, keskikokoiset kevennetyn lupamenettelyn ja ampumaurheilukeskukset kattavan lupamenettelyn piiriin.

Annettu lausunto on oheistettuna liitteeseen 20. Siinä otettiin tietoisesti kantaa hyvin laajaan kirjoon asiakokonaisuuksia, vaikka ne eivät kaikilta osin liittyneetkään itse lausunnolla olevaan lakiesitykseen. Tällä haluttiin varmistaa, että esitykset olisi mahdollista huomioida lain perusteella annettavien asetusten ja muiden alemman tasoisen ohjeistuksen laadinnan yhteydessä.

Ympäristöministeriön kansliapäällikkö Hannele Pokka piti esityksen ampumaradoista ja ympäristölain uudistamisesta foorumin seminaarissa huhtikuussa 2014. Esityksen yhteydessä tuli esille, että ympäristönsuojelulain uudistamisessa on käynnistymässä toinen vaihe. Tässä yhteydessä tullaan käsittelemään myös ampumaratoihin liittyvät kysymykset. Pokka arveli olevan hyvin todennäköistä, että toinen vaihe siirtyy ministeriön työtilanteesta johtuen seuraavalle hallituskaudelle.

Ympäristöministeriö asetti vuonna 2011 työryhmän, jonka tavoitteena oli selvittää pohjavesialueiden kartoitukseen, luokitukseen ja käyttöön sekä pohjavesien suojelusuunnitelmiin liittyvät lainsäädännölliset ja menettelylliset kehittämistarpeet ja tehdä ehdotuksia kehittämisvaihtoehtoiksi ja pohjavesien suojelun tehostamiseksi ja eri toimijoiden oikeusturvan parantamiseksi.

Helmikuussa 2013 jätetyssä lausunnossa otettiin kantaa mm seuraaviin keskeisiin asiakokonaisuuksiin:

- 1) Pohjavesialueiden kartoituksen, rajaamisen ja luokituksen pitäisi perustua lainsäädäntöön, mikä antaisi myös toiminnanharjoittajalle selkeämmät puitteet pohjaveden suojeluun. Raportin toimeksiannon yhtenä

kohtanahan oli juuri tämän epäkohdaksi koetun järjestelmän korjaaminen.

- 2) Työryhmän esitys uudeksi luokittelujaoksi 1. luokkaan ja 2. luokkaan on järkevä ja tuo selkeyttä pohjavesien luokitteluun. Nykyisen III luokan pohjavesialueen uudelleen luokittelun E-, 2.- tai 1.-luokkaan tai luokituksen kokonaan poistamisen on kuitenkin perustuttava laadukkaisiin hydrogeologisiin tutkimustuloksiin ja realistiseen arvioon kyseisen alueen tulevasta pohjaveden käytöstä.
- 3) Luokkaan E kuuluviksi tullaan raportin mukaan määrittämään ne pohjavesialueet, joiden pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemit ovat suoraan riippuvaisia. Tämä turvaa hyvin luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Luokan perustamiseksi ei kuitenkaan riitä purkava pohjavesi ja purkuvesiä hyödyntävät ekosysteemit, vaan on tutkimuksin osoitettava pohjaveden nykyisen tai suunnitellun käytön lisäyksen aiheuttavan riskiä tai haittaa kohde-ekosysteemeille.
- 4) Ampumaradan sijainti saattaa olla keskellä pohjavesialuetta taikka alueen laidalla. Kun tiedetään alueen määrittämiseen liittyvä epävarmuus, karttaan merkityn pohjavesialueen laidalla oleva ampumarata ei saisi olla samassa asemassa mahdollisia velvoitteita harkittaessa kuin keskellä pohjavesialuetta sijaitseva.
- 5) Mikäli ampumaradan lupaperusteita muutetaan pohjavesialueen uudella rajamäärityksellä lupaehtoja kiristävään suuntaan, aluerajauksen tulisi perustua rajat määrittävän viranomaisen suorittamiin tutkimuksiin eikä pelkästään kartta-arvioon.

Vuoden aikana olivat asiat edistyneet siten, että pyydettiin uusi lausunto hallituksen esityksestä Eduskunnalle vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamiseksi. Lausuntoa oli pyydetty vain SAL:lta, mutta asiaa käsiteltiin foorumin puitteissa. Annettu lausunto on kokonaisuudessaan liitteenä 21.

3.5. Edunvalvonta

Ampumaratafoorumi muutti vuonna 2009 nimensä ampumaharrastusfoorumiksi. Syynä tähän oli, että kannanottoa edellyttävien asioiden alue oli laajentunut käsittämään koko harrastustoiminnan ”kentän” ratakysymyksistä aina edunvalvonta-asioihin. Edellä kuvattu toiminta eri lainsäädäntöhankkeiden valmisteluun liittyen on tästä hyvä esimerkki.

3.5.1. Puolustusvoimien ampumaradat ja niiden käyttö

Puolustusvoimien kanssa ampumaratoihin liittyvistä yhteistyömahdollisuuksista keskusteltiin vuoden 2009 aikana sekä puolustusvoimien koulutuspäällikön että Maavoimien henkilöstöpäällikön kanssa. Viimeisin yhteistyömuistio harrastajakunnan ja puolustusvoimien välillä on solmittu vuonna 1954. 2000-luvun alussa käydyt neuvottelut eivät olleet johtaneet sen uusimiseen. Päätöksiä asian uudelleen käynnistämisestä ei ole tehty.

Vuoden aikana ei saatu virallista neuvotteluyhteyttä syntymään yhteistyön kehittämiseksi. Tämä johtui siitä, että puolustusvoimienkin ohjeistusvastuut ovat selkiintymättömät uudessa johtamis- ja hallintomallissa. Yhteistyö pyritään käynnistämään heti, kun selviää Pääesikunnan ja Maavoimien esikunnan keskinäinen työnjako. Ympäristöasioiden hoitovastuut ovat sen sijaan selkeästi organisoitu.

Pääesikunta ratkaisi tämän yhteistyökysymyksen antamalla joulukuussa 2010 yksipuolisen ohjeen, jonka tarkoituksena on ohjeistaa ulkopuolisten käyttäjien ampumaratatoiminnasta puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevilla alueilla. Ohjeella yhtenäistetään ulkopuoliseen käyttöön liittyviä sopimuksia sekä määrätään eri tahojen vastuista asiaan liittyen.

Erityistä huolta aiheutti ohjeistuksen kohta, jossa todettiin vastikkeen määräytyvän liiketaloudellisin perustein. Katsoivathan kaikki harrastajaryhmät tekevänsä vapaaehtoista maanpuolustustyötä antaessaan ampumakoulutusta niin nuorisolle kuin reserviläisillekin.

Joulukuussa 2011 jätettiin vetoamus puolustusvoimien ampumaratojen säilyttämiseksi. Siinä todettiin muun muassa seuraavaa:

Ampumaharrastusfoorumi on ammuntaa harrastavien järjestöjen yhteenliittymä, jonka tavoitteena on turvata ammunnan harrastusmahdollisuudet maassamme myös tulevaisuudessa. Kattava ampumarataverkosto on keskeisin edellytys tämän tavoitteen toteutumiselle. Puolustusvoimien ampumaratalueilla on usein erityisen keskeinen asema tässä verkostossa, ovathan ne ratapapasiteettinsa puolesta useimmiten maakunnallisia ampumaurheilukeskuksia.

Viime syksynä oli eduskunnan käsittelyssä uusi ampuma-aselakiesitys. Se hyväksyttiin lähes yksimielisellä eduskunnan päätöksellä. Samalla hyväksyttiin myös lakiehdotukseen sisältynyt hallintovaliokunnan lausuma, jossa valiokunta edellytti hallituksen edistävän käytettävissä olevilla eri keinoilla riittävän kattavan ampumarataverkoston toteuttamista.

Ampumaharrastusfoorumi esittää, että kaikki jakelussa olevat tahot pyrkivät osaltaan aktiivisesti myötävaikuttamaan siihen, että puolustusvoimien rakenneuudistuksen yhteydessä mahdollisesti vapautuvat ampumaratalueet säilytetään tulevaisuudessakin ampumaurheilu- ja ampumaharrastuskäytössä. Toteutuessaan tämä turvaisi sekä vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen toimintaedellytysten että maanpuolustusvalmiutta merkittäväällä tavalla tukevan ampumaharrastustoiminnan säilymisen nykyisellään. Samalla toteutuisi myös edellä kuvattu vuoden takainen eduskunnan selkeä tahtotila.

Työtä ratojen säilyttämisen puolesta jatkettiin alkuvuonna 2012, jolloin puolustusvoimissa oli meneillään ”luopumissuunnitelmien” laatiminen. Muun muassa maaliskuussa käytiin tapaamassa ylijohtaja Esa Pulkista Puolustusministeriöstä sekä maavoimien komentajaa.

Yhteistyötä jatkettiin myös Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunnan kanssa. Neuvottelukunta jättikin kesäkuussa ”esityksen eduskunnalle harkittavaksi, että valtion talousarviossa osoitettaisiin määräraha maanpuolustusjärjestöjen valvottujen ampumaharrastusmahdollisuuksien kehittämiseen. Määrärahalla tuettaisiin maanpuolustusjärjestöjen ampumaharrastustoimintaa Puolustusvoimien ampumarataverkoston harvenemisesta ja ympäristölupa-vaatimusten tiukkenemisesta aiheutuvien kulujen (kuten puhdistamis-, osallistumis- ja lupamaksujen) hoidossa”. Julkisuuteen asia jätettiin tiedotteena, joka on liitteessä 22.

Puolustusvoimat julkaisi kesän aikana luettelon ampumarata- ja harjoitusalueista, joista tullaan luopumaan lähivuosien aikana. Keskeisiä ampumaratoja listalla oli yhteensä viisi. Harrastuskäytön kannalta merkittävimmät paikkakunnat olivat Kontiotiahti ja Keuruu. Lisäksi sekä Hälvälä Hollolassa että Hiukka-vaara Oulussa nimettiin jatkoselvitettäväksi kohteiksi.

Loppukesän aikana Ampumaharrastusfoorumi päätti keskustella Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kanssa mahdollisuudesta, että yhdistys toimisi tulevaisuudessa ampumarata-alueita hallinnoivana organisaationa. Alustava kannanotto oli myönteinen ja mahdollisuus tuotiin esille muun muassa lakityöryhmän kokouksessa.

Alkusyksystä oli tiedotusvälineissä esillä arvioita valtiovarainministeriön epävirallisista suunnitelmista, joiden mukaan joitakin puolustusvoimien luopumispäätöksen seurauksena vapautuvia kiinteistöjä ja maa-alueita luovutettaisiin jopa veloituksetta alueen kunnille. Tämän seurauksena ”ampumaharrastusfoorumi teki esityksen, että hallitus ryhtyisi toteuttamaan edellisen eduskunnan antamaa tavoitetta kattavan ampumarataverkoston toteuttamiseksi. Eräänä ajankohtaisena keinona esitettiin, että kunnille kompensatioina annettavien rakennusten ja maa-alueiden myötä annettaisiin samalla kunnille velvoite ylläpitää alueella olevat ampumaradat kunnallisina liikuntapaikkoina.” Esitys on oheistettuna liitteessä 23.

Esityksen tarkempaa esittelyä varten pyydettiin audienssia asian kannalta keskeisimmiksi katsotuilta kunta- ja puolustusministereiltä. Kuntaministerin tapaaminen järjestyi marraskuussa 2012, jonka yhteydessä jätettiin hänelle liitteenä 24 oleva muistio. Tapaamisen yhteydessä kävi ilmi, että vastaavanlainen tapaaminen olisi pyrittävä aikaansaamaan myös valtiovarainministerin kanssa. Muut ministeritapaamiset eivät järjestyneet eikä vastaustakaan ole saatu hallitukselle tehtyyn esitykseen.

3.5.2. Liikuntatutkimus

Vuoden 2009 edunvalvonnan erääksi tavoitteiksi asetettiin, että informoidaan säännöllisin väliajoin harrastajakuntaa siten, että he osaisivat tuoda harrastuksensa entistä paremmin esille SLU:n tuolloin käynnistämän liikuntatutkimuksen 2009 – 2010 yhteydessä.

Liikuntatutkimus on ainoa säännöllinen liikuntalajien harrastamisen trenditutkimus Suomessa. Tutkimus toteutettiin puhelinhaastatteluna 12 kuukauden aikana ja siinä haastatettiin noin 12 000 suomalaista. Se toteutetaan aina neljän vuoden välein. Edellisen liikuntatutkimuksen 2005 - 2006 mukaan oli aikuisväestössä ammunnan harrastajia vain 13 000.

Kuva:

Liikuntatutkimuksen 2009-2010 aikuisliikuntaa käsittelevän raporttiosion kansilehti

Haastattelun suorittavalta taholta selvisi, että muun muassa vastaukset harrastan metsästystä ja reserviläistoimintaa, luokitellaan kategoriaan ”muut”, koska ne eivät ole liikuntalajeja. Keskustelujen jälkeen haastatteluohjeeseen saatiin aikaan sellainen muutos, että haastattelijä tarkentaa lisäkysymyksellään mahdollista ammunnan harrastamista.

Harrastajakunnan informointia varten valmisteltiin järjestöjen käyttöön oheinen jäsenkirjeen luonnos. Sen tavoitteena oli herättää jäsenistöä muistamaan ampumaharrastuksensa mahdollisen haastattelun yhteydessä, vaikka esimerkiksi talvesta johtuen olisi takana pitkäkin harjoittelutauko.

Parhaillaan on käynnistymässä kansallinen liikuntatutkimus, jonka tulokset julkaistaan vuonna 2010. Tutkimus toteutetaan puhelinhaastatteluna seuraavan 12 kuukauden kuluessa ja siihen haastatellaan noin 12 000 suomalaista. Se on ainoa säännöllinen liikuntalajien harrastamisen trenditutkimus Suomessa. Se toteutetaan aina neljän vuoden välein. Edellisen liikuntatutkimuksen 2005 - 2006 mukaan oli aikuisväestössä (19 - 65 vuotiaat) ammunnan harrastajia vain 13 000.

Tulos on varsin hämmästyttävä ja ristiriitainen, sillä onhan ammunnan ja metsästyksen eri järjestöjen yhteinen jäsenmäärä noin puoli miljoonaa. Eräs selittävä tekijä onkin, ettei esimerkiksi metsästys ole tutkimuksen mukainen liikuntalaji ja siten kaikki noin 80 000 metsästäjän (väestöön suhteutettu lukumäärä) vastaukset ovat ”menneet ammunnan kannalta hukkaan”.

Liikuntapaikkarakentamisen osalta sekä ministeriötasoisessa että kunnallisessa päätöksenteossa on varsin todennäköistä, että eräänä resurssiohjauksen keskeisenä tekijänä on asianosaisten liikuntalajien harrastajamäärä. Ei siis ihme, etteivät ampumaratahankkeiden puuhamiehet saa varauksetonta tukea poliittisilta päättäjiltä tai virkamiehiltä. Ampumaratojen tarvetta kunnallisina liikunta-

paikkoina ei useimmilla paikkakunnilla tunnusteta, sillä "tutkimuksenkin mukaanhan heitä on vain kourallinen".

Hyvä jäsenemme. Mikäli koet harrastavasi ammuntaa joko metsästyksen, urheilummunnan tai reserviläistoiminnan yhteydessä, niin pyydämme sinua mainitsemaan sen yhdeksi liikuntalajiksesi, jos puhelin kilahtaa. Kyselyn yhteydessä sinun kannattaa mainita myös kaikki muutkin harrastamasi liikuntalajit, sillä niiden lukumäärää ei tutkimuksen yhteydessä ole rajoitettu. Näin voit olla vaikuttamassa käynnistyvän tutkimuksen tulosten oikeellisuuteen ja siten välillisesti jopa harrastusmahdollisuuksiesi parantamiseen asuinpaikkakunnallasi.

Tutkimustulokset julkaistiin keväällä 2010. Positiivisin tulos oli aikuisväestön keskuudessa harrastajamäärän kasvu 27 % ollen 16 500 henkilöä. Määrä palasi takaisin 90-luvun tasolle. Nuorten osalta vastaavaa nousua ei valitettavasti tapahtunut vaan määrä oli 2 500 kuten aiemmassakin tutkimuksessa. Se on vain noin puolet 90-luvun tasosta.

Ehkä huolestuttavin tulos liittyi potentiaalsiin ammunnan harrastajiin tulevaisuudessa. Aikuisväestön keskuudessa määrä puolittui 90-luvun tasolta ollen enää 7 500 henkilöä.

Tutkimuksessa selvitettiin lisäksi osallistumista liikunnan joukkotapahtumiin, turnauksiin, otteluihin ja kilpailuihin tai pitkäaikaisiin kampanjoihin kuluneen 12 kk:n aikana. Ampumaurheilu on tässä onnistunut hyvin sillä määrä oli lähes nelinkertaistunut 90-luvun tasosta.

3.5.3. Muut toimenpiteet

Ampumaharrastusfoorumi oli aktiivinen myös edunvalvonnan koko laajalla rintamalla. Menneinä vuosina on tehty tai pidetty noin 50 esitystä. Näistä ohessa luettelo eri vuosien merkittävimmistä virallisuusluonteisista kannanotoista (vast), joista osaa on jo aiemmin käsitelty raportin eri luvuissa. Liitteissä 25-28 on oheistettuna lisäksi joitakin lausuntoja alla olevasta luettelosta, jotka eivät ole liittyneet mihinkään laajempaan edunvalvontakokonaisuuteen.

Kaikki foorumin nimissä lähetetyt virallisuusluonteiset esitykset (vast) on löydettävissä kotisivuilta kohdasta esitykset.

Vuosi 2008

- Lausunto Vantaan kaupungin liikuntapaikka suunnitteluun
- Yhteistyö aselain uudistamiseen liittyen

Vuosi 2009

- Ammunnan harrastajien ja asealan elinkeinonharjoittajien tavoitteet aselain viimeistelyn yhteydessä
- Kansallinen liikuntatutkimus 2009 - 2010_jäsenkirje
- Uudenmaan maakuntakaavan uudistamistyö (liite 25)

Vuosi 2010

- Ampumaharrastusfoorumin kirje Hallintovaliokunnalle

Vuosi 2011

- Puolustusvoimien ampumarata-alueiden säilyttäminen
- Ampuma-asekouluttajakoulutuksen maksullisuus (liite 26)
- Esitys ampumakortin asemasta ampuma-aseiden hankkimislupaprosessissa
- Aseharrastajien kirje eduskunnalle (mukana laajemman joukon allekirjoittamassa kirjeessä)
- Lausunto ampumaratojen ympäristölupaoppaan luonnoksesta
- Kirje ampumaradoista eduskuntapuolueille - ennen vaaleja (liite 27.1.)
- Puoluekirje eduskuntavaalien jälkeen – hallitusohjelma ja ampumaradat (liite 27.2.)
- Hallitusohjelman sisältöesitys (liite 27.3.)
- Hyvä aseturvallisuus – esitys
- Mieli pide Uudenmaan maakuntakaavatyöhön (liite 28)
- Puolustusvoimien ampumaratavuorojen maksuttomuus, esitykset sekä Puolustusministeriölle että Pääesikunnalle

2012

- Esitys valtioneuvostolle ampumarata-alueiden säilyttämiseksi
- Esitys Ympäristönsuojelulain kuulemistilaisuudessa
- Ampumaratoja koskevan lainsäädännön sekä eräitä ilma- ja jousiaseita koskevan lainsäädännön uudistaminen
- Muistio Kuntaministeri Henna Virkkusen tapaamiseen liittyen
- Yhteistyötarjous ampuma-aselainsäädännön uudistamistyöhön liittyen

2013

- Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta Ympäristönsuojelulain uudistamiseksi
- Vetoamus Puolustusvoimille Hälvälän ampuma- ja harjoitusalueen säilyttämiseksi
- Lausunto pohjavesien suojeluun liittyvän sääntelyn kehittämistä valmistelevan ympäristöministeriön asettaman työryhmän raportista (pyydetty SAL:lta, jonka nimissä lähetettiin foorumin kokoama lausunto)
- Aloite SMlle ampumaratastrategian laatimiseksi
- Aselainsäädännön mahdolliseen kokonaisuudistamiseen liittyvät harrastajakunnan tavoitteet (kannanotto keskustelutilaisuudessa joulukuussa)
- Puoltolausunto monikäyttöisten luotiloukkukonttien kehittämishankeesitykseen

2014

- Lausunto pohjavesien suojeluun liittyvästä sääntelystä (pyydetty SAL:lta, jonka nimissä lähetettiin foorumin kokoama lausunto)

Valitettavasti varsin usein tehdyt esitykset eivät ole tuottaneet toivottua tulosta. Esimerkkinä olkoon Sisäasiainministeriön vastaus vuonna 2011 tehtyyn esitykseen ampuma-asekouluttajakoulutuksen maksuttomuudesta (liitteenä 26), jossa todetaan seuraavaa:

Valtiovarainministeriö on katsonut, että ampuma-asekoulutuksen antaminen on valtion maksuperustelain 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu maksullinen

suorite, joka on tuotettu ao. tahon tilauksesta. Ampumasekouluttajakouluttajaksi hyväksymisessä on taas kysymys valtion maksuperustelain 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta maksullisesta päätöksestä, joka on tehty hakemuksesta. Valtiovarainministeriö on katsonut, ettei kyse ole maksuperustelain 5 §:n 1 ja 3 kohdissa tarkoitetuista maksuttomista suoritteista. Se on katsonut, että valtion maksuperustelaki on valtion viranomaisten suoritetuotannon maksullisuutta koskeva yleislaki, jonka maksullisuus- tai maksuttomuusperiaatteiden yhdenmukainen soveltaminen kaikkiin luonteeltaan samantyyppisiin tilanteisiin on tärkeää. Edellä olevan perusteella valtiovarainministeriö on katsonut, ettei kyseisten suoritteiden maksuttomuudelle ole esitetty perusteltuja syitä.

Ampumaharrastusfoorumi päätti vastauksen saatuaan kääntyä vielä asiassa hallintovaliokunnan puoleen, joka oli ollut maksuttomuuden kannalla lain käsittelyn yhteydessä. Silloisen hallintovaliokunnan puheenjohtajan kanssa asiasta keskusteltiin ja päädyttiin esittämään, että hallintovaliokunta ottaisi asian uudelleen käsittelyyn. Yllättävät henkilövaihdokset hallintovaliokunnan johdossa pysäyttivät asian etenemisen ja asiaan on tarkoitus palata ensi syksynä valmisteilla olevan ampuma-aselakiuudistuksen yhteydessä.

3.6. Tiedottaminen

3.6.1. Foorumin seminaarit

Ampumaratafoorumin ensimmäinen seminaari järjestettiin Finlandia-talolla 25.4.2008. Seminaarin teemana oli Tuli seis vai sarjatulta. Samalla seminaari oli AMPU-hankkeen lähtölaukaus, jossa luotiin myös merkittäviä odotuksia hankkeen tavoitteiden toteuttamiselle.

Seminaarin ohjelma oli varsin kattava ja alustajat alansa asiantuntijoita. Seminaarissa kuultiin seuraavat alustukset:

- Europarlamentaarikko, FT Lasse Lehtisen esitys "Ase- ja ampumaharrastuksen asema EU:n näkökulmasta"
- Sisäasiainministeriön arpajais- ja asehallintoyksikön hallitusneuvos Jouni Laihon esitys "Säädökset ja tulevaisuus"
- Ympäristöministeriön ylitarkastaja Anna-Maija Pajukallion esitys "Ase- ja ampumaharrastus ympäristön kannalta nyt ja tulevaisuudessa"
- Opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston ylitarkastaja Hannu Tolosen esitys "Julkishallinnon rooli ase- ja ampumaharrastuksen olosuhteiden kehittämisessä"
- Uudenmaan maakuntaliiton johtaja Riitta Murto-Laitisen esitys "Maakunta-kaavoitus ase- ja ampumaharrastuksen kannalta"
- Suomen Ampumaurheiluliiton toiminnanjohtaja Risto Aarreken esitys "Tuli seis vai sarjatulta - ase- ja ampumaharrastajien näkökulmia nykytilanteesta ja tulevaisuuden näkymiä"
- Kuopion kaupungin liikuntapalvelupäällikkö Janne Hentusen esitys "Case Kuopio - esimerkki positiivisesta kehityksestä"
- Olympia-ampuja Juha Hirven esitys
- AMPU-hankkeen projektipäällikkö Markku Lainevirran esitys "AMPU-hanke - ehdotus tulevaisuudelle".

Seminaarista saatu palaute oli erinomainen. Siten oli mahdollista tehdä välittömästi päätös jatkaa seminaarikäytäntöä.

Seminaareista onkin muodostunut jo vuosittainen perinne. Niiden teemat ovat keskittyneet ampumaharrastuksen kannalta keskeisiin kysymyksiin, harrastuksen turvallisuuteen ja rataolosuhteisiin sekä niitä sääteleviin uudistuksen alla olleisiin lakeihin ja muuhun ohjeistukseen. Vuosina 2009-2014 pidettyjen foorumin seminaarien teemoina ovat olleet:

- 2009 Aseet ja vastuullisuus
- 2010 Ampumaratojen tulevaisuus
- 2011 Ampumaradat ja viranomaisohjauksen tulevaisuuden näkymät
- 2012 Turvallinen ampumarata
- 2013 Ampumaradat rakennemuutoksessa
- 2014 Uusiintuva ase- ja ampumaratalainsäädäntö

Seminaarien esitysten aiheet ja pitäjät on oheistettuna liitteessä 29 ja esitysmateriaalit ovat löydettävissä foorumin kotisivuilta.

Osanottajamäärät eri seminaareissa ovat vaihdelleet 60-110 henkilön välillä. Pääosa osallistujista on ollut eri harrastajatahojen edustajia. Kuulijakuntaan mukaan toivotut kuntien kaavoittajat, ympäristöasioista vastaavat virkamiehet, liikuntatoimenjohtajat ja muut ampumaharrastuksen viranomaisohjeistuksesta kiinnostuneet ovat olleet valitettavasti vain satunnaisia osallistujia. Poikkeuksen tästä teki vuoden 2011 seminaari, joka järjestettiin yhteistyössä ympäristöministeriön ja puolustushallinnon kanssa. Paikalla oli runsaat 100 osanottajaa. Noin puolet heistä edusti järjestöjä ja toinen puoli koostui viranomaisista, joka jakautui lähes tasan kuntien ja valtion viranomaisten kesken.

3.6.2. Muu tiedottaminen

Vuoden 2010 toimintasuunnitelmaan kirjattiin päätös, että vastuu sisäisestä tiedottamisesta on eri järjestöillä oman jäsenistönsä osalta. Foorumi päättää mahdollisista ulkoisesta tiedottamisesta tapauskohtaisesti. Tätä periaatetta on noudatettu siitä lähtien.

Hankkeen aikana on laadittu artikkeleita. Ne ovat liittyneet pääsääntöisesti joko Ampu-hankkeeseen tai ampumakorttihankkeeseen. Mm ampumakorttihankkeen varusmiehille suunnatuista pilottikursseista oli artikkelit niin Reserviläisessä kuin Ruotuväessäkin. Lisäksi useissa paikallisissa järjestöjä lähellä olevissa lehdissä oli alueella järjestetyistä kursseista omat kirjoituksensa.

Kesäkuussa 2012 järjestettiin jäsenjärjestöjen päättäjille (hallitusten puheenjohtajat ja toiminnanjohtajat) tilaisuus, jossa esiteltiin:

- ampumaharrastusfoorumi ja sen toimintaa sekä
- AMPU-hankkeen tavoitteita ja saavutettuja tuloksia.

Loppukeskustelun yhteydessä käsiteltiin Ampumaharrastusfoorumin tulevaa toimintaa ja roolia sekä mandaattia. Tilaisuutta pidettiin osallistujien mielestä

onnistuneena ja saatu palaute oli kannustavaa. Niinpä vastaava tilaisuus järjestettiin myös kesäkuussa 2014 hankkeen päättämistoimenpiteisiin liittyen.

Suomen Metsästäjäliitto järjesti vuoden 2012 elokuussa Hyvinkäällä tilaisuuden tiedotusvälineiden edustajille. AMPU-hanke ja erityisesti toimenpiteet ampumaratojen turvaamiseksi esiteltiin sen yhteydessä. Hanke sai sen myötä myös valtakunnallista julkisuutta.

”Kentältä” saadun palautteen perusteella päätettiin ryhtyä laatimaan Ampumaharrastusfoorumin kokospöytäkirjasta tiedote erityisesti alueneuvottelukuntien käyttöön.

Tammikuussa 2013 pidettiin alueneuvottelukuntien puheenjohtajien ensimmäiset neuvottelupäivät. Niiden yhteydessä tiedotettiin hankkeen etenemisestä sekä kuultiin alueneuvottelukuntien esityksiä heidän toimintamuodoistaan. Seuraava tilaisuus on päätetty järjestää syksyllä 2014.

3.6.3. Foorumin kotisivut

Omien kotisivujen avaaminen oli ensi kertaa esillä vuonna 2008. Tällöin katsottiin, ettei aika ollut vielä kypsä materiaalin vähäisyydestä johtuen ja otettiin aikalisä.

Loppuvuodesta 2009 kotisivut vihdoinkin avattiin RUL:n palvelemille nimellä www.ampumaharrastusfoorumi.fi. Kotisivuille on siirretty hankkeen aikana kerättyä materiaalia niin ampumakortti- kuin rata-hankkeenkin osalta. Kotisivuja materiaaleineen tullaan jatkossa ylläpitämään ja päivittämään foorumin toimenpitein.

4. Hankkeen raportit sekä tuotettu esitys- ja markkinointimateriaali

Kuten edellä on esitetty, on AMPU-hankkeen aikana tehty omatoimisesti pienimuotoisia tutkimuksia, osallistuttu aktiivisesti Ympäristöministeriön sekä puolustushallinnon johtamiin erillishankkeisiin, ohjattu tilattua ympäristökoulutusmateriaalin uudistamistyötä sekä tuettu taloudellisesti yhtä ulkopuolista tutkimusta. Koulutusmateriaalituotanto eri muodoissaan oli ampumakorttihankkeen keskeisin tavoite.

Ohessa on koottuna luettelo syntyneistä keskeisistä dokumenteista erillishankkeittain jaoteltuna. Ne ovat oheistettuna erillisinä liitetiedostoinaan raportin yhteyteen sekä löydettävissä ampumaharrastusfoorumin kotisivuilta.

RATA-hanke

1. Pääkaupunkiseudun ampumaurheilukeskusvaihtoehtojen arviointiraportti
2. Ampumarataselvityksen loppuraportti (LIPAS-raportti)

3. AMPY-raportti
4. BAT-raportti
5. Ville Maijasen tutkimus (tuettu taloudellisesti)
6. Ympäristökoulutusmateriaali
7. Ampujan ympäristöopas (esite, myös ruotsinkielinen versio)
8. Ampumaratojen työturvallisuusohje

Ampumakorttihanke

1. Täydellinen koulutusmateriaali niin oppituntien, harjoitusten kuin ko-keidenkin järjestämiseksi täydentävine ohjeistuksineen (käännetty myös ruotsin kielelle)
2. Esitteet ampumakorttikoulutuksesta ja turvallisesta ratakäyttäytymisestä (käännetty myös ruotsin kielelle)
3. 15 lajiesittelyvideota sekä koulutusta elävöittämään kuvatut eri lajien ”videoklipit”.
4. 36-sivuinen vihkonen turvallisen ampumaharrastuksen oppaasta (käännetty myös ruotsin kielelle)
5. Messutapahtumia (vast) varten 4 kpl roll-up mekanismilla varustettua mainostelinettä ampumakorttikoulutuksesta
6. Vastavasta materialista painettuja A3 kokoisia julisteita (käännetty myös ruotsin kielelle)
7. A3 ja A4 kokoisia julisteita ”Ampumaharrastajan 10 käskystä” (käännetty myös ruotsin kielelle)

5. Hankkeen resurssit ja niiden käyttö

Ampumaharrastusfoorumi teki hankkeen valmisteluvaiheessa esityksen, että järjestöjen omarahoitusosuus jakautuisi siten, että

- VALO:n (aiemmin SLU:n) lajiliitot, metsästäjäjärjestöt, maanpuolustusjärjestöt sekä teollisuus rahoittavat kukin yhdessä hanketta samansuuruisella vuosiosuudella
- vuosiosuuden suuruudeksi esitettiin 10.000 euroa.

Foorumin jäsenjärjestöt hyväksyivät tehdyn esityksen ja edelleen päättivät keskenään kullekin yksittäiselle järjestölle tulevasta rahoitusosuudesta tämän periaatteen mukaisesti. Pienimpien järjestöjen (AHL ja AAE) vuosimak-suosuudeksi vahvistettiin foorumin kokouksessa 500 euroa vuodesta 2010 al-kaen.

Jo hankkeen valmisteluvaiheessa oli nähty, että hankkeen toteuttaminen edel-lyttää merkittävää ulkopuolista rahoitusta. Ensimmäinen hakemus Ampuma-korttihankeen rahoittamiseksi jätettiin syyskuussa 2007 Opetusministeriölle. Ministeriö ei kuitenkaan katsonut Ampumakorttihankeen olleen vielä kypsä, eikä rahoitusta myönnetty vuodelle 2008. Avustushakemus uusittiin vuoden kuluttua. OPM teki tämän osalta myönteisen alkurahoituspäätöksen alkuvuo-desta 2009, joka mahdollisti hankkeen aktiivisen vaiheen käynnistämisen.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007 - 2013 valtakunnallis-ten hankkeiden ideahaku käynnistyi pahoin viivästyneenä kesällä 2008. Hank-keen valmisteluvaiheessa oli tämä rahoituslähde nähty yhdeksi varteenotetta-

vaksi tahoksi. Maa- ja metsätalousministeriö oli delegoinut ideahaun toteuttamisen Hämeen TE -keskukselle, jonne hankeideoita tuli 140 kappaletta. Valmisteluryhmä valitsi esitetyistä hankeideoista kaksitoista ideaa jatkovalmisteluun, jotka kaikki tähtäsivät uusien työpaikkojen luomiseen. RATA –hanke ei ollut näiden joukossa.

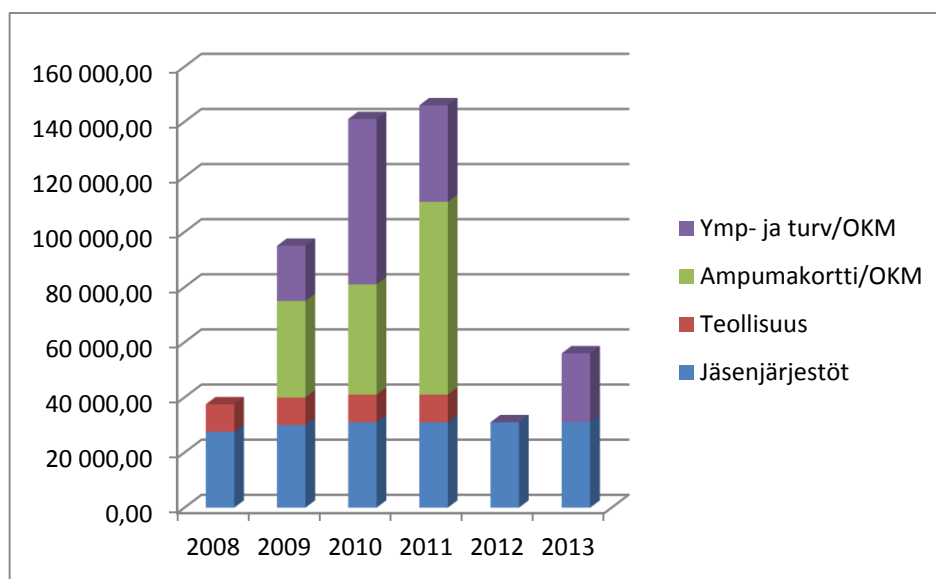
Kielteisen päätöksen jälkeen RATA -hankkeen rahoitusmahdollisuuksia oli selvitetty eri tahoilta syksyn aikana. Niiden lopputuloksena jätettiin RATA –hankkeesta avustushakemus Opetusministeriölle joulukuussa 2008. Hankkeen käynnistämisen mahdollistava rahoituspäätös tehtiin ministeriössä toukokuussa 2009.

Jäsenjärjestöjen omarahoitusosuuksina kerättiin vuosien 2008-2013 aikana yhteensä 181 520 euroa, mikä muodosti 35,8 % hankkeen tuloista.

Teollisuuden puolelta sekä Lapua että Sako olivat sitoutuneet rahoittamaan hankkeen ensimmäisiä toimintavuosia. Vuosina 2008-2011 oli edellä mainittujen yritysten yhteinen rahoitusosuus 40 000 euroa, mikä muodosti 7,9 % hankkeen tuloista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella oli keskeinen rooli hankkeen toteuttamismahdollisuuksien osalta. Ministeriö rahoitti eri vuosina ampumakorttihanketta yhteensä 145 000 eurolla ja turvallisuuden ja ympäristövaikutusten hallinnan kehittämishanketta yhteensä eurolla, mitkä muodostivat 28,6 % ja 27,7 % hankkeen tuloista.

Hankkeen käytettävissä olleet kokonaisresurssit olivat siten yhteensä 506 520 euroa.

Kuva: Hankkeen vuosittainen rahoitus eri ”lähteittäin”

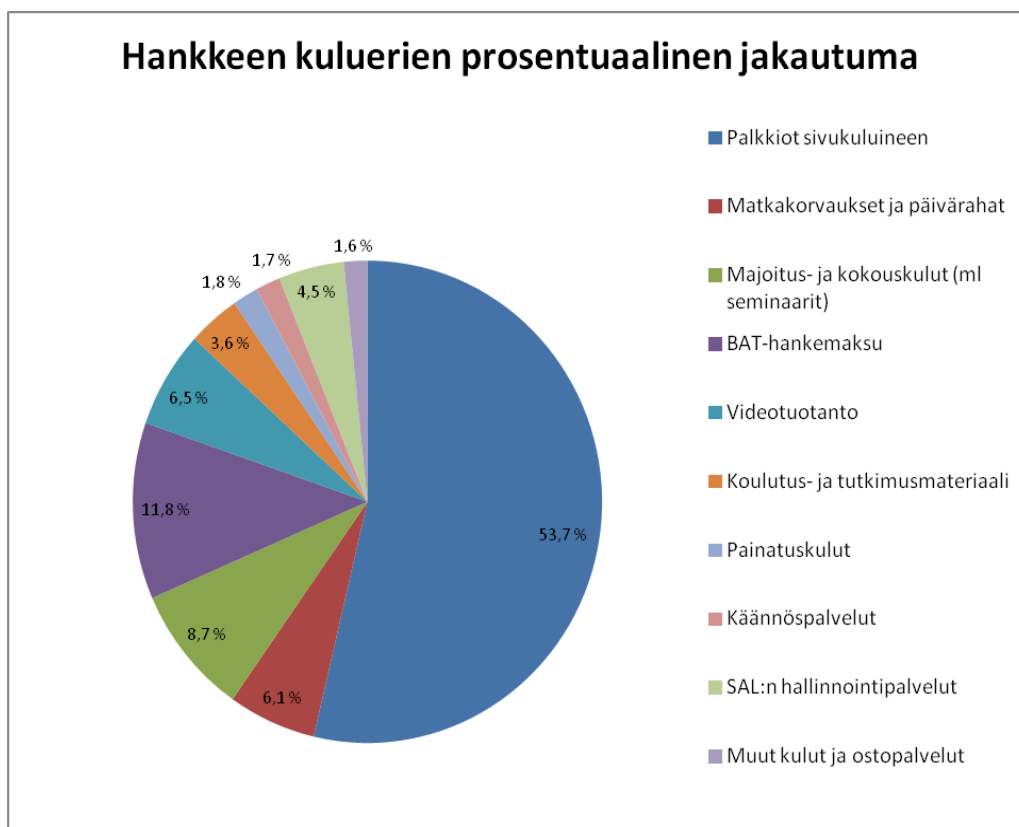
Kulut

Hankepäällikön ja a-ratashteerin palkkiot	-223 447,57€
Palkkioiden sivukulut (sotu yms)	-44 407,45 €
Matkakorvaukset ja päivärahat	-30 257,02 €
Majoitus ja ruokailu	-23 394,10 €
Kokous- ja neuvott.kulut (ml foorum)	-20 156,05 €
BAT-hankemaksu	-59 040,00 €
Videotuotanto	-32 499,01 €
Ympäristökoulutusmateriaali	-9 953,16 €
Tutkimusmateriaali	-7 955,16 €
Painatuskulut	-8 691,43 €
Käännöspalvelut	-8 502,00 €
SAL:n hallintopalvelut	-22 500,00 €
<u>Muut kulut ja ostopalvelut</u>	<u>-8 043,26 €</u>
KULUT YHTEENSÄ	- 498 846,21 €

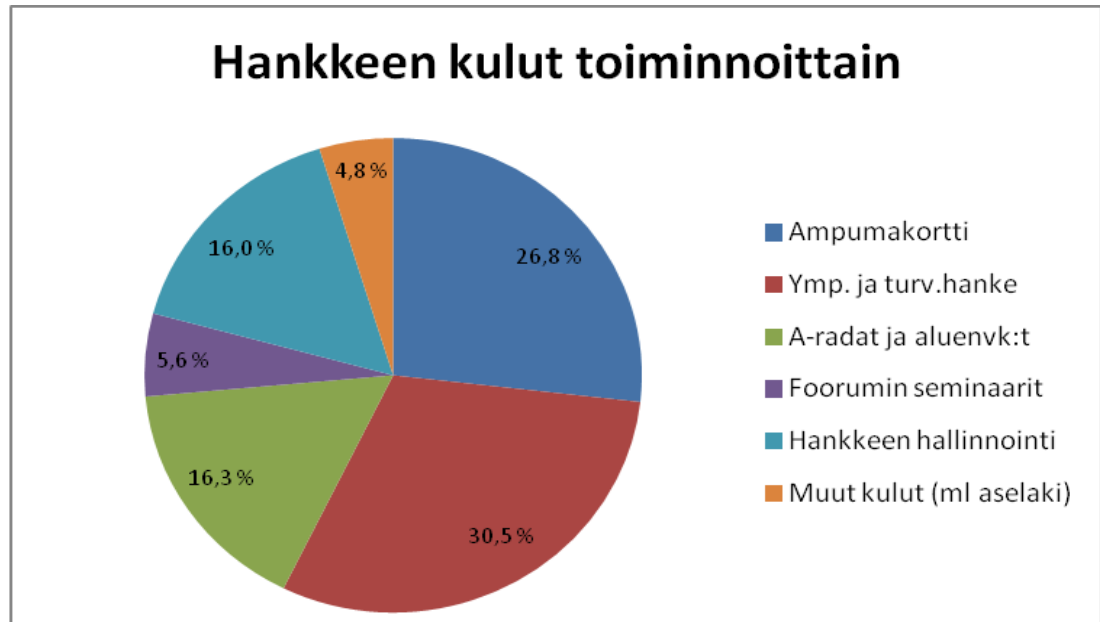
Huomattavaa on, että osa hankkeen viimeisimmistä kuluista ei ole ehtinyt kirjautumaan viimeisimpään tilitapahtumaraporttiin, joten ne on jouduttu arvioimaan.

Oheisessa kaaviokuvassa on esitettyä vastaavat kuluerät prosentuaalisine osuuksineen siten, että niissä on luettavuuden parantamiseksi yhdistetty yhdeksi kulueräksensä

- palkkiot ja niiden sivukulut
- majoitus ja ruokailu sekä kokous- ja neuvottelukulut
- koulutus- ja tutkimusmateriaali

AMPU-hankkeen kulurakennetta ei seurattu hankkeen aikana toiminnoittain. Siten alla oleva kaaviokuva on syntynyt tiettyjen kuluerien osalta tehdyn arvion perusteella.

Kuvasta on selkeästi havaittavissa, että kaksi suurinta toimintoa ovat OKM:n tukemat ampumakortti- sekä turvallisuuden ja ympäristönhallinnan kehittämis-hankkeet. Yhdessä ne muodostivat lähes 60 % kokonaiskuluista.

Kuvassa on eriteltyä hankkeen tukitoimintoina hallinnointi ja muut kulut. Ase-lakiasioita lukuun ottamatta tämä noin 20 % osuus on jyvitetävissä "päätoi-minnoille" lähes niiden prosentuaalisten osuuksien suhteessa. Näin menetel-täessä olisi edellä mainittujen kahden keskeisimmän hankkeen osuu koko-naiskuluista noin 75 %.

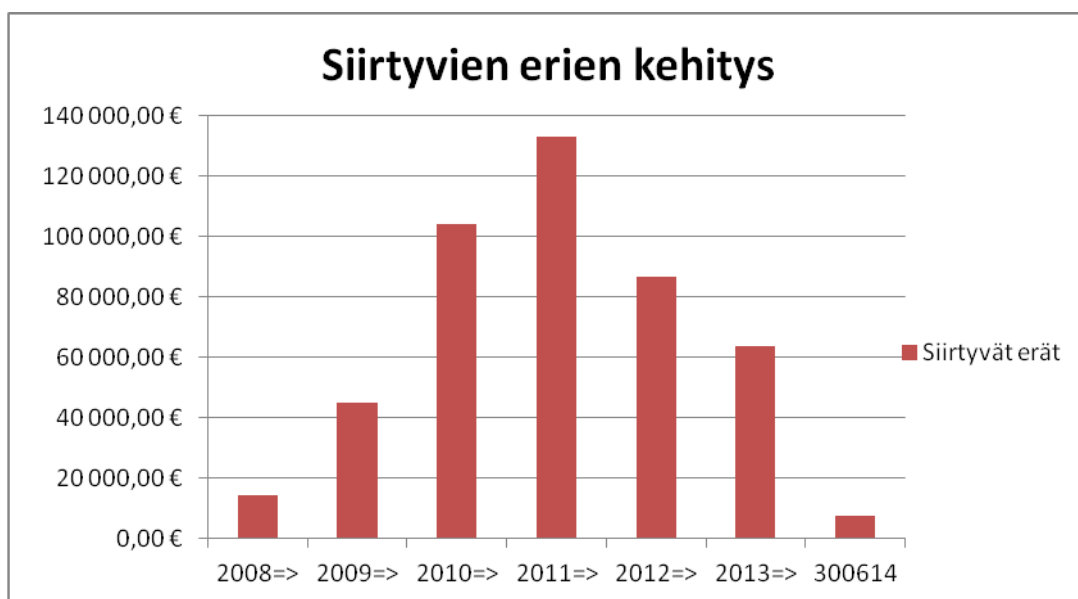
Siirtyvät erät

AMPU-hankkeen tavoitteiden toteuttamisen edellytyksenä oli ulkopuolisen ra-hoituksen varmistuminen. Siten merkittävien toimenpiteiden käynnistäminen oli mahdollista vasta kun OKM oli tehnyt kulloisenkin vuoden osalta myöntä-mispäätöksen. Tämä oli osaltaan vaikuttamassa siihen, että toimenpiteistä ai-heutuvat kustannukset yleensä ajoittuivat vasta seuraavalle kalenterivuodelle.

Toinen yhtä merkittävä syy siirtyvien erien syntymiselle olivat aiemmin kuvatut ampumakortti- ja ratahankkeen tiettyjen toimenpiteiden viivästyminen reilulla vuodella.

"Huippuvuosien" siirtyvien erän suuruudet selittyvät osin sillä, että vuoden 2010 "pylväässä" on mukana yli 40 000 euroa BAT-hankkeen rahoitusosuutta, joita Puolustushallinnon rakennuslaitos ei kyennyt laskuttamaan niiden myön-tämisvuonna. Vuoden 2011 joulukuussa myönnettiin poikkeuksellisesti ampu-

makorttihankeelle jo vuodelle 2012 anottu 30 000 euron rahoitus, mikä kokonaisuutena kasvatti siirtyvän erän suuruutta.

Kuva: Siirtyvien erien suuruus eri hankevuosina

Hankkeen päättyessä 30.6.2014 oli jäsenjärjestöjen vapaata rahoitusosuutta 7.673,79 euroa käytettäväksi foorumin erikseen hyväksymiin käyttökohteisiin.

6. Hankkeen ohjausryhmä ja muut työryhmät

Ampumaharrastusfoorumi on toiminut AMPU-hankkeen ohjausryhmänä hyväksyen laaditut hankesuunnitelmat, resurssien käytön sekä alahankkeista vastanneiden johtoryhmien keskeisimmät linjaukset.

Ohjausryhmän jäseninä olivat hankkeen päättyessä seuraavat henkilöt:

➤	Risto Aarrekivi	SAL
➤	Jukka Haltia	SAHL
➤	Juha Niemi	MPK
➤	Suvi Salo	RES
➤	Marko Patrakka	RESUL
➤	Saku Liehu	RUL
➤	Teemu Simenius	SML
➤	Sauli Härkönen	Suomen riistakeskus
➤	Esko Hakulinen	AAE
➤	Raimo Suominen	AHL
➤	Jorma Riissanen	SAL

Ohjausryhmän puheenjohtajana on toiminut Risto Aarrekivi ja sihteerinä Jorma Riissanen. Ohjausryhmällä on näinä vuosina ollut yhteensä 67 kokousta.

Suomen Ampumaurheiluliitto rekisteröitynä yhdistyksenä hallinnoi hanketta vastaten muun muassa hankkeen rahaliikenteestä sekä virallisten asiakirjojen dokumentoinnista.

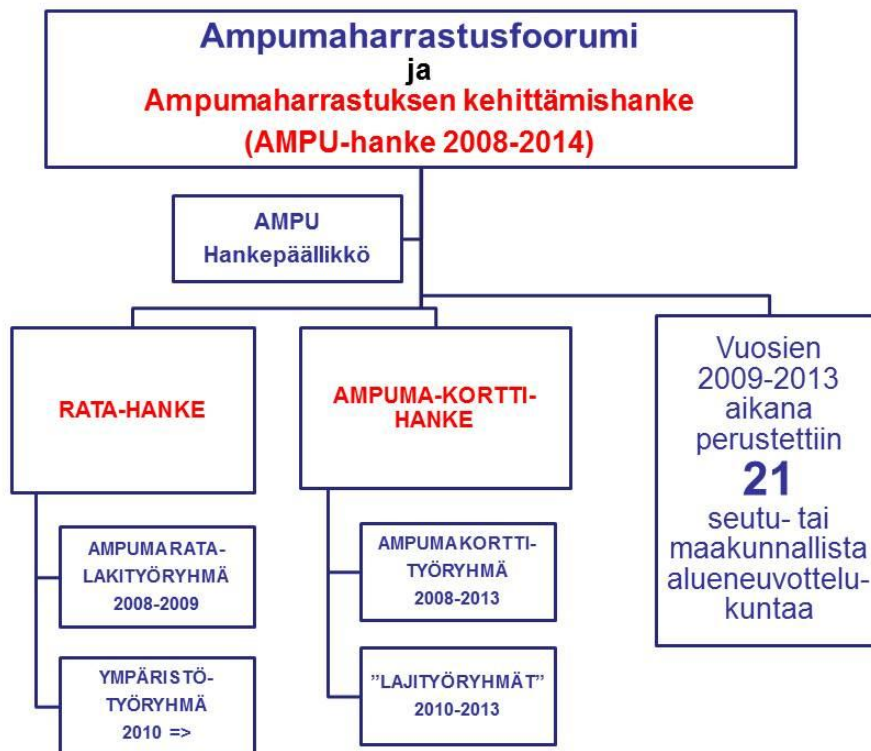
Hankkeelle päätettiin perustaa tarpeen mukaan alatyöryhmiä eri järjestöjen asiantuntijoista.

Ensimmäisenä perustettu ampumaratalakityöryhmä valmisteli vuosien 2008-2009 aikana harrastajakunnan tavoitteita ampumaratalain valmistelua varten. Puolet työryhmän jäsenistä nimettiin sittemmin lainvalmistelusta vastanneeseen työryhmään, joten erillisen ryhmän ylläpitämiselle ei ollut enää tarvetta.

Vuoden 2008 joulukuussa käynnistettiin myös ampumakorttityöryhmän (alkuvaiheessa Shooting Card –työryhmä) toiminta. Vuonna 2010 aloitettiin perusampumakortin jatkokoulutuksen suunnittelu, jota varten perustettiin oma lajikoulutustyöryhmänsä eri lajien kärkeäajista. Työryhmien toiminta päättyi vuonna 2013.

Helmikuussa 2010 perustettiin foorumin ympäristötyöryhmä. Ympäristötyöryhmän muodosti SAL:n ympäristövaliokunta täydennettynä foorumin jäsenjärjestöjen asiantuntijoilla.

Liitteeseen 30 on luetteloituna AMPU-hankkeen ohjausryhmän ja sen eri työryhmien jäsenet vuosien varrelta.

Kuva: AMPU-hanke eri työryhmineen

7. Dokumentointi

Hankkeen yhteydessä syntyneet viralliset asiakirjat on taltioitu SAL:n arkistoon. Tällaisia ovat muun muassa

- ohjausryhmän ja alatyöryhmien muistiot
- suunnitelmat ja raportit
- henkilöstöhallinnon dokumentit
- avustushakemukset.

Syntynyt materiaali ohjeistuksineen on taltioitu koko harrastajakunnan käytettäväksi foorumin kotisivujen yhteyteen perustettuun tietopankkiin.

8. Hankkeen jatkotoimenpidesuosituksukset

AMPU-hanke jaettiin jo suunnitteluvaiheessa olosuhteiden kehittämiseen keskittyvään RATA-hankkeeseen ja yhtenäistä koulutusjärjestelmää kehittävän Ampumakortti-hankkeeseen. Aselain uudistamishankkeen yhteydessä esiin nousseet uhkakuvat harrastustoiminnan tulevaisuuden osalta laajensivat hankkeen alkuperäistä tavoiteasettelua kattamaan myös edunvalvonnan eri muodoissaan.

Ampumaharrastusfoorumin tehtävänä on turvata ammunnan harrastusmahdollisuudet maassamme myös tulevaisuudessa. Tehtävän toteuttaminen edellyttää RATA-hankkeen yhteydessä tehtyjen toimenpiteiden kaltaisen työn jatkumista myös tulevaisuudessa. Samoin eri syistä kesken jääneiden tavoitteiden toteuttamista tulisi jatkaa erillisten kehittämishankkeiden myötä. Esimerkkeinä tiedostetuista tarpeista on ohessa kirjattuna neljä keskeisintä.

- 1) Kattavan olosuhdestrategin laatiminen laaja-alaisella yhteistyöllä niin harrastajakunnan kuin viranomaisten kesken. Toimenpiteiden käynnistämiseksi tehtiin muun muassa OKM:lle esitys uuden **Ympäristöstävällinen ampumarataverkko (YYAV) –hankkeen käynnistämisestä**. Ministeriöstä kuitenkin annettiin ymmärtää, että olosuhdetyö on eri järjestöjen omaa ydintoimintaa, eikä siten suhtautunut hankkeen käynnistämisaikatuksiin myönteisesti.
- 2) Ampumarataverkoston aktiivinen kehittäminen ja ylläpitämisen tukeminen eivät toteudu pelkästään vapaaehtoisten toimijoiden avulla. Eräs ratkaisumalli olisi, että palkataan järjestöjen käyttöön yhteinen ampumaratavastaava. Foorumi ympäristötyöryhmineen voisi toimia työnantajan roolissa. Ratavastaavan ensimmäisiä työtehtäviä olisi toimia edellisessä kohdassa mainitun strategiatyöryhmän sihteerinä.
- 3) Ampumaratojen ohjeistuksen päivittämistarve nousi hankkeen yhteydessä vahvasti esille. Esimerkiksi ampumarataoppaan päivittäminen ja sen teknisten osioiden tarkentaminen ovat ajankohtaisia toimenpiteitä. Vuoden lopulla voimaan tuleva ampumaratalainsäädäntö asettaa omat vaateensa tälle työlle.
- 4) Ampumaharrastusfoorumin kotisivujen tietopankista tulee synnyttää ampumaratoja hallinnoivien seurojen ja yhdistysten keskeisin tiedonhankintakanava. Kentältä on esitetty toiveena, että jostain olisi löydettyä

vissä toteutetuista ratkaisuista mallipiirustuksia ja arvioita niiden kustannuksista, jottei "ruutia tarvitse keksiä uudelleen".

Ampumakortti-hankkeen osalta voidaan katsoa saavutetun tavoitteeksi asetettu koulutusjärjestelmä ohjeistuksineen ja koulutusmateriaaleineen. Sen osalta on siirryttävissä järjestelmän ylläpitovaiheeseen eikä jatkokehittämistarpeita ole kirjattavissa. Tilanne voi kuitenkin muuttua, mikäli eri järjestöjen tarpeet jatkokoulutustarjonnan osalta nousevat esille.

Ampumaharrastukseen liittyvä edunvalvonta sen kaikissa eri muodoissaan tulisi saattaa systemaattiselle ja ennakoivalle tasolle. Niin poliitikot kuin virkamiehetkin toivovat, että heillä olisi ampumaharrastukseen liittyvissä asioissa vain yksi kaikkia edustava keskusteluosapuoli. Ampumaharrastusfoorumi olisi luonteva yhteistyöelin niiden asioiden osalta, joiden osalta järjestöt antavat foorumille tällaisen mandaatin.

Ampumaharrastusfoorumin ja sen ympäristötyöryhmän tulee jatkaa edelleen toimintaansa tavoitteena turvata ammunnan harrastusmahdollisuudet maassamme myös tulevaisuudessa. Tehtäväkuvauksena mainittakoon

- 1) Ampumaharrastusfoorumi pyrkii edelleen vahvistamaan saavuttamaansa asemaa kaikkien vastuullisten ammunnan harrastajien edunvalvojana ja puolestapuhujana.
- 2) Pidetään säännöllisesti yhteyttä keskeisten ministeriöiden ja niiden keskusvirastojen keskeisiin johtohenkilöihin. Jäsenjärjestöjen omiin "audiensseihin" liittyen pyritään esittämään foorumin ajankohtaisten asioiden esille ottamista.
- 3) Jatketaan alueneuvottelukuntaverkoston tukemista sekä niiden aktivoimista
- 4) Jatketaan foorumin vuotuisten (?) seminaarien järjestämistä
- 5) Tarpeen mukaan järjestetään koulutustilaisuuksia ajankohtaisista teemoista eri puolilla Suomea. Tällaista on mm toivottu ampumaratavastaavien tehtäväkokonaisuuden osalta.
- 6) Foorumi toimii ampumakorttikoulutusta koordinoivana ja sitä ylläpitävänä toimielimenä
- 7) Ampumaharrastusfoorumi laatii lausuntoluonnoksia jäsenjärjestöjensä käyttöön toimialaansa kuuluvista asioista
- 8) Foorumi voi käynnistää muita pienimuotoisia yhteistyöprojekteja toimialueeseensa kuuluvien tavoitteiden toteuttamiseksi.
- 9) Foorumi voi esittää jäsenjärjestöille toimintansa jatkorahoittamista. Tarve realisoituu, mikäli nähdään tarpeelliseksi käynnistää jokin merkittävä uusi hanke tai kun AMPU-hankkeelle myönnetyt resurssit lähenevät loppuaan.
- 10) Ympäristötyöryhmä jatkaa edelleen toimintaansa keskeisimpänä tavoitteena tukea ampumaratojen eri toimihenkilöitä heidän ympäristö- ja turvallisuushaasteissaan. Työryhmän tehtävistä mainittakoon
 - maakuntakaavatilanteen seuraaminen ja alueneuvottelukuntaverkoston tukeminen kaavoitusasiaan osallistumisen osalta
 - ympäristösuojelulainsäädännön II vaiheeseen vaikuttaminen aiemmin annetun lausunnon tavoitteiden saavuttamiseksi
 - ampumaratojen ympäristö- ja turvallisuuslausuntojen valmistelu
 - pyydettyjen "ratakatselmusten" toteuttaminen
 - neuvontapalvelutoiminta.

9. Päätäntä

AMPU-hanketta voidaan pitää urauurtavana yhteistyöhankkeena eri järjestöjen kesken. Hankkeen vaikuttavuuden sekä saavutettujen tulosten valossa sitä voidaan pitää jopa menestystarinana.

Ampumaharrastusfoorumin asema suomalaisen ampumaurheilun merkittävimpänä vaikuttajana on vakiintunut sen runsaan yhdeksän toimintavuoden aikana. Eräänä yksittäisenä esimerkkinä mainittakoon, että foorumi ja sen AMPU-hanke huomioitiin eduskunnan eri valiokuntien lausunnoissa aselakiuudistuksen yhteydessä. Tiivis yhteistyö jatkuu eri hallinnonalojen ja viranomaisten kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön huomattavalla taloudellisella tuella on ollut ratkaiseva merkitys molempien keskeisten osahankkeiden etenemismahdollisuuksille. Se kertoo osaltaan myös vahvasta luottamuksesta foorumin toimintaa kohtaan.

Ampumaharrastusfoorumin ja sen AMPU-hankkeen puolesta haluamme lausua kiitoksemme kaikille tukijoillemme sekä kymmenille hankkeen eri työryhmissä toimineille. Te kaikki olette osaltanne mahdollistaneet tämän monivuotisen yhteisen menestystarinamme.

Helsingissä .10.2014

Ohjausryhmän
puheenjohtaja

Risto Aarrekiivi

Hankepäälikkö

Markku Lainevirta

30 LIITETTÄ = yhteensä 121 sivua

JAKELU

SAL arkisto
Ampumaharrastusfoorumin järjestöt
OKM (2 kpl)
Lapua
Sako
Foorumin jäsenet
Varalla 3 kpl

30/ML/ML+ym

LIITE 1**AMPUMAHARRASTUKSEN KEHITTÄMISHANKKEEN (AMPU-HANKE)
HANKEKUVAUS****1. Johdanto**

Eräiden selvitysten mukaan Suomessa on kolmanneksi eniten luvallisia aseita maailmassa. Ammunnan harrastajia on noin 500 000. Kaikkiaan ampumaratoja on noin 1000, joista toimivia 650 kpl (ml. puolustusvoimien noin 50 kpl) Ampumaseuroja, metsästysseuroja ja reserviläisyhdistyksiä on yli 3000.

Ampumaharrastus Suomessa jakaantuu eri aseilla suoritettavasta urheiluamunnasta, ampumahiihtoon, metsästykseen ja reserviläiskilpailuihin. Suurimmat suoja-alueet tarvitsevat luotiaseilla (kivääri vast) suoritettavat ammunnat.

Ampumaharrastuksen haasteina nykypäivänä ovat lukuisat erilaiset lupakäytännöt ja niiden sirpaleisuus. Lisäksi turvallisuuden nimissä tehtävät esitykset lupakäytäntöjen kiristämiseksi ovat arkipäivää erityisesti EU:n puitteissa.

Ampumaratojen ongelmina ovat niiden sijainti asutukseen nähden, kiristyneet ympäristönormit (melu, raskasmetallit jne.) ja pienten ratojen ylläpito talkoohen- gen vähetessä. Lisäksi ampumaratojen puute erityisesti suurten kaupunkien läheisyydessä on merkittävä este ampumaharrastuksen kehittämisessä.

Näiden johdosta ovat kaikki merkittävimmät ampumaharrastuksen piirissä toimivat kattojärjestöt nähneet tarpeelliseksi käynnistää hanke, jolla pyritään selkiyttämään ja yhtenäistämään olemassa olevia säännöstöjä, luomaan koulutusjärjestelmä harrastajille sekä hakemaan niille yleinen hyväksyntä eri viranomais- ten taholta. Lisäksi hankkeessa kehitetään koko maahan lukumääräisesti riittä- vät ampumaharrastukseen soveltuvat, turvalliset ja viranomaismääräysten mu- kaiset suorituspaikat (ampumaradat ja –keskukset).

Hankkeen ohjausryhmänä toimii Ampumaratafoorumi, jossa on edustettuna

- Suomen Ampumaurheiluliitto
- Suomen Ampumahiihtoliitto
- Metsästäjien Keskusjärjestö
- Suomen Metsästäjäliitto
- Reserviläisurheiluliitto (sis. RUL ja RES)
- Maanpuolustuskoulutus ry.
- Asealan Elinkeinonharjoittajat

Kaikki edellä mainitut tahot ovat sitoutuneet hankkeeseen ja antavat tietotaidon ja osaamisensa hankkeelle. Suomen Ampumaurheiluliitto hallinnoi hanketta ja on sen vastuullinen omistaja.

Hankkeen nimi on ”**Ampumaharrastuksen kehittämishanke, AMPU-hanke**”

2. Tavoite

Kokonaistavoitteena on taata ja turvata koko maahan yhtenäiset, turvalliset, viranomaismääräysten mukaiset, toiminnalliset ja koulutukselliset edellytykset vapaaehtoiselle, järjestäytyneelle ampumaharrastukselle ja sen kehittämiseksi tulevaisuudessa.

Toiminnan kehittämisen tavoitteena on yhtenäistää turvallisen ja vastuullisen ampumaharrastuksen ohjeistus ja säännöstö. Koko maan kattavan, eritasoisten suorituspaikkojen verkostolla taataan ampumaharrastusmahdollisuudet aina aloittelijasta kilpa-ampujaan, metsästäjään ja reserviläisammuntoihin.

Hanke on osa maakunnallista virkistys- ja harrastustoiminnan kehittämistä, se liittyy oleellisesti maaseudun kehittämiseen. Hankkeen toteuttaminen mahdollistaa alueellisen ja paikallisen yritystoiminnan kehittymisen ampumaharrastuksen palvelutuotannossa, jolla täten osaltaan kompensoidaan hiipuvaa talkoohenkeä.

3. Toiminta-ajatus

AMPU-hanke jakaantuu kahteen itsenäiseen kokonaisuuteen: ampumaharrastustoiminnan kehittämiseen, jonka lopputuloksena on nk. ”Shooting card”, ja toisaalta suorituspaikkojen kehittämiseen, jonka tuloksena ovat harrastustoiminnan edellyttämät toimivat, turvalliset ja viranomaisten hyväksymät ampumaradat. Kehittämishankkeen laadullisena tavoitteena on yhteiskunnallisen hyväksynnän vahvistaminen koko ampumaharrastukselle.

Toiminnallisesti ammunnanharrastajille kehitetään järjestelmä, joka muodostuu yhteisin perustein myönnettävästä ampujan perusluvasta eli ”Shooting card:sta”. Tätä lupaa täydentävät eri lajien edellyttämät lisätutkinnot kuten esimerkiksi metsästäjän tutkinto, hirviluvat jne. Lisäksi tähän järjestelmään kuuluvat ohjaajan, kilpailun johtajan, ratamestarin jne. tutkinnot. Järjestelmästä muodostuu harrastajakohtainen osaamisrekisteri. Shooting cardin suorittaminen on perusedellytys omilla aseilla virallisilla ampumaradoilla suoritettavaan itsenäiseen harjoitteluun.

Tavoite pyritään saavuttamaan

- sitouttamalla ampumaharrastukseen liittyvät toimijat niin urheiluammunnan, ampumahiidon, metsästyksen kuin reserviläisurheilun alueelta
- turvaamalla koko maahan yhtenäiset, turvalliset, viranomaismääräykset vapaaehtoiselle järjestäytyneelle ampumaharrastukselle ja sen kehittämiseksi tulevaisuudessa.
- luomalla yhteiset perusteet ja säännöstö Shooting Card – järjestelmän käyttöönotolle.

- sisällyttämällä järjestelmään viranomaisten edellyttämät tutkinnot ja hyväksyn-
nät sekä
- selvittämällä edellytykset yhteisen osaamisrekisterin luomiselle.

Hanke palvelee tulevaisuudessa erityisesti ampuma- tai metsästysharrastus-
taan aloittavia nuoria.

Suorituspaikkojen kehittämisen lopputuloksena ovat maakunnalliset ampu-
makeskukset ja niihin verkostoituneena paikalliset ampumaradat. Ampumakes-
kukset liittyvät muuhun vapaa-ajantoimintaan ja ampumaradat ovat kunnallisia
harrastuspaikkoja.

Toiminnan kehittämisen lähtökohtana on tilaaja – toimittajamalli seuraavan pe-
riaatteen mukaisesti:

Ammunnanharrastajien yhteenliittymä

- Tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuden harrastaa ampumaurheilua kohtuu-
kustannuksilla
 - Koulutuksen järjestelyt
 - Ampumaradan omistus / vuokraus
 - Tarvittavat luvat
 - Määrittää palvelun tason
- Rahoituksen järjestelyt

Palvelun tuottajat:

- Tarjoavat määräysten mukaisen, turvallisen, harrastuksen edellyttämän
toimivan suorituspaikan
 - Harrastuksen tarvitsemat tuki- ja oheispalvelut
 - Ampumaradan isännöinti- ja huoltopalvelut
 - Suoritustilojen kunnostaminen ja ylläpito
 - Aseiden huolto- ja vuokrauspalvelut
 - Ampumatarvikkeiden välityspalvelut
 - Catering ja majoituspalvelut

Suurimpien suorituspaikkojen toiminnasta vastaa kiinteästi palkattu ratamestari,
joka huolehtii ammunnan harrastajan palvelutarpeista ja toisaalta radoilla tapah-
tuvan toiminnan turvallisuudesta ja ratojen määräysten mukaisuudesta. Varsi-
naisen palvelutuotannon toteuttavat paikalliset yrittäjät.

4. Hankkeen rakenne, aikataulu ja arvioidut kustannukset

Hanke jakaantuu kahteen toisistaan erillään olevaan toteutukseen:

1. Shooting Card-hanke 2008–2010
2. Suorituspaikkojen kehittämishanke 2008–2013, joka esitetään osaksi Man-
ner-Suomen kehittämishanketta

Kohde / 1000 €	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Huom
1. Valmistelut	10							oma rahoitus
2. Shooting Card		72	96	72				OPM 75 % + oma rahoitus 25 %
3. Suorituspaikat								EAKR+ESR /MMM +oma rahoitus
3.1 Esiselvitys		50	100	50				
3.2 Rakentaminen maakunnittain ja toimintaryhmittäin				X	X	X	X	Esiselvityksen perusteella

5. Saavutettava hyöty

Hankkeella saavutettavia hyötyjä on arvioitu seuraavassa luettelossa:

- kaikkien harrastajatahojen sitoutumisella kyetään vakuuttamaan päättäjät hankkeen toteuttamisen tärkeydestä
- katsottava riittävän pitkälle eteenpäin eli selkeä visio toiminnan kehittämisestä
- vastataan viranomaismääräysten kiristymiseen (ympäristö, turvallisuus, jne), tarjotaan määräysten mukaiset, toimivat, harrastusten edellyttämät suorituspaikat
- ratojen määrän vähentyminen em. syistä, jolloin **jäljellejäävät ovat alueellisesti kattavat ampumaharrastuksen ylläpitämiseksi maanlaajuisesti**
- SAL:n osalla tarvitaan huippuampumaratoja, jotka voisivat olla osa vapaa-ajan keskusta mutta myös paikallisia ampumakeskuksia
- resurssien yhteiskäyttöisyys
- yhteiskunnallinen merkittävyys, systemaattisuus, toiminnan taso ammattimaista yhteiskunnallisten standardien mukaisesti
- tarjotaan yhteiskunnallisesti hyväksyttävä vapaa-ajan harrastus vrt tennis, golf jne.
- MPK, RESUL ja SML tarvitsevat kivääriratoja ja maakunnallisuutta
- ampumaradat luokitellaan palveluvaatimusten mukaisesti, osin jo tehty

6. Riskit

Hankkeen toteuttamiseen liittyy seuraavia keskeisiä riskejä:

- Sitoutuminen: Montako seuraa on niitä, jotka haluavat esitettyjä palveluita?
- Ammunnan harrastajat: Miten huomioidaan harrastajien yksilöllisyys ja paikallisratojen osuus, erityisesti metsästäjillä – alhainen kynnys – pääsee ampumaan silloin kun haluaa ja omalle radalle
- Talkootyö: Vapaaehtoisen talkootyön rämettyminen
- Investointirahoitus: Toiminta edellyttää pitkäaikaista rahoitusta
- Käyttömenot ja tason hallinta: Suurin huolenaihe on kustannukset ja rahoituksen järjestelyt.

7. Muut asiat

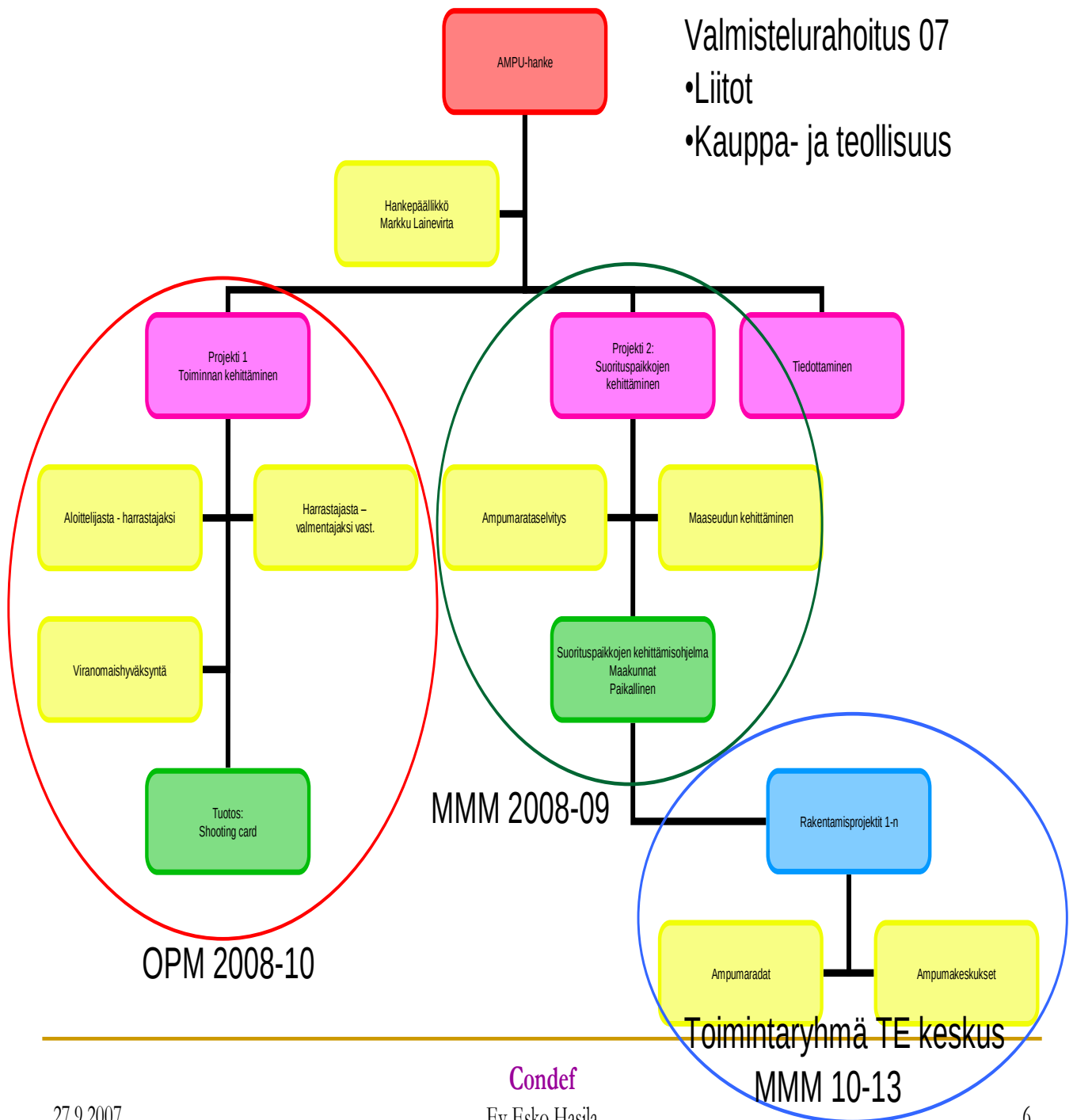
Ampumafoorumien kehittämishankkeen onnistuminen edellyttää:

- Hankkeeseen osallistuvien järjestöjen voimakasta sitoutumista sen läpivientiin
- Hankkeelle päätoiminen projektipäällikkö
- Hankkeelle tulee saada poliittinen tukiryhmä niin valtakunnallisella, alueellisella kuin paikallisella tasolla
- Hankkeen tiedottamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta se olisi koko ajan yhteiskunnallisesti hyväksyttävissä
- Hanke ei saa olla vain yhden järjestön ja yhden asian liike
- Pilotointi- ja rakentamisvaiheen investointirahoituksen järjestelyissä onnistutaan
- Käyttökustannukset eivät saa nousta sellaisiksi, että ne karkottavat ammunnan harrastajat.

Hankkeen vaiheiden jälkeen on aina kriittinen arviointi saavutetuista tuloksista ja hyödyistä. Hanke voidaan tällöin keskeyttää. Saavutetut tulokset ovat kuitenkin käytettävissä toiminnan kehittämiseen muilla tavoin.

LIITE 1.1.

AMPU-hankkeen kokonaisrakenne ja rahoitus

LIITE 2

Ampumaratojen turvallisuuden ja ympäristövaikutusten hallinnan kehittämishankkeen tavoitteet

1) Melun hallinnan kehittäminen

Melualueen ja sen raja-arvojen uudelleen määrittely

- laaditaan perustemuistio, miksi uudelleen määrittely on välttämätöntä
- kartoitetaan eri maiden melualueen määräytymisperusteita
- huomioidaan kokonaismelukuormamelukuorman määrä => pienten ratojen melurajoille oma määrittystaso
- selvitetään mahdollisuudet määrittää meluarvot myös vuorokausirytmien mukaan

Melun mallinnus- ja mittausmenetelmien kehittäminen

- kartoitetaan nykyisin käytössä olevat mallinnusmenetelmät ja EU standardoinnin tilanne
- selvitetään mahdollisuudet määrittellä Suomeen käyttöön otettava mallinnusmenetelmä (=ohjelmisto) ja sen käyttäjätaho (viranomaistaho vai kaupallinen yritys)
- kartoitetaan nykyisin käytössä olevat ampumamelun mittausjärjestelmät
- selvitetään mahdollisuudet hankkia Suomeen käyttöön otettava mittausjärjestelmä ja sen käyttäjätaho (järjestö, viranomaistaho vai kaupallinen yritys, virallinen mittausulos riippumattomalta taholta)
- kokonaistavoitteena ohjeistaa uudelleen melun mallinnus- ja mittausohjeistus
- aseiden äänitehon (emissiodata) taso tulee selvittää, tavoitteena taulukko, jossa määritetään ase- ja patruunakohtainen äänitaso

Melun vaimennusmenetelmien kehittäminen

- selvitetään eri aseiden ja niihin käyttöön saatavien vaimennusmenetelmien vaikutukset melualueen määrittämiseen (pyritään parantamaan niitä edelleen asetekniikan kehittämistyön yhteydessä)
- selvitetään eri rakenteellisten ja materiaalteknisten ratkaisujen mahdollisuudet melun pienentämiseksi tai sen suuntaamiseksi toivotulla tavalla (mm ampumapaikat ja niiden melunvaimennus, sivu- ja taustavallit sekä muut ”meluseinät”)

Yhteiskuntasuhteiden hoito melualueen läheisyydessä olevien naapureiden suuntaan

- laaditaan seikkaperäinen suositus, jolla pyritään aktivoimaan kaikkia radanpitäjiä huomioimaan naapuruussuhteiden hoitotarve (melun häiritsevyydessä on kyse merkittävässä määrin henkilökohtaisesta suhtautumisesta itse toimintaan)

2) Maaperän ja pohjaveden raskasmetallipäästöjen hallinnan kehittäminen

Vanhat käytössä olevat radat

- viranomaismääräysten muuttuessa vastuu radalla tehtävistä muutos- ja puhdistustöistä pitäisi saada viranomaisille (ainakin taloudellinen vastuu)
- GTK puhdistusmenetelmä: Selvitetään ymp.viranomaisten mahdollisuus hankkia laitteisto yhteispohjoismaisella foorumilla ja puhdistustoimenpiteiden rahoittaminen.....
- Ampumaradan pitäjälle oikeus ilman ympäristölupaa suorittaa pilaantuneen maan kuorinta ja kapselointi ja kapseleiden sijoittaminen ampu- maradan maarakenteisiin
- lyijyn talteenotto ja hyödyntäminen tulisi saattaa mahdolliseksi ilman ympäristölupaa (= lyijy ei ole ongelmajätettä)
- ympäristölupa on pyritään sisällyttämään oikeus ratojen kunnossapito- toimenpiteiden suorittamisesta (mm vallien kunnostus) laaditun BAT:n mukaisesti) SISÄLLYTETTÄVÄ MYÖS UUSIEN RATOJEN LUPAAN ?
- ampumaradan pidossa vaadittavat toimenpiteet (veden laadun seuranta, loukkujen tyhjentäminen, maan seulonta ja lyijyn kierrätys, haulien keruu verkoista ja keruuojista ja kierrätys, ym.)

Uudisrakentamista varten ohjeet (malliluvat)

- ympäristöolojen määrittämisestä (etäisyys pohjaveteen, etäisyyden muihin herkkiin ympäristöoloihin, ym)
- ampumaradan maapohjan rakenteen määrittäminen (tiivistyksen, viemäröinnin, tarkkailukaivot, ym)
- vallit, niiden korkeudet ja muodot ja niissä käytettävät materiaalit ml pintamateriaalin koostumus (metallien liukenemisen näkökulma..)
- lyijyn keruu (ampumapaikan etualueen pinnoittaminen, hauliverkot ja – seinät, luotiloukut, ym)
- ampumaradan pidossa vaadittavat toimenpiteet (veden laadun seuranta, loukkujen tyhjentäminen, maan seulonta ja lyijyn kierrätys, haulien keruu verkoista ja keruuojista ja kierrätys, ym)

Pohjaveden virtauksen mallintamisen kehittäminen

Tarkemmat tavoitteet määritetään BAT-työn yhteydessä.

Maaperän suojaaminen imeytymisen estämiseksi

Tarkemmat tavoitteet määritetään BAT-työn yhteydessä.

3. Lupamenettelyn hallinnan ja ratojen ”laatutoiminnan” kehittäminen

1. Laaditaan perusselvitys ampumaratojen lupamenettelyn ohjeistuksesta ja sen soveltamisesta sekä toimenpidesuositukset asioiden kehittämiseksi käynnistymässä olevan ampumaratalainsäädäntötyön yhteydessä

Selvityksen laatimista varten

- selvitetään käytössä oleva ohjeistus ampumaratalupien hakemiseksi
- kartoitetaan myönnettyjen ympäristölupien sisällöt (lupaehdot, kustannukset yms...)
- kootaan kentältä yksityiskohtaiset tiedot lupahakemusohjeiden ristiriitaisuuksista ja epätasällisyyksistä
- aloitetaan keräämään riittävä määrä tehtyjen tutkimusten tuloksia, jotta voidaan myöhemmin käynnistää niiden tarkempi analysointityö
- turvallisuus- ja ymp.lupien suhde ja päällekkäisyyksien poistaminen

Selvitys valmistuu viimeistään syksyllä 2010. Kartoituksen yhteydessä saatua tietoa tullaan hyödyntämään välittömästi YM:n käynnistämässä mallilupahanketyön yhteydessä.

2. *Laaditaan ”laatukäsikirjan” luonnos ”Ampumaratojen ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmästä”.*

Laatukäsikirjatyötä varten

- *selvitetään ulkomailla käytössä olevaa ohjeistusta ampumaratojen hallinnan osalta*
- *valitaan niistä parhaat käytännöt sovellettavaksi kansalliseen ohjeistukseen*
- *laaditaan ”laatukäsikirjan” luonnos*
- *pilotoidaan luonnos toteutettavien ampumaratojen tarkastusten yhteydessä loppukesällä 2010*
- *työn eri vaiheissa pyydetään lausunnot ampumaratojen hoitovastuusta olevilta tahoilta.*

4) Asetekniikan (ml luotiloukut ja) kehittäminen ympäristöasioiden hallinnan parantamiseksi

- 1) ”Päästöttömän” laukauksen kehittäminen
 - selvitetään mahdollisuuksia vähentää lyijyn käyttöä patruunoissa
 - selvitetään mahdollisuuksia vähentää edelleen haitallisia aineita nallimassassa
 - kehitetään aseiden melun vaimennusta äänenvaimentimin sekä pyritään saamaan niiden käyttö ampumaurheilussa hyväksytyksi

- 2) Ruutijäämien ja laukauksen päästöjä mittavien tutkimusolosuhteisen rakentaminen Suomeen
 - kartoitetaan nykyinen kansainvälinen tietämys sekä tehdään esitys tarvittavasta kotimaisesta osaamisesta ja sen kustannuksineen
 - selvitetään eri tahojen tarve ja kiinnostus tutkimusolosuhteiden rakentamiseen ja sen ylläpitoon
- 3) Luotiloukkujen kehittäminen
 - selvitetään eri luotiloukkutyyppien vaikutukset raskasmetallipäästöjen syntymiseen
 - kehitetään konttiin rakennettavaa moduulirakenteista luotiloukkujärjestelmää yhteistyössä ORICOPA Oy:n kanssa, jossa tavoitteena on lyijyn erottelun yhteydessä pienentää seulottavaa hiekkamäärää merkittävästi.

5) Muut tavoitteet

- 1) *5.3.2010 järjestettiin Messukeskuksessa foorumin vuotuinen seminaari GoExpo –messujen yhteydessä teemalla ”Ampumaratojen tulevaisuus”. Vuoden 2011 messujen suunnittelu teemoineen käynnistetään syksyllä.*
- 2) Haulien keruujärjestelmä
 - kehitetään haulikkoradan lyijyhaulien keruujärjestelmää yhteistyössä Scantarp Oy kanssa
- 3) Rakenteellisen rataturvallisuuden kehittäminen
 - kimmokkeet maaperästä
 - taustavallit ja yläkulissointi
 - sisäratojen suojaus/kimmokevaara
- 4) Sisäilmanvaihto-ohjeistuksen laadinta sisäämpumaradoille
- 5) Sisäratojen siivous
- 6) Tietopankin perustaminen foorumin kotisivuille
 - perustetaan tietopankki onnistuneista ampumaratojen ympäristö- ja turvallisuushaasteiden ratkaisuvaihtoehtoista
- 7) *Selvitetään tarve ja mahdollisuudet käynnistää ampumarataoppaan päivitystyö tavoitteena nykyaikaisen ”jatkuväpäävitteisen nettiversion” aikaansaaminen vuoden 2012 keväällä. Uudistamistyön painopistealueita olisivat ympäristön pilaantumiseen ja ampumaratojen rakenteelliseen turvallisuuteen liittyvät nykYTEknologian mahdollistamat ratkaisut. Eräänä osatavoitteena on RT-korttien aikaansaaminen tulevaisuuden ampumaurheilukeskusrakenteista.*

Yhteistyö niin BAT- kuin mallilupahankkeen osalta tulee korostumaan tavoitteiden toteuttamisessa.

LIITE 3**YMPÄRISTÖMINISTERIÖ**

Viite: SYKE-2010-R-57/Lausunto

**LAUSUNTO AMPUMARATOJEN YMPÄRISTÖLUPAOPPAAN
LUONNOKSESTA****1. Tausta**

Ampumaharrastusfoorumi on ammuntaa harrastavien järjestöjen yhteenliittymä, jonka tavoitteena on turvata ammunnan harrastusmahdollisuudet maassamme myös tulevaisuudessa. Foorumin asiantuntijajärjestöt tekevät aktiivista yhteistyötä aseturvallisuuden sekä harrastusmahdollisuuksien ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Tavoitteen toteuttamiseksi forumin jäsenjärjestöt käynnistivät Ampumaharrastuksen kehittämishankkeen (AMPU-hanke) vuonna 2008. Jo hankkeen ensimmäisessä toimintasuunnitelmassa samaisena vuonna todettiin, että

- Ampumaratojen lupahakemusten ohjeiden on harrastajakunnan toimesta koettu olevan puutteellisia ja osin jopa ristiriitaisia.
- Saatujen tutkimustulosten hyödyntämistä ei voida tehdä vastaavien lupakohteiden hakemusten yhteydessä. Kalliit tutkimukset joudutaan uusimaan jokaisen radan osalta vaikka tutkimustulokset olisivatkin jo aiempien tulosten perusteella riittävän hyvin arvioitavissa lupaprosessin vaatimalla tarkkuudella.
- Suorituspaikkojen kehittämisen tavoitteena on aikaansaada koko valtakunnan alueelle kattava ampumarataverkosto vuoteen 2020 mennessä. Se muodostuisi maakunnallisista ampumakeskuksista ja niihin verkostoituneista paikallisista ampumaradoista. Ampumarataverkoston myötä
 - 90 % harrastajista pääsee lähimmälle radalle kotoaan noin puolessa tunnissa, joka mielellään tulisi olla saavutettavissa myös julkista liikennettä käyttäen
 - maakunnalliset ampumakeskukset mahdollistavat sekä kapasiteettinsa että ratalaitteidensa osalta eri jäsenjärjestöjen kilpailulajeissa sekä alueellisten että valtakunnallisten mestaruuskilpailujen järjestämisen sekä
 - maassamme on 1-2 elektronisin taululaittein varustettua kansainvälistä ampumakeskusta, joissa voidaan järjestää useamman ISSF:n ampumalajin maailmanmestaruuskilpailut ilman kisakohtaista lisärakentamista.

Viime syksynä oli eduskunnan käsittelyssä uusi ampuma-aselakiesitys. Se hyväksyttiin lähes yksimielisellä eduskunnan päätöksellä. Samalla hyväksyttiin myös lakiehdotukseen sisältynyt hallintovaliokunnan 1.lausuma (ote alla).

*Ampumaurheilu ja -harrastus edellyttävät asianmukaisia kilpailu- ja harrastuspaikkoja. Käytännön ongelmana etenkin syrjäseuduilla on ampumaratojen puute. Myös pääkaupunkiseudulla ampumaratatilanne on tällä hetkellä huono. **Kuitenkin jo voimassa oleva lainsäädäntö lähtee vahvasti siitä, että ampumakilpailu ja -harrastus edellyttävät kunnollisia, mahdollisimman turvallisia paikkoja ja tiloja.** Valiokunta pitääkin tärkeänä, että maassamme huolehditaan riittävän kattavasta ampumarataverkostosta. Tätä tavoitetta tulee edistää paitsi lainsäädännön myös erilaisten rahoitusjärjestelmien ja kuntien yhteistyön sekä erilaisten käytännön toimien avulla. **Hallintovaliokunta edellyttääkin hallituksen edistävän käytettävissä olevilla eri keinoilla riittävän kattavan ampumarataverkoston toteuttamista.***

AMPU-hankkeen kannalta on erittäin kannatettavaa, että lausunnolla olevalla ohjeistuksella pyritään yhtenäistämään lupakäytäntöä Suomessa. **Hankkeen puolesta on myös toivottavaa, että ohjeen viimeistelyn yhteydessä mahdollisimman laaja-alaisesti pyritäisiin huomioimaan yllä kuvattu lainsäätäjän selkeä tahdonilmaus.** Näin menetellen ohje tulee helpottamaan ratojen pitäjien työtä ja toivon mukaan osittain vähentämään jopa tarpeettomien selvitystöiden tekemistä, mikä edelleen on alentamassa ratojen ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia ja myötävaikuttamassa riittävän kattavan ampumarataverkoston ylläpitoa.

Foorumiin kuuluvat jäsenjärjestöt tulevat antamaan omat lausuntonsa, joissa esitettäviä täydennys- ja muutostarpeita myös AMPU-hanke tukee osaltaan. Luonnoksesta havaitut terminologiset virheet ja muut luettavuutta heikentävät epätasällisyydet tullaan esittämään korjattavaksi AMPY-työryhmässä olevien edustajiemme toimesta lausuntoja käsiteltäessä.

Ohessa näiden lisäksi eräitä esityksiä, jotka toivotaan huomioitavan joko täsmennettäväksi tai lisättäväksi luonnokseen.

2. Muutos- ja täydennysesitykset

- Viitaten yllä esitettyyn hallintovaliokunnan lausumaan esitetään, että ohjeen lähtökohtana on yleinen periaate, että toimenpiteet ovat lähtökohtaisesti sallittuja, ellei riskikartoituksen perusteella niitä ole syytä kieltää.
- Jo nykyisin on useissa lupaehdoissa myönnetty normaaleja laajempia käyttöoikeuksia esim kilpailutapahtumien tai ampumakokeiden pitämistä varten. Tällaista ”väljennysmenettelyn” käyttöä olisi toivottavaa laajentaa ja sisällyttää erityisesti sellaisiin lupaehtoihin, jolloin mm kesäviikonloppuisin on määrätty täydellinen ampumakielto. Tämä mahdollistaisi tapahtumien järjestämisen juuri niinä aikoina, kun koko harrastajakunnallakin on mahdollista niihin osallistua, kuitenkin kohtuuttomasti rasittamatta esim mökkinäapureita (ajat heillä ennakolta tiedossa).

- Ampumaratoihin liittyvien lupien hakeminen ja niissä käskettyjen velvoitteiden toteuttaminen on monen radanpitäjän mielestä kohtuuttoman kallista taloudellisiin resursseihin nähden. Siten esitetään, että ohjetta täydennettäisiin esimerkein, joilla ”tarpeettomia kustannuksia” voitaisiin alentaa:
 - suositellaan ympäristöluvan hakemisen yhteydessä luopumista joistain selvityksistä/mittauksista, jotka joko alueen maaperän tai etäisyyden lähimpään naapuriin perusteella voidaan todeta ennakolta tarpeettomiksi
 - suositellaan lupaehdoissa harvennettavan esim vedentarkkailukaivoista otettavien näytteiden tutkimustarvetta, jos riittävän seuratajakson aikana ei ole havaittu ampumatoiminnasta aiheutuvaa pitoisuuksien kohoamista.
- Haulikkoammunta poikkeaa merkittävästi luotilajeista mm haulien leviämisalueen osalta. Kuten raportissakin on todettu, alue on usein yli 10 hehtaaria. Tällä alueella haulimäärien prosentuaalinen osuus vaihtelee kuitenkin erittäin merkittävästi. Siten lupaehdoissakin radalle mahdollisesti asetettavia velvoitteita ja niiden toteuttamissykliä tulee arvioida alueellisesti haulimäärän ja siitä tehtävän riskiarvion perusteella.
- Olemassa olevilla ampumarata-alueilla tehdään ajoittain muutostöitä, jotka koskevat joko ratojen laajentamista, sijaintipaikan vaihtamista tai harrastettavan lajin muutosta tai lisäystä. Esitetään, että pyritäisiin ohjeistamaan luvussa 9.2.3 useammin esimerkein, mikä on sallittua voimassa olevan ympäristöluvan perusteella ja millaiset toimenpiteet edellyttävät uuden luvan hakemista. Esitetään myös, että luvun ensimmäisen kappaleen keskivaiheilla oleva lause muutetaan muotoon ”Uutta lupaa ei kuitenkaan **lähtökohtaisesti** tarvita, jos.....”
- Esitetään, että ohjeistukseen kirjattaisiin ratojen yläpidon ja perusparannuksen yhteydessä seuraavat toimenpiteet sallituiksi:
 - kerättyjen tai seulottujen luotien ja haulien kaupallinen hyödyntäminen
 - ampumaradan rakenteeksi hyväksyttävistä taustavalleista ja muualta ampumarata-alueelta ”kuorittavan” maa-aineksen säkittäminen ja säkkien hyödyntäminen esimerkiksi meluesteinä tai muina ratarakennelmina.
- Ajoittain ympäristöluvan ehtoihin on kirjattu velvoite kerätä haulikon kiekonsirut maastosta. Tällainen velvoite kirjattiin myös Pohjois-Hämeen Ampujien Kokkovuoren radalle. Valituskaan ei tuonut tähän muutosta, vaan hallinto-oikeus piti päätöksen voimassa velvoittamalla laatimaan suunnitelman toimenpiteen suorittamisesta. Määräaika suunnitelman esittämiselle on toukokuun loppuun mennessä, johon saataneen jatkoaikaa kunnes sekä AMPY- että BAT-hankkeiden loppuraporttien tieto on käytettävissä..

Lausunnolla olevassa oppaassa on asiaan otettu erinomaisesti kantaa. On todettu yksiselitteisesti, ettei kiekonsiruista ole havaittu eikä tutkimustulosten valossa ole odotettavissakaan haittaa ympäristölle. Oppaassa todetaan mm

- *"Tutkimuksilla ei ole osoitettu PAH:n haitallista vapautumista maahan ja vesiympäristöön, koska ne ovat tiukasti sitoutuneet kalkkikivipohjaan ja ovat erittäin huonosti liukenevia"* (A osa, luku 4.4).
- *kappaleessa 14.3.2 "PAH-yhdisteiden kulkeutuminen savikiekoista ja niiden sirpaleista pohjaveteen on epätodennäköistä yhdisteiden heikon kulkeutuvuuden vuoksi"* (C osa, luku 14.3.2).
- *"Ampumaradoilla pintavesiin kulkeutuvia haitta-aineita ovat pääasiassa metallit, sillä PAH-yhdisteiden kulkeutuvuus on vähäistä"* (C osa, luku 14.3.3).

Esitetään, että opasta täydennetään edellä kirjattujen faktatietojen perusteella tehtävällä yksiselitteisellä johtopäätöksellä; **"Haulikon kiekonsirujen keräämistarvetta ampumaradoilta ei nykytutkimustiedon valossa ole eikä sellaista velvoitteita tule lupaehdoissa asettaa kuin vain erityisen perustellusti poikkeustapauksissa"**. Vain tällaisella yksiselitteisellä kirjauksella voidaan kumota aiemmat näkemykset asiasta ja siten vapauttaa mm Kokkovuoren radan pitäjä sille suunnitelluista merkittäviä kustannuksia aiheuttavasta tarpeettomasta toimenpiteestä.

- AMPU-hanke pitää erittäin keskeisenä suosituksen 6 mukaista ampumamelun ohjearvojen uudelleen tarkastelua. Ennen kuin tämän selvityksen tulokset ovat käytettävissä, esitetään että lupaehdoissa pyritään mahdollisimman laaja-alaisesti huomioimaan mm seuraavat ampumamelun kuorittavuuteen liittyvät tekijät, johon ohjearvoiksi määritellyt desibelirajat antavat mahdollisuuden:
 - lähtökohtaisesti .22 kaliiberisten aseiden melutaso ei ole ampumarata-alueen ulkopuolella sellainen, että sille on tarve asettaa meluperusteisia käyttöaika-rajauksia.
 - vastaavanlainen lähestymistapa on mahdollista muidenkin ampu-ma-aseiden osalta (esim sallitaan nykyrajoitusten jälkeen tiettyjen kaliiberien käyttö tai ammunta äänenvaimentimellisilla hirvikivääreillä).
 - ammuttavilla laukausmäärillä on suora vaikutus melun "rasittavuuteen". Siten erityisesti pienillä radoilla olisi toivottavaa, että entistä laajemmin käytettäisiin positiivista harkintavaltaa ohjearvoista poikkeaville lupapäätöksille.
- Esitetään harkittavaksi, että oppaassa alussa tuotaisiin esille, että
 - opas käsittelee vain ympäristölupaan liittyviä asioita eikä siten sisällä turvallisuuteen tai ratojen rakentamiseen liittyviä ohjeita
 - samoin opas voisi sisältää lyhyen infon siitä, kenellä on toimivalta rakennuslupa-asioissa ja kenellä taas ampumaratalupa-asioissa sekä mitkä ovat niistä tehtävien päätösten valitustuomioistuimet.

Helsingissä 27.5.2011

AMPU-hanke
Hankepäälikkö

Markku Lainevirta

LIITE 4

MONIKÄYTTÖISTEN LUOTILOUKKUKONTTIEN KEHITTÄMISTARVE

Ympäristönsuojelulain hyväksymisen jälkeen on kaikilta ampumaradoilta edellytetty ympäristölupaa. Lupaprosesseihin liittyen on tehty riskikartoituksia, joiden perusteella ympäristöluvan ehdot ovat määräytyneet. Valitettavan useissa tapauksissa rata-alueet ovat olleet pohjavesialueilla. Tämän vuoksi on lukuisia ratoja jouduttu sulkemaan, koska kohtuuhintaista ja käyttökelpoista ratkaisua pohjaveden pilaantumisriskin poistamiseksi ei ole ollut saatavissa. Useisiin lupiin on määritetty velvoite seuloa luodit pois taustapenkoista säännöllisin väliajoin maaperän pilaantumisen minimoimiseksi.

Konttiratkaisu on noussut ajoittain esille harrastajakunnan taholta. Ajatus ei liene aiemmin edennyt idea-astetta pidemmälle.

Pauli Harjulan toimesta on aikaansaatu ensimmäinen prototyyppi tällaisesta kontista. Se otettiin yhdeksi arviotavaksi luotiloukkuratkaisuksi viimeistelyn alla olevaan hankeraporttiin, jossa arvioidaan PARHAITA KÄYTTÖKELPOISIA TEKNIIKOITA JA PARHAITA KÄYTÄNTÖJÄ ULKONA SIJAITSEVIEN AMPUMARATOJEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN HALLINNASSA. Raportissa arvioidaan luotiloukkukontin kuuluvan parhaiden vaihtoehtojen joukkoon, soveltuvan erinomaisesti käytettäväksi erityisesti ongelmallisilla pohjavesialueilla sekä olevan kustannuksiltaan kohtuullisella tasolla.

Perusteluyhteenvedon todetaan, että eri lajien käyttöön suunniteltu konttiratkaisu

- parantaa erittäin merkittävästi ympäristönsuojelua ulkona sijaitsevilla ampumaradoilla
- vähentää ratojen rakentamistarvetta, koska sama kontti voi sisältää usean eri ammunталajin taulu- ja luotiloukkulaitteistoja
- saattaa olla tulevaisuudessa pieneten ratojen ainoa kustannustehokkuudeltaan käyttökelpoinen luotiloukkuratkaisu erityisesti haasteellisilla pohjavesialueilla ja siten mahdollistaa lähiliikuntapaikkaverkoston säilymisen nykyisellään
- parantaa merkittävästi luotiromun talteenottoa ja sen jälleenhyödyntämistä
- lisää edelleen ratojen turvallisuutta ohjaamalla mahdolliset ohilaukauksetkin kontin sisään
- voi joko kokonaan tai osittain vähentää muiden ampumaratarakenteiden tarvetta, esimerkkinä vaikkapa taustapenkka
- helposti lukittavana kokonaisuutena mahdollistaa turvallisen ratalaitteiston säilyttämisen suojassa niin sääolosuhteilta kuin ilkivallaltakin sekä
- mahdollistaa helposti liikuteltavana rakennelmana ampumaratalaitteiston siirtämisen tilapäistä ampumatapahtumaa varten ilmenevien tarpeiden mukaisesti.

LIITE 5

Ympäristövaliokunnan tuki ampumaratavastaaville

Oheisessa luettelossa on kirjattuna pääosa radoista ja niiden haasteista, joista on oltu yhteydessä ympäristötyöryhmään. Joidenkin osalta tuki on ollut kerta-luonteista neuvontaa tai jonkun materiaalin lähettämistä, toisten osalta yhteis-työ on ollut säännöllistä ja kestänyt useampia vuosia.

- 1) Espoo, Lahnus – maakuntakaavamerkintä ja meluselvitys
- 2) Haapajärvi – lupamenettely rata-alueen laajentamiseksi
- 3) Hollolan haulikkoradat – ympäristökatselmus viranomaisten kanssa
- 4) Hyvinkään Metsästys- ja Ampumaseura - sisäämpumaradan lupa-menettely.
- 5) Hämeenkyrö Honkalan ampumarata - ympäristöluvan tarkistus, valitus.
- 6) Iitti – uuden ampumaradan sijoituspaikka
- 7) Ingå skjutbana (RS) - ympäristölupa ja meluvalitus.
- 8) Kaustisen Pohjan-Veikot ry - ympäristölupa.
- 9) Kiteen ampumaradan lupamenettely
- 10) Lappeenranta, Muukko – ympäristölupavaatimukset ja niiden selvitys
- 11) Lempäälä, Kokkovuoren haulikkorata - kiekonsirpaleet.
- 12) Luumäki – uuden ampumaradan melualue ja maakuntakaavamerkintä
- 13) Mänttä, Pollarin ampumarata - muutoksenhaku.
- 14) Nastolan metsästysampujat – luotiloukkuratkaisut ympäristölupavaati-musten osalta
- 15) Nokian Seudun Ampujat ry, NoSA:n ympäristöryhmä - melun mittaus, maaperätutkimus.
- 16) Onttola – ratojen ympäristöasiat ja hallinnointi tulevaisuudessa
- 17) Orimattilan ampumaratayhdistys ry - muutoksenhaku.
- 18) Rautjärvi – ympäristölupapäätös ja valitus
- 19) Santahaminan yhdistysyhtymä - lausunto.
- 20) Tornion Seudun Ampujat ry - radan mallisäännöt ja hallinnointiohjeet
- 21) Pieksämäki - Tahinlampi (haulikko) - melu, pohjavesi
- 22) Pieksämäki - Olkonkangas (luotilajit) - ampumaratamelu
- 23) Savonlinna - melun leviäminen, SMAS, Luhtislammen ampumarata
- 24) Virtain Ampujat - ympäristölupa, avoimen taustapenkan suojaus
- 25) Vuolenskosken metsästysseuran Tupasaron ampumarata (Kouvola) - ympäristölupa

- 26) Lohjan riistanhoitoyhdistys ry (Risten) - ympäristölupa
- 27) Vaasa, Kivijärvi-Pilvilampi - ampumarataluvat
- 28) Vuokatti - ampumahiihtostadion, turvallisuus, rakenneratkaisut
- 29) Jämsä, Längelmäki - kommentit lupavalitukseen (M Ala-Uotila asiamiehenä)
- 30) Hauhon metsästysseura - ampumaratalupa (jo 2009 puolella)
- 31) Oulunsalo, OSH:n haulikkorata - ympäristölupa
- 32) (Hailuoto, Hailuodon riistanhoitoyhdistys - lyijyä korvaavat haulit - liittyy OSH:n proj.)
- 33) Eno, Palovaaran Erämiehet ry - lyijyhaalien käytön jatko
- 34) Ruskon ampumarata, Turun Seudun Ampujat - ympäristölupa
- 35) Kauhava Hopiavuori - radan omistusoikeuden siirto ja luvan voimassaolo
- 36) Pohjolan Ampujat ry, Kemi - suojavallin korkeus
- 37) Kirkkonummi - melumittaus
- 38) Toramon ampumarata, Rovaniemi - ampumaratalupa, toiminnan lisääntyminen rata-alueella
- 39) Ylistaro, kivääriradan (max 1 km:n ampumamatka) turvallisuusvaatimukset, valliratkaisut ym.
- 40) Karkkila, Kovelö – toimenpiteet rataa uhkaavan kaavoitustoiminnan osalta
- 41) Räiskylä, Riihimäki - radan säilyttäminen
- 42) Ivalo, RVL:n radan harrastuskäyttömahdollisuus
- 43) Kuusamo, RVL:n radan harrastuskäyttömahdollisuudet
- 44) Outokumpu - ympäristölupa ja EU-tuet
- 45) Iisalmi - pilaantuneiden maiden läjittämismahdollisuudet maavalleihin
- 46) Raasi - kehittäminen maakunnalliseksi ampumaurheilukeskukseksi

AMPUJAN YMPÄRISTÖOPAS

Ympäristö vaikuttaa meidän kaikkien terveyteen ja viihtyvyyteen. Myös meidän ampujien tulee kantaa vastuu ympäristömme tilasta. Ympäristön kannalta myönteisillä ratkaisilla voimme vaikuttaa myös lajin tuleviin toimintaedellytyksiin ja välttää haitallista ympäristövaikutuksista aiheutuvia kustannuksia.

Ammunnan merkittävimmät ympäristövaikutukset:

- Lyijy
- Melu
- Jätteet

Jokainen ampuja voi omalla toiminnallaan vaikuttaa itsensä ja yhteisen ympäristömme hyvinvointiin.

LUE LISÄÄ:

- Suomen Liikunta ja Urheilu > Reilu peli > Ympäristötyö
- www.ymparisto.fi > Suomen ympäristökeskus > Hankkeet > Hankkeet aakkosittain > **Haitta-aineiden kulkeutuminen arviointi ampumarata-alueilla (HATTARA)**
- www.ymparisto.fi > Palvelut ja tuotteet > Julkaisut > Suomen ympäristö > Suomen ympäristö -sarja > SY543 Ampumarata-alueiden pilaantunut maaperä - Tutkimukset ja riskienhallinta
- www.finlex.fi > Lainsäädäntö > Säädökset alkuperäisinä > 1997 > 53/1997 Valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutasojen ohjearvoista

Yhteystiedot:

Ampumaharrastusfoorumi:
www.ampumaharrastusfoorumi.fi

AMPUJAN YMPÄRISTÖOPAS

Lyijy

Kivääri- ja pistooliradoilla lyijyn leviäminen ympäristöön on estettävissä luotiloukuilla tai iskemäkohtien säännöllisellä puhdistamisella. Haulikkoradoilla on huomattavasti vaikeampaa estää lyijyn joutuminen maaperään. Jos pohjavesi pilaantuu, voivat puhdistamiskustannukset olla hyvinkin suuria.

Jos maaperän ja vesien pilaantuminen estetään tehokkaasti, ei puhdistamistarvetta yleensä muodostu ennen kuin ampumaradan toiminta päättyy.

Lyijylle voi altistua hengittämällä lyijypölyä, juomalla lyijyä sisältävää pohjavettä tai nielemällä lyijypitoista pintavettä esimerkiksi peseytymisen ja uimisen yhteydessä rata-alueen ulkopuolellakin. Lyijy voi:

- Kertyä kasveihin ja eläimiin.
- Kulkeutua veden mukana vesistöihin tai pohjaveteen.
- Levitä laajemmalle alueelle pölyävän maa-aineksen mukana.
- Elimistöön joutuessaan nostaa verenpainetta, aiheuttaa lisääntymisongelmia, oppimisvaikeuksia tai suurina määrinä vaurioittaa aivotointia ja hermostoa.

Vaikutukset lapsille ovat vakavampia kuin aikuisille.

Aktiivisakin ampumaharrastuksessa merkittävä altistuminen lyijylle on hyvin epätodennäköistä. Mutta välttääksesi vähäistäkin altistusta:

- Muista huolellinen käsien pesu ammunnan jälkeen ennen ruokailua.
- Vältä lyijypölyn hengittämistä.
- Vältä ampumaradan ympäristössä kasvavien marjojen ja sienien syöntiä.

Meluvaikutukset

Suupamaus on merkittävin ampumamelun lähde. Ammuntamelu koetaan usein häiritsevämmäksi kuin muu yhtä voimakas melu.

Ammuntamelu voi

- aiheuttaa kuulovaurion riskin ampujalle ja lähellä olijoille
- häiritä lähialueen muuta toimintaa ja heikentää ympäristön viihtyisyyttä

Vähentääksesi ammuntamelun haittavaikutuksia:

- Käytä ampuessasi aina kuulosuojaimia. Suojaa kuulosi jo radalle tullessasi, jos siellä ammutaan. Hyvälaatuiset kuulosuojaimet ja korvatulpat yhdessä antavat parhaan suojan kuulovaurioita vastaan.
- Huolehdi itsesi lisäksi nuorista ampumaharrastajista ja suojaa heidät melulta. Varmista, että myös ammuntaa seuraaville on tarjolla korvatulppia kuulon suojaamiseksi.
- Hakeudu välittömästi lääkärin vastaanotolle, jos epäilet että kuulosi on saattanut vaurioitua.
- Kunnioita naapurustossa järjestettäviä erityistilaisuuksia ja pyri soittamaan ampumatapahtumat ja -kilpailut juhlapäivien ulkopuolelle meluhäiriön välttämiseksi.
- Äänenvaimennin hiljentää suupamausta.
- Aliäänipatruunoiden käyttö poistaa lentoäänien.

Jätteen synnyn ehkäisy, lajittelu ja kierrätys

Käytännön toimia ampumaradoilla:

- Huolehdi että ampumapaikkasi ympäristö jää siistiksi ammunnan jälkeen.
- Suosi useaan kertaan käytettäviä tai kierrätettäviä tuotteita ja pakkauksia kertakäyttöisten sijaan.
- Käytä kilpailu- ym. tilaisuuksissa mahdollisuuksien mukaan pestäviä ruokailuastioita.
- Kierrätä tyhjät juomapullot.
- Paikka ammutut maalitaulut, vaihda tarvittaessa taulujen keskustat ja varastoi korjatut taulut seuraavaa käyttökertaa varten.
- Lajittele jätteet mahdollisuuksien mukaan (mm. pahvi, paperi, biojäte, metalli, energijäte).
- Jos havaitset puutteita jätteastioissa tai ohjeissa, kerro asiasta seuran ympäristövästävälle.

Ampumaradan jätteiden lajittelu- ja kierrätysuutuksia:

Jätejäte	Lajittelusuositus
Maalitaulut	1. Paikataan ja käytetään uudelleen 2. Pahvinkeräykseen 3. Energijätteenä 4. Sekajätteenä
Hylsy	1. Kerätään hylsy metallinkeräykseen ratakohteisesti 2. Uudelleenladattavat hylsy otetaan uusiokäyttöön mahdollisuuksien mukaan 3. Hylsyä ei pitäisi päätyä sekajätteeseen
Patruunoiden pakkaukset	1. Uudelleenkäyttöön esim. säilytyslaatikoksi 2. Uudelleen ladattaessa 3. Pahviosat pahvinkeräykseen 4. Sekajätteenä
Kiekot	1. Hajoamattomat kerätään ja käytetään uudelleen (esim. ekotrap) 2. Sekajätteenä
Puhdas luoti- ja hauliromu	1. Metallinkeräykseen (radan ylläpitäjä huolehtii)

AMPUMARATOJEN TYÖSUOJELUOPAS

Ampumaharrastusfoorumi

Ympäristötyöryhmä

24.5.2014

Kari Wuokko

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	84
2 Lainsäädäntö ja määräykset	85
2.1 Ampumaratoja ja ampumaurheilua koskeva lainsäädäntö	85
2.2 Työterveyttä ja työturvallisuutta koskeva lainsäädäntö ampumaradoilla	87
3 Ampumaradat ja ampumalajit	87
3.1 Siviiliampumaradat ja -lajit	87
3.2 Puolustusvoimien ampumaradat	89
3.3 Viranomaisradat	90
4 Kemialliset altisteet ampumaradoilla	90
4.1 Lyijy ja muut kiinteät yhdisteet	90
4.2 Hiilimonoksidi ja muut kaasumaiset yhdisteet	94
4.3 PAH-yhdisteet	95
4.4 Ototoksiset aineet ja melu	96
5 Pienhiukkasille altistuminen	97
6 Fysikaaliset altisteet	98
7 Mikrobiaaltistuminen	100
8 Lyijyn terveysvaikutukset	101
8.1 Syöpäsairaudet	101
8.2 Lisääntymisterveys	101
9 Tapaturmariski	102
10 Väkivaltariski	103
11 Yleiset ampumaratojen työturvallisuusohjeet ja altistumista vähentävät työmenetelmät	104
11.2 Opetus ja valvonta radalla	106
12 Suojautuminen	107
12.1 Hengityssuojaimet	109
12.1.1 Hiukkassuodattimet	109
12.1.2 Suodattavat puolinaamarit	109
12.1.3 Yhdistelmäsuodattimet	109
12.2 Suojakäsineet	109
12.3 Kuulonsuojaus	111
12.4 Suojalasit	114
13 Biomonitorointi	115
14 Raja-arvot ja toimenpiteet	116
15 Ampumaradan mittaukset	118
15.1 Ilmamäärät	118

<u>15.2 Ilmanäytteet</u>	118
<u>15.3 Pyyhintänäytteet</u>	119
<u>15.4 Palamattoman ruudin kertymisen arviointi</u>	119
<u>15.5 Laukausmelu</u>	119
<u>LÄHTEET</u>	120

1 JOHDANTO

Ampumaratojen työsuojeluopas on tarkoitettu ampuma- ja metsästysharrastuksessa käytettävien ratojen, kaupallisten ratojen ja viranomaisratojen työturvallisuuden ja työsuojelun ohjeistoksi. Yleensä näillä ampumaradoilla käytetään enintään .50 BMG -kaliiperisia pienaseita ja ilma-aseita ampumaurheilussa, metsästyksen vaatimissa suoritteissa ja viranomaisharjoittelussa.

Ampumaratoja on ulkona, sisätiloissa rakennuksissa ja kalliosuojissa. Kaikkein pienimuotoisimpia ratoja ovat ilma-aseradat niin sisälle kuin ulos rakennettuina. Laajimpia ampumaratoja tai oikeammin ampuma-alueita ovat puolustusvoimien taisteluampumaradat ja niitä koskee oma säännöstönsä, jota ei käsitellä tässä.

Suomen ympäristökeskus arvioi, että Suomessa oli vuonna 2002 noin 2000–2500 ulkorata-aluetta. Sisäämpumaratoja on todennäköisesti satoja, lukeman suuruuteen vaikuttaa huomattavasti se, lasketaanko 10 m ilma-aseiden sisäradat mukaan. Vuonna 2006 puolustusvoimilla oli käytössään 49 ampumarataa, joissa on noin 200 erillistä kivääri-, pistooli-, liikemaali- ja muuta lajirataa [1].

Kaikilla näillä radoilla osa- tai kokopäivätoimisesti työskentelevien henkilöiden määrää ei tunneta. Ampumaradoilla toimivien henkilöiden työnimikkeitä ovat esimerkiksi: ampumaradan hoitaja, ampumakouluttaja, ampuma-asekouluttaja, ampumavalmentaja, ammunta-avalvoja, vahtimestari, rata-vastaava, radan valvoja, voimankäytön kouluttaja ja turvallisuuskouluttaja.

Puolustusvoimissa on lukuisia henkilöitä, joiden tehtäviin kuuluu ammunnan valvominen tai ratojen ylläpito osana työtä tai virkaa. Myös eri urheiluseurojen, -laitosten ja -opistojen sekä reserviläisjärjestöjen palkatut toimihenkilöt hoitavat ampumaratoja osana työtehtäviään. Suuri määrä harrastajia tekee ampumaradoilla palkatonta työtä esimerkiksi ratojen huoltotöinä. Tuntematon määrä rakennusalan, maansiirtoalan ja siivousalan työntekijöitä hoitaa myös ampumaratoja sekä tekee niiden ylläpito- korjaus- siivoustöitä ja muutostöitä.

Oppaan tarkoituksena on antaa tietoa kaikkien työssään ampumaradan erityistekijöille altistuvien sekä heidän työsuojelunsa ja työterveyshuoltonsa käyttöön.

Viimeisen kappaleen liitteenä on Työterveyslaitoksen suorittama selvitys ampumisen aikaisista ilman epäpuhtauksien mittauksista helsinkiläisellä ampumaradalla. Tämä selvitys toimii esimerkkinä ja mallina suunniteltaessa altistumismittauksia erilaisilla ampumaradoilla.

2 Lainsäädäntö ja määräykset

2.1 Ampumaratoja ja ampumaurheilua koskeva lainsäädäntö

Taulukko 1. Ampumarataa koskevat säädökset

Keisarillinen asetus ampumaratojen laittamisesta ja kunnossapidosta 4.12.1915; 92/1915 (ampumaratalupa)
Senaatin päätös ampumaratojen laittamisesta ja kunnossapidosta 25.7.1916 (52/1916)
Ampumaratalakiehdotus, joka korvaa edellä mainitut on eduskunnan käsittelyssä keväällä 2014

Ampuma-aselaki 1/1998 (kaupallinen ampumarata, elinkeinolupa)

Ampuma-aseasetus 145/1998

Laki ympäristönsuojelulain voimaannpanosta 113/2000 (ilmoitusvelvollisuus)

Ympäristönsuojelulaki 86/2000

Ympäristönsuojeluasetus 169/2000 (ympäristölupa ulkona sijaitseville ampumaradoille)

Valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvoista 53/1997

Laki eräistä naapuruussuhteista 26/1920

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999

VNp lyijytyöt 1154/1993

Räjähdeasetus 473/1993

Pelastuslaki 468/2003 (mm. tulipalon vaara)

Jätehuoltolaki 673/1989 (vanhat pilaantumistapaukset, ennen 1.1.1994; vastuut)

Jätelaki 1072/1993

Terveystensuojelulaki 763/1994 (korvasi samalla kumotun terveydenhoitolain 469/65)

Ulkoilulaki 1343/1994 (majoitustoiminta)

Kokoontumislaki 530/1999 (mahdollinen ilmoitus, vakuutus, järjestyksen valvonta)

Järjestyslaki 2003/612 (soveltuu yleisiin paikkoihin; jos yleisöllä on pääsy kilpailuun avoin, soveltuu myös ampumarataan)

Laki kulutustavaroiden ja kulutuspalvelusten turvallisuudesta 75/2004

Henkilötietolaki (523/1999) (tallentava kameravalvonta)

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (579/2004) (tallentava kameravalvonta)

Taulukon 1 säädösluettelo perustuu ympäristöministeriön ylitarkastaja Pekka Tuunasen Urheilumuksija -lehdessä julkaistuun artikkeliin "Ampumaratalainsäädäntöä koskevia havaintoja" (Urheilumuksija 1/2005. Urheilumuksija on Suomen Ampumaurheiluliitto ry:n jäsenlehti.)

Luettelo on täydennetty Ampumarataoppaan (2005; Liikuntapaikkajulkaisu 87) liitteessä 1 mainituilla säädöksillä (s. 163 ss.). Listan on tarkastanut Tapio Hänninen 3/2014

2.2 Työterveyttä ja työturvallisuutta koskeva lainsäädäntö ampumaradoilla

Työturvallisuuslaki (738/2002)

Valtioneuvoston asetus (715/2001) kemiallisten vaarojen tunnistamisesta, niihin liittyvien riskien arvioinnista ja mittauksista työpaikoilla

Valtioneuvoston päätös henkilösuojaimista, (VNp 1406/1993)

Lyijy ja sen epäorgaaniset yhdisteet on luokiteltu lisääntymiselle, raskaudelle tai sikiölle vaaraa aiheuttavien tekijöiden luetteloon (Työministeriön päätös 1044/1991).

Ammattitautiasetus (1347/1988)

VNp lyijytyöt (1154/1993)

Melun raja-arvot VNa 85/2006

3 Ampumaradat ja ampumalajit

3.1 Siviiliampumaradat ja -lajit

Suomalaisista ulkoampumaradoista noin 650 on aktiivisessa käytössä. Käytössä olevista ampumaradoista yli puolet on pieniä (alle 10 000 laukausta vuodessa ls/v). Suuria ampumatarajoja (yli 100 000 ls/v) on alle 10 prosenttia toimivista radoista. Ulkoampumaradoilla ammutaan kaikkiaan miljoonia laukauksia vuodessa.

Sisäämpumatarajoja on todennäköisesti satoja, lukeman suuruuteen vaikuttaa huomattavasti se, lasketaanko 10 m ilma-aseiden sisäradat mukaan.

Taulukko 2. Ampumalajit erilaisilla ampumaradoilla [2]

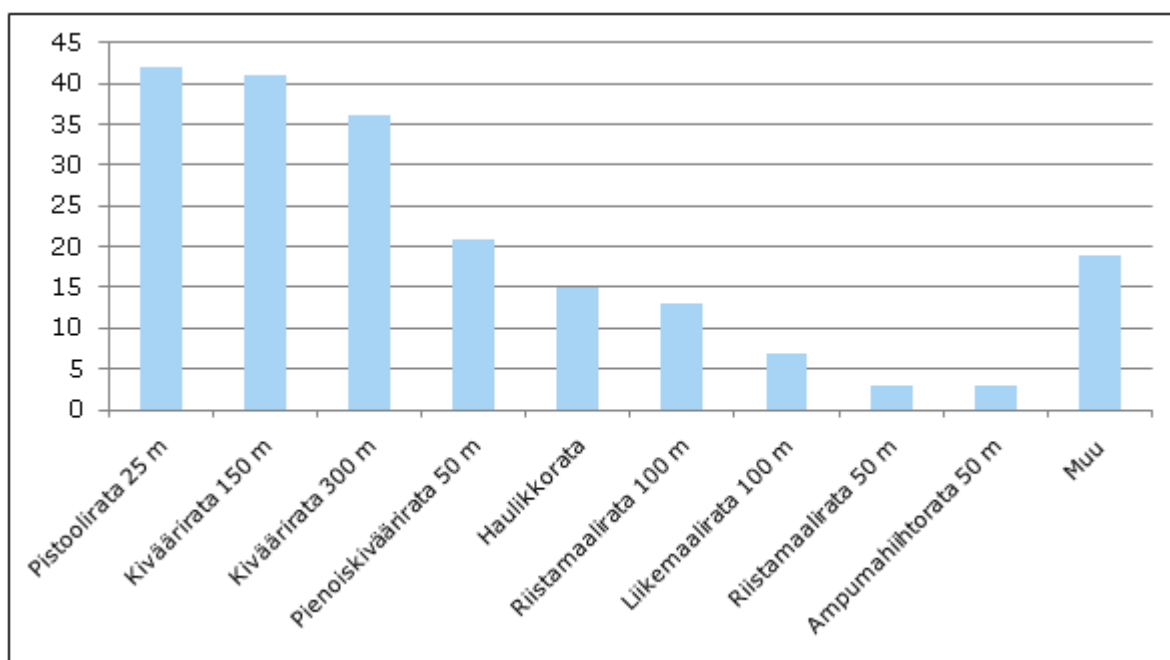
Asetyyppi	Apumalaji	Kuvaus
Kivääri	Vakio- ja vapaakivääriammunta	Apumamatka 300 metriä, kaliiperi maksimissaan 8 mm.
	Ilmakivääriammunta	Apumamatka tyypillisesti 10 m, joko paikallaan olevaan tai liikkuvaan maaliin. Kaliiperi 4,5 mm.
	Urheilukivääri (naisten pienoiskivääri) ja pienoiskivääri	Apumamatka tyypillisesti 50 m, kaliiperi 5,6 mm.

	Siluettiammunta	Ampumamatkat tyypillisesti 50–200 m. Siluettiammunnassa ammutaan kiskojen päälle asetettuja metallisia tauluja nurin.
	Metsästysammunta	Ampumamatkat 50–100 metriä vaihtelevasti metsästysammuntalajista riippuen joko paikallaan olevaan tai liikkuvaan tauluun.
	Riistamaali	Riistamaaliammunnassa ammutaan kiväärimallisella aseella liikkuvaan maaliin. Maalitalusta löytyy aina riistaeläimen kuva, jossa ns. kuolettavimmalle alueelle on merkitty maalitaulu.
	Kasa-ammunta	Määrätyiltä matkoilta ampuen pyritään saamaan osumat mahdollisimman lähelle toisiaan.
Haulikko	Skeet	Puoliympyrän muotoisella radalla ammutaan haulikolla kahdesta tornista heitettyjä kiekkoja. Ampumapaikkoja on kahdeksan. Kaliiperi 12 cal.
	Trap	Ammutaan haulikolla ampujan edestä pois-päin lentäviä kiekkoja. Ampumapaikkoja on viisi. Kaliiperi 12 cal.
	Metsästysammunta	(=metsästyshaulikko tai metsästystrap) Ampumamatka 5-36 metriä, muistuttaa skeet- ja trap- ammuntaa. Kaliiperi 12 cal.
	Sporting	Ammunta tapahtuu maastoon rakennetulla radalla, jossa on useita ampumarasteja. Jokaisella rastilla on eri tavalla ammuttavia kiekkoja, jotka jäljittelevät erilaisia metsästysilanteita.
	Compak-sporting	Samantapainen kuin varsinainen sportingammunta. Compak-sportingissa ampuja ei kuitenkaan kulje rastilta toiselle, vaan radan viisi ampumapaikkaa sijaitsevat suoralla linjalla noin 4 metriä toisistaan.
Pistooli	Isopistooli, vakiopistooli, pienoispistooli	Ampumamatka 25 metriä, kaliiperi 5,6–9,6 mm.
	25 m pistooli ja 50 m pistooli	Ampumamatka 25 ja 50 metriä, kaliiperi 5,6 mm.
	Ilmapistooli	Ampumamatka 10 metriä, kaliiperi 4,5 mm.

	Siluettiammunta	Ampumamatkat tyypillisesti 50–200 m. Siluettiammunnassa ammutaan kiskojen päälle asetettuja metallisia tauluja nurin.
Kivääri, haulikko ja pistooli	Sovellettu reserviläisammunta (SRA)	SRA:ssa jokaista ampumasuoritusta vastaavaa rastia varten laaditaan ampumatehtävä, jonka ampuja suorittaa ennalta annetun tilannekuvauksen edellyttämällä tavalla.
	Practical-ammunta	Practicalissa pyritään saamaan paljon osumapisteitä suoritukseen käytettyyn aikaan nähden. Kilpailuissa tarkkuuden ja nopeuden arvostus suhteutetaan käyttämällä Comstock count -pistelaskua, jossa suorituksen aikana saadut osumapisteet jaetaan suoritukseen käytetyllä ajalla.

3.2 Puolustusvoimien ampumaradat

Puolustusvoimat on suurin yksittäinen ampumatoiminnan harjoittaja Suomessa. Vuonna 2006 puolustusvoimilla oli käytössään 49 ampumarataa, joissa on noin 200 erillistä kivääri-, pistooli-, liike-maali- ja muuta lajirataa. Puolustusvoimien ampumaradoilla ammutaan vuosittain noin 12 miljoonaa laukausta. Pienimmillä radoilla ammutaan vain muutama tuhat laukausta vuodessa kun taas suurimmilla radoilla laukauksia voi olla jopa miljoona vuodessa [3]. Kuvassa 1. on esitetty puolustusvoimien alueella olevien erityyppisten ampumaratojen määrä. Kuvassa on esitetty myös sellaiset ampumaradat, jotka sijaitsevat puolustusvoimien alueella, mutta eivät ole puolustusvoimien käytössä (esimerkiksi haulikkoradat).

Kuva 1. Erityyppisten ampumaratojen määrä puolustusvoimien alueella vuonna 2003 [1]

3.3 Viranomaisradat

Poliisilla sekä muilla sisäministeriön alaisilla toimijoilla kuten rajavartiolaitoksella, suojelupoliisilla ja tullilla on omia ampumaratoja. Nämä ovat suurelta osin sisä ratoja. Näiden ratojen ampumalajit ovat viranomaisten aseenkäytön harjoitteluun tähtääviä. Ampumamatkat ja ratatyypit vaihtelevat tehtävien mukaan lyhyistä matkoista rajavartiolaitoksen yksiköiden pitkien matkojen ammuntaan.

4 Kemialliset altisteet ampumaradoilla

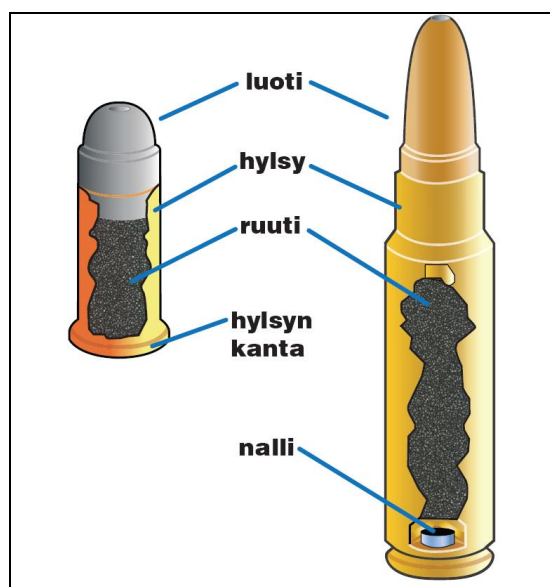
4.1 Lyijy ja muut kiinteät yhdisteet

Kaliiperimerkintöjen kirjo on valtava ja eri pienaseiden kaliipereja tunnetaan satoja. Kaliipereita merkitään sekä tuumapohjaisin että millimetrimerkinnöin. Osa kaliipereista tunnetaan molemmiin merkinnöin.

Kiväärien ja pistoolien kaliiperit ilmoitetaan piipun sisähalkaisijana. Kaliiperit voidaan ilmoittaa joko millimetreinä tai tuumina. Kun kaliiperi ilmoitetaan tuumina, esimerkiksi .22, on piipun sisähalkaisija 0,22 tuumaa eli 5,6 mm. Kaliiperimerkintä voi ilmoittaa myös käytetyn hylsyn pituuden. Esimerkiksi 7.62x39, jossa 39 on hylsyn pituus millimetreinä.

Yleensä ampumaradoilla ammutaan pienasekaliipereilla, joilla tarkoitetaan .50BMG:tä ja tätä pienempiä kaliipereita. Tavallisimpia kaliipereita urheiluammunnassa on ns. pienoiskiväärikaliiperi eli .22LR. Tavallisia pistoolikaliipereita ovat esimerkiksi .22LR, .32, .38Special, 9 mm, .40S&W ja .45ACP. Kiväärikaliipereita ovat esimerkiksi .22LR, .223Rem, .308W, 6.5 x55 jne. eri merkinnöin. Haulikon kaliipereita ovat 12,16,20 ja .410.

Tavallinen pistoolin ja kiväärin panos koostuu metallihylsystä, jonka sisällä oleva ruutipanos synnyttää palaessaan korkean, jopa 13.000 barin, paineen. Tämä paine työntää luodin hylsyn suulta aseeseen piipusta ulos lentoradalleen. Ruuti syttyy aseeseen iskurin iskiessä hylsyssä olevaan nalliin. Iskuherkkä nallin massa sytyttää ruudin ja ruudin palaessa lämpötila voi nousta 1000 °C -asteeseen.

Kuva 2. Kiväärin patruunan rakenne. Vasemmalla reunasytytteinen ja oikealla keskisytytteinen patruuna [4].

Luoti etenee piipussa ja saatetaan piipun sisäpinnan kiertävillä rihlapalkeilla ja -urilla pyörivään liikkeeseen. Piipun ja luodin välinen kitka on varsin suuri ja myös tässä syntyy lämpöä kuumentaen luodin pinnan tai luodin pinnassa olevan vaippametallin.

Haulikkoammunnassa pääasiallinen ero on se, että haulikon piippu on yleensä rihlaamaton ja panos on osin metallihylsyinen ja osin muovi- tai pahviseinäinen. Haulikon panoksessa on useimmin metallihauleja, jotka on asetettu haulikuppiin panoksen kärkeen. Haulikon laukaisussa lentävä hauliparvi vastaa pistoolin tai kiväärin lentävää luotiprojektiilia. Hauliparven lisäksi haulikuppi ja välitulppa lentävät ulos haulikon piipusta.

Kun ase laukaistaan, syntyy panoksen lauetessa kiinteitä ja kaasumaisia päästöjä nallin jäänteistä, ruudin palamistuotteista, luodin ja sen vaippametallin ja metallihylsyn hiukkasista sekä palamatta jäävästä ruudista. Nallin laukaisee aseisen iskurin nallimassaan kohdistama puristus. Nallin detonaatio eli räjähdys synnyttää kuumia kaasuja, jotka sytyttävät ruudin eli ajoaineen. Tämä tapahtuu parissa sekunnin kymmenestuhannesosassa. Ajoaine eli ruuti hajoaa kaasumaisiksi yhdisteiksi ja reaktiossa syntyy suuri määrä lämpöä. Syntynyt kaasuseos ja paine työntävät luotiprojektiilin ulos piipusta.

Nallin reaktiossa nallin ainesosat kaasuuntuvat ja myöhemmin kiinteytyvät pieniksi pisaroiksi. Kuumen palamisprosessin vaikutuksessa ja paineessa pisarat yhdistyvät isommiksi pisaroiksi. Nämä pisarat jähmettyvät jäähtymis- ja laajenemisprosessin aikana. Piipusta ulos tullessaan ne saavuttavat lopullisen olomuotonsa.

Hyvin merkittävä metallilähde on luodin peräosassa olevan paljaan lyijyn pinnasta irtoavat hiukkaset paineiskun aikana. Myös pienissä määrin hylsyn messingistä tai joskus siinä käytettävästä nikkelikerroksesta irtoaa metallia. Piippukitkan takia luodin vaipan pinnasta irtoaa pieniä ainemääriä.

Nallimassasta peräisin olevat laukauksen jäänteet ovat pääosin **lyijyä, antimonia ja bariumia**. Nallimassan yleinen ainesosa on lyijystyfnatti. Aiemmin lyijyatsidi ja elohopeafulminaatti olivat ainesosia, mutta näiden korroosiota aiheuttavien ominaisuuksien takia käyttö on vähentynyt. Bariumnitraatti on tärkeä hapetin, jolla nallin reaktion lämpötilaa nostetaan, Myös bariumperoksidia, lyijynitraattia ja lyijyperoksidia käytetään. Antimonisulfidi on usein käytetty polttoaine nalleissa. Myös kalsiumsilikaattia, magnesiumia ja titaania on käytetty. Lyijytiosyanaattia, jauhemaista alumiinia ja jauhemaista zirkoniumia käytetään samoihin tarkoituksiin. Tavallinen herkistin pienasenal-leissa on tetraseeni (eng.1-(5-tetrazolyl)-4-guanyltetrazene hydrate). Herkistiminä käytetään myös pentaerytritolitetranitratia, trinitrotolueenia (TNT) ja tettryyliä. Nallein päätyypit ovat 1) lyijystyfnattiperusteiset, 2) lyijyttömät, 3) kokonaan raskasmetallittomat.

Nallimassan pinnalla voi olla erilaisia suojakerroksia. Metallinen nallikuppi, jossa nallimassa sijaitsee, voi olla messinkiä, joka on pinnoitettu nikkelillä. Joitakin alumiinisia ja rautametallisia osia voi olla nallin rakenteena. Taulukossa 3 on esitelty erään nallivalmistajan (tuotemerkki Federal) nallien käyttöturvatiiedotteen kemikaalisisältö. (Lyijystyfnattinalli)

Taulukko 3. Nallien (Federal) kemikaalisältö [5]

CHEMICAL COMPOUNDS			
COMPONENT	CAS NUMBER	TWA UNLESS OTHERWISE NOTED	
		OSHA PEL	ACGIH TLV
Primer - *Lead Styphnate (As Lead)	12403-82-6	.05 mg/m ³	.05 mg/m ³
*Barium Nitrate (As Barium)	7440-39-3	.5 mg/m ³	.5 mg/m ³
*Antimony Sulfide (As Antimony)	7440-36-0	.5 mg/m ³	.5 mg/m ³
*Aluminum	7429-90-5	15 mg/m ³ (5 mg/m ³ as respirable dust)	10 mg/m ³
Nitrocellulose	9004-70-0	Not Established	Not Established
*Nitroglycerine	55-63-0	.2 mg/m ³ STEL	.46 mg/m ³ (Skin)
Tetracene	109-27-3	Not Established	Not Established
Primer Cup/Battery Cup/Anvil - Brass (As Zinc and Copper)			
*Copper	7440-50-8	1 mg/m ³ Fume: .1 mg/m ³	1 mg/m ³ Fume: .2 mg/m ³
*Zinc (As Zinc Oxide)	7440-66-6 1314-13-2	10 mg/m ³ (5 mg/m ³ as respirable dust) Fume: 5 mg/m ³	10 mg/m ³ Fume: .2 mg/m ³
Primer Cup / Battery Cup/Anvil - Steel (As Iron) Brass Plated (As Zinc & Copper (See Above)	1309-37-1	10 mg/m ³ (As iron oxide fume)	5 mg/m ³ (As iron oxide dust and fume)
Primer Cup/Battery Cup/Anvil - *Nickel Plated Brass (As Nickel)	7440-02-0	1 mg/m ³	1 mg/m ³

Viime vuosina on kehitetty panoksia, joiden nallimassa ei sisällä lainkaan lyijyä. Myös muut nallimassan raskasmetallit on voitu karsia pois. Lyijyttömän nallimassan tärkein iskuherkkä detonoiva aine on diatsodinitrophenoli (DDNP). ”Nontoxic”- panoksen ideana on se, että myös lyijyluoti on peräosastaan ympäröity vaipalla lyijyn irtoamisen estämiseksi luodin piipun sisällä tapahtuvan paineiskun ja ruudin palamisen aikana. Pakkauksen merkinnästä voi olla vaikea päätellä, onko nallimassa lyijytön, onko nallimassa kokonaan vapaa raskasmetalleista ja minkälainen on luodin pinnan päästö ammuttaessa. Luodit voidaan jakaa karkeasti päätyyppeihin 1) lyijyluoti, 2) tompakki-vaippainen lyijyluoti, 3) kokonaan vaipan ympäröimä luoti tai 4) umpimetallinen ns. ”solidiluoti”, 5) frangible- eli mureneva luoti.

Tavallisesti luodin peräosassa olevan paljaan lyijyn pinnasta irtoaa lyijyhiukkasia paineiskun aikana. Myös pienissä määrin hylsyn messingistä tai joskus siinä käytettävästä nikkelikerroksesta irtoaa metallia. Piippukitkan takia luodin vaipan tai pinnan metallia irtoaa laukauksessa jonkin verran ja lentää ulos piipusta.

Joissakin lyijyttömissä panoksissa on kuparia, sinkkiä, volframia ja antimonia sisältävät luodit. Kupari on näissä luodeissa sellaisessa muodossa, josta pieniä kuparihiukkasia irtoaa ilmaan suuria määriä. Luodit on suunniteltu myös hajoamaan esteeseen osuessaan ja tästä syntyy kuparipäästöä (frangible- luoti).

Frangible-luotien ja kokometallisten solidiluotien yhteydessä on kuvattu ampujien kärsivän metallin mausta suussa, pahoinvoinnista ja päänsärkyoireista. Kuparipartikkeleiden määrä nousee hetkeksi ampujien hengitysvyöhykkeellä korkeaksi ja hengitettävän kuparin määrä yhdessä sinkin kanssa on korkea [6]. Tällaisten erikoisluotien runsaan käytön yhteydessä varsinkin sisäradoilla voi olla tarpeellista tutkia altistuvien hengitysvyöhykkeeltä hengittyvän kuparipölyn ja muiden metallien pitoisuuksia.

Akuutti haitallisen pitoisuuden ylittävä altistuminen kuparille voi aiheuttaa ihmisellä päänsärkyä, pahoinvointia, pyörrytystä, oksentelua, ripulia, hengitysvaikeuksia, hemolyyttistä anemiasa, verivirtsaisuutta, sisäistä verenvuotoa, maksan ja munuaisten vajaatoimintaa. Krooninen altistus voi aiheuttaa vaikutuksia ruoansulatuselimistössä ja maksan vajaatoimintaa.

Hyvin vähäisiä määriä antimonia, volframia, arseeniyhdisteitä ja vismuttia tavataan ampumaradoilla. Näistä vismutti on vaarattomin ja sitä käytetään muun muassa lääkevalmisteissa. Kolmenarvoiset arseeniyhdisteet on yhdistetty syöpään ja volframin syöpävarallisuudesta on joitakin tutkimuksia, mutta näiden altistusten määrä ampumaradoilla on käytännössä merkityksetön. Akuutteja myrkytysoireita ei ole raportoitu Suomessa ampumaradoilla millekään kemialliselle yhdisteelle.

Piippumetallin osuus päästössä on merkityksetön. Palamatta jäävää ruutia poistuu piipusta jokaisella laukauksella niin kiväärillä, pistoolilla kuin haulikollakin ammuttaessa. Ruudin palamisen yhteydessä antimonin pitoisuus voi nousta hetimitäin korkeaksi. Taulukossa 4 on esitetty ampumara-

Taulukko 4. Ampumaradan kiinteiden yhdisteiden haitalliseksi tunnetut pitoisuudet (HTP 8h) [7]

	<u>HTP 8h (mg/m³)</u>
koboltti ja sen yhdisteet	0,02
kupari ja sen yhdisteet	1
alumiini ja sen yhdisteet	2
antimoni ja sen yhdisteet	0,5
barium ja sen yhdisteet	0,5
lyijy	0,1 TWA ¹⁾
nikkeli, metalli	0,01
nikkeli, yhdisteet (hengittyvä pöly)	0,05
sinkkioksidi, huurut	2 (10 mg/m ³ HTP 15 min)
tina ja sen yhdisteet	2
epäorgaaninen pöly	10

¹⁾ Sitova raja-arvo (Valtioneuvoston päätös lyijytyöstä 1154/1993)

4.2 Hiilimonoksidi ja muut kaasumaiset yhdisteet

Ruuti koostuu nykyisin nitroselluloosasta tai nitroselluloosasta yhdessä nitroglyseriinin kanssa (kaksikomponenttiruuti). Joissakin ruutilajeissa osa nitroselluloosasta ja nitroglyseriinistä on korvattu nitroguadiniinilla. Kaikissa savuttomissa ruudeissa on ajoaineosan lisäksi lisäaineita. Näitä aineita käytetään ruudin stabilointiin, leimahduksen estoon, jäähdyttämiseen, pinnan liukastamiseen ja sähköisyyden poistoon sekä jauhaantumisen estoon. Lisäksi piipun kulumisen estoon voidaan lisätä aineita.

Lisäaineita ovat stabilointiin käytettävät sentraliitti, difenyyliamiini (DPA) ja resorsinoli. Näistä DPA on yleisin stabiloiija. Sentraliitti ja etyyli sekä metyylientraliitti ovat yleisiä stabiloijia. Tärkein DPA:n reaktiotuote on typpioksidi.

Ruudin palamisessa syntyy typen oksideja, tärkeimpänä typpimonoksidia. Lisäksi syntyy hiilimonoksidia. Myös rikkidioksidia ja ammoniakkia esiintyy vähän. Hiilimonoksidi (CO) eli häkä on käytännössä ampumaradoilla merkittävin kaasumainen altiste. Kaasumaisia toksisia yhdisteitä voi syntyä myös, jos luoti on päällystetty polyamidilla tai muulla muovikerroksella. Nontoxic-luodeissa lyijy on korvattu volframilla ja pinnoitettu Nylon- ja kuparikerroksella. Varsinkin ulkoampumaradoilla kaasumaisille yhdisteille altistuminen on hyvin vähäistä. Taulukossa 5 on esitetty kaasumaisten yhdisteiden haitalliseksi tunnetut pitoisuudet (HTP 8h).

Taulukko 5. Kaasumaisten yhdisteiden haitalliseksi tunnetut pitoisuudet (HTP 8h) [7]

	<u>HTP 8h (ppm)</u>
hiilidioksidi	5000
hiilimonoksidi	30 (75 ppm HTP 15 min)
typpioksidi	25

4.3 PAH-yhdisteet

Savikiekkomunnassa on vuosia käytetty kiekkomateriaaleja, joissa on ainesosina kalkkikiveä ja kivihiilipikeä. Nykyisin radoilla alkaa olla käytössä kivihiilipikeä sisältämättömiä tai sitä merkityksellisiä pitoisuuksia sisältäviä kiekkoja. Kivihiilipiki sisältää 20–30 g/kg polyaromaattisia hiilivetyjä (PAH-yhdisteet). PAH-yhdisteet ovat rasvaliukoisia helposti ihmisen elimistöön tunkeutuvia yhdisteitä, jotka tiedetään myrkyllisiksi. PAH- yhdisteet aiheuttavat syöpää ja mutaatioita. Kivihiilipiki tunnetaan myös nimellä kreosootti, kreosoottipiki ja kreosoottijy.

PAH-yhdisteitä sisältäviä materiaaleja ei tulisi käsitellä ilman ihon suojaamista. Kreosoottia sisältäviä materiaaleja piikatessa, sahatessa ja murskatessa on suojauduttava myös ilmaan nousevalta pölyltä.

Haulikkoammunnassa syntyvä kiekkomurska on PAH-yhdisteiden lähde. Kiekkomurskaa syntyy Suomessa haulikkoradoille ja toiminta-ammunnan radoille noin kaksi miljoonaa kiloa vuodessa.

Nykyisin on pääosin siirrytty kiekkomuotoihin, jotka sisältävät hyvin vähän tai eivät ollenkaan kreosoottia. Ampumarataa huollettaessa olisi tiedettävä siellä käytettyjen kiekkomateriaalien ominaisuudet.

Näihin päiviin asti on myös esimerkiksi sähköpylväinä käytetty ns. kreosoottipylväitä. Tällainen kyllästetty pylväs on PAH-yhdisteiden lähde. Kreosoottipylväitä käytettäessä nähtiin kreosootin usein valuvan pylväiden pintaa pitkin maahan, pylvään juureen, maata saastuttaen. Aiemmin myös ratapölkkyt olivat samalla tavoin PAH-yhdisteitä sisältävin ainein kyllästettyjä.

Ampumaratojen rakenteisiin saatetaan käyttää muusta käytöstä poistettuja ratapölkkyjä, sähköpylväitä ja vastaavia. Vanhoissa ampumaratarakenteissa voi PAH-yhdisteitä sisältäviä aineita olla erilaisissa ratavallien tukirakenteissa, porrasaskelmissa, ampumakatosten pylväsrakenteissa ja vastaavissa. Ne eivät aiheuta vaaraa tai altistumista rataa käyttäville henkilöille. Rataa huoltavien henkilöiden olisi kuitenkin tiedettävä suojautumistoimet ratarakenteita korjattaessa, muuttaessa ja huoltaessa. Kreosoottipylväisiin ja vastaaviin puurakenteisiin ei saa koskea työskennellessä paljain käsin. Sahatessa ja höylätessä tällaista puuta on käytettävä hengityssuojainta.

Kun materiaali sisältää kreosoottia yli 0,2 g/kg, on se toimitettava ongelmajätelaitokselle. Esimerkiksi ns. Green Clay- savikiekoissa, on kivihiilipikeä 2,8 g/kg.

Suojautuminen PAH- yhdisteitä sisältävää materiaalia käsitellessä:

- kertakäyttöinen pölytiivis suojahaalari
- suojakäsineet (esim. butyylikumi)
- kumisaappaat
- A2/P3-luokan suodattimella ja puhaltimella varustettu hengityksensuojain (CE-merkintä), jos materiaalia höylätään sahataan tai muuten muodostuu pölyä tai savua.
- (pölyämättömän kiekkomurskan käsittelyyn riittää suojakäsineiden käyttö)

Biomonitorointi:

- työntekijöiden virtsasta voidaan mitata U-pyrenoli
- 1-pyrenolille esitettävä virtsan biologinen toimenpideraja-arvo on 12 nmol/l (Työterveyslaitos)

Taulukko 5. Työskentelypaikan PAH-ohjearvo [7]

Työilman ohjearvot. Suomessa (2014) on annettu seuraava ohjearvo:

BaP bentso(a)pyreeni 0,01 mg/m³ HTP

4.4 Ototoxiset aineet ja melu

Ototoksiset aineet ovat yhdisteitä ja aineita, jotka voivat aiheuttaa kuulovauriota elimistöön imeytyessään. Tutkimukset ovat osoittaneet, että altistuminen joillekin aineille, kuten lyijylle, voi aiheuttaa kuulovaurioita [8]. Mekanismi on epäselvä, mutta verenkiertoon joutuneet kemikaalit aiheuttavat ilmeisesti sisäkorvassa vaurioita hermosolukolle [9]. On mahdollista, että jotkin aineet eivät aiheuta yksinään kuulovauriota, mutta yhdessä melun aiheuttaman rasituksen kanssa ne muodostavat synergistisen vaikutuksen. Vaurion synnyttyä on vaikea erotella aiheuttajaa, koska kummallakin aiheuttajalla, ototoksiinilla ja melulla, on audiogrammoissa vaikutuksena korkeiden äänien symmetrinen puutos.

Monia liuottimia käytetään ainesosina aseiden puhdistuskemikaaleissa. Kohtalaista altistumista ainakin tolueenille, ksyleenille ja liuottimien sekoituksille on syytä varoa, koska ne on yhdistetty kuulovaurioihin. Nämä aineet voivat herkistää korvaa melun aiheuttaman kuulovaurion syntymiselle [10]).

5 Pienhiukkasille altistuminen

Hengitettävät hiukkaset (PM10) ovat aerodynaamiselta halkaisijaltaan alle 10 µm ja pienhiukkaset (PM2.5) alle 2,5 µm kokoisia hiukkasia. Sisäilmassa suuret hiukkaset eivät jää leijumaan ilmaan, vaan ne laskeutuvat lattialle ja muille tasopinnoille. Ärsytysoireet voivat aiheutua suorasta ihokosketuksesta ja hetkellisesti kohonneiden hiukkaspitoisuuksien kuormittaessa hengitysteiden limakalvoja ja silmiä. Hengitettävät hiukkaset ja pienhiukkaset ovat ulkoilmassa peräisin palamisreaktioista, liikenteen, energiantuotannon ja teollisuuden päästöjen kaukokulkeumasta ja katupölystä sekä sisätiloissa ulko- ja sisäsiirtymistä, tupakansavusta ja muista sisälähteistä (huonepöly, ruuanlaitto, jne.). Pienhiukkasten (PM2.5) oletetaan olevan terveydelle haitallisimpia, koska ne kulkeutuvat syvälle hengitysteihin.

Ampumaratojen olosuhteissa hengitettäviä hiukkasia syntyy ruudin palamisprosessista sekä metallien hajoamisesta iskujen ja paineiskujen sekä kitkan vaikutuksesta. Ammuntatapahtuman aikana ampujan hengitysvyöhykkeellä voidaan todeta muutamien milligrammojen/ m³ ilmaa pölypitoisuuksia ja ratojen siivouksen ja imuroinnin yhteydessä hetkellisiä yli 10 mg / m³ pölypitoisuuksia.

Hengitettävien hiukkasten (PM10) pitoisuus sisäilmassa 24 tunnin mittauksen aikana saa olla enintään 70 µg/m³ (24 tunnin keskiarvo 20 °C, 1 atm). Pienhiukkasille (PM2.5) ei ole toistaiseksi ohjearvoa.

Epäorgaaniselle pölylle on Suomessa määritetty pitoisuusrajaksi **10 mg/m³** (HTP 8 h)

Kuva 3. Mittaustilanne sisäampumaradalla. Nuoli osoittaa mittauspumput vyöllä. Keräys ampujan hengitysvyöhykkeeltä (häkä, pöly, metallit).

6 Fysikaaliset altisteet

Tärkein ratojen fysikaalinen altiste on ampumamelu. Aseen lauetessa syntyvä laukausääni koostuu aseeseen suupamauksesta ja luotimelusta. Aseen suusta purkautuva kaasujen nopea paineisku aiheuttaa suupamauksen. Luodin lento äänen nopeutta suuremmalla nopeudella (340 m/s) aikaansaa luotiäänipamauksen.

Ampumaradan laukausmelu on voimakasta impulssimelua. Kivääricaliiperisten aseiden laukausmelu on luokkaa 150–163 dB. Kohdassa 11.2 todetaan, että on tutkimuksia, joiden mukaan yksittäiset tai toistuvat ääni-impulssit ovat pysyvästi vahingollisia kuulolle, jos ne ylittävät 140 dB tason. Paineaallon kesto piipun suulla vaimentamattomassa aseessa noin 0.3 millisekuntia. Käsiaseen äänen taajuus vaihtelee välillä 250 - 4000 Hz.

Suomessa on voimassa valtioneuvoston päätös Vnp 553/1997, jossa on kevyille aseille määritetty ampumamelun ohjearvot. Tämän päätöksen suureeksi on valittu A_1 -painotettu enimmäisäänitaso L_{A1max} . I-aikapainotus 35 ms on valittu ampumaratamelun ympäristövaikutusten arviointiin. Ampumaradalla altistuvien henkilöiden työsuojelulliseen arviointiin näillä päätöksen suureilla ei ole mitään yhteyttä.

Tavallinen äänitasomittari ei kykene erottelemaan laukausääneen liittyvää suupamauksen ja luotiäänin eroa, vaan antaa laukausäänen äänenpaineen huipputasoon. Suupamaus ja luotiääni etenevät toisistaan eroavina aaltorintamina.

Ammunnan impulssimelua mitattaessa tarvitaan erityistä asiantuntemusta. Mittaajan on tiedettävä äänitasomittareiden soveltuvuus ammuttamelumittauksiin ja tunnettava tarkasti mittaolosuhteiden rakentaminen luotettavia tuloksia varten. Ammuttamelumittauksiin soveltuva on esimerkiksi Brüel & Kjaer 2209 mittari B&K 4136 mikrofonilla.

Aseen piipun suuhun kiinnitettävät tai aseeseen piipun ympäröivät äänenvaimentimet pienentävät suupamausmelua. Yliäänisen luodin luotiääntä ne eivät kuitenkaan pysty poistamaan. Mikäli käytetään ns. subsonic -panoksia, joiden luodin lentonopeus alittaa äänennopeuden, on vaimennusteho merkittävä.

Melua syntyy myös sellaisilla sisäradoilla, joilla luodin pysäyttämiseen käytetään metallisia pysäytysseiniä tai luotiloukkuja. Ulkoradoilla luoti pysähtyy tyypillisesti ampumataulujen takana olevaan maavalliin. Tällöin luodin pysähtymisääni on merkityksetöntä. Samoin erilaisiin kumi-rouhe/polyuretaanimateriaaleihin pysähtyvä luoti ei aiheuta osuessaan kuuloa vaurioittavaa melua.

Ampumaradoilla työskenteleville laukausäänen heijastuminen ja siroaminen ampumaradan rakenteista on merkityksellistä. Ampumaradan rakenteiden ääntä heijastava tai vaimentava vaikutus vaikuttaa radalla olijoiden altistumisen määrään. Ampumakatosten ja väliseinien rakenteilla on vaikutusta ampujaan ja radalla työskentelevään kohdistuvaan meluun. Aseen suupamausta muuttavat suujarrut voivat myös voimistaa ja suunnata aseeseen suupamausta erityisesti ammunnan valvojan ja kouluttajan suuntaan. Suujarruja käytetään aseeseen piippurekyylin vähentämiseksi. Ampumaradalla olijoiden on erityisen huolellisesti suojauduttava äänenpaineelta suujarrullisia aseita käytettäessä. Suupamauksen muutoksista erilaisia suujarruja käytettäessä on varsin vähän mittaustie-

toa. Yleinen käsitys on että suujarru lisää noin 7 dB melutasoa. Suurelta osin lisäys johtuu suupauksen paineaallon suuntausmuutoksesta kohti ampujaa.

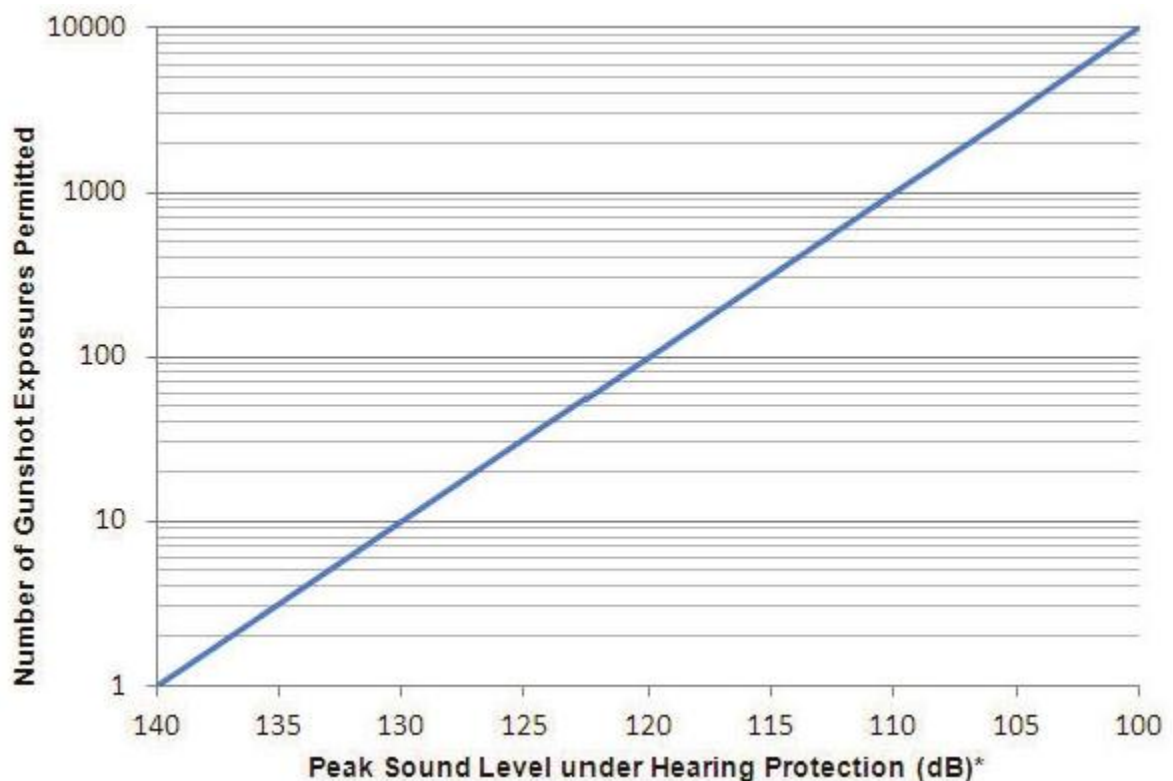
Amerikkalaisten tutkimusten mukaan [11] tavalliset meluannosmittarit mittaavat huonosti ammunnan impulssimelua. Niillä ei pystytä mittaamaan yli 145dB(C) tasoja. Meluannosmittauksiin ampumamelun arvioinnissa on suhtauduttava varauksella.

NIOSH (National Institute for Occupational Safety and Health) julkaisi vuonna 2002 kaavan suosituksena ampumamelun sallitun laukausmäärän arvioimiseksi. Korvaa rasittaa laukauksen äänenpainetaso, impulssin kesto sekä laukausten kokonaismäärä:

$$N = 10^{((140 - PI)/10)}$$

Tässä kaavassa N on laukausmäärä päivässä. PI on äänenpaineen maksimitaso kuulon suojausta käytettäessä. PI määritetään mittaamalla impulssimelun taso ja vähentämällä tästä kuulonsuojauksen vaimennus.

Esimerkiksi 120 dB taso kuulonsuojauksen vaikutuksen jälkeen antaa mahdollisuuden 100 laukauksen turvalliseen ampumiseen päivässä.

Kuva 4. Sallittu laukausmäärä päivässä [12].

7 Mikrobialtistuminen

Ulkoampumaratojen rakenteet voivat olla vanhoja. Radoilla on usein käytössä erilaisia varastokontteja, vanhoja junavaunuja ja vastaavia rakennelmia, joissa puurakenteet ovat voineet olla vesivuodoille alttiina. Monesti ampumaratojen rakenteet ovat kylmiä rakennuksia tai vain osittain lämmitettyjä. Tällaiset olosuhteet luovat riskin rakenteiden ja erityisesti niiden puuosien ja eristeiden mikrobikasvustolle.

Rakentamismääräysten ja yleisen työterveyden käytännön mukaan jo vesivuotomerkit ja kosteusjäljet ovat terveysriski ja vaativat rakenteen vuodon syyn selvittämistä, kuivaamisen ja kuivaamisen jälkeistä korjausta.

Selkeitä mikrobivaurion merkkejä ovat ns. maakellarin haju, homeenhaju, pistävä ammoniakkinen haju, joka kertoo orgaanisten ainesosien hajoamisprosessista, ilman epämiellyttävä tunkkaisuus jne. Kalliosuojiiin ja maanalaisiin tiloihin rakennetuilla sisäämpumaradoilla voi olla aivan silminnäh-täviä homekasvustoja. Jatkuva veden valuminen sopivalla pinnalla luo ihanteellisen olosuhteen mikrobipopulaation kasvulle. Jotkin betoni- ja betonitiilipinnat voivat rakenteen happamuusasteesta ja muista syistä olla jonkin verran vastustuskykyisiä mikrobikasvuston esiintymiselle.

Erilaisia hometyyppejä on satoja. Niistä osa liitetään kosteusvaurioiden esiintymiseen. Mikrobikasvusto voi aiheuttaa terveyshaittoja työntekijöille ja harrastajille allergisen herkistymisen sekä mikrobien erittämien toksisten aineiden kautta. Yleensä herkistyminen vaatii melko pitkän altistumisa-jan eikä terveysongelmia synny heti altistuttua. Aikaisemmin herkistyneet henkilöt voivat samaan mikrobiin kuitenkin uudelleen altistuessaan saada melkein välittömiä reaktioita. Mikrobialtistumisille on hyvin tavallista että jotkut työskentelevät henkilöt saavat oireita ja samoissa olosuhteissa toiset henkilöt eivät pitkässäkään altistumisessa saa oireita.

Työterveydenhuollossa on syytä tietää ampumaratojen mahdollinen mikrobialtistuminen ja että se voi olla terveysseurannassa yhtä tärkeä seurattava kuin kemialliset altisteet. Työpaikkojen mikrobialtistumisen selvityksissä on työterveyshuollon suorittamalla työpaikkaselvityksellä keskeinen asema. Yleiset periaatteet ovat samat kuin ”kosteusvauriorakennuksessa mikrobialtistuneiden henkilöiden” terveystutkimuksissa.

Ammattitautiasetuksessa (1347/1988) on lueteltu ammattitauteja aiheuttavia työssä esiintyviä biologisia tekijöitä. Asetuksessa on erikseen mainittu bakteerien ja homeiden vapauttamat itiöt ja muut biologisesti aktiiviset aineet, joiden aiheuttamia tyypillisiä sairauden muotoja ovat homepölykeuhkosairaus, homeiden aiheuttama astma ja nuha sekä ilmentajakuume.

Muita biologisia altistumisia ampumaradoilla voi syntyä hyönteisten, kuten punkkien, välittämien mikrobien (borrelioosi/ TBE) tai esimerkiksi jyräjien virtsasta välittyvän virusperäisen myyräkuumeen kautta. Altistumisia voivat myös aiheuttaa ampiaisten, mehiläisten ja kyykäärmeiden myrkyt.

8 Lyijyn terveysvaikutukset

Lyijyllä on monia terveydelle haitallisia vaikutuksia. Ampumaradoilla sitä kulkeutuu ihmisiin hengitettynä ja nieltynä. Lyijy siirtyy elimistössä nopeasti verenkierron kuljettamana ja sitoutuu pääosin punasoluihin sekä pehmeisiin kudoksiin kuten munuaisiin ja aivoihin. Osa lyijystä sitoutuu luuytimeen, luustossa lyijyä voi olla melko paljon sen pitkän puoliintumisajan takia. Lyijy on elimistölle pelkästään haitallista, ihminen ei tarvitse lyijyä tai lyijy-yhdisteitä, toisin kuin monia muita metalleja. Veren haitalliseksi tunnettu lyijypitoisuus (B-Pb HTP) on **1,4 µmol/ litra**. [7]

Suomalaisilla ampumaradoilla on kuvattu kohonneita veren lyijyarvoja. Niitä esiintyy nimenomaan enemmän sisäampumaradoilla työskentelevillä. Esimerkiksi poliisien radoilla on todettu joissakin tilanteissa veren lyijyn arvoja 1.0 µmol/l, kun altistumattomien viiterajana pidetään 0.3 µmol/l [13].

Akuutti lyijymyrkytys ampumaurheiluun tai ampumaradoilla työskentelyyn liittyen ei ole todennäköinen. Akuutin myrkytyksen oireita olisivat vatsakipu, pahoinvointi, maksa- ja munuaisvauriot.

Kroonisen lyijymyrkytyksen varhaisimpia oireita ovat neurofysiologiset ja neuropsykologiset oireet (väsyvyys, ärtyisyys, vapina ja puutumisoireet), hemisynteesin häiriöt, munuaistoiminnan häiriöt ja verenpaineen nousu. Näistä hemisynteesiin liittyvä anemia esiintyy kuitenkin vasta hyvin korkeilla (B –Pb > 3.0 µmol/l) arvoilla. Verenpaineen nousu voi liittyä lyijyn pitkäaikaisvaikutuksiin [14].

Lyijymyrkytystä epäiltäessä voidaan suorittaa somatosensoristen reaktioaikojen mittausta (SEP), mitata aivorunkoheräteväste (BAEP) ja suorittaa neuropsykologista testausta. Neuropsykologisia ja neurofysiologisia poikkeavuuksia voidaan havaita jo veren lyijypitoisuuksilla >1.4 µmol/l [15]. Molekyyllitasolla lyijy estää kalsiumionin vaikutuksia korvaamalla kalsiumionin ja aiheuttaa näin kalsiumioniin liittyviä solunsisäisen säätelyn muutoksia [16].

8.1 Syöpäsairaudet

Kansainvälinen syöväntutkimuslaitos (IARC) on luokitellut metallisen lyijyn ja lyijyn epäorgaaniset yhdisteet ”mahdollisesti syöpää aiheuttavaksi” koskien munuais-, keuhko- ja aivosyöpää [17].

8.2 Lisääntymisterveys

Lyijy ja sen epäorgaaniset yhdisteet on luokiteltu lisääntymiselle, raskaudelle ja sikiölle vaaraa aiheuttavien tekijöiden luetteloon (Työministeriön päätös 1044/1991). Lyijylle altistuminen voi aiheuttaa miehen siittiömäärän alenemista, naisten keskenmenon ja lapsen kuolleena syntymisen riski kasvaa lyijylle altistuneiden miesten perheissä [18]. Valtioneuvoston asetuksen (1335/2004) mukaan lyijylle tai sen johdannaisille altistuessa voidaan arvioida sikiön tai raskaana olevan terveyden vaarantuvan. Jatkuva työskentely raskauden aikana ampumaradalla on kiellettävä ja soveltuvien

osin raskaana olevalle on kirjoitettava tästä työterveydessä lausunto. Myös erityisäitiysraha voi joissakin tapauksissa olla aiheellinen.

9 Tapaturmariski

Tapaturmien todennäköisyys ja riski ampumaradoilla on vähäinen. Laukausääneen liittyvä tapaturmariski käsitellään fysiologisen altisteen ja kuulonsuojauksen yhteydessä.

Urheiluammunta on yksi kaikkein turvallisimpia urheilun lajeja maailmassa. Ampumaradoilla suoritetaan vuosittain jopa satoja tuhansia suorituksia ilman loukkaantumisia. On todennäköistä, että ammunnan Suomen mestaruuskisassa ei missään lajissa tapahdu yhtäkään vakuutusyhtiölle ilmoitettavaa loukkaantumista. Viranomaisradoilla ja työtehtävien aikana on kuvattu viime vuosina muutamia virkamiehille sattuneita työtapaturmia. Vakavimmillaan ne ovat johtaneet kuolemaan ja vammautumiseen. Työtehtävissä vakavaan loukkaantumiseen on aina johtanut aseensa piipun suuntautuminen kohti henkilöä tai kehon osaa. *Radan varomääräyksien noudattaminen estää vahingonlaukauksista johtuvat henkilövahingot.*

Aseen rekyylistä johtuva isku voi aiheuttaa ampujalle olkapääseutuun kohdistuvan vamman. Aseen optinen tähtäin voi myös iskeä ampujan silmäkulmaan rekyylin vuoksi. Aseen liikkuvat osat (esimerkiksi luisti) voivat iskeä ampujan käteen, tyypillisesti peukalohankaan. Toiminnallisissa ammunतालajeissa liikkussa ja juostessa kaatuminen, nilkkojen nyrjähdys ovat mahdollisia, vaikkakin hyvin harvinaisia.

Ampumaradalla työskenteleville ja ampujille voi olla vaaraa rikkoutuvista ja aserikossa lentävistä aseosaista, hylsyistä ja ruutihuukkasista. Ammunnan aikana on mahdollista saada kimmokkeena luodin osia tai vaipan kappaleita iholle esimerkiksi taustavallista, metallisista taulurakenteista tai luotiloukuista. Erilaisten painavien taulurakenteiden, kääntölaitteiden, luotiloukkujen ja savikiekkoheittimien osien väliin puristumisesta, iskusta, viillosta voi seurata vammoja radan huollon aikana. Taulukossa 6 on luetteloitu tapaturmamahdollisuuksia radoilla ja suojautumiskeinoja.

Taulukko 6. Ampumaradalla mahdollisesti sattuvat tapaturmat ja niiden suojautumiskeinot

Ammunnan ohjaajan liukastuminen ampujan suoritusta ohjattaessa	Tukevat, karkeakuvioisella pohjalla varustetut jalkineet. Lattiamateriaalien ja ampumakatosten pintojen laatu. Irtohylsyjen säännöllinen poisto.
Kimmokkeet	Suojaetäisyydet, kimmokeverhot, luotimateriaalien määritykset. Suojalasit.
Kuuman hylsyn joutuminen vaatteiden sisään tai suojalasin taakse	Tiiviit suojalasit, sopiva ihoa myötäilevä suojavaatetus.
Palavat ruutihuukkaset silmiin	Suojalasit, joissa myös sivusuojaus.
Aseen rikkoutuminen/ aserikko	Suojalasit.
Laukaus/ kimmoke kohti ammunnan ohjaajaa/ ampujaa	Radan varomääräykset/ ampujien ohjaus.

Käsien vahingoittuminen aseiden huollossa	Ohuet suojakäsineet.
Radan huollon aikana laukausvahingot	Huollon aikana ammunnan radalla estävät puomit, varoitusvalot.
Radan laitteiden huollon aikana iskut, puristuminen	Huollon ajaksi lukittavat virtakatkaisijat, putoavien ja heilahtavien osien varmuuslukitus.
Ratalaitteiden terävät särmät, luotien iskun aiheuttamat metalliosien terävöitymät, kimmokesuojamateriaalien pinnan vaippakappaleet	Viilloilta suojaavat käsineet, kts sivu 27.

10 Väkivaltariski

Ampumaradoilla on hyvin harvoin kuvattu ampujiin tai radalla työskenteleviin kohdistuvaa väkivaltaa tai sen uhkaa. Radoilla ei käsitellä rahaa. Ainoat arvokkaat esineet ovat ampujien aseet, mutta samalla myös niitä käyttävät henkilöt koetaan ulkopuolisen silmin ”aseistautuneiksi”, joten väkivallan uhka ei ole todennäköinen.

Ampumaradat ovat selkeästi varoituskylteillä merkittyjä ja aidattuja. Radoille saapuminen tapahtuu turvallisuussyistä johtuen rajattuja kulkureittejä pitkin. Nykyaikana radoilla ampuma-aseita ei jätetä vartioimatta ja radan säännöissä on oltava maininta aseiden valvonnasta. Ehkäisemällä ennalta varkausmahdollisuus lisätään radan turvallisuutta.

Ratojen turvallisuutta lisäävät nykyaikainen kulunvalvonta ja henkilöiden tunnistaminen. Ajanmukaista on tallentava kameravalvonta, joka kuvaa radalla olijoita ja tapahtumia sekä radalle pyrkiviä henkilöitä. Kameravalvonnan olemassaolo on oltava selkeästi merkitty lainsäädännön mukaan. Samalla valvonnasta kertovat merkit ja kyltit lisäävät turvallisuutta. Kameravalvonnan on katettava ammunnan kannalta keskeiset paikat eli ampumapaikat, taulualueet sekä saapumisreitit radalle.

Mikäli radalla säilytetään aseita, on paikan oltava poliisin hyväksymä aseiden säilytyspaikka, kameralavottu, varustettu murtosuojauslaitteilla ja valvottu hälytyksen siirroilla. Radalla liikkuvien oikeutta kulkuun ja radalla toimimiseen voidaan seurata elektronisilla avaimilla. Elektroniset avaimet estävät niiden kopioinnin ja tallentavat avaimilla varustettujen liikkumisesta tiedot lokiin. Joillakin radoilla on käytön edellytyksenä kuvallinen tunnistuskortti.

11 Yleiset ampumaratojen työturvallisuusohjeet ja altistumista vähentävät työmenetelmät

Taulukko 7. Ampumaradan työturvallisuusohjeet

TYÖTURVALLISUUSOHJEITA AMPUMARADALLE

1. Ampumaradalla on oltava nimetty ampumaratavastaava.
2. Radalla on oltava kirjallinen käyttöohjeisto sekä turvallisuusohjeisto.
3. Radalla on oltava huoltokirja, johon merkitään radan huollot, korjaukset, siivoukset ja suoritettut työhygieniset mittaukset. Samaan lokiin merkitään viranomaistarkastukset.
4. Radalla työskentelevillä on oltava työterveyshuolto, joka radalla suoritettuna työpaikkaselvityksen ja henkilöiden biomonitoirintien perusteella määrittää tarvittavat terveystarkastukset.
5. Radalla on oltava luettavissa sellainen kirjallinen ohjeisto, jossa on mainittu tärkeimmät terveyteen vaikuttavat altisteet (fysiologiset, kemialliset, biologiset sekä turvallisuusriskit).
6. Radalla työskentelevien on tiedettävä melualtistumisen tason mukaisesti oikeanlaatuinen kuulosuojaus.
7. Radoilla on merkittävä selvästi silmien suojaintarve ammuttaessa ja muuten työskennellessä, jos se ampumaratavastaavan arvioissa on todettu tarpeelliseksi.
8. Mikäli hengityssuojaimia edellytetään jossain työvaiheessa, on niiden tarve selkeästi merkittävä radalle. Hengityssuojaimien käytöstä ja huollosta on oltava ohjeistus.
9. Radalla on oltava selkeä ohjeisto ja varoitusvälineet, joilla ampuminen tehdään mahdottomaksi huollon ja korjausten aikana. Radan käyttöohjeissa on mainittava ammunnan pysäyttävät ja ammunnan aikana käytettävät merkit kuten varoitusliput ja vilkkuvalot.
10. Kaikkien radalla työskentelevien on tunnettava ensiapuvälineet ja niiden sijainti, alkusammutusvälineet sekä menettelyohjeet radalla eri vaaratilanteissa.

11.1 Huolto ja siivous

Ratojen huolto ja siivous aiheuttavat merkittävän altistumisen lyijylle, muille kemiallisille yhdisteille ja epäorgaaniselle pölylle. Keskeinen sääntö on, että kaikilta kielletään radalla työskennellessä ruokien ja juomien, purukumien, makeisten sekä tupakkavalmisteiden käyttö.

Aseiden huollossa altistutaan samoille kemiallisille yhdisteille, joita syntyy ammunnan aikana. Lisäksi aseiden huollossa käytetään liuottimia ja mineraaliöljypohjaisia tuotteita. On korostettava, että kaikki radalla käyneet puhdistavat kätensä radalta poistuttaessa. Erityisesti huoltohenkilöiden on huomioitava se ennen ruokailua ja tupakointia.

Mikäli radalla on järjestetty muu kuin käsien vesipesu, on se todennäköisesti parempi raskasmetallien poistamisessa kuin vesipesu pesuainein. Käsien puhdistusgeelit ja lyijyn poistoon tarkoitetut käsipyyhkeet poistavat lyijyä paremmin kuin pesu vedellä ja saippualla [19] [20].

Ratojen kuivaharjausta tulee välttää. Hylsyjen kerääminen ulkoratojen betonialustaisilta pinnoilta olisi hyvä tehdä muuten kuin harjaamalla jos suinkin mahdollista. Erilaisia kaupallisia hylsynkeräyslaitteita on olemassa. Olisi suuri edistysaskel ja altistumista vähentävä työskentelytapa, jos ulkoradoilla keskuspölynimurilla tai asianmukaisilla suodattimilla varustetuilla imureilla puhdistettaisiin ampumapaikat ja kerättäisiin hylsyjäte talteen. Jopa käsin hylsyjen kerääminen kertakäyttökäsinein suojattuna nostattaa altistavia pölypartikkeleita harjausta vähemmän. Jos kuitenkin siivouksen yhteydessä täytyy aluetta harjata, on käytettävä suojahaalaria ja hengityssuojainta [19].

Sisäratojen siivouksessa imuointi HEPA- suodattimella varustetulla laitteella on ensimmäinen toimenpide ennen kostealla tapahtuvaa pyyhintää ja pesua. Siivouksen kannalta on tärkeää, että radalla käytettävät ja puhdistettavat pinnat eivät ole huokoisia. Kaiuntaa estävät äänieristysmateriaalit keräävät pölyä ja myös palovaarallisia ruutihiukkasia, jos ne ovat pinnaltaan karkeita tai huokoisia. Lattiapintoina ei missään tapauksessa saa käyttää kokolattiamattotyypistä pinnoitetta. Kumirouhepinnoitteiset lattiat ovat vaikeat pestä ilman pesulaitteita. Jos pesulaitteita ei ole käytettävissä, on kumirouhepinnoitteiden kulutuskerroksena oltava vinylikerros tai polyuretaanikerros (PUR). Tällainen on esimerkiksi Regupol®76911/11 ampumatilán kimmokesuojauslattiapinnoite.

Siivouksessa on huomioitava, että myös kaukana ampumapaikasta olevat pöydät ja tuolit (myös ulkoradoilla) keräävät lyijypölyä ja muita jäämiä. Mikäli ratahenkilökunnalla on oma tila tai toimisto ampumaradan yhteydessä, on sen tuloilman tultava muualta kuin radan ampumatilán suunnasta. Jos tällainen tila ei ole radasta erillisessä ilmanvaihdossa, on sen tuloilma varustettava tehokkaalla suodattimella. Jos mahdollista, ovat toimistotilat suljettava radan ilmanvaihdosta siivoustöiden aikana.

Lyijyjäte säilötään radalla merkittyihin astioihin, jotka ovat kannella peitettäviä. Kierrätettävä materiaali, kuten hylsy, kerätään niille varattuihin kannellisiin astioihin. Astioiden laadussa ja sijoituksessa on huomattava, että hylsy- ja siivousjätteen mukana voi keräytyä huomattava määrä palamatonta ruutia.

Ampumaratojen raskaaseen siivoukseen ja huoltoon osallistuvien on suojautumisessa noudatettava lyijytyöstä annettujen työsuojelumääräysten mukaista varustusta. Tällöin työn aikana on oltava käytössä joko kertakäyttöinen tai muu suojahaalari. Mikäli suojahaalaria käytetään ampumaradalla, on sitä työn loputtua säilytettävä muista työntekijän vaatteista erillään. Suojavälineille on oltava oma säilytystila. Haalarin säilytystiloissa on oltava selkeä ohje siitä, että haalaria ei saa puistella tai hakata pölystä puhtaaksi. Taulukossa 8 on esimerkki radan raskaaseen huoltoon osallistuvan henkilön suojaruusteisiin pukeutumisohjeista.

Taulukko 8. Suojavarusteiden pukeutumisohteet

Aseta puhtain käsin hengityssuojain kasvoillesi. Jos käytät kertakäyttöpäähinettä, pue se päälle.

Laita nitriliset ohuet suojakäsineet käsiisi. Pue ne kädessä suojahaalari päällesi ja suojaa hupulla pääsi.

Laita suojakengät / saappaat jalkoihisi.

Laita vahvemmat suojakäsineet nitrilihanskojen päälle.

Älä enää korjaa hengityssuojaimen asentoa likaantuneilla suojakäsineillä.

Riisuesssa ota ensin päällyshanskat pois ja laita ne säilytystilaan.

Riisu kengät nitrilihanskoin suojautuneena

Riisu kertakäyttöhansikkailla suojahaalari omaan säilytyskaappiinsa

Sulje nitrilihanskojen poistamisen jälkeen hengityssuojain säilytyspussiinsa tai laita kertakäyttösuodatin merkittyyn jätteenkeräyspaikkaan.

Pese kädet ja mahdollisuuksien mukaan kasvot. Kotiuduttua peseydy uudelleen.

Radan siivoukseen osallistuvien on käytettävä FFP2 -tason hengityksen suojausta puolinaamarein. Ulkoradan likaisten puurakenteiden huoltotöissä tulee käyttää asiallisia suojakäsineitä ja työtehtävistä riippuen FFP3-hengityssuojainta.

Ampumakonttien ja luotiloukustojen huollossa, samoin kuin kimmokesuojamateriaaleja huollettaessa, on suojahaalari sekä hengityssuojain/ puolinaamari oikea varusteisto.

Ampumaratojen työkaluissa on pintapyyhintänytteillä todettavissa liijyn määrä. Perusoletuksena on, että ratojen pysyvä työvälineistö on liijypölyssä. Ratojen roskasäiliöiden tyhjennyksessä leviää haitallista pölyä ilmaan. Turvallisimpia ovat metalliset kannelliset roskasäiliöt, joiden sisällä on helposti suljettavat jätessäkit. Palovaaraa vähentävät metalliset tiiviit roskasäiliöt.

11.2 Opetus ja valvonta radalla

Ratojen luonteesta riippuen radan valvontaan, hallinnointiin ja siellä tapahtuvaan ammunnan koulutustyöhön osallistuu työntekijöitä. Kaupallisilla radoilla valvova tai kouluttava henkilöstö on paikalla suuren osan radan aukioloaika. Viranomaisradoilla kouluttavilla henkilöillä on erilaisia tehtävännimikkeitä esimerkkinä voimankäytön kouluttaja. Puolustusvoimien radoilla amunnasta vastaavan virkamiehen tehtävänä on melko läheltä seurata suuria laukausmääriä.

Voimakas impulssimelu voi varsin lyhyessä ajassa aiheuttaa pysyvän kuulon laskun. Ampumamelu voi aiheuttaa pysyvää vauriota pikemminkin minuuteissa kuin tunneissa. Yleinen käsitys on, että

ampumamelun impulssiäänien ei tulisi ylittää 140 dB. Äänenpainetaso ei ole ainoa seikka kuulovaurion synnyssä. Myös impulssin kesto ja toistuminen vaikuttavat vaurion syntyyn.

Jokaisen radalla liikkumaan joutuvan henkilön varusteisiin kuuluu kuulonsuojaimet. Tulppasuojaimet sopivat helposti mukana pidettävänä tilapäiseen radalla käyntiin. Kuppisuojaimet ovat kouluttavan ja radalla aktiivisesti valvovan henkilön valinta. Elektroniset kuppisuojaimet vahvistavat puheen kuulemista ja helpottavat koulutustyötä. Puheen vahvistus kuppisuojaimissa yhdistettynä tulppasuojaimien oikeaan käyttöön takaa toimivan kuulonsuojausyhdistelmän kouluttajalle. Kuulonsuojaimien tarkempia ominaisuuksista ja suosituksia käsitellään luvussa 12.3.

Opetuksen ja valvonnan aikana kemialliset altistumiset ja pölymäärät ovat verrannollisia ampujan altistumiseen. Sisäradoilla ammunnan valvojan altistumisen mittaaminen todellisessa tilanteessa työtehtävien aikana antaa luotettavan kuvan kemiallisen altistumisen määrästä. Sisäradoilla tällaista arviota tehdessä on tarkastettava ilmanvaihdon taso ja kunto ennen mittauksia. Ulkoradoilla voi olla vaikea mitata oikeaa altistumista, joka voi suuresti vaihdella tuulen suunnan ja voimakkuuden aiheuttamista syistä.

Ammunnan valvojan on olosuhteiden mukaisesti käytettävä työssään suojaimia. Esimerkiksi kivääriradoilla kouluttajan hengityssuojaimen käyttötarve riippuu altistumismittausten tuloksista. Suojalasit ovat välttämättömät jo koulutettavien aseista lentävien hylsyjenkin takia.

12 Suojautuminen

Taulukko 9. Suojavälineet ampumaradan eri tehtävissä

RATATYYPPI/ HUOLTOTEHTÄVÄ		HENGITYSSUOJAIN	HAA- LARI	SUOJA- KÄSINEET	SUOJALASIT	MOOTTOROITU HENGITYSSUOJA
Ilma-aseradan laitteistohuolto	*	Kertakäyttö FFP2		Nitriili EN 374	(+)	
Sisäradan siivous		FFP2 kertakäytt.		Nitriili		
Sisäradan luodin- pysäytyspaikan huolto	**	Puolinaamari suodatinpanoksen P3	+	Nitriili+ nahka EN 374 EN388	+	jos yli 4h työ
Asekaluston huolto				Nitriili EN374	+	
Ulkoradan ampumakatoksen siivous		FFP2 kertakäytt	+	EN388 a-b		

Ulkoradan rata- alueen hylsyjen tai haukien keräys	***	FFP2	+	EN388 a-b		(+)
Luodinpysäytyskontin huolto		puolinaamari suodatinpanoksin P3	+	nahkahansikas EN388 b	+	(+)
ratavallin korjaus tai seulonta	****	(puolinaamari)	+		+	+ Moottoroitu HEPA (P3)

*jos luotien poisto ja huolto pölyävää

**tehtyjen työhygieenisten mittausten ohjaamana

*** pölyn mittaustulosten ohjaamana

**** moottoroitu hengityssuojain jos fyysisesti raskas työsuoritus tai pitkä kesto

Taulukko 10. Suojavälineet valvonta/koulutustehtävissä

RATATYYPPI / (KOULUTUS)TEHTÄVÄ	SUOJALASIT	KUULONSUOJAUS	HENGITYSSUOJA	RATAVAATETUS
Ulkorata/vahtimestari		+		+
Ulkorata/kouluttaja	+	+	(+) *	+
Sisärata valvoja/ kou- luttaja	+	+	(+)**	+
Ilma-aserata/ valvoja				+

* työpaikan työhygieeniset mittaukset määrittävät suojaintarpeen

**hengitysvyöhykkeeltä koulutustilanteessa mitattujen pitoisuuksien mukaan

12.1 Hengityssuojaimet

Ampumaradoilla käytettävistä hengityssuojaimista tärkeimmät ovat hiukkasia suodattavat erityyppiset suojaimet.

12.1.1 Hiukkassuodattimet

Hiukkassuodattimet jaetaan suodatustehonsa mukaan luokkiin P1, P2 ja P3. Luokan 1 hengitysvastus on pienin ja luokan 3 suurin. Hiukkassuodattimien värikoodi on suodatinpanoksissa valkoinen.

12.1.2 Suodattavat puolinaamarit

Suodattava puolinaamari peittää nenän ja suun. Puolinaamari on valmistettu joko kokonaan tai osittain suodattavasta materiaalista ja se on yleensä kertakäyttöinen. Suodatinluokan tunnukset ovat FFP1, FFP2 ja FFP3. Luokan 1 puolinaamari kerää hiukkasista 80 prosenttia, luokan 2 puolinaamari 94 prosenttia ja luokan 3 puolinaamari 99.95 prosenttia,

Vaihdettavilla panoksilla varustettujen puolinaamareiden istuvuus kasvoille sekä tiiveys on huomattavasti kertakäyttöisiä varmempi. Nämä ovat vaarallisen pölyn pitoisuuksien alueella suositeltavia.

12.1.3 Yhdistelmäsuodattimet

Yhdistelmäsuodattimissa on sekä hiukkas- että kaasunsuodatin. Yhdistelmää voidaan käyttää suojauttaessa pölyiltä, kaasuilta ja höyryiltä. Hiukkassuodatin on uloimpana niin, että ilma kulkee ensin sen ja sitten kaasusuodattimen läpi.

Kaasunsuodattimet suojaavat tietyiltä kaasuilta ja höyryiltä. Kaasunsuodattimet jaetaan kaasunsitomiskyknsä mukaan luokkiin 1, 2 ja 3. Luokan 1 suodattimien sitomiskyky on pienin ja luokan 3 suurin. Lisäksi suodattimet jaetaan neljään tyyppiin A, B, E ja K sen mukaan, millaisilta kaasuilta ne suojaavat. Kaasuilta ja höyryiltä suojaavat suodatinpanokset ovat ampumaradoilla tarpeellisia silloin, jos radan huollossa tai kaluston huollossa käytetään liuottimia.

12.2 Suojakäsineet

Suojakäsineitä käytetään ampumaradoilla erilaisiin tarkoituksiin. Kevyimmät kertakäyttöiset nitrili-, vinyyli- ja butylikumikäsineet ovat tarkoitettu kemiallisen altistumisen välttämiseksi esim. metalli-

pölyisiä pintoja käsitellessä. Paksummat suojakäsineet valitaan mekaanisten vaarojen varalta, ne suojaavat esim. iskuilta ja viilloilta. Ampumaradalla voi olla hyödyllistä käyttää päällekkäisiä suojakäsineitä, jolloin alemmat ohuimmat käsineet suojaavat käsien metallikontaminaatiolta paksumpia liijyyntyneitä tai muuten likaantuneita käsineitä riisuttaessa.

Luokitelluilla käsineillä on **CE**-merkintä seuraavasti:

RYHMÄ 1: Vain vähäisiä vaaroja vastaan

Pelkkä CE-merkintä tarkoittaa, että tuote täyttää direktiivin 89/686/ETY mukaisen eurooppalaisen standardin vaatimukset. Tähän ryhmään luokiteltu käsineen käyttötarkoitus on vain vähäisiä vaaroja vastaan, töihin, joissa on vähäinen tai ei ollenkaan mahdollisuutta vahingoittua [21].

RYHMÄ 2: Vaativaan käyttöön - vain mekaanisia vaaroja tai rajoitettua vaaratonta kemiallista kosketusta vastaan

Tuotteen, jossa on CE-merkinnän lisäksi piktogrammi, tulee todistettavasti täyttää EN 420:n yleiset vaatimusten lisäksi käsineeseen merkityn piktogrammia vastaavan standardin vaatimukset. Tähän nk. keskiryhmään luokiteltu käsine on suunniteltu mekaanisia vaaroja vastaan tai rajoitettua vaaratonta kemiallista kosketusta vastaan [21].

RYHMÄ 3: Vakavia vaaroja vastaan

Kolmanteen ryhmään luokitellut käsineet on suunniteltu suojaamaan vakavilta ja pysyviltä terveysriskeiltä. Tähän ryhmään kuuluvissa käsineissä CE-merkinnän perässä oleva luku ilmoittaa sen tarkastuslaitoksen, joka valvoo valmistajan laatu järjestelmää [21].

CE-merkintään yhdistetyllä symbolilla, piktogrammilla, ilmoitetaan käsineen saamat testiarvot suhteessa mitattuun ominaisuuteen. Arvo 1 vastaa heikointa suojaa [21].

Mekaaniset vaarat, EN 388

hankauskestävyys (1-4) = a
viillonkestävyys (1-5) = b
repäisykestävyys (1-4) = c
pistonkestävyys (1-4) = d

Kemikaalit ja mikro-organismit, EN 374

Kemikaalilta suojaavissa käsineissä, jotka eivät vastaa EN 374–2003 vaatimuksia ja ovat sertifioitu aikaisemman EN 374–1994 standardin mukaisesti, käytetään i-kirjainta sisältävä piktogrammi.

Symboleissa käytettävä i-kirjain merkitsee, että käyttöohjeisiin on tutustuttava.

Tätä piktogrammia käytetään, jos kemikaalikäsine vastaa uuden EN 374–2003 standardin vaatimuksia.

Kemikaalilta suojaavien käsineiden piktogrammi ilmoittaa kolmen kirjaimen yhdistelmän. Koodikirjaimet vastaavat kolmelle eri kemikaalille, joiden läpäisy aika on vähintään 30 minuuttia.

12.3 Kuulonsuojaus

Meludirektiivi 2003/10/EY on voimassaoleva direktiivi työntekijöiden suojaamiseksi fyysisiltä vaurioilta.

Tämä direktiivi on julkaistu Valtioneuvoston asetuksessa 85/2006 (Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemisesta melusta aiheutuvilta vaaroilta).

Asetuksessa määrätään työnantajalle selvilläolo velvoite. Työnantajan on selvitettävä työntekijöiden mahdollinen melulle altistuminen sekä tunnistettava melua aiheuttavat tekijät. Työnantajan on arvioitava ja tarvittaessa mitattava työntekijän melulle altistuminen. Mittaustulosten arvioinnissa on otettava huomioon mittauksen epätarkkuudet.

Toiminta- arvo on taso, jolloin on ryhdyttävä toimenpiteisiin.

Raja-arvo on taso, jota melu ei saa ylittää

Alempi toiminta-arvo

80 dB(A) jatkuva (8h) tai 112 Pa (135 dB(C)) huipputaso (kuulonsuojainten päältä)

- työntekijöille tarjottava kuulonsuojaimet
- tarjottava kuulontarkistus
- tarjottava koulutusta ja tietoa riskeistä

Ylempi toiminta-arvo

85 dB(A) jatkuva (8h) tai 140 Pa (137 dB(C)) huipputaso (kuulonsuojainten päältä)

- kaikki edellä mainittu
- kuulontarkistus pakollista
- kuulonsuojaus pakollista

Altistuksen raja-arvo

87 dB(A) jatkuva tai 200 Pa (140 dB(C)) huipputaso

Tätä rajaa ei saa ylittää

Tarkoittaa melua korvassa eli kuulon suojaus on huomioitu

Maksimi 140 dB (C) tarkoittaa siis korvasta kuulonsuojaimen vaimentavan vaikutuksen jälkeen havaittavaa melutasoa. Jotta kuulon suojauksia voidaan arvioida, on tiedettävä kuulonsuojaimien nimellinen eli ilmoitettu vaimennusteho.

SNR on ISO 4869 standardin mukainen vaimennusteho (EU). Kuitenkin se on keskimääräinen vaimennuskyky melussa. NRR = Noise reduction rate on amerikkalainen ja varsin useista lähteistä kuulonsuojaimille monesti helpommin löydettävä arvo.

Tyypillisiä ilmoitettuja arvoja ovat esimerkiksi seuraaville kuulonsuojaimille valmistajan toimesta annetut vaimennusarvot (NRR = Noise Reduction Rate)

3M Peltor® Tactical™ 6-S **NRR 19 dB**

3M Peltor® PowerCom Plus™ **NRR 25 dB**

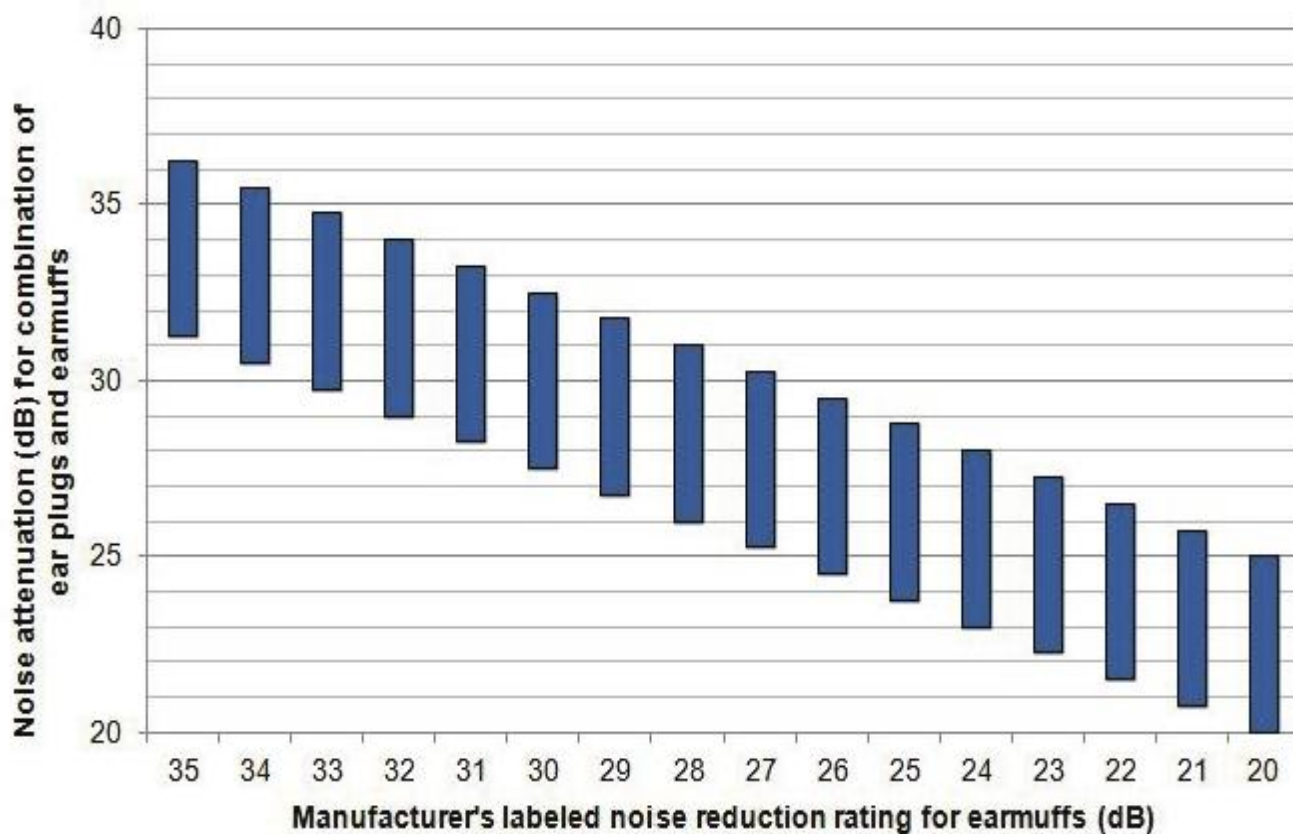
NIOSH suosittelee arvioimaan kuulonsuojauksen antamaa suojaa vähentäen 25 % valmistajan ilmoittamasta kuppisuojausten antamasta äänenvaimennustehosta ja 50 % valmistajan ilmoittamasta muovautuvien tulppasuojaimien tehosta. Kuppisuojausten tehoon voidaan lisätä 5-10 dB:n lisäteho kun käytetään kaksoissuojauksia eli tulppasuojaimia ja kuppisuojausta [26].

Kuulonsuojauksen tehoja on mitattu ja mallinnettu käyttäen erilaisia keinotekoisia päämalleja ja kuppisuojausten alle asennettuja mittausantureita. Taulukko 11 ja kuva 5 ovat apuvälineitä arvioimassa kaksoiskuulonsuojauksen tehoa käytettäessä eri kuulonsuojaimia yhdessä tulppasuojauksen kanssa.

Taulukko 11. Asekohtaiset laukaussmelut

Ase	laukaussmelu korvan kohdalla	Valvojan kohdalla etäis. 10 m
Pienoiskivääri	131–132 dB	
Pienoispuistooli	145–148 dB	
Kivääri .308W	154–156 dB	
Kivääri .30-06	163 dB	
puistooli 9mmPara	154 dB	
Puistooli 40S&W	163 dB	
Ilma-ase	n. 120 dB	
Kivääri .338LM		140 dB

Kun kuulonsuojauksen tehotaulukko yhdistetään tietoon eri asetyyppien laukausten äänienergiatasosta, voidaan arvioida tarvittavan kuulonsuojauksen laatu ja päivittäinen turvallinen maksimi laukaussmäärä.

Kuva 5. Kuulonsuojaimien vaimennusteho yhdessä tulppasuojaimien kanssa [21]

Kuulonsuojainstandardit

EN 13819-1
 Fyysinen testaus
 EN 13819-2
 Akustinen testaus
 EN 352-1
 Kupusuojaimet
 EN 352-2
 Tulppasuojaimet
 EN 352-3
 Teollisuuskypärään kiinnitettävät kupusuojaimet
 EN 352-4
 Äänitason mukaan toimivat kupusuojaimet
 EN 352-5
 Vastamelukupusuojaimet
 EN 352-6
 Kommunikointijärjestelmällä varustetut kupusuojaimet
 EN 352-7
 Tasorajoitteiset tulppasuojaimet
 EN 458
 Valintamenetelmät, käyttö, huolenpito ja kunnossapito
 EN 352-8
 Ääniviihdekupusuojaimet

12.4 Suojalasit

Suojalasit kuuluvat henkilösuojaimiin. Suomessa markkinoitavien suojainten on täytettävä valtioneuvoston päätöksen 1406/1993 vaatimukset ja oltava direktiivin 89/686/EEC:n mukaisesti CE-merkittyjä.

Silmäsuojaimet valitaan aina CE-merkityistä suojaimista, joiden mukana ovat selkeät käyttöohjeet. Niiden on sisällettävä ohjeet suojainten soveltuvuudesta eri käyttötilanteisiin. Ohjeissa on myös selitettävä, mitä suojaimessa olevat merkinnät tarkoittavat. Merkinnät kuvaavat myös suojaimen suojaavuutta ja käyttöaloja.

Standardin EN166 mukaiset suojaimet täyttävät henkilökohtaisten silmien suojaimien vaatimukset.

S-luokan suojaimet täyttävät kohotetun mekaanisen lujuuden vaatimukset:

- 22 mm / 43 g teräskuulan isku nopeudella 5,1 m/s

F-luokan suojain suojaa suurinopeuksisen matalaenergisien kappaleen iskuilta:

- 6 mm / 0,86 g teräskuulan isku nopeudella 45 m/s

B-luokan suojain = välitaso 6 mm 0.86 g teräskuula 120 m/s.

A-luokan suojain suojaa korkeaenergisien 190 m/s 6 mm 0,86 g kappaleen iskulta

Perusvaatimus ampumaradalla on, että suojaimissa on selkeä EN 166 -merkintä. Jos myyntipakkauksesta ja selosteesta käy selvästi ilmi suojalasien olevan ammutakäyttöön tarkoitettu, on suojain turvallinen käyttää.

Ulkomaisia standardeja on ANSI (Amerikan kansallinen standardisoimislaitos), jonka merkintä voi olla monissa Suomessa ballistiseen suojaukseen tarkoitetussa suojalasissa.

Standardin ANSI Z87.1 suojalasit soveltuvat ammunnan ja ammunnan valvonnan suojavälineeksi. Kyseessä on USA:n siviilistandardi.

MIL-PRF-31013 on USA:n asevoimien standardi, jonka minimivaatimus on 3.8 mm 0.376 g projektiili nopeudella 195–201 m/s.

Käyttäjän on huomioitava, että jos ammunnassa kimpoaa kuumia hylsyjä, on lasien istuvuuden oltava niin sopiva kasvonmuotoihin, että suojalasin taakse ei pääse kuumaa hylsyä polttamaan esimerkiksi silmäluomen ihoa.

Suojalasit on sovitettava käytettävien kuulosuojaimien kanssa. Suojalasien sanko voi vaikuttaa huomattavasti kuulonsuojaimien tiivyyteen päässä. Tämä on yksi syy siihen, että kuulonsuojaimien kuulonsuojaustason valmistajan ilmoittamaa arvoa ei voi noudattaa sellaisenaan. Osassa suojalaseja on sanko suunniteltu nimenomaan kuulonsuojaimien kanssa käytettäväksi.

Erityisesti ammunnan valvojan/ kouluttajan on otettava lasien sivusuojaus huomioon. Ammuntaa valvova henkilö on sijoittuneena ampujan aseeseen sivulle ja aserikko, lentävät hylsytyt tai ruutipartikkelit vaarantavat valvojaa enemmän lasien sivusuunnalta.

13 Biomonitorointi

Tärkein ja ehdottomasti koko metallialtistumista kuvaavin suure on ampumaradalla työskentelevien henkilöiden **veren lyijy**arvo. Valtioneuvoston päätöksen 1154/1993 mukaiset veren lyijyn (B-Pb) sitovat raja-arvot ovat **2,4 $\mu\text{mol/l}$** ja **1,9 $\mu\text{mol/l}$** . Työntekijää ei saa käyttää työhön, jossa altistutaan lyijylle, jos B-Pb ylittää 2,4 $\mu\text{mol/l}$. Jos yhdenkin työntekijän veren lyijypitoisuus ylittää 1,9 $\mu\text{mol/l}$, on työnantajan erityisesti tarkkailtava lyijyaltistumista ja lyijyn mahdollisten terveysvaikutusten ilmenemistä [7].

Biologisten altistusindikaattorien ohjeraja-arvon määrittelyssä käytetään aineen epäpuhtauden tai sen aineenvaihduntatuotteen pitoisuutta työntekijän virtsassa, veressä tai uloshengityksessä tai muuta elimistön vastetta altistumiselle. Biologisen altistumisen ohjeraja-arvo lyijylle ja sen yhdisteille on verestä mitattu lyijy (B-Pb) **1,4 $\mu\text{mol/l}$** [7].

Epäorgaaninen lyijy imeytyy hengitystiestä (huurut, pöly) ja vähäisessä määrin ruoansulatuskanavan kautta. Epäorgaaninen lyijy ei imeydy huomattavissa määrin ihon kautta. Verenkierrossa lyijy on 99 % punasoluihin sitoutuneena. Noin 90 % imeytyneestä lyijystä sitoutuu aikuisilla luustoon.

Altistumisen loputtua lyijyn puoliintumisaika vaihtelee suuresti ja eri tutkimusten arviot eroavat toisistaan. Kuitenkin voidaan arvioida karkeasti, että suomalaisen raja-arvon ylittävä 2.9 $\mu\text{mol/l}$ putoaa toimenpide- raja-arvon 1.9 $\mu\text{mol/l}$ tasolle noin 6-8 kuukaudessa altistumisen loputtua [22]. Veren lyijypitoisuuden mittauksessa ovat käytössä atomiabsorptiometri- ja massaspektrometrimenetelmät (GFAAS ja ICP-MS).

Altistumattomien henkilöiden veren lyijypitoisuuden viitearvo on **0,3 $\mu\text{mol/l}$** . Lyijyn Lyijyaltistumista voidaan mitata myös virtsan lyijyn määrityksillä. Tätä on käytetty orgaanisen lyijyn yhdisteiden määrityksissä. Kuitenkaan mikään tunnettu vaihtoehtoinen menetelmä ei tuo merkittävää lisätietoa veren lyijypitoisuuden antamaan tietoon altistumisesta.

Jos ampumaradalla on työpaikkaselvityksen tai mittausten perusteella syytä olettaa toimenpiderajat tai raja-arvot ylittävää altistumista, on henkilöiden biomonitorointi suoritettava vuosittain. Sama koskee mittauksissa esille tulleita muita kemiallisia altisteita.

Biomonitorointinäytteissä on tärkeä välttää kontaminaatiota, joka voi muuttaa suuresti mittaustulosta [25]. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä että työntekijöiden verinäytteitä ei tule ottaa ampumaradalla tai ampumaradan suojavaatetus päällä. On hyvin suotavaa, että ampumaradalla ei ole työskennelty juuri ennen näytteen ottoa ja iho on pesty sekä kotona että näytteenoton yhteydessä ennen suoninäytteen ottoa.

14 Raja-arvot ja toimenpiteet

Taulukko 12. Raja-arvot ja toimenpiteet

Altiste	Tulos	Toimenpide	
Lyijy	Veren lyijy > 1.9 µmol/l	Kaikille työtä tekeville veren lyijypitoisuuden mittaaminen yhdenkin ylityksen tapahtuessa.	Vuosittain ylityksen löydyttyä.
Lyijy	Veren lyijy > 2.4 µmol/l	Pois lyijyaltistuksesta.	Koskee sekä työtä että ampuaurheilutoimintaa.
Lyijy	Hengitysilman lyijy 0.10 mg/m ³ (8 h) TWA. Valtioneuvoston päätös sitovaksi raja-arvoksi 1154/93	Hengityssuojaimen pakollinen käyttö.	Ilmamäärän ja virtausnopeuden muutos tai ulkoradoilla tuulen suunnan ja voimakkuuden mittaaminen.
Epäorgaaninen pöly	10 mg/m ³	Pölynpoisto, hengityssuojain.	
Koboltti ja yhdisteet	0,02 mg/m ³ HTP		
Kupari ja yhdisteet	1 mg/m ³		

Alumiini ja yhdisteet	2 mg/m ³		
Antimoni ja yhdisteet	0,5 mg/m ³		
Barium ja yhdisteet	0,5 mg/m ³		
Nikkeli, metalli	1 mg/m ³		
Nikkeli ja yhdisteet	0,1 mg/m ³		
Sinkkiok-sidi	2 mg/m ³		
Tina ja yhdisteet	2 mg/m ³		
Hiilidiok-sidi	5000 ppm		
Hiili-monoksidi	30 ppm		
Typpiok-sidi	25 ppm		
Melu kuulon-suojauksen vaikutuk-sessa	Laukausmelu 112 Pa (135 dB(C)) huipputaso	Kuulon-suojaus, tarjottava kuulon-tarkistus-ta.	
Melu kuulon-suojauksen vaikutuk-	140 Pa (137 dB(C)) huippu-taso	Kuulon-suojaus pakolli-nen, pakolli-	Meluntorjun-taohjelma.

sessä		nen kuu- lontarkis- tus.	
Melu Kuulon- suojauk- sen vaikutuk- sessä	200 Pa (140 dB(C)) huippu- taso	Ei saa ylittää.	

15 Ampumaradan mittaukset

15.1 Ilmamäärät

Sisäradoilla on ainoa keino saada ilmassa olevat haitalliset hiukkas- ja metallimäärät sallituille tasoille kierrättämällä radan ilmaa. Radan ilma tulee ampujien takaa ja poistuu valituista kohdista ampumapaikkojen edessä tai taulujen luota. Näin ampujan ja aseiden luona oleva hiukkasmäärä siirretään pois hengitysvyöhykkeeltä. Jotta ampumapaikalla ja sen ympäristössä saavutetaan esimerkiksi lyijyn sallitun maksimimäärän $0,10 \text{ mg/m}^3$ alittava pitoisuus, on ilmanvaihdon oltava hyvin tehokasta. Radan tuloilma voidaan tuoda suoraan ulkoilmasta lämmitettynä tai käyttää kierrätettyä suodatettua ilmaa. Radan vaihdettava ilmamäärä voidaan laskennallisesti arvioida tuntemalla laukauksessa syntyvä lyijypäästö, laukausten määrä aikajaksossa ja tilan koko. Radalla vaihtuva ilmamäärä voidaan mitata ilmanvaihtolaitteista virtausnopeuden mittareilla ja käyttämällä eri ilmanvaihtosuuttimien taulukoita.

15.2 Ilmanäytteet

Eri ampumalajeissa ja ampumatilanteissa haitta-aineiden päästön määrä voi vaihdella suuresti. Esimerkiksi luotityypin vaihto lyijyluodista kokonaan vaipalla ympäröityyn muuttaa koko laskutoimitusten perustan ilmaan vapautuvan lyijymäärän pudotessa murto-osaan.

Sama koskee myös radan huoltotilannetta. Esimerkiksi ratavallin maa-aineksen seulonta tai radan perussiivous ovat haitallisia aineita ilmaan nostavia työtehtäviä. Radalla työskentelevän todellinen altistus saadaan selville mittaamalla hengitysvyöhykkeellä olevien haitallisten aineiden määrä.

Hengitysilman analyysissä mitataan radalla todellisessa käyttötilanteessa ampujan ja ammuntaa valvovan henkilön sekä huoltoon osallistuvan työntekijän hengitysvyöhykkeeltä altisteiden pitoisuudet. Näytteenottopumpulla kerätään hengitysilman metallit ja kaasumaiset yhdisteet.

Euroopan standardisoimiskomitean (Comité Européen de Normalisation eli CEN) hyväksymässä standardissa EN 689 'Työpaikan ilma. Ohje hengitysteitse tapahtuvan kemiallisille tekijöille altistumisen arvioimiseksi sekä ohje mittaussstrategiaksi' kuvataan menettelytavat työntekijöiden hengitysaltistuksen vertaamiseksi sille asetettuihin raja-arvoihin sekä mittausten ja muun altistuksen

arviointitoiminnan järjestelyksi työpaikalla. Suomen Standardisoimisliitto SFS ry. on vahvistanut standardin EN 689 suomalaisiksi standardeiksi.

Ampumaradalla voidaan myös mitata ampumaradan yleistä hiukkastasoja ja metallien sekä kaasujen määrää asettamalla keräin keskeiseen paikkaan radalla. Tällainen mittaus voi olla hyödyllinen vaikkapa kivääriradan tilanteen muutosten arviointiin eri tuulen suunnilla ja tuulennopeuksilla. Myös erilaisten valvomo- ja yleisten tilojen olosuhteista antaa keskellä tilaa oleva mittari hyvän kuvan.

15.3 Pyyhintänäytteet

Pyyhintänäytteillä saadaan kuva erilaisten ampumaradan pintojen, kuten ampumapöytien, työkalujen ja ratalaitteiden metallipitoisuuksista. Samoilla pyyhintänäytteillä voidaan tutkia valvojen ja ampujien käsien pitoisuuksia ennen ja jälkeen puhdistautumisen. Tämä antaa kuvan radalla altistumisvaaraa aiheuttavista pinnoista sekä puhdistautumisen tehokkuudesta. Työterveyslaitoksella on käytössään erityiset pyyhintänäytelaput näitä työhygieenisia mittauksia varten.

15.4 Palamattoman ruudin kertymisen arviointi

Radoilla laukauksen ruutimäärästä osa jää palamatta aseessa. Palamaton ruuti sinkoutuu ampujan eteen yleensä lattioille. On myös mahdollista, että ruudin palamattomia jyvää tai hiukkasia lentää sivuseiniin ja akustisiin materiaaleihin. Paloturvallisuussyistä palamatonta ruutia ei saa kertyä radan pinnoille. Ulkomailla on kuvattu radan tulipaloja palamattoman ruudin syttyä huokoisilla pinnoilla. Tällaisia pintoja ovat olleet kokolattiamatot ja kartiomaisesti vaahtomuovista tehdyt seinien akustolevyt.

Palamattoman ruudin kertymistä voidaan arvioida ampumatilanteessa keräämällä eri tavoin ruutihiukkaset ampumapaikan edestä lattialta. Mitään standardoitua menetelmää palamattoman ruudin määrän keräämiseen ja punnitusmittaamiseen ei ole kehitetty. Palamattoman ruudin pääasiallinen sijainti on 0,5 – 6 m ampumapaikan edessä. Laukauksen ruutimäärästä voi jäädä palamatta 2-25 % [24].

Työturvallisuussyistä palamattoman ruudin kerääntymistä imureihin, roskasäiliöihin ja pinnoille on radoilla syytä tarkkailla.

15.5 Laukaussmelu

Kuten laukaussmelun mittauksista todettiin luvussa 6, vaatii se erikoislaitteita ja erikoisosaamista. Parhaita olemassa olevia standardeja nimenomaan ampumamelun mittaamiseen on amerikkalainen MIL-STD-1474D. Se määrittelee mittauslaitteiston ominaisuudet, niiden sijoittelun ja antaa suuntaviivat sallitun laukaussmelun altistumisen laukaussmäristä. Suomalaisessa työterveyden hyvässä käytännössä on kuitenkin noudatettava VNa 85/2006 suuntaviivoja. Jotta altistumisesta ja sen vaikutuksista saadaan kuvaa, on valtioneuvoston asetuksen (85/2006) mukaisesti tutkittava altistuneiden kuulo määräysten mukaisesti.

Liitetiedostona olevassa Työterveyslaitoksen työssä AR12-2012–196086 on esimerkki mittauksista, jotka antavat esimerkin siitä, miten radalla työskentelevien henkilöiden työpaikan olosuhteita ja altistumista voidaan tutkia. Tutkimuksessa käytiin läpi kohtien 16.1–16.3 mittauksia.

LÄHTEET

1. Parri A, Puolustusvoimien ampumaradat 2003, 2004.
2. Suomen ympäristö 23/2012, Ampumalajit, Ympäristöministeriö 2012, muokattu.
3. Tiedonanto Puolustusvoimat 2012.
4. Ampumaratojen BAT-selvitys.
5. www.federalcartridge.com
6. Mullins 2001, NIOSH Report No. 2012-009-3187 July 2013.
7. HTP-arvot 2014. Haitallisiksi tunnetut pitoisuudet Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisuja 2014:2. Helsinki 2014.
8. Sliwinska-Kowalska M, Zamyslowska-Szmytko E, Szymczak W, Kotylo P, Fiszer M, Wesolowski W, Pawlaczyk-Luszczynska M, Bak M, Gajda-zadkowska A (2004). Effects of coexposure to noise and mixture of organic solvents on hearing in dockyard workers. *J Occup Environ Med* 46(1):30-38.
- Hwang YH, Chiang HY, Yen-Jean MC, Wang JD (2009). The association between low levels of lead in blood and occupational noise-induced hearing loss in steel workers. *Sci Total Environ* 408(1):43-49.
9. Henderson D, Bielefield EC, Harris KC, Hu BH (2006). The role of oxidative stress in noise-induced hearing loss. *Ear Hear* 27(1):1-19.
- Johnson A, Morata TC (2010). Occupational exposure to chemicals and hearing impairment. The Nordic expert group for criteria documentation of health risks from chemicals. Kjell Torén, ed. Gothenburg, Sweden, pp.14-19.
10. Morata TC, Dunn DE, Kretschmer LW, Lemasters GK, Keith RW (1993). Effects of occupational exposure to organic solvents and noise on hearing. *Scand J Work Environ Health* 19(4):245-254.
- Chang SJ, Chen CJ, Lien CH, Sung FC (2006). Hearing loss in workers exposed to toluene and noise. *Environ Health Perspect* 114(8):1283-1286.
- Sliwinska-Kowalska M, Zamyslowska-Szmytko E, Szymczak W, Kotylo P, Fiszer M, Wesolowski W, Pawlaczyk-Luszczynska M, Bak M, Gajda-zadkowska A (2004). Effects of coexposure to noise and mixture of organic solvents on hearing in dockyard workers. *J Occup Environ Med* 46(1):30-38.
- Fuente A, Slade MD, Taylor T, Morata TC, Keith RW, Sparer J, Rabinowitz PM (2009). Peripheral and central auditory dysfunction induced by occupational exposure to organic solvents. *J Occup Environ Med* 51(10):1202-1211.
11. Kardous CA, Willson RD, Hayden CS, Szlapa P, Murphy WJ, Reeves ER (2003). Noise exposure assessment and abatement strategies at an indoor firing range. *App Occ Environ Hyg* 18(8):629-636.

Kardous CA, Willson RD (2004). Limitations of using dosimeters in impulse noise environments. *J Occup Environ Hyg* 1(7):456-462.

12. Noise and Lead Exposures at an Outdoor Firing Range – California

Lilia Chen, MS, CIH

Scott E. Brueck, MS, CIH

Health Hazard Evaluation Report

HETA 2011-0069-3140

September 2011

DEPARTMENT OF HEALTH AND HUMAN SERVICES

Centers for Disease Control and Prevention

Workplace Safety and Health National Institute

13. Kähönen K. Työperäinen lyijyaltistuminen ampumaradoilla *Työterveyslääkäri* 2/1991, 46–47

14. Työterveyslaitos, Perustelumuistio epäorgaanisen lyijyn biologisen altistumisindikaattorin raja-arvon uusimiselle

15. Hänninen H, Aitio A, Kovala T, Luukkonen R, Matikainen E, Mannelin T, Erkkilä J, Riihimäki V. Occupational exposure to lead and neuropsychological function. *Occup Environ Med* 1998; 55:202-209.

Meyer-Baron M, Seeber A. A meta-analysis for neurobehavioural results due to occupational lead exposure with blood lead concentrations <70 µg/100 ml. *Arch. Toxicol* 2000; 73:510-18.

16. Sanders T, Liu Y, Buchner V, Tchounwou PB. *Rev Environ Health* 2009 Jan-Mar; 24(1): 15-45. Neurotoxic effects and biomarkers of lead exposure: a review.

17. WHO/IARC 2004 luokka 2B

18. World Health Organisation. *Environmental Health Criteria* 165, Inorganic lead. Geneva: WHO, 1995.

Sallmén M: Fertility among workers exposed to solvents or lead. *People and Work, Research Reports* 37. Helsinki: Finnish Institute of Occupational Health, 2000.

Anttila A, Sallmén M. Effects of parental occupational exposure to lead and other metals on spontaneous abortion. *Occup Environ Med* 1995; 37: 915-921.

Lindbohm M-L, Sallmén M, Anttila A. Male reproductive effects. In: Waldron HA, Edling C (eds.). *Occupational Health Practice*. Oxford: Butterworth-Heineman, 1997.

19. NIOSH [2009]. Preventing occupational exposures to lead and noise at indoor firing ranges. By Kardous C, et al. Cincinnati, OH: U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Institute for Occupational Safety and Health, DHHS (NIOSH) Publication No. 2009–136.

20. Työterveyslaitos 2012: Lausunto AR12-2012-196086. Ampumisen aikaiset ilman epäpuhtauksien mittaukset Töölöntorinkatu 1:n sisäampumaradalla.

21. Starck J. Henkilönsuojaimet työssä, Työterveyslaitos, Työturvallisuuskeskus, Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2007.
22. American Conference of Governmental Industrial Hygienists. TLVS and BE's for Chemical Substances and Physical Agents, OH:ACGIH, 2007
23. Aitio A, Luotamo M, Kiilunen M (toim). Kemikaalialtistumisen biomonitorointi. Helsinki Työterveyslaitos, 1995
24. Knappworst Jurgen RUAG Ammotec, Germany Gas residues and unburnt propellant in indoor shooting ranges

LIITE 8

**TIIVISTELMÄ PÄÄKAUPUNKISEUDUN AMPUMAUHEILUKESKUS-
VAIHTOEHTOJEN ARVIOINTIRAPORTISTA**

Viime vuosina on esitelty poliittisille päättäjille ja virkamiehille erilaisia vaihtoehtoja ampumaurheilukeskuksen rakentamiseksi pääkaupunkiseudulle. Asia-la ovat olleet eri taustaryhmittymät omia hankeideoitaan esittelemässä. Harrastajakunnan yhteisen tahtotilan muodostamiseksi perustettiin ammunnanharrastajien alueneuvottelukunta 16.3.2009.

Ensimmäiseksi tehtäväkseen neuvottelukunta otti yhteisen suosituksen laatimisen ongelman ratkaisemiseksi. Työn keskeisin lähtökohta oli, että kaikkien eri harrastajaryhmien tarpeet tulisi ratkaista samanaikaisesti monipuolisen ja riittävän ratakapasiteetin omaavan ampumaurheilukeskuksen rakentamisella.

Lopulliseen vertailuun otettiin mukaan seuraavat vaihtoehdot:

- 1) Ampumaurheilukeskus HELSINKI METROPOLI (=Hallihanke)
- 2) Kauhalan ampumaurheilukeskus
- 3) "Hajautettu malli" ja
- 4) Petikon ampumaurheilukeskus.

Sipoon ja Lahnuksen nykyisiä ampumarata-alueita ei nähty mahdolliseksi laajentaa siten, että ne mahdollistaisivat tavoitteena olevan keskuksen rakentamisen. Santahaminan ampumaratojen siviilikäytön lisäämistä nykyisestään ei puolustusvoimissa pidetty mahdollisena.

Ampumaurheilukeskusvaihtoehtoja vertailtiin seitsemäksi kriteerin (painotus sulkeissa) avulla, joita olivat suorituspaikat (36,3 %), käytettävyys (27,7 %), arvokilpailumahdollisuudet (5,4 %), palvelut ja verkostoituminen (7,9 %), yleinen viihtyvyys (7,4 %), harrastajakunnan vaikutusmahdollisuudet (8,7 %) sekä rakentamisaikataulu (6,6 %). Lisäksi arvioitiin eri vaihtoehtoihin sisältyviä mahdollisia riskejä.

Vaihtoehdot saivat kokonaisvertailussa seuraavat hyvyyspisteet:

- 1) Petikon ampumaurheilukeskus 420 pistettä
- 2) Ampumaurheilukeskus HELSINKI METROPOLI 346 pistettä
- 3) Kauhalan ampumaurheilukeskus 300 pistettä ja
- 4) Hajautettu malli 286 pistettä.

Petikon selkeä paremmuus perustuu siihen, että sen arvioitiin parhaiten täytävän tärkeimmille kriteereille eli suorituspaikoille ja niiden käytettävyydelle asetetut vaatimukset. Lisäksi se arvioitiin parhaaksi myös arvokilpailujen järjestämismahdollisuuksien sekä harrastajakunnan vaikutusmahdollisuuksien osalta. Hallihanke oli puolestaan paras palveluiden ja verkostoitumisen sekä yleisen viihtyvyyden osalta. Hajasijoitetun mallin katsottiin puolestaan olevan hieman muita parempi rakentamisaikataulun suhteen.

Arvioitaessa tulosten luotettavuutta voidaan todeta, että suurimman epävarmuuden aiheuttaa hankevaihtoehtojen lähtökohtatietojen puutteellisuus. Herkkyystarkastelun perusteella voidaan todeta, että esitetty lopputulos kuvaa erittäin luotettavasti alueneuvottelukunnan jäsenille muodostunutta näkemystä eri ampumaurheilukeskusvaihtoehtojen hyvävyydestä.

Jatkotoimenpiteinä alueneuvottelukunta esittää seuraavaa:

- 1) Pääkaupunkiseudun kaupunkien johtajat päättävät kokouksessaan 11.6.2009 käynnistää kuntarajat ylittävän selvitystyön ampumaurheilukeskuksen rakentamiseksi pääkaupunkiseudulle.
- 2) Kaupunginjohtajien päätöksen jälkeen käynnistetään välittömästi yhteinen selvitystyö, jonka yhteydessä arvioidaan Petikon, Hallihankkeen ja Kauhalan toteuttamismahdollisuuksia ja kustannusrakennetta. Mikäli kaikki mainitut vaihtoehdot osoittautuvat toteuttamiskelvottomiksi, jatketaan selvitystä hajautetun vaihtoehdon pohjalta.
- 3) Alueneuvottelukunta muodostaa harrastajakuntaa edustavan ”ampumaurheilukeskuspoolin”, jonka tietotaitoa hyödynnetään keskuksen vaatimusmäärittelytyössä.
- 4) Selvitystyön tuloksia hyödyntäen tehdään valinta rakennettavasta ampumaurheilukeskuksesta ja käynnistetään välittömästi hankesuunnittelu sen toteuttamiseksi.

LIITE 9

ILMA-ASE AMPUMAKORTIN TEORIA OSUUDET

SEURAN ESITTELY JA KURSSIN AVAUS

Ampumakortti on:

- Peruskoulutus turvalliseen ja vastuuntuntoiseen ampumaharrastuksen aloittamiseen
- Mahdollistaa itsenäisen harrastamisen
- Toiminta ampumaradalla

AMPUJANTIE, HARRASTAJASTA MESTARIKSI 10 min

(eri urapolut esitellään kuvin ja kuvakkein)

- harrastaja-kilpailija-alueryhmä-maajoukkue
- harrastaja-tuomari-kilpailujen johtaja
- harrastaja-ohjaaja-valmentaja
- harrastaja-seuratoimija-seurajohtaja
- metsästysosuus
- näin kouluttaudun
- harrastaja-mestariharrastaja

JÄRJESTÄVÄN "JÄRJESTÖN JA SEURAN" ESITTELY video/esitteet+ sanallinen presentaatio 10 min

- Seuran/järjestön toimintamuodot
- Harrastusmahdollisuudet
- Koulutusmahdollisuudet
- Seuran jäsenyys: maksut ja edut, velvollisuudet, oikeudet (kts. yhdistyslaki)
- alennukset, majat, asut..

TURVALLISUUS

- Asetta on käsiteltävä **aina** kuin se olisi **ladattu**.
- **Aloita** aseeseen käsittely, **tarkastamalla** että se on **tyhjä**.
- **Sormi** pidetään **liipaisinkaaren ulkopuolella** aina, paitsi tauluja ammuttaessa.
- **Piippu** pidetään **turvalliseen suuntaan**. Älä osoita **mitään**, mitä et olisi valmis ampumaan.
- Varmistu **turvallisesta taustasta**.
- **Opettele** aseeseen hallintalaitteet **ennen lataamista**.
- **Tyhjennä** ase **välittömästi** ammunnan päätyttyä.
- **Nollatoleranssi**. Aseet ja muut päihitteet eivät sovi yhteen.
- **Seuran omat ratasäännöt**

SUOJAIMET

Käydään läpi kuulon suojaamiseen liittyvät asiat

- kuulo ja sen "vaurioituminen"
- erilaiset kuulosuojaintyyppit ja niiden vaimennuskyky:
 - kuppisuojaimet (tavalliset ja aktiivi)
 - tulpat (milloin hyväksyttävissä !!!)
- suojainten on oltava "mukavat päässä"

Näön suojaus

Käydään läpi näön suojaamiseen liittyvät asiat

- oltava mukavat käytössä
- tärkeät kaikenlaisessa ammunassa

ILMA-ASEET JA NIIDEN OSAT

Liipasin, säiliö, takatähtäin, etutähtäin, kahva, tukki, poskitukki/pakka, piippu, latausaukko ja perä

Liipasin, säiliö, takatähtäin eli jyvä, etutähtäin eli hahlo, kahva, latausaukko ja piippu

ILMA-ASEEN TOIMINTA

- kuvataan, miten ase ladataan ja miten se laukaistaan
- Näytetään käytännössä miten aseet toimivat
- Kerrotaan vipuviritteisistä ja paineilma-aseista

ASEIDEN KÄYTTÖTARKOITUS

- urheiluammunta
- Ilma-aseita **EI** ole tarkoitettu metsästykseseen

RATAKÄYTTÄYTYMINEN

- **AJATTELE!**
- Liiku vain turvallisella alueella
- **Aseita ei saa käsitellä** ilman ammunnanjohtajan lupaa, paitsi erillisellä merkityllä käsittelyalueella.

- **Huolehdi** kuulon ja näön **suojaamisesta**.
- **Ennen** ammunnan **aloittamista** on **varmistuttava** muiden sijainnista ettei kukaan ole ampumalinjan etupuolella
- Ammunta on keskeytettävä **välittömästi** kun huomataan turvallisuuden mahdollisesti vaarantuvan.
- Ratamääräyksiä on noudatettava!
- Radalla liikutaan rauhallisesti
- Seuran omat ratasäännöt/turvallisuusohjeet
- Huomioi myös muut ampujat. Anna harjoittelu rauha.

AMPUMATARVIKKEET JA VARUSTEET

- hihnat
- kengät, housut, takki, hanskat, lasit
- kaukoputki
- Pöytätuki
- Vastapaino
- Vaahtomuovituki
- Luodit

VAROTOIMENPITEET ASEITA KÄSITELLESSÄ

- asetta käsitellään aina niin kuin se olisi ladattu
- aseeseen piippu ei saa koskaan osoittaa ihmistä kohti
- Varmistetaan että latausaukko on auki

ASEIDEN TURVALLINEN KÄSITTELY

- asetta käsitellään aina niin kuin se olisi ladattu
- aseeseen piippu ei saa koskaan osoittaa ihmistä kohti
- sormi liipaisimella vain kun aiota laukaista
- aseeseen kuljettaminen kilpailutilanteessa
- seuran omat turvallisuusohjeet

Lataaminen

- ammunnanjohtajan/ohjaajan käskyjen mukaan
- suoritetaan ainoastaan ampumapaikalla

ASEEN PERUSTARKISTUS

- piippu on puhdistettu ja esteetön
- aseeseen osien kiinnitys ja kunto (tukkirikot, tukin kiinnitys, piipun kiinnitys, laukaisukoneiston puhtaus ja kunto)
- Luodit sopivia ja puhtaita. Älä ammu lattialle pudonnutta luotia
- Paineilma-aseen säiliössä riittävästi ilmaa

HÄIRIÖTILANTEET JA NIISSÄ KÄYTTÄYTYMINEN

- Syöttöhäiriö
- Aserikko
- Luoti piipussa
- Piipussa este

Yllämainituissa tilanteissa ampuja lopettaa ampumisen välittömästi ja ilmoittaa ohjaajalle/ratatoimitsijalle. Ohjaaja/ratatoimitsija tarkastaa aseensa.

ASEEN KULJETTAMINEN

- Kuljettaminen julkisissa kulkuneuvoissa aina puhtaassa asepuvussa/salkussa
- Kuljettaminen julkisilla paikoilla aina puhtaassa asepuvussa/salkussa
- Kuljettaminen omassa kulkuneuvossa aina puhtaassa asepuvussa/salkussa
- MISSÄ SAA OLLA ESILLÄ ? Ainoastaan ampumaradalla kun ollaan harjoittelemassa tai kilpailemassa.

YMPÄRISTÖASIAT

- ampumasuorituksesta aiheutuvat
- ammunnan harrastamiseen liittyvien toimintojen aiheuttamat
- ampumaratojen rakentamisen ja ylläpidon aiheuttamat ympäristövaikutukset

Välittömiä ympäristövaikutuksia ovat muun muassa

- melu ja ilmaan päätyvä lyijypöly
- raskasmetallien kertyminen maaperään (uhka pohjavesille)
- aseiden huollosta syntyvät öljyiset puhdistusjätteet
- tapahtumissa syntyvät jätteet (hylsy, pahvit, muovipakkaukset, sekajätteet..)

Välillisiä vaikutuksia aiheutuu muun muassa

- liikenteen päästöistä
- aseiden ja luotien valmistamisesta
- ampumaratojen rakentamisesta ja ylläpidosta

Miten huolehdi ympäristöstäsi

- omien roskien kerääminen ja lajittelu
- ratasiisteys
- radan ympäristömääräysten noudattaminen
- ympäristöystävällisten patruunoiden yms hankinnoilla
- Joka harjoituksen jälkeen muista pestä kädet (luodit ovat lyijyä)

LAUKAUKSEN OHJELMA

- 1) Keskittyminen
- 2) Ampuma-asennon rakentaminen
- 3) Aseen suunnan tarkistus
- 4) Aseen lataus
- 5) Tähtäyskuvan hakeminen
- 6) Liipaisu
- 7) Jälkipito

RUUTIASEAMPUMAKORTTIKURSSIN OPETUSAIHEKOHTAINEN TUNTIJAKO

Koulutuksen vähimmäiskesto	Opetusaihe ja sen keskeinen opetussisältö
1. päivä	Teema: Ampuma-aseet ja turvallisuus
45 min	1.1. AVAUS - o kurssin johtaja avaa kurssin ja toivottaa tervetulleeksi - o kouluttajien esittely - o osallistujien esittäytyminen kertoen taustastaan ja motiiveistaan 1.1. KURSSIOHJELMA, TAVOITTEET JA MATERIAALIN JAKO Ampumakorttikoulutus on: - o Peruskoulutus turvalliseen ja vastuuntuntoiseen ampumaharrastuksen aloittamiseen - o Mahdollistaa itsenäisen harrastamisen - o Aselainsäädännön tunteminen - o Toiminta ampumaradalla 1.2. JÄRJESTÄVÄN ”JÄRJESTÖN JA SEURAN” ESITTELY video/esitteet+ sanallinen presentaatio - o Seuran/järjestön toimintamuodot - o Harrastusmahdollisuudet - o Koulutusmahdollisuudet - o Seuran jäsenyys: maksut ja edut, velvollisuudet, oikeudet (kts. yhdistyslaki) - o alennukset, majat, asut..

45 min	Yleistä ampuma-aseista ja turvallisuudesta 2.1. Ampuma-aseiden historia ○ käydään läpi ampuma-aseiden historiaa 2.2. Harrastuspaikat ja mahdollisuudet Käydään läpi ampumaharrastukseen soveltuvat paikat Ampumaradat: ○ hallinta, ylläpito, käyttäjät ○ ratasäännöt joka radalla erilaiset: - ampuma-ajat - sallitut kaliiperit eri ampumapaikoilla - jätehuolto jne Muut luvalliset paikat käyttää asetta: ○ maanomistajan luvalla haja-asutusalueella, ○ maanomistajan luvalla metsästysoikeudella metsästyslanteessa ○ eri luvalla tilapäiset harjoittelu- ja kilpailupaikat 2.3. Ampumaharrastajan 10 käskyä - juliste (jaetaan kaikille)
45 min	3. Asetyypit ja niihin liittyvät ampumatarvikkeet ja varusteet 3.1. Haulikot 3.2 Kiväärit 3.3. Pistoolit Eri asetyypit: ○ jako toimintaperiaatteen mukaan ○ jako käyttötarkoituksen mukaan ○ ampumatarvikkeet em. asetyyppeihin ○ kaliiperimerkintöjen viidakko ja merkintäperiaatteet ○ käydään pääpiirteittäin läpi aseiden tähtäinlaitteet ja lisävarusteet ○ ampumaetäisyydet ja vaara-alueet 3.4. Käsiasheet Esitellään kuvin eri käsiasetyypit toimintaperiaatteen mukaan jaoteltuina

Aikataulun sallimissa puitteissa	4. Lajiesittelyvideot, omassa kansiossa kotisivuilla Näytetään osa videoista eri koulutusaiheiden (esim tunnit 3, 8, 11) yhteydessä. Muiden osalta pyydetään oppilaita tutustumaan niihin omatoimisesti.
2*45 min	5. Varotoimenpiteet aseita käsiteltäessä 5.1. Vaaratilanteiden tunnistaminen Käydään läpi tyypillisimmät vaaratilanteet ja niiden ehkäisy aseiden käsittelyssä, osa asioista tulee myöhemmin uudelleen ○ epäkuntoiset aseet, epäsoivat/vaaralliset ampumatarpeet - tarkista aseesi kunto säännöllisesti - tuntemattomat ampumatarpeet – älä käytä radalta löydettyjä patruunoita ○ ratatilanteet - rata-alueella liikkuminen - kuulonsuojaus - aseiden käsittely - kimmokkeet taustavallista, metallitauluista jne. ○ metsästystilanteet - este piipussa - ampumasektorit erityisesti seuruejahdeissa - takavaara-alue: asutus, tiet, marjastajat, kotieläimet - aseiden käsittely, aseiden kanssa liikkuminen - älä ammu, ellet tunnista maalia! Sivullisten huomioonottaminen ○ mietitään yhdessä asioita, joita tulee ottaa huomioon sivullisen suhteen aseita käsiteltäessä ○ jokainen ampuja/metsästäjä on lajinsa mannekiini ○ esitele lajiasi ○ yleiset käyttäytymissäännöt ○ mmunnan/ampujien kuva yleisön silmissä tärkeä: ruma kello kauas kuuluu Aseiden turvallinen käsittely Aseiden perustarkistukset ○ piippu on puhdistettu ja esteetön ○ aseiden osien kiinnitys ja kunto (tukkirikot, tukin kiinnitys, piipun kiinnitys, laukaisukoneiston puhtaus ja kunto, sulakuväli) ○ patruunat sopivia ja hyväkuntoiset (hankintalähde luotettu, älä käytä toisten itselataamia patruunoita, säilytys kuivassa ja huoneenlämmössä - viileässä)

Toimenpiteet aseita käsiteltäessä

Käydään läpi turvalliseen aseenkäsittelyyn liittyviä asioita:

- toimitaan rauhallisesti
- ase on tyhjennys ratatilanteessa
- lukko takana
- aseeseen ei kosketa ilman komentoa

Häiriötilanteet ja niissä käyttäytyminen (lajisääntöjen mukaisesti)

- Syöttöhäiriö
- Aserikko
- Syttymätön patruuna
- Luoti piipussa
- Ase ampuu sarjatulta
- Piipussa este

Yllämainituissa tilanteissa ampuja lopettaa ampumisen ja sarjan päätyttyä ratatoimitsija tarkastaa ase.

Jälleenlataus (itselataus)

- Erityisosaamista tarvitseva harrastus
- Ei tee jos ei osaa (VAARA omaisuudelle ja terveydelle)
- sallittua vain itselle lataaminen, ei kavereille
- kaupallinen toiminta ei sallittua

5.2. Aseet, patruunat ja turvallisuus

Tunne aseesi ja siinä käytettäväksi soveltuvat patruunat

6.1. Ampujan terveysriskit

Käydään läpi kuulon suojaamiseen liittyvät asiat

- suupamaus ja sen vaikutukset
- kuulo ja sen "vaurioituminen"
- riittävä kuulonsuojaus liittyy:
 - asetyyppiin onko suujarru
 - ampumapaikkaan
 - henkilökohtaiset ominaisuudet jne
- erilaiset kuulosuojaintyytit ja niiden vaimennuskyky:
 - kuppisuojaimet (tavalliset ja aktiivi)
 - tulpat (milloin hyväksyttävissä !!!)
- kuulovaurion ensiapu
 - ylipainehappihoito
- suojainten on oltava "mukavat päässä"

Näön suojaus

Käydään läpi näön suojaamiseen liittyvät asiat

- riittävän peittävät suojalasit, CE tai ANSI-Z hyväksynyt
- optiset ominaisuudet tärkeät
- eri väriset lasit eri lajeissa/valaistusolosuhteissa
- oltava mukavat käytössä
- tärkeät kaikenlaisessa ammunassa

	6.2. Ensiapu ja palonsammutus SPR:n koulutuskortit ○ Ampumavamman hoito ○ Sairaskohtaus - avun antaminen - avun saanti - ensiapuvälineet ○ Kriisitiedotus Palonsammutus ja välineet /SPEK
45 min	7.1. Ampuma-aselainsäädäntö ○ Ampuma-aselaki ○ Ampuma-aseasetus ○ Laki räjähdysvaarallisista aineista ○ Räjähdeasetus ○ Aselupien yhtenäistämisohjeistus ASEEN HANKINTA Ampuma-aseen tai aseiden osan hankinta Hankkimislupa ○ lääkärintodistus ○ harrastustodistus ○ seurojen jäsenkortit ○ Harjoituspäiväkirja (jaetaan kaavake) ○ hankitun aseiden näyttö poliisilaitoksella Hallussapitolupa Rinnakkaislupa Aseiden säilytys Patruunoiden säilytysäännökset Lainaaminen ja valvottu käyttö Patruunoiden hankinta ○ Vain aseiden hankinta tai aseiden hallussapitolupaa vastaan Aseiden kuljettaminen ○ Kuljettaminen julkisissa kulkuneuvoissa ○ Kuljettaminen julkisilla paikoilla ○ Kuljettaminen omassa kulkuneuvossa

	7.2. Ampuma-aselupahakemus ○ Esitellään lomake ja sen täyttämisohteja
20 min	Keskeisten asioiden kertaus
2. päivä	Teema: Ammunta harrastuksena
60 min	8. AMMUNNAN PERUSTEET (kaikille yhteinen osio) Aloitetaan tunti määrittämällä vahvempi silmä Lajikohtaisesti 20 min / laji – ”elävöitetään videoklipeillä” Ampuma-asento ○ lajikohtaiset asennot kuvin ja selostein ○ rentous, lepoasento, valmiusasento Tähtäminen Silmän etäisyys Tähtäyksen kesto Hengittäminen Liipaisu Jälkipito Osuman arvon määrittäminen SAL:n ja lajiliittojen säännöt lyhyesti Harjoitusvinkkejä: ○ lyhyesti taitoharjoittelusta ○ lajikohtaiset fyysiset edellytykset ○ mentaaliset harjoitteet ○ kuivaharjoittelu ○ pitoharjoittelu, tähtäys, kuivalaukaukset ○ aseiden käsittelyharjoitus Huomioi harjoittelupaikka! turvallisuus Venyttely ja ruokailu ○ omatoiminen opiskelu kotisivumateriaalin perusteella ○ liitetään ajan salliessa harjoitteita oppituntien lomaan

30 min - 45 min	9.1. Ampujan ympäristöopas - suojele itseäsi ja ympäristöäsi! Ammunnan yhteydessä syntyvät ympäristövaikutukset voidaan jakaa kolmeen osaan: ○ ampumasuorituksesta aiheutuvat ○ ammunnan harrastamiseen liittyvien toimintojen aiheuttamat ○ ampumaratojen rakentamisen ja ylläpidon aiheuttamat ympäristövaikutukset Välittömiä ympäristövaikutuksia ovat muun muassa ○ melu ja ilmaan päätyvä lyijypöly ○ raskasmetallien kertyminen maaperään (uhka pohjavesille) ○ aseiden huollosta syntyvät öljyiset puhdistusjätteet ○ tapahtumissa syntyvät jätteet (hylsy, pahvit, muovipakkaukset, sekajätteet..) Välillisiä vaikutuksia aiheutuu muun muassa ○ liikenteen päästöistä ○ aseiden ja luotien valmistamisesta ○ ampumaratojen rakentamisesta ja ylläpidosta Miten huolehdi ympäristöstäsi ○ omien roskien kerääminen ja lajittelu ○ ratasiisteys ○ radan ympäristömääräysten noudattaminen ○ ympäristöystävällisten patruunoiden yms hankinnoilla
45 min	10.1. Ratasäännöt ja ratakäyttäytyminen (voidaan osin liittää toteutettavaksi radalle ennen ensimmäistä ampumaharjoitusta lajikohtaisena koulutuksena) ○ Autojen paikoitus ○ Radan käyttöajat ○ Rata-alueella liikkuminen ○ Ammunnan varoitusvalot /lippu ○ Ratakohtaiset asemääräykset ○ Maalilaitemääräykset ○ Ystävällisyys ○ Muiden huomiointi ○ Turvallinen asekäsittely ○ Ammunta sallittuihin suuntiin ○ Valokuvaaminen vain sallittuna aikana Osa yleisiä, osa lajikohtaisia ○ AJATTELE! ○ Liiku vain turvallisella alueella, ”Ammutaan” kyltin ohittaminen ilman ammunnanjohtajan lupaa on kielletty.

	○ Aseita ei saa käsitellä ilman ammunnanjohtajan lupaa, paitsi erillisellä merkityllä käsittelyalueella. ○ Ennen ammunnan aloittamista on varmistuttava muiden sijainnista ja varoitettava muita alueelle tulijoita kyltein, lipuin tms. ○ Ammunta on keskeytettävä välittömästi kun huomataan turvallisuuden mahdollisesti vaarantuvan. ○ Ratamääräyksiä on noudatettava! 10.2. Turvallinen ratakäyttäytyminen - esite (käydään läpi ja jaetaan kaikille)
45 min	11. LAJIOSUUS KIVÄÄRI (Teoriaosuus ennen ratavaihetta, esimerkkinä kiväärin lajikoulutus) Pienoiskiväärin osat ○ piippu ○ tukki ○ tähtäimet ○ lippaat ○ lukko ○ hihnat ○ liipaisin Kaliiberi 22lr Aseen toimintaperiaate ○ kertatuli tai lippaallinen kertatuli (5 patruunaa) Aseen toiminta ○ kuvataan, miten ase ladataan ja miten se laukaistaan ○ patruunamerkinnot Varusteet: ○ hihnat ○ valjaat ○ kengät, housut, takki, hanskat, lasit ○ kaukoputki ○ ampumamatto ○ kuulosuojaimet Ampumataulun koko ja osuma-alueet Muut kivääriaseet ASEIDEN TURVALLINEN KÄSITTELY ○ aseiden suuntaaminen ampumapaikalla sekä sinne tullessa ○ asetta käsitellään aina niin kuin se olisi ladattu ○ aseiden piippu ei saa koskaan osoittaa ihmistä kohti

	○ sormi liipaisimella vain kun aiot laukaista ○ aseiden kuljettaminen kilpailutilanteessa ○ ah - ennen ampumaan tuloa alle 19 sarjat ○ aseiden kuljettaminen kotoa kilpailupaikalle Lataaminen ○ ammunnanjohtajan käskyjen mukaan ○ suoritetaan ainoastaan ampumapaikalla Harkitun laukauksen suorittaminen ○ tähtääminen ○ laukaisu Patruunoiden poisto ○ ammunnanjohtajan käsky ○ asehäiriön sattuessa itse, jos säännöt sallivat AMMUNTA ○ suoritetaan kylmälaukauksia/hyödynnetään ekoasetta tai noptelia ○ tuki ○ asennot ○ tähtääminen ○ hengitys ○ laukaisu ○ jälkipito ○ aseiden lukko auki ammunnan jälkeen ASEIDEN HUOLTO ○ Piipun puhdistaminen ○ Lukon puhdistaminen ○ Öljyminen ammunnan jälkeen ○ Tähtäimen, liipaisimen kunnon tarkistus ○ Lippaiden puhdistaminen ○ Aseiden kuivaaminen ○ Aseiden huollon apuvälineet - rassi, muovipinnoitettu - aseöljy + liijynpoistokemikaalit - puhdistusfilterit - suti tms. tähtäimien puhdistukseen
180 min	12. Toiminta ampumaradalla (lajikohtaiset koulutuskortit 12.1.-12.3.) 1) Ohjaajat ja oppilaat tekevät alusta asti valmistelut yhdessä: taulujen vienti jne... 2) Rata on varattu koulutuksen käyttöön, eikä siellä ole muuta häiritsevää toimintaa samanaikaisesti 3) Valmistelut ja huomiot ennen ammunnan aloittamista 4) Varotoimenpiteet johtosäännön mukaisesti

	5) Taulumääräykset, kiinnitykset, paikkaaminen, taulun toiminta 6) Ampumapaikan järjestelyt: matto, tuet, kaukoputki, 7) Aseen käsittely radalla ennen ampumista: säilytys, siirtäminen ampumapaikalle, vartiointi AMMUNTA JA ASEIDEN HUOLTO (kuuluu toiminta ampu- maradalla) Aseiden turvallinen käsittely (teoriassa läpikäytyjen asioiden kertaus) ○ toimenpiteet aseita käsiteltäessä ○ lataaminen ○ harkitun laukauksen suorittaminen ○ patruunoiden poisto Toimenpiteet ampumapaikalla ○ Ampumapaikalle tultaessa kerrotaan alueella liikkuminen ja turvamääräykset ○ Ammunnanjohtajan käskyt ○ Aseen käsittely (lukko, piippu..) ○ Ampumasuorituksen näyttö ○ Aseen säädöt ○ Kuivalaukaukset ensin ○ Ampumasuoritus – suorituksen vaikeustaso matala: tuen käyttö - liikkumaton-liikkuva maali - osuma-alue riittävän suuri - ilma-aseiden käyttö koulutuksessa? ○ Ampumasuoritus: - totuttautuminen, - kohdistus - ”kilpasarja”3x5ls Huom! ohjaajien määrä vs. kurssilaisten määrä, aseiden määrä Käytännössä näytetään ja kokeillaan ammunnan jälkeen huoltotoimenpiteitä: ○ huoltovälineiden esittely ja tarkoitus ○ aseiden puhdistaminen ○ öljyäminen ○ liikkuvien osien huolto: liipaisin, tähtäimet, lukko
	<u>Itseopiskelu- ja harjoittelujakso</u> (minimissään yksi kuukausi, jonka aikana kurssilaisten on käytävä vähintään 5 kertaa ampumaharjoituksissa)

3. päivä	Teema: Oikeudet itsenäiseen harjoitteluun
60 min	Teoriakoe: Kaikkiaan 60 monivalintakysymystä (10 kysymystä sivullaan) ○ 2 sivua aseista (yhteinen ja lajiosio) ○ 1 sivu aselakiasioista ○ 2 sivua turvallisuusasioista (yhteinen ja lajiosio) ○ 1 sivu ympäristöasioista Lisäksi kysymys, luettele ”Ampumaharrastajan kymmenen käskyä” Hyväksymiskriteerit: ○ monivalintakysymys arvioidaan joko täysin oikeaksi tai vääräksi ○ turvallisuusasioissa sallitaan 2 virhettä sivullaan ○ aseissa, aselakiasioissa ja ympäristöasioissa sallitaan 4 virhettä sivullaan ○ ”Kymmenestä käskystä” on muistettava vähintään kahdeksan
2*45 min	Rinnakkaisten lajien ampumaharjoitus mahdollisuuksien mukaan Ampumaradalla asioiden kertausta (ratamääräykset yms...) Vapaaehtoisia osioita voidaan läpikäydä tässä yhteydessä
2 tuntia	Sovellettu ampumakoe ○ toiminta komentojen mukaan ○ toiminta häiriötilanteessa ○ ampumataitotesti
45 min	Kurssin päättäminen ○ palautekeskustelu ja palautelomakkeen täyttö ○ lopuksi kahvitilaisuus, jonka yhteydessä myönnetään ampumakortit (tavoite viikonloppukurssien yhteydessä, pidempikestoisten ampumakoulujen yhteydessä suositellaan pidettävän oma päätöstilaisuutensa)

KIVÄÄRIKORTTIKOULUTUKSEN OPETUSAIHEKOHTAINEN TUNTIJAKO

Lähtökohta:

Ampumakorttikoulutuksen jälkeen koulutettava voisi osallistua kiväärikorttikoulutukseen 1-3 vuoden kuluttua.

Kouluttaja

- hyvän kouluttajakokemuksen omaava henkilö, mielellään harrastanut itse la-
jia vähintään viisi vuotta
- suositus, että kouluttajalla olisi I luokan tuomarikortti
- uusi aselaki (ase- ja ampujakouluttaja)

Koulutuksen vähimmäis- kesto	Opetusaihe ja sen keskeinen opetussisältö
1. päivä	Teema: Ampuma-asennot kiväärillä
45 min	AVAUS 10–15 min - o kurssin johtaja avaa kurssin ja toivottaa tervetulleeksi - o kouluttajien esittely - o osallistujien esittäytyminen kertoen taustastaan ja motiiveistaan KURSSIN TAVOITTEET 5-10 min - o Oppia itsenäisesti harrastamaan kivääriammuntaa eri asennoista - o Toiminta ampumaradalla Lisäksi 10 min Turvallinen ratakäyttäytyminen - o Huolehdi kuulon ja näön suojaamisesta. - o Ennen ammunnan aloittamista on varmistuttava muiden sijainnis- ta ja varoitettava muita alueelle tulijoita kyltein, lipuin tms. - o Ammunta on keskeytettävä välittömästi kun huomataan turvalli- suuden mahdollisesti vaarantuvan. Ratamääräyksiä on noudatettava! Harrastuspaikat (kertaus) 10 min Käydään läpi ampumaharrastukseen soveltuvat paikat

	Ampumaradat: ○ hallinta, ylläpito, käyttäjät ○ ratasäännöt joka radalla erilaiset: - ampuma-ajat - sallitut kaliiperit eri ampumapaikoilla - jätahuolto jne.
180 min	Kiväärilajit 30 min - 10m ilmakivääri - 50m kivääri - 300m kivääri Ilmakivääri - ilmakiväärissä ammutaan 40 ls:n ja 60 ls:n kilpailuja. - 40 ls:n kilpailussa ampuma-aika on 75 min ja 60ls:n kilpailussa 105 min. Lisäksi tässä lajissa ammutaan 3x20ls kilpailu, jolloin ampuma-ajat ovat; makuu 25 min, polvi 30 min ja pysty 35 min. Asentojen välillä on pidettävä 15 min tauko. 50m kivääri - 50m kiväärin ampumalajit ovat 60 ls makuu, 3x20 ls ja 3x40 ls. Kilpailuajat ovat makuu 75 min, 3x20 ls 135 min. 3x40 ls kilpailussa jokainen asento on aikataulutettu erikseen, makuu 45 min, polvi 60 min ja pysty 75 min. Asentojen välissä pitää olla 10 min tauko. 300m kivääri - 300m kiväärissä ammutaan kilpailuja samoin kuin 50m kiväärissä eli 60 ls makuu, 3x20 ja 3x40. Kilpailujen ajat ovat samoja kuin 50m kiväärissä. 300m vakiokivääri - 300m vakiokiväärissä ampumalajeina on 30 makuu ja 3x20 ls. Ampuma-ajat ovat makuussa 60 min ja 3x20 ls 135 min. Aseen laukaisuvastuksen pitää olla 1500g. Makuuasento 150 min - asento - hihna - hihnakiinnikkeen paikka - tukikäsi - aseiden paikka tukikädessä - peräkoukun paikka ja perän pituus - aseiden tasapaino ja tasapainotus ulkopuolisilla lisäpainoilla - hengitys - tähtäys - liipaisu - jälkipito

	- suorituksen analyysi - ratakaukoputken käyttö osumien tarkastukseen ja putken paikka - kuivaharjoittelua em. asioista - kuivaharjoittelun jälkeen jatketaan ammuntaa ”kovilla” - laukauksen analyysi (osuman maalaaminen) Tukena tähän on 5-10 min kestoinen video makuuasennosta, joka näytetään aluksi. Tämän jälkeen kouluttaja käy osiot läpi yksityiskohtaisesti näyttämällä lyhyen videoklipin joka osiosta.
120 min	Polviasento 120 min - ampuma-asento - tukijalan asento ja paikka - oikean jalan paikka takamuksessa - vasemman kyynärpään paikka - ote kivääristä - tukikädenpaikka vs. makuuasento - aseens tasapaino ja tasapainotus irtopainoilla - aseens pystytuki toimii tässä asennossa patruunatelineenä - hengitys - tähtäys - liipaisu - jälkipito - suorituksen analyysi - ratakaukoputken käyttö osumien tarkastukseen ja putken paikka - kuivaharjoittelu - kuivaharjoittelun jälkeen jatketaan ammuntaa ”kovilla” - laukauksen analyysi (osuman maalaaminen) Sanoin tässäkin osiossa on tukena 5-10 min kestoinen video makuuasennosta, joka näytetään aluksi. Tämän jälkeen kouluttaja käy osiot läpi yksityiskohtaisesti näyttämällä lyhyen videoklipin joka osiosta.

2. päivä	Teema: Ampuma-asennot kiväärillä ja edellisen päivän kertaus
180 min	Pystyasento 180 min - ampuma-asento - ote kivääristä aseeseen - tasapaino ja tasapainotus irtopainoilla - tukikädenpaikka - käsituki (ei ilma- eikä vakiokivääri) - aseeseen pystytuki - hengitys - tähtäys - liipaisu - jälkipito - suorituksen analyysi - ratakaukoputken käyttö osumien tarkastukseen ja putken paikka - kuivaharjoittelu - kuivaharjoittelun jälkeen jatketaan ammuntaa ”kovilla” - laukauksen analyysi (osuman maalaaminen) Sanoin tässäkin osiossa on tukena 5-10 min kestoinen video makuu-asennosta, joka näytetään aluksi. Tämän jälkeen kouluttaja käy osiot läpi yksityiskohtaisesti näyttämällä lyhyen videoklipin joka osiosta. Asehuolto ja varustehuolto 30 min Aseen puhdistus - piipun puhdistus - lukon purkaminen, kokoaminen sekä puhdistus ja öljyäminen - tähtäimet, säätö ja tarkastus - ruuvien kireys ja toimivuus - yleistarkastus Varusteet - varusteiden yleistarkastus - takki, housut, kengät, käsine - pystytuki, polvityyny - lasit ja linssit ja niiden puhdistus Kertaus 90 min Kaikkien asentojen kertaus sekä palautekeskustelu päivien aiheista.

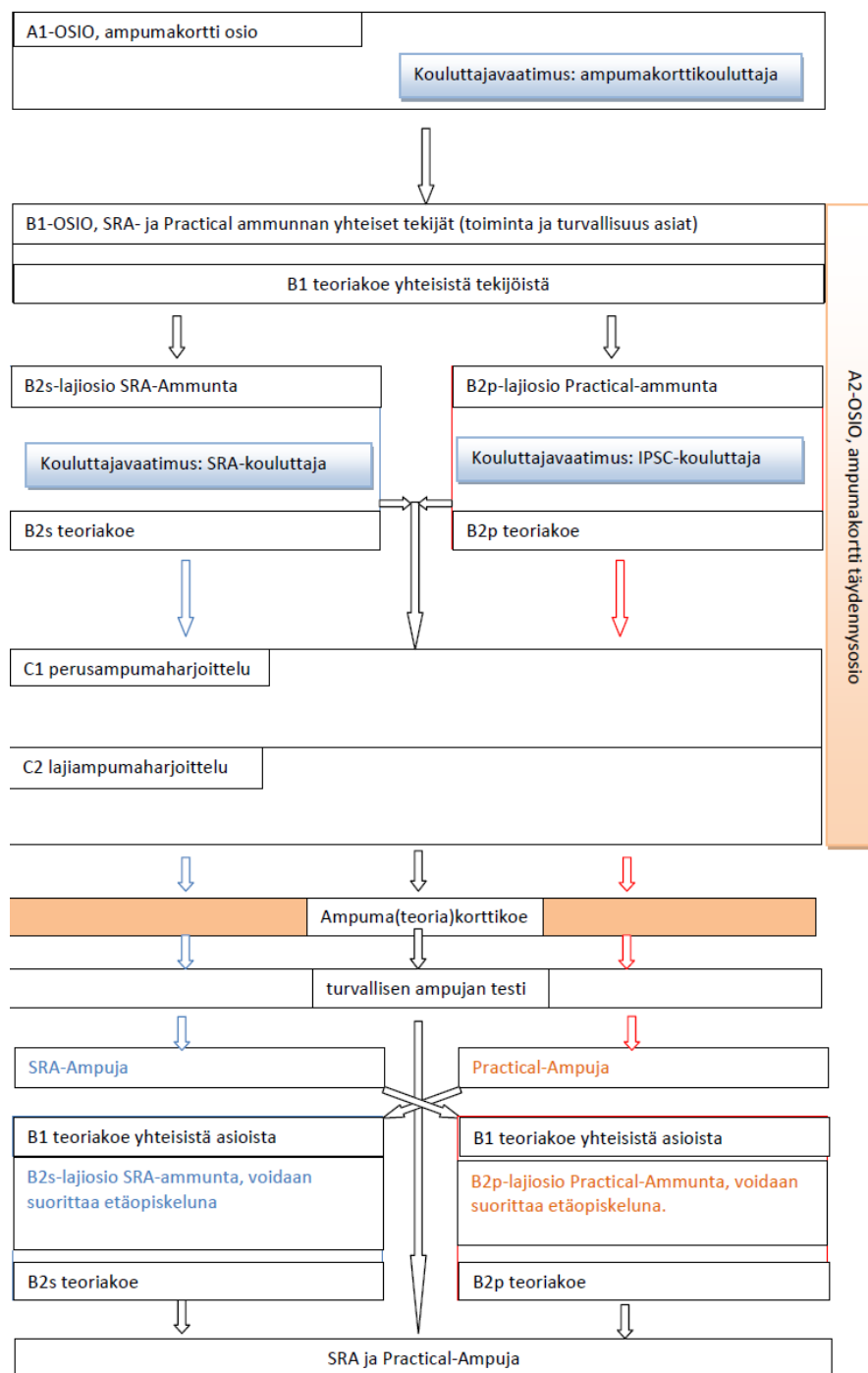
KIVÄÄRIKORTTIKURSSI II

Kurssit	Opetusaihe ja sen keskeinen opetussisältö
Yleistä	Kiväärikortti 1 saamiseksi on käytävä ampumakorttikoulutuksen peruskoulutus sekä kiväärikorttikoulutus. Suositus on, että kiväärikorttikoulutus käytäisiin 1-3 vuodenkuluttua peruskoulutuksesta, samoin kuin kiväärikorttikoulutus ja kiväärikorttikoulutus 1 välistä aikaa.
II-luokan tuomarikurssi	Vähintään 6 oppituntia ja 1-2 tuntia kestävä koe - tuomarin asennoituminen ja rooli kilpailussa - sääntökirjan sisältö ja käyttö - osuman arvon määrittäminen ja siinä tarvittavat apuvälineet - turvallisuussäännöt - tulostarkastus - kilpailusäännöt - tuomarikoe
Valmentajakurssi I	2 opintoviikkoa (80 tuntia), 40 tuntia lähiopetusta ja 40 tuntia itseopiskelua (oppimistehtävät) Taito, tekniikka ja niiden oppiminen, lajitekniikat ja niiden opettaminen, näkeminen ammunassa, johtaminen ja vuorovaikutus, kokonaisvaltainen valmennus, herkkyykskaudet, kasvu ja kehittyminen, taitavuus ja taitavuuden harjoittelu, ampujan taitavuuden osa-alueet, oheisharjoittelu ampujan tukena, fyysisen harjoittelun perusteet, ravinto ja terveet elämäntavat, ampujan lämmittely ja venyttely, harjoittelun suunnittelu, tunteet, ilmapiiiri ja vuorovaikutus, antidopingsäännöt
Olosuhteet	Sisärata - valaistus - vaatetus Ulkorata - valaistus - aurinkoinen sää - pilvinen sää - sade - em. olosuhteiden vaikutus tähtäimiin - tuulen vaikutus, suunta puuska, tasainen tuuli - sääolosuhteiden mukainen
Ase- ja patruunatestausta	Testaus aloitetaan tarkastamalla aseeseen piipun kunto. Tarkastuksessa tulee huomioida mahdolliset syöpymiset, rihlauksen kunto ym. tarkkuuteen vaikuttavat seikat. Tarkastus tulisi teettää asesepällä tai muulla asiantuntijalla, jolla on hyvät välineet tehtävän suorittamiseen. Patruunatestausta on tarkoitus löytää paras mahdollinen pat-

	ruunaerä kuhunkin aseeseen. Testauksessa ase kiinnitetään testauspenkkiin ja ampumalla pyritään löytämään aseeseen paras mahdollinen patruuna. Testauksen aikana aseeseen kiinnitysruuveja tulee, joko kiristää tai löysätä tilanteen mukaan. Tämän testauksen jälkeen olisi hyvä jatkaa testausta ampumalla kiikaritähtäintä apuna käyttäen. Testauksessa kannattaa myös kiinnittää huomiota sääolosuhteisiin, jotta löytyisi ns. tyynen ja tuulisen sään patruuna. Kun em. menetelmillä aseeseen on löytynyt kohtuullisesti käyvä patruuna, jatkotestaus tulisi suorittaa vielä normaali ampuma-asennoissa, jotta patruunan käyntiin saadaan suurempi luotto ja varmuus.
--	--

LIITE 12

Ampumakorttikurssin jatkokoulutuksen suunnittelu käynnistettiin pilottina SAL:n Practicaljaoston ja reserviläisjärjestöjen SRA -toimikunnan yhteistyöllä. Tavoitteena oli sovittaa yhteen ampumakortti- ja turvallisen ampujan kurssien sisällöt nousujohteiseksi ja kaksipuoliseksi koulutukseksi. Tuloksena syntyi oheisen kaaviokuvan mukainen kokonaisrakenne aloittelevan ampujan peruskoulutuksesta sekä jatkokoulutuksellisesta lajikoulutuksesta.

Kuva: Ampumakorttikoulutuksesta turvallisen ampujan koulutukseen

LIITE 13

AMPUMAKORTTIKOULUTUKSEN ESITELEHTINEN VUODELTA 2011

Ampumaharrastusfoorumi

Ampumakorttikoulutus

Lisätietoja:

www.ampumaharrastusfoorumi.fi/
AMPU-hanke/ampumakortti

Ampumaharrastus-
foorumi

**Ammuntaa harrastavien
järjestöjen yhteenliittymä,
jonka tavoitteena on turvata
ammunnan harrastusmahdol-
lisuudet maassamme myös
tulevaisuudessa**

Ampumakorttihankkeessa mukana

- Suomen Ampumaurheiluliitto (SAL)
- Suomen Ampumahiihtoliitto (SAHL)
- Reserviläisurheiluliitto (RESUL)
- Suomen Reserviupseeriliitto (RUL)
- Reserviläisliitto (RES)
- Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK)
- Asealan Elinkeinonharjoittajat (AAE) ja teollisuus
- Asehistorian Liitto (AHL).

Ampumaharrastusfoorumiin kuuluvat metsästäjäjärjestöt ovat nähneet, että metsästäjätutkiminto on metsästäjän ampumakortti, eivätkä siten ole mukana ampumakortti-hankkeessa.

**Ampumakorttikurssi on
peruskoulutus turvalliseen ja
vastuuntuntoiseen ampuma-
harrastuksen aloittamiseen.**

Tärkein kohderyhmä on nuoret vasta-alkajat. Järjestelmä tarjoaa mahdollisuudet jatkokoulutusta eri ampumaharrastuksen toimintatiloille.

Koulutustarjonta muodostaa koulutuskokonaisuuden "ampujan tie ja sen eri polut". Kaikille yhteinen perusosio on Ampumakorttikurssi, jonka jatkokoulutuspolut ovat:

- harrastaja-kilpailija-alueyryhmä-
maajoukkue
- harrastaja-tuomari-kilpailujen johtaja
- harrastaja-ohjaaja-valmentaja
- harrastaja-seuratoimija-seuraohjaaja
- harrastaja-ratamestari-ratojen
- ympäristö- ja turvallisuusauditoija.

Ruutiaseiden ampumakorttikoulutuksen kurssimaksun suositushinta 50 €. Järjestäjä on tämän lisäksi oikeutettu perimään erillisen maksun kurssiin yhteydessä aiheutuneista muista kuluista (tarjotut aterioista, käytetyt patruunat jne.) toteutuneiden kulujen mukaisesti.

Ampumakorttikoulutuksen
sisältö:

- Ammunta harrastuksena
- Ampuma-aseet ja turvallisuus
- Aseet ja varusteet
- Varoitoimenpiteet ja suojavälineet
- Ampuma-aselainsäädäntö ja lupamenettely
- Ammunnan perusteet
- Ampujan ympäristöoppi
- Ratasäännöt ja -käyttäytyminen
- Sovellettu ampumaharjoitus
- Omatoiminen "opastettu" harjoittelu
- Kirjallinen koe ja ampumataitotesti

Ampumakorttikoulutusta annetaan ilma-aseille, haulikolle, kiväärille ja pistoolille. Ilma-asekortti voidaan myöntää kaiken-ikäisille mutta ruutiasekortti vasta 15-vuotta täyttäneille.

Ampujan
"kymmenen käskyä"

- 1) Asetta on aina käsiteltävä kuin se olisi ladattu
- 2) Älä koskaan osoita tyhjälläkään aseella ihmistä
- 3) Aloita aina aseiden käsittely tarkastamalla, että se on tyhjä
- 4) Opettele käsittelemään asettasi huolellisesti ennen ampumaharjoittelun aloittamista
- 5) Lataa aseesi vasta, kun aloitat ammunnan
- 6) Huolehdi, että piippu osoittaa aina tau-
luille/maalialueelle (**piippukontrolli**)
- 7) Pidä sormi liipaisinkaaren ulkopuolella
kunnes olet valmis laukaistamaan
aseesi (**sormikontrolli**)
- 8) Tyhjennä ase välittömästi ammunnan
päätyttyä
- 9) Huolla aseesi - varmista aseesi kun-
nosta
- 10) **Nollatoleranssi.** Aseet ja päihteen ei-
vät sovi yhteen

Ampumakortin myöntäminen
kokeneille aktiiviharrastajille

Perehdyttämisen jälkeen ilman "tenttiä"

- SAL 1. luokan tai ylituomari
- SAL practical turvallinen ampuja
- RESUL SRA tuomari tai kouluttaja
- RESUL SRA turvallinen ampuja
- SAL valmentaja (valmentaja- tai ohjaajakoulutuksen käynyt tai toiminut 2 vuotta henkilökohtaisena valmentajana tai lajikouluttajana)
- SAHL valmentaja (kuten edellä)
- SML yli- tai yleistuomari
- MPK koulutus- ja tukiyksikön ampumakouluttajat MPK:n arvion mukaan

Muiden aktiiviharrastajien osalta on mahdollista suorittaa ampumakortti esimerkiksi osallistumalla vain teoria-koulutukseen sekä läpäisemällä kirjallinen koe.

**Yliimenokausi kokeneiden
harrastajien osalta päättyy
31.12.2012.**

LIITE 14

TURVALLINEN RATAKÄYTTÄYTYMINEN

TOIMINTA AMPUMARADALLA

- Pysäköi ajoneuvot niille varatuille paikoille
- Huomioi hälytysajoneuvon esteetön pääsy alueelle
- Noudata ampumaratamääräyksiä
- Selvitä itsellesi ampumaradan osoite/koordinaatit onnettomuuden varalle.
- Nosta/sytytä ennen ammunnan aloittamista kyltit/liput/merkkivalot tiedottamaan käynnissä olevasta ammunnasta
- Varmista, ettei ketään ole asiaankuuluttomissa paikoissa
- Liiku ainoastaan turvallisuusalueella
- Huolehdi aina kuulon ja näön suojaamisesta
- Ammu ainoastaan ampumaradalla sallituilla aseilla, kalibreilla ja patruunoilla
- Kun ammunta alkaa, toimi AINOASTAAN ammunnan johtajan antamien ohjeiden mukaisesti
- Käsittele asetta vain ammunnanjohtajan luvalla tai erillisellä käsittelyalueella
- Ammu ainoastaan asianmukaisiin tauluihin, jotka ovat oikein kiinnitettynä asianmukaisiin taululaitteisiin
- Huolehdi, että aseesi piippu osoittaa aina turvalliseen suuntaan
- Pidä ase ampumapaikalla ennen ammuntaa ja ammunnan jälkeen varmistettuna tai mikäli mahdollista lukko auki
- Älä koskaan jätä asettasi ilman valvontaa

Jokainen on velvollinen keskeyttämään ammunnan sekä muun toiminnan ja huutamaan SEIS, kun

- Havaitaan turvallisuutta vaarantava tekijä
- Joku muu huutaa SEIS
- Joku tekee vaarantavan virheen
- Vaara-alueella näkyy sinne kuulumatonta liikettä
- Syttyy kulo
- Havaitaan ihminen, ajoneuvo, alus tai ilma-alus vaara-alueella
- Viestiyhteys miehitettyyn näyttösuojaan katkeaa

AMMUNTOJEN JÄLKEEN

- Siivotaan ampumarata-alue ja viedään lajitellut jätteet keräysastioihin
- Lasketaan ammunnasta kertovat kyltit/liput alas sekä sammutetaan merkkivalot
- Kirjataan ammutut laukausmäärät rataohjeiden mukaisesti

Jätä ampumarata vähintään yhtä hyvään kuntoon kuin se oli ennen ammunnan aloittamista!

Ammunnalla on aina oltava ammunnanjohtaja, joka vastaa toiminnan turvallisuudesta. Myös vapaiden harjoitusten aikana joku osallistujista ottaa tilaisuuden johtakseen ja antaa mm. kehoituksen kuulon (ja näön) suojaamisesta ja luvan ammunnan aloittamisesta sekä käskee patruunoiden poistamisen ennen taululle menoa.

AMPUMAHARRASTAJAN "KYMMENEN KÄSKY"

1. Aloita aina aseesi käsittely tarkastamalla, että ase ja lippaat ovat tyhjiä
2. Lataa aseesi laukausarjassa tarvittavalla patruunamäärällä vasta, kun aloitat ammunnan
3. Asetta on aina käsiteltävä kuin se olisi ladattu
4. Älä koskaan osoita tyhjälläkään aseella ihmistä
5. Opettele käsittelemään asettasi huolellisesti ennen ampumaharjoittelun aloittamista
6. Huolehdi, että piippu osoittaa aina tauluille/maalialueelle (PIIPPUKONTROLI)
7. Pidä sormi liipaisinkaaren ulkopuolella, kunnes olet valmis laukaisemaan aseesi (SORMIKONTROLI)
8. Tyhjennä ase välittömästi ammunnan päätyttyä
9. Huolla aseesi säännöllisesti – varmista aseesi kunnosta
10. Aseet ja päihheet eivät sovi yhteen (NOLLATOLERANSSI)

ERITYISOHJEITA

KÄYTTÄYDY aina asiallisesti ja ota huomioon muut ampumaradan käyttäjät ja käyttötavat.

ÄLÄ PUUTU vapaiden harjoitusten tai erikseen varatun radan toimintaan, jos toiminta on turvallista ja ratasääntöjen mukaista. Erityisesti harjoittelu metsästystilanteita varten vaatii erilaisia variaatioita laukausmääriin, matkoihin ja asentoihin.

HAULIKKORADAT:

- Pidä radalla ase taitettuna/lukko auki
- Ammu "rasvalaukaukset" vaakatasossa mahdollista taustapenkkaa kohti
- Lataa heittämiä vain jos sinulla on siihen lupa sekä tarvittava perehtyneisyys

KIVÄÄRI- JA PISTOOLIRADAT:

- Pidä ase koteloituna/suojattuna ampumapaikalle asti
- Ota ase esille vasta ammunnanjohtajan luvalla
- Lukitse luisti taakse/jätä lukko auki sekä laita pistooliin piippuun "tyhjän aseesi osoitin"
- Katso etteivät liikkuvat osat osu sormiin
- Varmista koko ampumaetäisyyden turvallisuus
- Huomioi piippu- ja tähtäyslinjan ero, varsinkin kiväärillä

Radoilla on lisäksi muita rata- ja lajikohtaisia määräyksiä, joihin on syytä perehtyä ennen ammunnan aloittamista!

SUOJAA KUULOSI JA SILMÄSI!

Kuulovaurio on ampumaharrastuksen suurin terveysriski. Se on helposti vältettävissä riittävällä varovaisuudella ja oikealla kuulon suojaamisella.

Kuulon heikentymisen voi aiheuttaa yksikin aseesi laukausääni. Vahingon jälkeen hakeudu välittömästi lääkäriin!

Käytä kupusuojaimeja, koska ne suojaavat korvakäytävän kautta tapahtuvan melun ilmajohtumisen lisäksi melun luujohtumiselta. Tuplasuojaus on suositeltavin ratalajeissa (yli .22 kal).

Suojalaseja kannattaa käyttää aina ammunnassa ja radalla ollessa! Ammuttaessa voi taustasta, kiekkoista, aseesta tai muiden toiminnasta aiheutua ilmaan partikkeleita, joita voidaan suojautua tehokkaasti suojalaseilla.

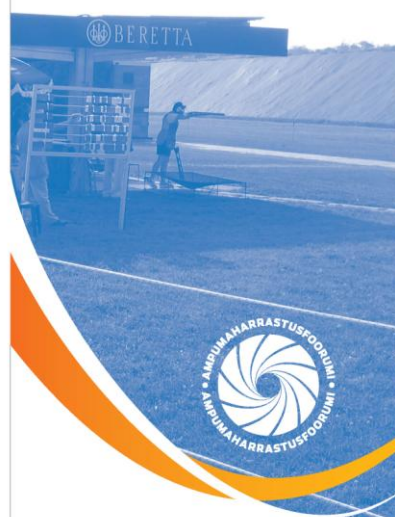
Aloittelevan ampujan ensimmäisiä hankintoja ovat kunnolliset kupukuulosuojaimet ja suojalasit!

Tervetuloa mukaan monipuolisen harrastuksen pariin!

LISÄTIETOJA:
www.ampumaharrastusfoorumi.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

TURVALLINEN RATAKÄYTTÄYTYMINEN

KUN NOUDATAT AMPUMARADOILLA YHTEISIÄ PELISÄÄNTÖJÄ SAAVUTAT MUIDEN HARRASTAJIEN LUOTTAMUKSEN SEKÄ HELPOTAT AMPUMATAPAHTUMIEN TURVALLISUUDESTA VASTAAVIEN TYÖTÄ

AMPUMAKORTTIKOULUTUKSEN JULISTE

AMPUMAKORTTIKOULUTUS

Ampumakorttikurssi on peruskoulutus turvallisen ja vastuuntuntoisen ampumaharrastuksen aloittamiseen

KOULUTUSSISÄLTÖ:

- Ammunta harrastuksena
- Ampuma-aseet ja turvallisuus
- Aseet ja varusteet
- Varotoimenpiteet ja suojavälineet
- Ampuma-aselainsäädäntö ja lupamenettely
- Ammunnan perusteet
- Ampujan ympäristöoppi
- Ratasäännöt ja -käyttäytyminen
- Sovellettu ampumaharjoitus
- Omatoiminen ”opastettu” harjoittelu
- Kirjallinen koe ja ampumataito-testi (vain ruutiaseilla)

Ampumakortti
Skyttekort - Shooting Card

- ☒ Ilma-aseet
- ☒ Haulikko
- ☒ Kivääri
- ☐ Pistooli

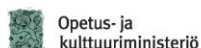
Pete Patruuna
s. 18.12.2008
www.ampumaharrastusfoorumi.fi

Tervetuloa kehittävän harrastuksen pariin !

LISÄTIETOJA:
www.ampumaharrastusfoorumi.fi

Yhteistyössä mukana:

AMPUMAHARRASTAJAN "KYMMENEN KÄSKYÄ"

AMPUMAHARRASTAJAN "KYMMENEN KÄSKYÄ"

1. Aloita aina aseⁿ käsittely tarkastamalla, että ase ja lippaat ovat tyhjiä
2. Lataa aseesi laukaussarjassa tarvittavalla patruunamäärällä vasta, kun aloitat ammunnan
3. Asetta on aina käsiteltävä kuin se olisi ladattu
4. Älä koskaan osoita tyhjälläkään aseella ihmistä
5. Opettele käsittelemään asettasi huolellisesti ennen ampumarajoittelun aloittamista
6. Huolehdi, että piippu osoittaa aina tauluille/maalialueelle (PIIPPUKONTROLI)
7. Pidä sormi liipaisinkaaren ulkopuolella, kunnes olet valmis laukaamaan aseesi (SORMIKONTROLI)
8. Tyhjennä ase välittömästi ammunnan päätyttyä
9. Huolla aseesi säännöllisesti – varmista aseesi kunnosta
10. Aset ja päihteet eivät sovi yhteen (NOLLATOLERANSSI)

LIITE 17

Sisäasiainministeriö
Poliisiosasto
Poliisiylijohdaja Mikko Paatero

- 1) Poliisiosaston kirje: Ampuma-aseiden hallussapitolupien antaminen ja peruuttaminen (SMDno/2008/1009/29.9.2008)
- 2) Poliisiosaston kirje: Tarkennus edelliseen viiteasiakirjaan (SMDno/2008/1009/14.10.2008)
- 3) SM:n asiakirja: Aselainsäädännön ja eräiden siihen liittyvien säädösten uudistamista koskevan hankkeen asettaminen (SM 109:00/2008)

YHTEISTYÖ ASELAIN UUDISTAMISEEN LIITTYEN

Ammunnan ja metsästyksen harrastajat ympäri maata ovat olleet erittäin huolestuneista viime aikojen traagisista tapahtumista. Yhteinen huolestuneisuus on, että kuinka voisimme löytää keinoja erityisesti vastaavien murheellisten tapahtumien estämiseksi mutta samalla turvaten laaja-alainen harrastustoimintamme. Olemme vakuuttuneita siitä, että toiminnallamme olemme omalta osaltamme vähentämässä nuorten syrjäytymistä, mikä on mitä ilmeisimmin ollut niin Jokelan kuin Kauhajoenkin tapahtumien taustalla.

Esitämme, että ampumaratafoorumi voisi aktiivisella toiminnallaan olla tuke-
massa Sisäasiainministeriötä aselain uudistamisprosessissa. Tähän liittyen
pyydämme mahdollisuutta tulla esittelemään tarkemmin ajatuksiamme tavoit-
teena avoimen ja yhteistyöhakuisen synergiahyötyjä mukanaan tuovan yhteis-
työn käynnistämiseksi kolmannen viiteasiakirjan hankkeen toteuttamiseksi.

Ampumaratafoorumeissa ovat edustettuina

- Suomen Ampumaurheiluliitto
- Suomen Ampumahiihtoliitto
- Metsästäjain Keskusjärjestö
- Suomen Metsästäjäliitto
- Reserviläisurheiluliitto (sis. RUL ja RES)
- Maanpuolustuskoulutusyhdistys sekä
- Asealan Elinkeinonharjoittajat .

Ampumaratafoorumi edustaa siten noin 500 000 ammunnan ja metsästyksen harrastajaa ja kykenee toimimaan lähes kaikkien alan harrastajien nimissä. Foorumi kykenee kokoamaan lyhyelläkin varotusajalla jäsenkuntamme näkemykset ja siten voisimme ennakoiden olla pienentämässä edessä olevien välttämättömien aselain muutosten soveltamis- ja tulkintavaikeuksia.

Ampumaratafoorumi on käynnistänyt ampumaharrastuksen kehittämishankkeen 2008 - 2013. Hankkeen kokonaistavoitteena on taata ja turvata koko maahan yhtenäiset, turvalliset, viranomaismääräysten mukaiset, toiminnalliset ja koulutukselliset edellytykset vapaaehtoiselle, järjestäytyneelle ampumaharrastukselle ja sen kehittämiselle tulevaisuudessa

Hankkeen valmistelu aloitettiin jo keväällä 2007. Tähän mennessä käydyissä keskusteluissa on ollut esillä pääosa viiteasiakirjoissa esitetyistä tarkennuksista hallussapitolupaehtojen soveltamiseksi.

Olemme rakentamassa niin sanottua Shooting Card –järjestelmää. Tutkinnon suorittaminen olisi perusedellytys omilla aseilla järjestöjen hallinnoimilla ampumaradoilla suoritettavalle itsenäiselle harjoittelulle. Järjestelmä tulee sisältämään juuri samansisältöisiä elementtejä kuin viiteasiakirjan tarkennukset varmistaaksemme, että uusi harrastaja on vastuullinen ja seuratoimintaan sitoutunut jäsen.

Kahdessa ensimmäisessä viiteasiakirjassa on esitetty useita hyviä ja kannattavia tarkennuksia. Joidenkin tarkennusten osalta olemme kuitenkin nähneet haasteita joko niiden toteuttamisen, soveltamisen tai tulkinnan osalta. Alustavia näkemyksiämme kyseisistä kohdista ja mahdollisista ratkaisuvaihtoehtoista on esitetty liitteessä 1.

Ampumaratafoorumin jäsenjärjestöjen puolesta

Foorumin puheenjohtaja

Risto Aarreki

1 LIITE = 2 sivua

Tiedoksi: Sisäasiainministeri Anne Holmlund
Hallitusneuvos Jouni Laiho

ALALIITE 17.1.

Ampuma-aseiden hallussapitolupien antamista ja peruuttamista koskevien soveltamisohjeiden (viiteasiakirjat 1 ja 2) haasteita

Tarkistetuissa hallussapitolupien antamista ja peruuttamista koskevissa asiakirjoissa on korostettu, että ensimmäistä aselupaansa hakevien henkilöiden osalta lupamenettelyn tulee olla kattavamman ja laajemman kuin seuraavaa lupaa hakevien. Kannatamme kyseistä ajatusta. Sen sijaan seuraavan aseluvan myöntämisprosessin vastaavalle asetyypille tulisi olla varsin joustavan säännöllisesti ammuntaa tai metsästystä harrastavien osalta.

Julkisuudessa on paljon ollut esillä kysymys lääkärintodistuksesta ja sen myöntäjästä. Mikäli tullaan luomaan vastaavantyyppinen lääkärintodistuskäytäntö kuin ajokorttia haettaessa, on näkemyksemme, ettei sitä tulisi soveltaa aseluvan uusijoihin. Kannatamme aselupien peruuttamista niin väkivaltarikollisilta kuin terveydellisten syidenkin perusteella henkilöiltä, jotka voivat olla vaaraksi joko itselleen tai muille.

Tarkennetun ohjeistuksen mukaan henkilön, joka hakee ampumaurheilu tai -harrastus -perusteella ensimmäistä lupaa pistooliin, pienoispistooliin, revolveriin tai pienoisrevolveriin, tulisi aina osoittaa harrastaneensa kyseisellä asetyypillä aktiivisesti ammuntaa vuoden ajan ampumaseuran ohjauksessa. Ampumaratafoorumissa käydyn keskustelun perusteella voidaan todeta, että jo nykyisin monella seuralla on käytössään ns koeaika ennen jäseneksi hyväksymistä. Sen pituus vaihtelee yleensä puolesta vuodesta vuoteen. Tänä aikana on mahdollista varmistaa hakijan ampumataidon kehittyminen turvalliseen tasolle sekä sitoutuminen seuran sääntöihin. Vasta tämän koeajan jälkeen on kirjoitettu harrastustodistus, jota on pyydetty aseiden hankkimislupahakemusta varten.

Mielestämme ajatus tietyn ajan pituisesta aktiivisesta harrastuneisuudesta on hyvä ja suositeltava. Uskomme, että tämä harrastuneisuus ja turvallisuustason paraneminen olisi osoitettavissa yhtä hyvin myös ilma-aseilla suoritettavalla säännöllisellä harjoittelulla. Joissakin ilma-aseissa on myös viiden patruunan lipas, mikä mahdollistaa erilaisten ammuntojen harjoittelun. Toki ennen henkilökohtaisen pistoolin hankkimisluvan myöntämistä tulee hakijan olla harjoitellut jonkin aikaa lajiin sopivalla aseella perehtyäkseen sen ampumateknisiin ominaisuuksiin.

Ilma-aseiden hyväksyntä harjoitteluaseeksi poistaisi samalla myös toisen ongelman, joka aiheutuu vuosiharjoittelurytmistä. Ruutiasekausi kestää useimmiten vain puoli vuotta, vaikka paikkakunnalla sattuisi olemaankin 25 metrin sisäämpumarata. Useimmissa seuroissa siirrytään ilma-asekauteen lokakuussa ja ulkoradat avataan ammunnan harjoitteluun huhtikuun tietämillä. Siten vuoden mittainen yhtäjaksoinen harjoittelu ei ole käytännössä mahdollista esimerkiksi pienoispistoolilla.

Mielestämme pistooleiden osalta edellä mainitut lupaehtojen tiukennukset koeaikoineen ovat riittäviä. Siten ajatusta, ettei pistooleihin myönnettäisi lupaa ensimmäisenä ampuma-aseena, pidämme tarpeettomana. Sen soveltaminen käytäntöön edellyttäisi esimerkiksi pistooliammuntaan keskittyvän nuoren ”kultahippumme” hankkivan tarpeettoman haulikon tai kiväärin ennen tarvitsemaansa pistoolia.

Edellä mainittua tietyn määrääjän pituista ampumaharrastuksen osoittamista varten tulisi tehdä yhtenäinen lomake täyttöohjeineen. Olemme mielellämme käytettävissä sellaisen laatimisessa, jotta sekä dokumentoinnin tavoitteet että käytännön toteutus olisivat täytettävissä ja mahdollisimman helposti toteutettavissa.

Viiteasiakirjoissa on suositus myös lupien määräaikaaisuudesta. Olemme mietineet vastaavaa asiaa Shooting Cardin yhteydessä. Eli kuinka pitkän harjoittelutauon jälkeen tulisi joko suorittaa tutkinto kokonaan uudelleen tai osoittaa kevennetyllä menettelyllä tiedollisen ja taidollisen tason säilyneen ammunnan harrastajalla? Olemme kuitenkin vakuuttuneita siitä, että aktiivisten harrastajien osalta kortin vanhenemiselle ei ole perusteita. Siten kortti olisi ns toistaiseksi voimassa ja vain harjoittelutauko antaisi aiheen sen peruuttamiselle. Tällaista lähestymistapaa toivomme myös aselupien osalle.

Olemme pohtineet varsin laajasti myös eri asetyyppien käyttötarkoituksen arvioinnin toteuttamiseksi. Ilmeisesti käytännön mahdollisuus lienee niiden kaikkien mallikohtainen listaus käyttötarkoituksen mukaan. Yleisten ominaisuuksien luettelointi käyttötarkoitukseltaan on ainoa mahdollisuus asian hoitamiseksi. Myös joidenkin asetyyppien kieltäminen niiden ulkonäön tms vuoksi koetaan ongelmalliseksi. Nyt ohjeissa mainittuja viranomaiskäyttöön tarkoitettujen ampuma-aseiden pienoispistoolikaliiperisia versioita käyttävät esimerkiksi practical- ja reserviläisampujamme harjoitteluun talvikautena sisäampumaradoilla, joilla järeämpien aseiden käyttö on kielletty.

Usein aktiivinen ampumaharrastus alkaa varusmiespalveluksen aikana jatkuen reserviläisharrastuksena. Varusmiespalveluksen suoritusta esitämme huomioitavaksi lupaviranomaisen tekemän kokonaisvaltaisen arvioinnin yhteydessä.

Metsästäjäjärjestöt tulevat antamaan myöhemmin oman lausuntonsa loukku-pyyntiaseista

Arvoisa hallintovaliokunnan herra puheenjohtaja

ASELAKIESITYKSEN (HE 106/2009) VALIOKUNTAKÄSITTELY

Hallintovaliokunta käynnistää työnsä lakiesityksen käsittelyn osalta heti syysistuntokauden alkaessa. Toistaiseksi julkisuudessa olleiden tietojen valossa ei ole ollut muodostettavissa selkeää mielikuvaa siitä, kuinka ja millaisella aikataululla työtä tullaan jatkamaan.

Ampumaharrastusfoorumin jäsenjärjestöjä on kuultu laajasti eri valiokuntien, myös hallintovaliokunnan toimesta. Parhaat kiitokset tästä mahdollisuudesta. Toivomme voivamme edelleenkin olla tuomassa asiantuntijaosaamisemme mukaan lain viimeistelytyöhön. Uskomme, että se edesauttaisi merkittävästi hyvän hallintotavan mukaisen, selkeän ja yksiselitteisen ampuma-asetlain aikaansaamista, joka ei kohtuuttomasti vaikeuttaisi myöskään vastuullista harrastustoimintaa eikä asealan elinkeinotoimintaa.

Ampumaharrastusfoorumi tiedusteleekin kohteliaimmin, että

- millaisella aikataululla niin valiokunta kuin eduskuntakin on suunnitellut käsittelevänsä lakiesitystä
- millaisin hallintovaliokunnan toimenpitein niin eri lausuntovaliokuntien lausuntojen kuin valiokunnan kuulemien asiantuntijoidenkin merkittävät muutosehdotukset seurannaisvaikutuksineen tullaan valmistelemaan, käsittelemään ja huomioimaan itse lakitekstissä
- kuinka ja millä aikataululla lakiin liittyvä ja sitä merkittävällä tavalla täsmen-tävä asetus valmistellaan ja hyväksytään sekä
- kuinka edustamiemme tahojen merkittävää asiantuntemusta voitaisiin edelleen aktiivisesti hyödyntää valiokuntakäsittelyn yhteydessä.

Parhaimmat kiitokset jo tässä vaiheessa vastauksistanne. Vain niiden avulla on foorumin jäsenjärjestöjen mahdollista suunnitella tiedotustoimintaansa siten, että kaikilla lain valmistelutyöhön ja sen käsittelyyn osallistuvilla henkilöillä olisi asiantuntemuksemme ja mahdollisuuksien mukaisesti myös työpanoksemme käytettävissään.

Ampumaharrastusfoorumin puheenjohtaja

Risto Aarrekiwi

Sisäasiainministeriö
Mika Lehtonen

Ampumaratoja koskevan lainsäädännön sekä eräitä ilma- ja jousiaseita koskevan lainsäädännön uudistaminen

Ampumaharrastusfoorumi kiittää mahdollisuudesta saada lausua näkemyksensä aselainsäädännön uudistamishankkeen tämänhetkisiin linjauksiin. Linjaukset ovat pääosin kannattavia. Jatkovalmistelun yhteydessä toivomme huomioitavan seuraavat esityksemme ja kannanottomme.

1) Ampumaratalainsäädäntöön tulee täydentää ampumarataluvan siirtämissäännöksillä

Nykyisin ampumaratalupa lakkaa olemasta voimassa muun muassa toiminnanharjoittajan lakatessa olemasta olemassa. Toiminnan siirtyessä toiselle toiminnan jatkajalle siirtymävaiheen tulisi sujua katkotta - ja mielellään ilmoitusmenettelyllä.

Käytännön esimerkkeinä mainittakoon vaikkapa puolustusvoimilta vapautuvien ratojen ”siirto” ampumaratatoimintaa harjoittavalle yhdistykselle tai samalla alueella sijaitsevien eri ratojen hallinnointivastuiden siirto yhteisesti perustettavalle ampumaratayhdistykselle.

2) Ampumaradan muuttaminen

Toimivan ampumaradan vähäinen muuttaminen tulee saattaa ilmoituksenvaraiseksi. Tällainen menettely mahdollistaa lupien ajan tasalla pidon ilman merkittävää byrokratiaa.

Muutosta tulee pitää vähäisenä, jollei se vaikuta heikentävästi rataturvallisuuteen.

3) Ampumaratalain 10 § määritetään ampumaradan käyttäjien valvonta seuraavasti:

Ratavastaavalla on oikeus tarkastaa ampumaradan käyttäjän oikeus ampua ampumaradalla. Ratavastaavalla ja ampumaradan käyttäjillä on oikeus keskeyttää ampumaradalla turvallisuutta vaarantava tai radan järjestyssääntöjen vastainen toiminta.

Ratavastaavan tehtävät määritetään lain 8 §:ssä. Tehtävät edellyttävät ympäristö- ja turvallisuuskysymyksiin hyvää perehtyneisyyttä. Tällaisia henkilöitä ei seuratasolla ole useita, joten yksittäisen ratavastaavan mahdollisuudet käytännössä tarkastaa käyttäjän oikeuksia ampua ampumaradalla ovat hyvin marginaaliset. Onhan keskusten alueilla useita ratoja,

jotka saattavat sijaita laajalla alueella ja niillä kullakin säännönmukaisia harjoituksia useina iltoina viikossa.

Useimmiten säännönmukaisten harjoitusten (vast) johtajaksi on nimetty joku seuran jäsen. Tehtävään liittyy samalla vastuu toiminnan turvallisuudesta. Ammuntojen johtajiksi nimetyille tulee myöntää ratavastaavan oikeudet valvonnan toteuttamiseksi.

4) Terveystenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeus ja –velvollisuus

Luonnoksessa esitetään, että lääkärillä ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä tehdä poliisille ampuma-aseilmoitus henkilöstä, jonka hän potilastietojen ja henkilön tapaamisen perusteella katsoo perustellusta syystä olevan terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, aseensa osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia.

Edellä kuvattu arvio potilastietojen tai henkilön tapaamisen perusteella vaatii erityistä ammattitaitoa. Tämä oikeus ampuma-aseilmoituksen tekemiseen tulee muuttaa ehdottomasti siten, että se myönnetään vain lääkärille.

5) Aseiden hankkimislupamenettely

Nykyisestä uudistetun aselain mukaisesta lupaprosessista on kertynyt jo kohtuullisesti kokemuksia. Ei liene kovinkaan väärin arvioitu, jos väitetään sen työllistäneen merkittävästi lupaviranomaisia ja pidentäneen huomattavasti prosessin läpimenoaikoja.

Valtionhallinnossa on käynnissä ns byrokratiatalkoot. Mm Ympäristönsuojelulain uudistamisen yhteydessä on tarkoitus siirtää vähäisten ampumaratojen osalta rekisteröintimenettelyyn, ampumaradat ilmeisesti tulevat kevennetyn lupamenettelyn piiriin ja vain ampumaurheilukeskukset vaativat täydellisen lupaprosessin.

Esitetään, että aseiden hankkimislupaprosessia kevennetään merkittävästi siirtymällä käytäntöön, joka oikeuttaisi hankkimaan ilmoitusmenettelyllä vastaavantyyppisen aseensa, kuin mihin ai henkilöillä jo ennestään on hallussapitolupa.

Menettely voisi olla vastaavantyyppinen kuin mitä lausunnolla olevassa lakimuutoksessa esitetään sovellettavan yli 6,35 mm ilma-aseiden kohdalla, mikäli ai henkilö omistaa entuudestaan jonkin luvanvaraisen aseensa.

Mikäli työryhmä katsoo, ettei toimeksianto tätä mahdollista, niin esitetään, että asiasta tehdään vähintään jatkokehittämis ehdotus loppuraportin yhteyteen.

Ampumaharrastusfoorumin puolesta

AMPU-hankepäällikkö

Markku Lainevirta

LIITE 20

Sisällys

Ampumaratojen lupasääntelyn yleiset linjat	158
Sääntelyn oikeasuhteisuus ja taloudellisen ja hallinnollisen rasituksen keventäminen	159
Normiohjauksen käyttöönotto	159
Muiden säädösten vaikutus	160
MRL:n kuuleminen	160
Kaavaillun ampumaratalain vaikutus – toiminnanharjoittaja	160
Selvitysvelvollisuuksien tarkempi sääntely	160
Melun haittavaikutusten huomioon ottaminen	161
Melun ohjeavot (VNp 53/1997)	161
Luottamuksen suoja, oikeutetut odotukset	162
Lupamenettely ja asiakirjojen julkisuus	162
Aikaprioriteetti	163
Ampumaradan muuttaminen	163
Lupaviranomaisen harkinta lyhytaikaisessa tai vähäisessä tilanteessa	163
Meluilmoituksen käyttö ympäristöluvan täydentäjänä	164

Ampumaratojen lupasääntelyn yleiset linjat

Ammunnan harrastajien yhteisenä tavoitteena on kestävä toimintaympäristön luonti ampumaharrastukselle. Koko maan kattavan ampumarataverkon luonti ja ylläpito ei onnistu ilman toimivia säädöksiä. Suomen Ampumaurheiluliitto kiittää mahdollisuudesta ottaa kantaa ympäristönsuojelulain uudistukseen.

Ampumaurheilun toimintaympäristönä on pääasiallisesti ampumarata. Ammuntaa harrastetaan myös ampumaratojen ulkopuolella. Metsästys ja osin puolustusvoimien ampumatyö ei aina edellytä kiinteää suoritusta paikkaa. Ympäristön suojelun perusteella ulkona sijaitsevat ampumaradat on katsottu tarpeelliseksi ottaa sääntelyn piiriin.

Ammunnan harrastajaa huolettaa hallinnollisten tehtävien lukumäärän kasvu ja ampumaradan ympäristölliseen kunnostamiseen uhrattavien varojen määrä. On hyvä, että valtakunnassa on asiansa osaavia tutkimusorganisaatioita, jotka tuottavat päteviä riskiarvioita ja erilaisia mallinnuksia. Valtakunnan ampumara-

doista suurin osa on kuitenkin pieniä metsästysseurojen ratoja. Pienillä yhdistyksillä ei ole välttämättä voimavaroja maksaa maaperätutkimusta, melumallinnusta, ympäristöluvan taksaa ja sen jälkeen rakentaa melusuojaukset ja vedentarkkailukaivot – ja maksaa taas meluarvojen tarkistusmittaukset melusuojausten valmistumisen jälkeen. Jos pikkuseuran lupamääräyksiin kirjoitetaan muun lisäksi haulikon skeetradan pintamaiden kuorinta kiekonsirpaleiden poistamiseksi – PAH-yhdisteiden vuoksi – alkaa kukkaro olla seuratoimijoilla tyhjä. Aika-ajoin tuntuu siltä, että raha ei mene todelliseen ympäristölliseen parantamiseen, vaan erilaisten organisaatioiden ylläpitoon.

Vastuu ampumarataympäristön kuormittumisesta otetaan, mutta mieluummin kohtuuden rajoissa. Pieni toimija ei kuormita ympäristöä paljoa. Velvoitteet tulisi säätää toimijan voimavarat ja toiminnan taso huomioon ottaen. Kehitystä oikeaan suuntaan onkin tapahtunut. Suomen ympäristö –sarjan Ampumaratojen ympäristölupa –opas (23/2012) on hyvä esimerkki rakentavasta yhteistyöstä.

Ympäristölupamenettelyn keventäminen on yhteinen tavoite. Menettelyjen yksinkertaistaminen, ennustettavuus ja sähköisen asiainnoinnin käyttöönotto sekä valtio- että kuntatasolla vähentäisivät niin luvanhakijan kuin julkishallinnonkin kustannuksia. Menettelyjen standardointi (normiohjaus) lisäisi ennustettavuutta ja muuttaisi hallinnollisia menettelytapoja joustavammiksi. Myös lupakäsittelyä edeltävän hakemuksen valmisteluvaiheen tarkasteluun ja lupamääräysten selkeään, kohdennettuun sisältöön on voimavarojen ja informaatioarvon parantumisen näkökulmasta tarpeellista kiinnittää entistä enemmän huomiota. Myös hakemusohjeistuksen ja mallilupien laatimisella ja sähköisen käsittely-järjestelmän avulla voidaan parantaa päätösten laatua ja yhtenäisyyttä.

Jäljempänä on luetteloitu nimenomaan ampumaharrastuksen kannalta tärkeitä tai ongelmallisiksi koettuja tilanteita, joihin toivomme lakiehdotuksen valmistelijan ottavan kantaa mieluiten kirjaamalla kannanotot joko säädöserusteisiin tai mahdollisiin uuden lain perusteella annettaviin alemmanasteisiin säädöksiin.

Sääntelyn oikeasuhteisuus ja taloudellisen ja hallinnollisen rasituksen keventäminen

Tavoitteet

Nykyisen ympäristölupajärjestelmän ongelmana on, että ympäristölupaa edellytetään kaikilta ampumaroilta kokoon ja toiminnan laajuuteen katsomatta. Ympäristönsuojeluasetuksen laitosluettelossa ei ole ampumarataa määritelty. Vain ”ulkona sijaitseva” mainitaan tarkennuksena. Valmistelussa oleva ampumaratalakiesitys määrittelee ampumaradan ja ottaa huomioon ratojen toiminnan laajuuden. Ympäristölupajärjestelmässä ja ampumaratoja koskevassa sääntelyssä tulisi pyrkiä **sääntelyn oikeasuhteisuuteen** ja siihen että hankkeeseen ryhtyvän ja myös lupaviranomaisen hallinnollista rasitusta kevennetään.

Keinot

Ympäristölupajärjestelmään tulisi ottaa valmistelussa olevan ampumaratalain ampumarataluokittelu. Ampumarataluokkien pienempään päähän sovellettaisiin kevennettyä menettelyä (normiohjaus, rekisteröinti/ilmoitusmenettely).

Normiohjauksen käyttöönotto

AMPY raportin (Suomen ympäristö 23/2012, 108) suosituksessa 1 esitetään, että ampumaradat pitäisi määritellä nykyistä tarkemmin eri luokkiin niin, että tavoitteena olisi vähän käytettyjen ja pienimuotoisten am-

pumaratojen poistaminen luvanvaraisuuden piiristä ja siirto normiohjaukseen. Valmisteilla olevassa **ampumaratalaissa** radat luokitellaan kolmeen luokkaan ja pienimmän luokan ampumaradan eli ns "vähäisen ampumaradan" saa perustaa ilmoitusmenettelyä käyttäen. Pienin ampumarataluokka ainakin, ehkä myös keskimäinen kuuluisi myös ympäristöpuolella normiohjauksen piiriin. YSL:n muutosten valmistelu ja sisäasiainministeriön ampumaratalain valmistelu tulee yhtenäistää näiltä osin.

AMPY raportin (Suomen ympäristö 23/2012) suositukset 1 ja 7 tulisi ottaa huomioon lakimuutoksen valmistelussa.

Muiden säädösten vaikutus

MRL:n kuuleminen

Perusteet

Ampumarataluvan hakuun liittyy laaja kuuleminen. Asianosaiset ja osalliset kuullaan käyttäen apuna arvioitua ampumaradan melualuekarttaa. Rajanaapurit ja ne, joilla arvioidaan olevan erityistä intressiä asiassa kuullaan kirjeitse. Näin on oikein, vaikkakin tämä saattaa tulla kalliiksi ampumaradan ylläpitäjälle. Hän joutuu ostamaan osoitteiston kunnalta sangen kovaan hintaan. Viisi euroa per osoite ei ole tavatonta. Laaja melualuearvio ja taaja asutus muuttavat kuulemisen koko hankkeen kynnyskysymykseksi.

Kun kunta tekee ”suunnittelutarveratkaisun” eli myöntää **poikkeusluvan ampumaradan melualueelle rakentamiseen**, ampumarataa ei kuulla erityisenä asianosaisena, ellei rata satu olemaan hankkeen rajanaapuri. Kunnan kotisivujen tai ilmoitustaulun seuranta on sattuman varaista – voi jopa olla, että kuulutus on naapurikunnan ilmoitustaululla. Nykykäytännön mukaan melualue voi ulottua yli kuntarajan ilman, että ympäristölupa siirretään AVI:lle. . MRL huomioi vain rajanaapurin asianmukaisesti. Kuulemisen oikeusturvavoite ei toteudu tasapuolisesti.

Keinot

Ampumaradan ylläpitäjää kuullaan kirjeitse aina, kun ampumaradan ympäristöluvan kuulemisalueelle suunnitellaan häiriintyvää toimintaa.

Kaavaillun ampumaratalain vaikutus – toiminnanharjoittaja

Ampumaratojen lupamenettelyä sääntelevä Armollinen Asetus (92/1915) sallii vain yhdistysten ja yksityisten henkilöiden perustavan ampumaratoja. Kaavaillussa uudessa sääntelyssä kunta voi olla ampumaradan ylläpitäjänä. Lupaviranomaisena toimii pääsäännön mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Kunnan ollessa toiminnanharjoittajana AVI myöntänee luvan (YSL 31 § 1 – muu syy).

Selvitysvelvollisuuksien tarkempi sääntely

Lupaviranomaisen tulisi lupamääräyksiä harkitessaan nykyistä tarkemmin arvioida selvitysvelvollisuuksista aiheutuvien kustannuksien suhdetta niistä saavutettavaan ympäristönsuojelulliseen hyötyyn. Selvitysvelvol-

lisuutta koskevaa määräystä ei pidä antaa yleisen ympäristötiedon tuottamiseksi tai ainoastaan yleisen selvilläolovelvollisuuden täyttämiseksi.

Oma-aloitteisesti toteutettua ja ilmeisen selvästi ampumaradan ympäristöllistä laatua parantavaa toimenpidettä ei saa rangaista määräämällä pienelle toimijalle kallista parannuksen vaikutusta selvittävää tutkimusta. **Parannustoimiin pitää päinvastoin kannustaa**, tarjoamalla mahdollisuus esimerkiksi entistä parempiin toiminta-aikoihin tai uusiin soveltuviin asetyyppeihin.

HE-luonnoksen 56 §:n (*Lupamääräys selvitysvelvollisuudesta*) perusteluissa on todettu oikean suuntaisesti mahdollisuudesta **lievittää** lupaehtoja tutkimusten tulosten perusteella. Saman pykälän perusteluissa mainittu hyvään hallintoon kuuluva suhteellisuusperiaate on pienille ampumaratatoimijoille tärkeä. Yleisen ympäristötiedon tuottamisen ”maksatuskielto” 56 §:n perusteluissa on hyvä.

Tutkimukset ja mittaukset on sijoitettava luvan hakuvaiheeseen, ei lupakaudelle ilman erityistä perustetta. Hiljaisten aikojen määrittelyssä tulee ottaa huomioon ampumalajien ominaispiirteet ja kunnioittaa melumittausten tuottamia arvoja.

Melun haittavaikutusten huomioon ottaminen

Melun vaikutusten huomioon ottaminen lupamenettelyssä tulisi uudistaa. Hallintokäytännössä jotkut viranomaiset painottavat melumallinnusta. Mallinnuksen tulosten ja todellisten melumittausarvojen suhde tulee selvittää ja menetelmien käyttöperiaatteet välittää lupaviranomaisille. Tiedetään, että mallilaskelmien perusteet eivät kaikin osin kestä tieteellistä tarkastelua. On kohtuutonta edellyttää, että pieni ampumaseura joutuu ottamaan vastuun validoimattomien laskenta- ja arviointimenetelmien epätarkkuuksista tai että voimassaolevan YSL 5 §:n selvilläolovelvollisuus edellyttäisi sitä, että kunkin yksittäisen ampumaseuran tulee selvittää mallien epätarkkuus oman ratansa ympäristössä ja oloissa.

Ainakin esityksen perusteluissa tulisi ottaa kantaa tilanteisiin, joissa lupaviranomainen vaatii erilaisia laskennallisia mallinnuksia, mutta kaupallisissa mallinnusohjelmistoissa ei ole asianmukaisia Suomen oloihin validoituja laskentamalleja.

Melun ohjearvot (VNp 53/1997)

Uudistetussa laissa tai ainakin sen perusteluissa tulee selvästi mainita, että tullaan antamaan valtioneuvoston asetus ampumaratamelun ohjearvoista. Nykyiset arvot on annettu yli 10 vuotta sitten kumotun meluntorjuntalain nojalla.

Jos päädytään siihen, että ohjearvojen asemesta annetaan raja-arvoja, näiden on oltava mm. melun osalta selvästi suuremman melun sallivia kuin nykyiset ohjearvot. Peruste: ohjearvon ylitys ei tarkoita sitä, että haitalliset vaikutukset olisivat niin suuria, että niitä ei voitaisi sallia. Raja-arvojen lähtökohtana on se, että ylitys aiheuttaa aina niin merkittäviä kielteisiä vaikutuksia, että ylityksiä ei voida sallia.

Uudistettuun lakiin tulisi sisällyttää nykyistä selvempi määrittely YSL:n 6 §:ssä (*Sijoituspaikan valinta*) mainitusta ”mahdollisuuksien mukaan”-käsitteen sisältämästä lupaviranomaisen harkintavelvoitteesta. Se mikä on mahdollista ja kohtuullista suurelle teollisuuslaitokselle, ei ole tätä pienelle ampumaseuralle. Esim. Ruotsin miljöbalken tuntee sen, että vaatimusten tulee olla luvan saajalle taloudellisesti kohtuullisia.

(TH-kommenttia: Otsikossa mainittu aiemmin kumotun meluntorjuntalain 9 §:n nojalla annettu valtioneuvoston päätös (53/1997) on YSL:n voimaansäätölain mukaan (3 §) voimassa ”kunnes ympäristönsuojelulain nojalla toisin säädetään” . VNp on alkujaan tarkoitettu suojaamaan ampumarataa toimintaympäristön muutoksilta. Ampumaradan melualue tulee ja tulisi jatkossakin ottaa suunnittelussa ja poikkeusluvissa huomioon.

Kun uusi päätös ampumaratamelun ohjearvoista muotoillaan, olisi samalla harkittava uudelleen säädöksessä olevat melutason ohjearvot eri tilanteille. Nykykäytännössä ohjearvot kirjoitetaan ympäristölupaan ja ohjearvot muuttuvat raja-arvoiksi. Toisin kuin esimerkiksi Ruotsissa, meillä on käytössä jäykkä sääntely, jossa tilanteesta ja ajankohdasta huolimatta samat raja-arvot ovat valvonnan pohjana. Uudessa sääntelyssä tulisi ottaa enemmän huomioon yksittäisen radan tilanne: Onko kyseessä vanha toimiva rata vai uusi perustettava rata ja etenkin radan vuorokautinen ja viikottainen käyttöaika. Ruotsalainen malli (”riktvärdena”) on joustavampi kuin nykyinen suomalainen.)

Tuleviin melusäädöksiin tai niiden perusteluihin on kirjattava seuraava: Äänetöntä rataosaa ei saa sulkea tai sen käyttöä rajoittaa meluperusteella.

Luottamuksen suoja, oikeutetut odotukset

Lupapäätökset eivät saa oikeusvoimaa, mutta ampumaradan ylläpitäjän työpanosta ja sijoitettua pääomaa tulee suojata. Toistaiseksi voimassaoleviin lupiin merkittyjen tarkistuksien yhteydessä **oikeutettujen odotuksien suoja** on monesti punnittu epäkelvolla vaa’alla. Vaasan hallinto-oikeudessa tilanne osin korjautuu ja edelleen paranee KHO:ssa. Ampumaradan ”olosuhteiden muutos” antaa harkintavaltaa lupa-asian esittelijälle.

Säädösperusteisiin tulisi kirjata seuraava harkintaa ohjaava periaate:

Toistaiseksi voimassa olevan luvan tarkistuksessa tulee kunnioittaa vanhan luvan perusteena olevia oikeuden päätöksiä ja mittaus- ja selvitysaineistoja, ellei ilmeistä lisähaittaa aiheuttavia pysyviä olosuhtemuutoksia ole ampumaradalla tapahtunut.

Lupamenettely ja asiakirjojen julkisuus

Lupamenettelyssä on harmaa alue, joka työllistää valitusviranomaisia. Kun lupahakemuksen kuuluttamisen jälkeen on nähty asianosaisten ja osallisten kannanotot ja saatu viranomaisien lausunnot, asian esittelevä ympäristönsuojelusihteeri ei keskustele tulevasta esityksestään ampumaradan ylläpitäjän kanssa. Lisätietoja tai kannanottoja hän ei kysy. Ympäristölupaviranomainen saa lupahakemuksen ja päätösesityksen, mutta ei ennen päättävää kokousta ilman erityistä asianosaisen pyyntöä kerro esityksen sisällöstä. Vasta Vaasan hallinto-oikeus kysyy oikeudellisia perusteita ratkaisuun, jossa on mahdollisesti ohitettu mittaustulokset ja KHO:n päätökset.

Julkisuuslain 11 §:n säätämä esittelymuistioden salassapito ampumaradan ympäristöluvan hakijan (asianosainen) osalta ei ole perusteltua. Lupahakemukseen ja sen yhteydessä syntyviin muistioihin ei sisälly sellaista salassa pidettävää tietoa, jota ei asianosaiselle voi luovuttaa. Kun esittelymuistion luovutus on harkinnanvaraista, jää osa ennakkokontrollia pois – ja yllätyksiä sattuu turhaan. Ennakkotietoa ei osata aina myöskään kysyä, kun lupa-asiaa alkuneuvotteluissa ei ole pidetty ongelmallisena.

Menettelytapaohjeisiin tulisi kirjata seuraava:

Ampumaradan ympäristöluvan hakijalle tulee antaa mahdollisuus ennen ympäristölupaviranomaisen päätöstä nähdä esittelijän kannanotto (esittelymuistio) asiaan. Ympäristönsuojeluviranomaisen luvan sisällöstä päättävän kokouksen esityslista liitteineen (lupahakemus ja esittelijän päätösehdotus) tulisi toimittaa lupavanhakijan ja muiden asianosaisten (tasa-arvo) saataville niin, että ympäristönsuojeluviranomaiselle voidaan tarvittaessa toimittaa lisäperusteet lainmukaiseen ratkaisuun.

Aikaprioriteetti

Säädöspерusteisiin tai mieluummin itse säädökseen on kirjattava seuraava:

Haitan kohtuuttomuuden arvioinnissa on otettava huomioon toiminnan aloittaminen ja haitan syntymishetki. Ampumaradan melualueelle jälkeinpäin tullut haitan kärsijäksi ilmoittautunut on velvollinen sietämään ampumaradan voimassa olevan luvan mukaista tai mahdollisten rekisteröintiehtojen mukaista toimintaa.

Ampumaradan muuttaminen

Suomessa perustetaan uusia ampumaratoja vain muutamia vuodessa. Näistäkin radoista osa on vanhojen ampumaratojen kunnostamisia ja uudelleen avaamisia. Suuri osa työtä on voimassaolevien ympäristölupien lupaehtojen mukaisia tarkistuksia tai vanhojen toimivien ratojen muutoksien aiheuttamia lupapäätöksiä. Kun ampumaradan ympäristöluvan tarkistusväliksi vakiintui 10 vuotta, on ilmeistä, että asiakkaita on vuonna 2013 tulossa. Kun tarkistus tehdään lupamenettelyn mukaisesti, kustannuksia ja työtä on runsaasti.

Hallinnollista työtä ja kustannuksia säästäisivät ainakin seuraavat toimenpiteet:

Ampumaradan muuttaminen tulisi saattaa pääsääntöisesti ilmoitus-/rekisteröintimenettelyn piiriin. Myös Ampumaradan yksittäisellä lajiradalla (pistooli, practical, liikkuva maali, haulikon trap tai skeet ym.) tapahtuva muutos tulisi voida hoitaa pääsääntöisesti ilmoitus-/rekisteröintimenettelyä käyttäen.

Ampumaradan ympäristöllisen laadun parantaminen kuuluisi ilmoitus-/rekisteröintimenettelyn piiriin.

Ampumaradan voimassaolevaan lupaan tehtävät ympäristöllisten parannuksien edellyttämät muutokset tai muiden vähäisten muutosten aiheuttamat lupamuutokset tulisi voida tehdä normaalia lupamenettelyä keveämmin. Laajaa kuulemista ja lisäselvityksiä ei tulisi näissä vaatia, ellei ampumaradan toimintaa samalla olennaisesti muuteta.

Esitysluonnoksen 94 §:n **vähäisiä muutoksia** koskeva perusteluteksti on oikean suuntainen. On useimmissa tapauksissa riittävää, että lupaviranomainen tietää todellisen tilanteen.

Lupaviranomaisen harkinta lyhytaikaisessa tai vähäisessä tilanteessa

Pienten ampumapaikkojen tai lyhytaikaisten tapahtumien osalta on muodostunut käytäntöä, jonka mukaan lupaviranomainen ei ole vaatinut toiminnalta ympäristölupaa. Lupa on korvattu esimerkiksi puhelimitse tai sähköpostilla annetulla ohjeella. **Tämä menettelytapa on kannatettava.** Esimerkkitilanteena (muuta mahdollisia pois sulkematta) voi olla esimerkiksi ampumasuunnistuksen SM-kilpailu, jossa yhtenä päivänä amutaan sopivassa maastokohdassa.

Meluilmoituksen käyttö ympäristöluvan täydentäjänä

Meluilmoituksen mahdollinen käyttö täydentämään ympäristölupaa tulisi kirjata lain perusteisiin.

Pienistä ampumaradoista suurin osa on metsästyssseurojen tai riistanhoitoyhdistysten ratoja. Näiden ratojen yhtenä tärkeänä tehtävänä on tarjota paikka lakisääteisille ampumakokeille. Käytännössä on ilmennyt useita tilanteita, joissa meluperusteella on rajoitettu näiden ratojen ampuma-aikoja tai meluisimmiksi tiedettyjä aseita on asetettu kieltolistalle.

Hirvi- ja karhukokeet ovat olleet merkittävä tulolähde ampumaradan ylläpitäjälle. Riistakeskukset eivät anna lakisääteisiä kokeita radoille, joilla ei ole mahdollisuuksia viedä läpi koetta edeltävää harjoittelua ja itse koetta. Tällainen jakso voisi olla esimerkiksi kaksi päivää – ensin harjoitus ja tarkkuutus ja sitten koe.

Näkyviin tulisi jossakin muodossa kirjata, että ampumaradan lupaehtojen mukaisia aikoja voidaan täydentää tekemällä YSL:n mukainen ilmoitus (meluilmoitus) lyhytaikaisesta – tosin vuosittain toistuvasta tapahtumasta. Edellistä parempi olisi kirjata radan ilmoitus-/rekisteröintitietoihin lupa anoa tietty määrä hirvi- ja karhukokeita radalle.

LIITE 21

Ympäristöministeriö

VIITE: YM:n lausuntopyyntö YM1/400/2014/30.1.2014

Suomen Ampumaurheiluliitto ry (SAL) on tutustunut viiteasiakirjan lausuntopyynnössä mainittuun luonnokseen hallituksen esitykseksi Eduskunnalle vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. SAL kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiasta.

Suomen Ampumaurheiluliiton tavoitteena on urheiluammunnan suorituspaikkojen olemassaolon turvaaminen. Ulkona oleva ampumarata vaatii ympäristönsuojeluasetuksen mukaan ympäristöluvan. Ympäristöluvan saanti edellyttää perustietojen hankintaa. Melututkimukset, vanhojen ratojen osalta maaperätutkimukset ja pohja- ja pintavesiin kohdistuvat tutkimukset antavat edellytykset ympäristöluvan saantiin. Ampumaratojen koko vaihtelee ja niin myös radan ylläpitäjän kyky maksaa perustutkimuksista. Ampumarata-alueiden pohjavesitilanteen selvittäminen tulisi säätää pääsääntöisesti viranomaisen toimesta ja viranomaisen kustannuksella suoritettavaksi.

Ehdotettu säädös antaa nykyisessä muodossaan viranomaiselle suuren harkintavallan pohjavesialueen määrittelyssä ja luokituksen määrittämisessä. Olemme samaa mieltä siitä, että asia on luonnontiedettä. Kartta-arvio ja kokemustieto eivät mielestämme täytä tieteellisyysvaatimusta. Kun ympäristöperusoikeus, omistusoikeus ja elinkeinovapaus joutuvat vastakkain, viranomaisen suorittama kartta-arviota perusteellisempi tutkimus on tarpeen.

SAL:n kanta on, että mikäli ampumaradan lupaperusteita muutetaan pohjavesialueen uudella rajamäärityksellä lupaehtoja kiristävään suuntaan, aluerajauksen tulisi perustua rajat määrittävän viranomaisen suorittamiin tutkimuksiin eikä pelkästään kartta-arvioon.

Säädösehdotusluonnoksen perusteita ja pykälätekstejä tulee täsmentää niin, että vapaan harkinnan alaa rajataan.

Pykälän 10a toinen momentti toteaa, että on "mahdollisuuksien mukaan arvioitava". Esitämme, että tämä valistuneeseen arvaukseen johtava sanonta "*mahdollisuuksien mukaan arvioitava*" korvattaisiin sanalla "tutkittava" taikka vielä tarkemmin, "konsultin tai tutkijan toimesta laadittavan ohjelman mukaisesti".

Pykälän 10b viimeisessä momentissa määritetään luokka E. Tämän luokituksen tulisi perustua tutkimukseen. ELY-keskuksen mahdollisuudelle määrittää omia alueita tulee asettaa kriteerit.

Pykälä 10c säätää rajauksen muuttamisesta. Kohdassa ei määritetä tarkasti sitä, mistä uusi tieto tulee. Tässäkin pitäisi ensisijaisesti ELY määrätä tekemään tutkimukset uuden tiedon saamiseksi. Ampumaseura tai vastaava pieni toimija saattaa joutua kohtuuttomaan tilanteeseen, mikäli tutkimustaakka kohdistetaan luvan hakijalle.

Pykälän 10e säätämä pohjavesialueiden suojelusuunnitelma ei saisi tuoda yllätyksiä ampumaratatoiminnalle. Tässä valmisteluvaiheen kuulemiseen ja tiedottamiseen on pantava erityistä painoa.

Markku Lainevirta
Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja
Suomen Ampumaurheiluliitto

LIITE 22

Tiedotteet

20.06.2012 14:10

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta on huolissaan maanpuolustusjärjestöjen ampumaharrastusmahdollisuuksia kaventavasta kehityksestä

Valtioneuvoston asettama Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta esittää syvän huolensa maanpuolustusjärjestöjen ampumaharrastusmahdollisuuksia kaventavasta kehityksestä.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta koostuu kansanedustajista, sekä pysyvinä asiantuntijoina elinkeinoelämän, ammattiyhdistysten, ministeriöiden sekä maanpuolustusjärjestöjen edustajista. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii Johannes Koskinen.

Puolustusvoimauudistuksen seurauksena varuskuntaverkko harvenee ja puolustusvoimien ampumaratoja poistuu myös harrastekäytöstä. Se tulee vähentämään paikallisten maanpuolustusjärjestöjen ampumaseurojen harrastusmahdollisuuksia sekä maanpuolustuskoulutusyhdistyksen mahdollisuuksia antaa reserviläisille suunnattua ase- ja ampumakoulutusta.

Samanaikaisesti voimaansaatettavat uudet ympäristölain vaatimukset harventavat neuvottelukunnan mukaan turvallista ja ympäristölupavaatimukset täyttävää ampumarataverkostoa entisestään. Tiukenevat ympäristölupaehdot tulevat lähivuosina aiheuttamaan myös huomattavia investointeja ampumaratoihin.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen neuvottelukunta esittääkin eduskunnalle harkittavaksi, että valtion talousarviossa momentille ?maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen? osoitettaisiin määräraha maanpuolustusjärjestöjen valvottujen ampumaharrastusmahdollisuuksien kehittämiseen.

Määrärahalla tuettaisiin maanpuolustusjärjestöjen ampumaharrastustoimintaa Puolustusvoimien ampumarataverkoston harvenemisesta ja ympäristölupavaatimusten tiukkenemisesta aiheutuvien kulujen (kuten puhdistamis-, osallistumis- ja lupamaksujen) hoidossa.

Lisätietoja puolustusministeriössä antaa neuvottelukunnan pääsihteerin, vanhempi osastoesiupseeri Asko Valta puh. 0295 140338.

LIITE 23

Valtioneuvosto

AMPUMARATA-ALUEIDEN SÄILYTTÄMINEN

Syksyllä 2010 oli eduskunnan käsittelyssä uusi ampuma-aselakiesitys. Se hyväksyttiin lähes yksimielisellä eduskunnan päätöksellä. Samalla hyväksyttiin myös lausuma, jossa ”**eduskunta edellytti hallituksen edistävän käytettävissä olevilla eri keinoilla riittävän kattavan ampumarataverkoston toteuttamista**”.

Puolustusvoimissa on meneillään mittavan rakenneuudistuksen toteuttaminen. Suunnitelmiin mukaan tullaan lähivuosina luopumaan useista ampumaradoista ja harjoitusalueista.

Vapautuvien alueiden jatkokäyttöä ollaan parhaillaan suunnittelemassa. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan niin kiinteistöjä kuin maa-alueitakin oltaisiin luovuttamassa veloituksetta kunnille puolustushallinnon joukko-osastojen lakkautuksista aiheutuvien menetysten kompensationsa.

Ampumaharrastusfoorumi on ammuntaa harrastavien järjestöjen yhteenliittymä, jonka tavoitteena on turvata ammunnan harrastusmahdollisuudet maassamme myös tulevaisuudessa. Kattava ampumarataverkosto on keskeisin edellytys tämän tavoitteen toteutumiselle. Puolustusvoimien ampumarata-alueilla on usein erityisen keskeinen asema tässä verkostossa, ovathan ne ratakapasiteettinsa puolesta useimmiten maakunnallisia ampumaurheilukeskuksia.

**Ampumaharrastusfoorumi esittää, että hallitus ryhtyisi toteuttamaan edellisen eduskunnan antamaa tavoitetta kattavan ampumarataverkoston toteuttamiseksi. Eräänä ajankoh-
taisena keinona esitämme, että kunnille kompensatioina annettavien rakennusten ja
maa-alueiden myötä annettaisiin samalla kunnille velvoite ylläpitää alueella olevat ampu-
maradat kunnallisina liikuntapaikkoina.**

Ampumaharrastusfoorumin puolesta

Risto Aarreki, toiminnanjohtaja

Suomen Ampumaurheiluliitto
Puh. 040 7746 950

Sauli Härkönen, julkisten hallintotehtävien
päälikkö
Suomen riistakeskus
Puh. 050 5055 635

Tiedoksi

Pääministeri
Valtiovarainministeri
Hallinto- ja kuntaministeri
Puolustusministeri
Sisäministeri
Kulttuuri- ja urheiluministeri

LIITE 24

**Kuntaministeri
Henna Virkkunen
Valtioneuvosto**

23.11.2012

Arvoisa kuntaministeri!

Ampumaharrastusfoorumin edustajat kiittävät tilaisuudesta kertoa näkemyksistään ja tavoitteistaan, jotka liittyvät ampumarataverkoston tulevaisuuteen. Foorumi edustaa noin puolta miljoonaa ammunnan harrastajaa.

Keskeiset asiamme ovat seuraavat:

1. Foorumi muistuttaa edellisen Eduskunnan Hallintovaliokunnan esittämästä lausumasta, jossa ampumarataverkoston turvaamista pidettiin tärkeänä. Foorumi katsoo, että lausuma velvoittaa myös nykyisiä päättäjiä.
2. Valmisteilla olevaan Ampumaratalakiin on sisällytettävä maininta maakuntaliittojen ja kuntien vastuusta ampumarataverkoston kaavoittajina, ylläpitäjinä ja kehittäjinä.
3. Koska ampumaradat ovat Liikuntalain tarkoittamia liikuntapaikkoja, kunnan pitää huolehtia omalta osaltaan niiden ylläpitämisestä kuntalaistensa harrastustarpeita varten.
4. Kuntien pitää huolehtia kaavoituksen keinoin riittävästä suoja-alueista ampumaratojen ympärille ja välttää asutuksen kaavoittamista niiden lähelle.
5. Kuntauudistuksessa on huolehdittava siitä, että liitoskunnan alueella sijaitsevat ampumaradat säilyvät ja vastuu niiden ylläpidosta on selkeä.
6. Puolustusvoimien luopuessa rakenneuudistuksessaan tietyistä ampumaradoista on tärkeää, että niiden jatkokäyttö ampumakeskuksina turvataan. Foorumi pitää parhaana ratkaisuna, että kunta saa tai ostaa radat omistukseensa. Toisena vaihtoehtona voisi olla Maanpuolustuskoulutusyhdistys yhteistoiminnassa muiden ammuntaa harjoittavien järjestöjen kanssa. Tämä ratkaisu edellyttää lisäresursseja.

Risto Aarrekivi
Ampumaharrastusfoorumin puheenjohtaja
Suomen Ampumaurheiluliitto ry

Sauli Härkönen
Ampumaharrastusfoorumin varapuheenjohtaja
Suomen riistakeskus

LIITE 25

Uudenmaan liitto
Maakuntahallitus

UUDENMAAN MAAKUNTAKAAVAN UUDISTAMISTYÖ (2.VAIHEMAAKUNTAKAAVA) ESITYS

Esitetään, että maakuntakaavan uudistamisen yhteydessä tarkastellaan uudelleen ampumaratakysymyksiä erityisesti pääkaupunkiseudun ampumaratatilanteen ratkaisemiseksi.

PERUSTELUT

Uudenmaan liitto teki erittäin laajan ja yksityiskohtaisen selvityksen Uudenmaan ampumaratatilanteesta 1.vaihemaakuntakaavatyöhön liittyen vuonna 2007. Selvityksen liitteen 2 mukaan pääkaupunkiseudulla oli olemassa tai suunnittelun alla seuraavat ampumaradat (pl. sisäämpumaradat):

- Viikin ampumarata – lakkautusuhan alla
- Kivikon ampumarata – suunnitteluvaiheessa
- Seutulan haulikkorata – kunnan tarveharkinta kesken
- Lahnuksen rata – lopettamisuhan alla
- puolustusvoimien radat Santahaminassa ja Hyrylässä (rajoitettu siviilikäyttö).

Tämän päivän tilanne on seuraava:

- Viikin ampumarata – lakkautettu
- Kivikon ampumarata – rakentamisesta luovuttu
- Seutulan haulikkorata – käyttökiellossa marraskuusta 2007 lähtien
- Lahnuksen rata – myönnetty tarvittavat jatkoluvat erittäin rajoitettua käyttöä varten
- puolustusvoimien radoista Hyrylän rata lakkautettu, Santahaminan tilanne ennallaan.

Ratatilanteen osalta voidaan todeta, että 1.vaihemaakuntakaavatyön perusteet ovat muuttuneet ratkaisevasti viime vuosina. Kivikon ampumaradasta toivottiin vielä pari vuotta sitten ratkaisua kärjistyneeseen ampumarataongelmaan pääkaupunkiseudulla. 29.5.2007 Helsingin liikuntalautakunnan tekemä hankkeesta luopumispäätös romutti tämän viimeisenkin mahdollisuuden.

Harrastajakunta aktivoitui Kivikosta luopumispäätöksen seurauksena. Sen seurauksena on noussut esille eräänä uutena varteenotettavana ampumaurheilukeskuspaikkana Vantaan Petikko. Edellä esitetyistä seikoista johtuen on välttämätöntä, että 2.vaihemaakuntakaavatyön yhteydessä tarkastellaan uudelleen ampumaratakysymystä ainakin pääkaupunkiseudun ampumaratatilanteen ratkaisemiseksi.

Ampumaharrastusfoorumin jäsenjärjestöjen puolesta

Helsingissä .4.2009

Foorumin puheenjohtaja

Risto Aarrekiivi

Poliisihallitus

Viite: Uusi ampuma-aselainsäädäntö ja valtion maksuperustelaki

AMPUMA-ASEKOULUTTAJAKOULUTUKSEN MAKSULLISUUS

Suomeen ollaan luomassa 13.6.2011 voimaan astuneiden ampuma-aselain muutosten myötä ampuma-asekouluttajajärjestelmää. Järjestelmän myötä siirtyy myös merkittävä osa julkisen vallan käyttöä harrastajakunnalle, josta aiemmin vastasi lupa-asioita käsittelevä poliisin paikallishallinnon viranomainen.

Hallintovaliokunta totesi lausunnossaan (HaVM 16/2010 vp) mm seuraavaa: *Valiokunta pitää merkittävänä uudistuksena ampuma-asekouluttajajärjestelmän luomista. Säädetävän lain nojalla yhdistyslain 4 §:n tarkoittaman ampumayhdistyksen jäsen voidaan laissa säädettyihin edellytyksiin hyväksyä vastaisuudessa ampuma-asekouluttajaksi. Hyväksymisen edellytyksenä on poliisihallituksen asettamien vaatimusten mukaisen koulutuksen suorittaminen. Ampuma-asekouluttajan harrastustodistuksille on tarkoitus antaa julkinen luotettavuus. **Valiokunta katsoo, että ampuma-asekouluttajakoulutuksen tulee olla poliisin maksutonta viranomaistoimintaa.***

Viime syksynä oli eduskunnan käsittelyssä uusi ampuma-aselakiesitys hallintovaliokunnan tekemän lausunnon pohjalta. Se hyväksyttiin poikkeuksellisen suurella äänten enemmistöllä. Samalla hyväksyttiin periaatteellisesti myös nekin hallintovaliokunnan kannanotot, jotka eivät sellaisenaan liittyneet itse lakitekstiin.

Poliisihallitus on käynnistänyt ampuma-asekouluttajakoulutuksen. Vastoin edellä kuvattua hallintovaliokunnan selkeää tahdonilmausta ja eduskunnan lähes yksimielistä näkemystä, on koulutus määritetty maksulliseksi:

- 1) Ampuma-asekouluttajaksi hyväksyminen maksaa 79 €
- 2) Ampuma-asekouluttajaksi hyväksymisen muutos maksaa 26 €
- 3) Ampuma-asekouluttajakoulutus maksaa 29 €.

Poliisihallitus on vedonnut päätöksensä perusteena maksuperustelakiin. Sen mukaan maksuttomia ovat sellaiset suoritteet, jotka eivät kohdistu yksittäiseen henkilöön tai suoritteet, joiden tarkoitus on toimeentulon turvaavan etuuden antaminen sekä viranomaisen neuvot, ohjeet ja opastus. Muut suoritteet ovat maksullisia, ellei muussa laissa tai muun lain valtuutuksella säädetä toisella tavalla.

Ampumaharrastusfoorumin näkemyksen mukaan jo maksuperustelaki-kin olisi mahdollistanut tulkinnan ampuma-asekouluttajakoulutuksen

maksuttomuudesta. Tulkinta koulutuksen kohdistumisesta yksittäiseen henkilöön on hyvin kyseenalainen. Onhan koulutuksen tarkoituksena, että kyseinen kouluttaja hoitaa veloituksetta järjestönsä puitteissa aiemmin poliisille kuulunutta tehtävää, joka kohdistuu jopa satoihin harrastajiin. Samoin kyseiset tilaisuudet ovat mitä suuremmassa määrin viranomaisten ohjeistusta ja opastusta siitä, millaisin oikeuksin ja velvollisuuksin kouluttajat tekevät työtänsä.

Ampumaharrastusfoorumi esittää, että poliisihallitus ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin, jotta koulutuksen maksuttomuus tulisi pikaisesti toteutumaan.

Poliisihallituksen edustajilta saamiemme tietojen mukaan maksuttomuudesta olisi tullut säätää lakiin nimenomainen säännös. Ilmeisesti eduskunnassa asian käsittelyn yhteydessä ei ennakoitu, että tällainen harrastajakunnalle siirrettävä viranomaistoiminnon kaltainen toiminto koulutuksineen tulisi maksuperustelain nojalla maksulliseksi toiminnaksi, eikä asiaan siksi kiinnitetty riittävää huomiota. Laintasoista säännösmuutosta huomattavasti nopeampi ratkaisu olisi saatavissa, jos poliisihallitus muuttaisi tekemäänsä tulkintaa maksuperustelain osalta eduskunnassa esitetyn tahdon mukaiseksi.

Vastaavansisältöinen esitys on lähetetty myös hallintovaliokunnalle.

Ampumaharrastusfoorumin puolesta

Risto Aarrekivi
Toiminnanjohtaja
Suomen Ampumaurheiluliitto

Sauli Härkönen,
Julkisten hallintotehtävien päällikkö
Suomen riistakeskus

LIITE 27.1.

Suomen Keskusta
Puheenjohtaja Mari Kiviniemi

Ampumaharrastusfoorumin asiantuntijajärjestöt tekevät aktiivista yhteistyötä aseturvallisuuden sekä harrastusmahdollisuuksien ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Näissä järjestöissä on yhteensä yli 500 000 jäsentä ja niiden vaikutuspiirissä yli miljoona ammunnan harrastuksen kanssa tekemisissä olevaa kansalaista. Näiden järjestöjen tavoitteena on, että turvallinen, vastuullinen ja monipuolinen ampumaharrastus säilyy elävänä osana suomalaista vapaa-ajan ja liikunnan kulttuuria. Tähän tähtää niin vapaaehtoinen kansalaistoiminta seuroissa, kuin rakentava ja luottamuksellinen yhteistyö viranomaisten kanssa.

Toiminnallamme on myös merkittävä maanpuolustusta tukeva vaikutus. Reserviläisten ampumataitojen ylläpito on suurelta osin omaehtoisen harjoittelun varassa. Tämä toteutuu vain, jos käytettävissä on kattava ampumarataverkosto.

Viime syksynä oli eduskunnan käsittelyssä uusi ampuma-aselakiesitys. Se hyväksyttiin poikkeuksellisen suurella äänenenemmistöllä. Samalla hyväksyttiin käytännössä myös lakiehdotukseen sisältynyt hallintovaliokunnan 1.lausumassa kuvattu tavoite tulevalle hallitukselle (ote alla).

*Ampumaurheilu ja -harrastus edellyttävät asianmukaisia kilpailu- ja harrastuspaikkoja. Käytännön ongelmana etenkin syrjäseuduilla on ampumaratojen puute. Myös pääkaupunkiseudulla ampumaratatilanne on tällä hetkellä huono. **Kuitenkin jo voimassa oleva lainsäädäntö lähtee vahvasti siitä, että ampumakilpailu ja -harrastus edellyttävät kunnollisia, mahdollisimman turvallisia paikkoja ja tiloja.** Valiokunta pitääkin tärkeänä, että maassamme huolehditaan riittävän kattavasta ampumarataverkostosta. Tätä tavoitetta tulee edistää paitsi lainsäädännön myös erilaisten rahoitusjärjestelmien ja kuntien yhteistyön sekä erilaisten käytännön toimien avulla. **Hallintovaliokunta edellyttääkin hallituksen edistävän käytettävissä olevilla eri keinoilla riittävän kattavan ampumarataverkoston toteuttamista.***

Sisäasianministeriön ampuma-aselainsäädännön uudistamishankkeen asetamiskirjeeseen 29.9.2008 liittyi aselain uudistamisen toinen vaihe. Vaihetta ei tavoitteen mukaisesti kyetty aloittamaan ampuma-aselain käsittelyn viivästymisen takia. Uudistamishankkeeseen liittyi myös ampumaratalain valmistelu, jota ei saatu tällä vaalikaudella valmiiksi samasta syystä.

Ampumaharrastusfoorumi pyrkii myötävaikuttamaan kaikin käytettävissä olevin keinoin siihen, että tulevassa hallitusohjelmassa olisi asetettu konkreettisia tavoitteita hyväksytyn lausuman toteuttamiseksi.

Eräs keskeisimmistä tavoitteistamme on, että valtio tulee osallistumaan metropolialueen ampumaurheilukeskuksen rahoittamiseen. Hanke on esiselvitysvaiheessa pääkaupunkiseudun kaupunkien ja harrastajakunnan toimesta. Eri harrastajaryhmien ja yli 60 000 harrastajan olosuhdepuutteet tulisi ratkaista samanaikaisesti monipuolisen ja riittävän kapasiteetin omaavan ampumaurheilukeskuksen rakentamisella. Laadukkailla suorituspaikoilla mahdollistetaan kansainvälisten kilpailujen järjestäminen sekä ympärivuotinen aktiivinen käyttö.

Kaikilla puolueilla on parhaillaan käynnissä valmistautuminen eduskuntavaaleihin. Vaaliteemoja tavoitteineen rakennetaan ja ilmeisesti hallitusohjelmiakin ollaan valmistelemassa.

Ampumaharrastusfoorumi pyytää kannanottoanne siitä, kuinka puolueenne aikoo konkretisoida eduskunnan vastaukseen (149/2010 vp) liittyvät lausumat tulevissa toimintalinjauksissanne sekä erityisesti sitä, onko pääkaupunkiseudun metropolialueen ampumaratapuutteet poistettavissa sisällyttämällä hanke tulevaan hallitusohjelmaan. Ampumaharrastusfoorumi pyytää samoin kannanottoanne siitä, miten puolueenne aikoo varmistaa, että alkanut ampuma aselain uudistamistyö ja ampumaratalain valmistelu jatkuu tulevalla vaalikaudella.

Pyydämme kohteliaimmin puolueenne vastauksia 7.3.2011 mennessä.

Vastaamme mielellämme tarkentaviin kysymyksiinne sekä annamme mielellämme tietotaitoamme käyttöönne puolueenne tavoitteiden kirjaamiseksi turvallisen ja vastuuntuntoisen ampumaurheilun edistämiseksi Suomessa

SUOMEN KRISTILLISDEMOKRAATIT
Puheenjohtaja Päivi Räsänen

Viite: Ampumaharrastusfoorumin helmikuinen kannanottopyyntö

Ampumaharrastusfoorumin kannanottopyyntöön vastasivat kaikki kahdeksan nykyistä eduskuntapuoluetta. Ampumaharrastusfoorumin puolesta haluamme lausua kiitoksemme puolueenne myönteisistä linjauksista ampumaharrastusmahdollisuuksien turvaamiseksi Suomessa sekä niiden edellyttämien olosuhteiden kehittämisen osalta.

Jäämme odottamaan luottavaisena tulevan hallituksen ja myös koko eduskunnan toimenpiteitä, joiden myötä se tulee konkretisoimaan viimesyksyisen lausumansa. Siinähan eduskunta edellytti hallituksen edistävän käytettävissä olevilla eri keinoilla riittävän kattavan ampumarataverkoston toteuttamista.

Lisäksi panimme merkille puolueenne lupaukset siitä, että mikäli olette vaalien jälkeen hallitusvastuussa, niin tulette vauhdittamaan aselakiuudistuksen toisen vaiheen toteuttamista varmistaaksemme olosuhteet harrastusmahdollisuuksien jatkumiselle.

Maamme metropolialueen merkittävät kehittämishankkeen ovat poikkeuksetta haasteellisia niiltä vaadittavien toimenpiteiden sekä tuntuvien taloudellisten panostusten osalta. Tiheään asuttuna alueena tämä haaste on konkretisoitunut liikuntapaikkarakentamisen osalta erityisesti ampumaurheiluun. Pääkaupunkiseudun erityisen huono ampumaratatilanne on tiedostettu myös nykyisen eduskunnan taholta.

Metropolialueen ampumaurheilun suorituspaikkojen kehittämiseen tähtäävä hanke on esiselvitysvaiheessa pääkaupunkiseudun kaupunkien ja harrastajakunnan toimesta. Edellä kuvattujen poikkeuksellisten haasteiden vuoksi näemme välttämättömänä, että hankkeen suosituksien toteuttaminen varmistetaan kirjaamalla toteuttamistavoite tulevaan hallitusohjelmaan niin metropolialueen kuin koko Suomen olosuhteiden osalta.

Mikäli puolueellanne on nyt tai tulevaisuudessa tarpeita perehtyä yksityiskohteisemmin ampumaurheiluun, metsästykseseen tai vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyviin kysymyksiin, niin olemme mielellämme käytettävissänne laajan asiantuntijaverkostomme myötävaikutuksella.

Arvoisat hallitusohjelman valmistelijat

HALLITUSOHJELMAN SISÄLTÖESITYS

Ampumaharrastusfoorumi esittää, että puolueenne pyrkisi sisällyttämään tulevaan hallitusohjelmaan seuraavansuuntaiset ampumarataverkoston kehittämiseen tähtäävät tavoitteet:

Hallitus pitää tärkeänä, että käytettävissä olevin toimenpitein varmistetaan koko maan kattavan ja monipuolisen ampumarataverkoston olemassaolo sekä jatkuvuus.

Kansainvälisen tason ampumaurheilukeskus toteutetaan pääkaupunkiseudulle metropolialueen kaupunkien ja kuntien sekä valtion yhteistuellä.

PERUSTELUT:

Viime vuonna oli eduskunnan käsittelyssä uusi ampuma-aselakiesitys. Se hyväksyttiin poikkeuksellisen suurella äänten enemmistöllä. Samalla hyväksyttiin myös lakiehdotukseen sisältynyt hallintovaliokunnan 1.lausuma (lainaus alla). Edellä esitetyillä hallitusohjelman kirjauksilla konkretisoidisiin erinomaisesti aiemman eduskunnan selkeä ja lähes yksimielinen tahdonilmaus.

HaVM 16/2010 vp:

”Ampumaurheilu ja -harrastus edellyttävät asianmukaisia kilpailu- ja harrastuspaikkoja. Käytännön ongelmana etenkin syrjäseuduilla on ampumaratojen puute.

Myös pääkaupunkiseudulla ampumaratatilanne on tällä hetkellä huono.

Kuitenkin jo voimassa oleva lainsäädäntö lähtee vahvasti siitä, että ampumakilpailu ja -harrastus edellyttävät kunnollisia, mahdollisimman turvallisia paikkoja ja tiloja.

Valiokunta pitääkin tärkeänä, että maassamme huolehditaan riittävän kattavasta ampumarataverkostosta. Tätä tavoitetta tulee edistää paitsi lainsäädännön myös erilaisten rahoitusjärjestelmien ja kuntien yhteistyön sekä erilaisten käytännön toimien avulla.

Hallintovaliokunta edellyttääkin hallituksen edistävän käytettävissä olevilla eri keinoilla riittävän kattavan ampumarataverkoston toteuttamista.”

Uudenmaan liitto

Viite: Uudenmaan liiton kuulutus Dnro 58/2011/16.5.2011

AMPUMAUURHEILUKESKUSALUEIDEN HUOMIOINTI MAAKUNTAKAAVASSA

Ampumaharrastusfoorumi esitti keväällä 2009, että 2.vaihemaakuntakaavatyön yhteydessä tarkasteltaisiin myös ampumarataky-symyksiä. Tällöin oli käynnistymässä selvitys ratakeskusten sijoitusvaihtoehtoista.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien tekemä yhteinen esiselvitys on valmistunut ja hyväksytty lokakuussa 2010. Keskeisin suositus on, että metropolialueen ampumaratatilanteen parantaminen edellyttää yhden kokonaan uuden ampumaurheilukeskuksen rakentamista joko Vantaan Petikkoon tai Kirkkonummen Kauhalaan, sekä Espoon Lahnuksen ja Sipoon Savijärven nykyisten rata-alueiden kehittämistä seutukunnallisiksi osakeskuksiksi.

Vantaan kaupungin muista maankäytön varauksista johtuen Petikkoon ei ole toteutettavissa ampumaurheilukeskusta. Seutukunnallinen rata-alueiden hankesuunnittelu käynnistetään syksyllä kolmen keskuksen mallin mukaisesti.

Esitykset:

Valtakunnallinen Ampumaharrastusfoorumi esittää Espoon Lahnusta merkittäväksi maakuntakaavaan maakunnallisena ampumaurheilukeskusalueena.

Lisäksi esitetään, että Uudenmaan liitto varmistaa vaihekaavatyönsä yhteydessä, ettei maakuntakaavassa ole esteitä Sipoon Savijärven ja Kirkkonummen Kauhalan kehittämiseksi.

Perustelut:

Espoon Lahnus on jo tälläkin hetkellä maakunnallinen keskus. Harrastajakunnassa on mm. Espoon, Kauniaisten, Nurmijärven, Helsingin, Vantaan, Tuusulan jne. kuntien asukkaita. Harrastajakunnan maakunnallinen koostumus tulee entisestään vahvistumaan, kun alueen mahdollistamat uudet ampumaratatoiminnot on saatu käyttöön. Alueelle ollaan suunnittelemassa muun muassa koko metropolialuetta palvelevaa ampumahiihtokeskusta. Lahnuksen alue on oleellinen ja erottamaton osa seutukunnallista ampumaratastrategiaa, joka rakentuu kahden olemassa olevan rata-alueen (Lahnus, Sipoo) kehittämiseksi sekä kokonaan uuden ja merkittävän ratakokonaisuuden rakentamiselle (Kauhala). Lahnus turvaa osaltaan seutukunnallista rata-alueiden maantieteellistä peittävyyttä ja saavutettavuutta. Riittävien joukkoliikenneyhteyksien olemassaolo helpottaa ympäristön kestävän käytön vaatimusten täyttämistä.

Sipoon Savijärven rata-alueet sekä **Kirkkonummen Kauhala** ovat tietojemme mukaan jo huomioitu maakuntakaavassa ampumaratamerkinnoin. Toivomme, että niin merkintöjen kuin muidenkin maakuntakaavaan tehtyjen varaumien osalta varmistetaan, että

- Sipoon Savijärven ampumatoiminnan kehittäminen on mahdollista kummankin olemassa olevan rata-alueen osalta (Suomen Metsästysyhdistys r.y. (SMY) ja Sibbo Skyttegille r.f. (SSG)).
- Kirkkonummen Kauhalan alueelle tulee voida rakentaa kansainvälisen tason edellyttämä laaja-alainen ampumaurheilukeskus. Eräinä kaavoitustarpeina on esille noussut mm. tieyhteyden rakentaminen Espoon puolelta Ämmässuon kaatopaikan reunoja noudattaen, sekä ampumaurheilukeskuksen rakentaminen maakuntakaavaan merkitylle paikalleen kaatopaikan nykyisen suojaviheraluemerkinnän estämättä.
- Ampumaurheilukeskusten olemassaolo tulee kaavoituksellisin toimin turvata riittävän laajalla 'suoja-alueella', jottei toiminnasta aiheutuva melu myöhemmin uhkaa ampumaratatoiminnan jatkuvuutta.

Mikäli maakuntakaavatyöllä on mahdollista myötävaikuttaa tämän tavoitteen toteutumiseen, niin kaikki toimenpiteet ovat välttämättömiä. Asian tärkeyttä korostetaan mm. Ympäristöministeriössä viimeistelyn alla olevan Ampumaratojen ylläpito -oppaan suosituksella, että: *"Asumiseen tai virkistyskäyttöön tarkoitettuja alueita ei tule kaavoittaa ampumaradan melualueille ja niiden välittömään läheisyyteen"*.

Mikäli Uudenmaan liitolla on tarpeita perehtyä yksityiskohtaisemmin metropolialueen ampumaratakysymyksiin, niin olemme mielellämme käytettävissänne.

Ampumaharrastusfoorumin puolesta

Risto Aarrekivi
Toiminnanjohtaja
Suomen Ampumaurheiluliitto

Sauli Härkönen,
Julkisten hallintotehtävien päällikkö
Suomen riistakeskus

Ampumaharrastusfoorumin seminaarien teemat ja alustukset

Vuosi 2008 - Tuli seis vai sarjatulta

- 1) Ase- ja ampumaharrastuksen asema EU:n näkökulmasta**
Europarlamentaarikko, FT Lasse Lehtinen
- 2) Säädökset ja tulevaisuus**
SM:n Arpajais- ja asehallintoyksikön johtaja hallitusneuvos Jouni Laiho
- 3) Ase- ja ampumaharrastus ympäristön kannalta nyt ja tulevaisuudessa**
Ympäristöministeriön ylitarkastaja Anna-Maija Pajukallio
- 4) Julkishallinnon rooli ase- ja ampumaharrastuksen olosuhteiden kehittämiseksi**
Opetusministeriön ylitarkastaja Hannu Tolonen
- 5) Maakuntakaavoitus ase- ja ampumaharrastuksen kannalta**
Uudenmaan maakuntaliiton johtaja Riitta Murto-Laitinen
- 6) Tuli seis vai sarjatulta - ase- ja ampumaharrastajien näkökulmia nykytilanteesta ja tulevaisuuden näkymiä**
Suomen Ampumaurheiluliiton toiminnanjohtaja Risto Aarrekivi
- 7) Case Kuopio - esimerkki positiivisesta kehityksestä**
Kuopion kaupungin liikuntapalvelupäällikkö Janne Hentunen
- 8) Kommentteja ja näkemyksiä harrastajan näkövinkkelistä**
Olympia-ampuja Juha Hirvi
- 9) AMPU-hanke - ehdotus tulevaisuudelle**
AMPU-hankkeen projektipäällikkö Markku Lainevirta

Vuosi 2009 - Aseet ja vastuullisuus

- 1) Seminaarin avaus**
Seminaarin puheenjohtaja Antti Nieminen
- 2) Aseet ja yhteiskunta**
Valtiosihteeri Antti Pelttari, Sisäasiainministeriö
- 3) Aseet ja lainsäädäntö**
Ylitarkastaja Mika Lehtonen, Sisäasiainministeriö
- 4) Aseet ja metsästys**
Apulaistoiminnanjohtaja Panu Hiidenmies, Suomen Metsästäjäliitto ry
- 5) Aseet ja reserviläistoiminta**
Puheenjohtaja Mika Hannula, Suomen Reserviupseeriliitto ry
- 6) Aseet ja urheilu**
Toiminnanjohtaja Risto Aarrekivi, Suomen Ampumaurheiluliitto ry
Olympiavoittaja Satu Mäkelä-Nummela
- 7) Aseet ja vastuullisuus**
Hankepäällikkö Markku Lainevirta, Ampumaharrastusfoorumi

Vuosi 2010 - Ampumaratojen tulevaisuus

- 1) **Seminaarin avaus**
Seminaarin puheenjohtaja Markku Lainevirta
- 2) **Ampumaratalainsäädännön muutosten tuulet**
Ylitarkastaja Mika Lehtonen, Sisäasiainministeriö
- 3) **Ampumaratojen ympäristönsuojeluhaasteet**
Ympäristöneuvos Anna-Maija Pajukallio, Ympäristöministeriö
- 4) **Ampumaratalainsäädäntö meillä ja muualla**
Tapio Hänninen, Ampumaharrastusfoorumi
- 5) **BAT-hanke ja puolustusvoimien ampumaratojen tulevaisuus**
Johtava asiantuntija Sara Kajander, Puolustushallinnon rakennuslaitos
Maavoimien esikunta
- 6) **Ampumaradat ja kaavoitusprosessi – CASE-Metropolialue**
Johtaja Riitta Murto-Laitinen, Uudenmaan liitto
- 7) **Ampumaratojen ympäristö- ja turvallisuushaasteiden ratkaisumahdollisuuksia**
Kehityspäällikkö Vesa Kettunen, Kemira Oy
Projektijohtaja Vesa Saviahde, ORICOPA Oy
Myyntijohtaja Alexander Aminoff, Scantarp Oy
- 8) **Ampumaratojen tulevaisuus**
Erityisasiantuntija Jorma Riissanen, Ampumaharrastusfoorumi

Vuosi 2011 - Ampumaradat ja viranomaisohjauksen tulevaisuuden näkymät

- 1) **Seminaarin avaus**
Kansliapäällikkö Hannele Pokka, Ympäristöministeriö
- 2) **Ampumaharrastusfoorumin, Opetus- ja kulttuuri-, Puolustus- ja Sisäasiainministeriön tervehdykset**
- 3) **AMPY-raportin esittely ja ampumaratatoiminnan lainsäädäntö**
Hallitussihteeri Elise Sahivirta, Ympäristöministeriö
- 4) **Viranomaisohjeistus**
Erikoissuunnittelija Outi Pyy, Suomen Ympäristökeskus
- 5) **Ympäristöluvan hakijan ohjeet**
Tutkija Mikko Attila, Suomen Ympäristökeskus
- 6) **Ampumaratatoiminnan vastuut**
Erikoistutkija Jouko Tuomainen, Suomen Ympäristökeskus
- 7) **Maaperän ja pohjaveden suojelun paras käyttökelpoinen tekniikka (BAT)**
Johtava asiantuntija Sara Kajander, Puolustushallinnon rakennuslaitos
Kommenttipuheenvuoro, tutkimusinsinööri Jussi Reinikainen, SYKE
- 8) **Melun torjunnan paras käyttökelpoinen tekniikka (BAT)**
Ympäristötekniikko, insinööri Asko Parri, Maavoimien Esikunta
Kommenttipuheenvuoro dosentti Rauno Pääkkönen Työterveyslaitos

Vuosi 2012 - Turvallinen ampumarata

- 1) Avaus**
Jari Pigg, Riistakeskus
- 2) Ampumarataturvallisuuden osatekijöitä**
Markku Lainevirta
- 3) Sisäministeriön aseturvallisuustyöryhmä esityksiä ja turvallinen ampumarata poliisin näkökulmasta**
Mika Lehtonen
- 4) Ampumarata ympäristöturvallisuuden näkökulmasta**
Outi Pyy
- 5) Rakenteellinen rataturvallisuus**
Olli Ohrankämmen
- 6) Riistakeskuksen esitys**
Jari Pigg
- 7) Turvallisuus kilpailusäännöissä**
Pekka Karhunen

Vuosi 2013 - Ampumaradat rakennemuutoksessa

- 1) Seminaarin avaus**
Risto Aarreki, ampumaharrastusfoorumi
- 2) Ampumaratalain tuomat muutokset ampumaharrastukseen**
Eino Svinhufvud, Reserviläisurheiluliitto
- 3) Puolustusvoimauudistuksen vaikutus reserviläistoimintaan**
Tuomo Repo Pääesikunta
- 4) Mitä puolustusvoimauudistuksen myötä tapahtuu puolustusvoimien ampumaradoille?**
Jari Panhelainen, Senaattikiinteistöt
- 5) Ampumaharrastuksen tulevaisuus; tuleeko ampumaradoista kunnallisia liikuntapaikkoja?**
Ilpo Piri, Uudenmaan ELY-keskus
- 6) Ampumaharrastusmahdollisuudet Pohjois-Karjalassa nyt ja tulevaisuudessa**
Ari Eskelinen, Pohjois-Karjalan reserviläiset
- 7) Miten etenee Kouvolan Ampumaharrastuskeskus-hanke?**
Kai Lampi Kouvolan Urheiluampujat
- 8) Mistä ja minkälaisia ampumaratoja Suomesta löytyy?**
Saku Liehu, Suomen Reserviupseeriliitto

Vuosi 2014 - Uusiintuva ase- ja ampumaratalainsäädäntö

- 1) **Avaus ja ammunnan harrastajien toiveet lainsäädännöltä**
Ampumaharrastusfoorumi – puheenjohtaja Risto Aarreki
- 2) **Lainsäätäjän näkökulma**
Sisäasiainministeriö – poliisitarkastaja Seppo Sivula
- 3) **Ampumaradat ja ympäristölain uudistus**
Ympäristöministeriö – kansliapäällikkö Hannele Pokka
- 4) **Uudistuva lainsäädäntö maankäytön suunnittelun näkökulmasta**
Päijät-Hämeen liitto - erityisasiantuntija Tapio Ojanen
- 5) **Uudistuva lainsäädäntö poliisitoiminnan näkökulmasta**
Poliisihallitus – ylitarkastaja Mika Koponen
- 6) **Lait ampumaradan pitäjien näkökulmasta ja arjen toiminnoissa,**
SSG - Curt Sjöblom
Lahnus - Ville Maijanen

AMPU-hankkeen ohjausryhmä ja muut työryhmät

Hankkeen valmistelutyöryhmä

- Risto Tarkiainen RESUL
- Esko Hakulinen AAE sekä
- Esko Hasila Condef Oy

Työryhmän asiantuntijana oli Timo Hämäläinen SLU (EU-avustukset)

Ohjausryhmän (=ampumaharrastusfoorumi) jäseninä ovat hankkeen aikana olleet seuraavat henkilöt:

➤ Risto Aarrekivi	SAL	2008-2014
➤ Janne Hakala	SAHL	2008-2011
➤ Jukka Haltia	SAHL	2011-2014
➤ Antti Nieminen	MPK	2008-2013
➤ Pekka Tuunanen	MPK	2013
➤ Juha Niemi	MPK	2013-2014
➤ Lauri Oinonen	RES	2008-2009
➤ Suvi Salo	RES	2009-2014
➤ Risto Tarkiainen	RESUL	2008
➤ Jussi Keskitalo	RESUL	2008-2009
➤ Marko Patrakka	RESUL	2009-2014
➤ Tommi Verho	RUL	2008-2010
➤ Arto Pulkki	RUL	2010
➤ Saku Liehu	RUL	2010-11, 2011-2014
➤ Timo Koski	RUL	2011
➤ Ere Grenfors	SML	2008
➤ Keijo Aalto	SML	2009
➤ Teemu Simenius	SML	2009-2014
➤ Jari Pigg	MKJ	2008
➤ Sauli Härkönen	MKJ, Riistakeskus	2008-2014
➤ Raimo Suominen	AHL	2009-2014
➤ Esko Hakulinen	AAE	2008-2014
➤ Jorma Riissanen	SAL	2008-2014

Ampumaratalakityöryhmän jäseninä ovat olleet

- Tapio Hänninen SAL
- Sauli Härkönen MKJ
- Markku Lainevirta AMPU-hanke
- Arto Pulkki RESUL
- Jorma Riissanen SAL
- Pekka Tuunanen SAL

Ampumakorttihankkeen johtoryhmän jäseninä ovat olleet

- Hannu Haapaniemi SAL
- Kimmo Lojonen SAL
- Timo McKeown SAL
- Timo Rautio SAL
- Jonna Talja SAHL
- Risto Kurki SAHL
- Jorma Hacklin SML
- Jukka Karhunen SML
- Seppo Korkeila MPK
- Paavo Seppänen MPK
- Jussi Keskitalo RESUL
- Marko Patrakka RESUL
- Juha Hyttinen RUL
- Saku Liehu RUL
- Tommi Verho RUL
- Tarmo Rinne RES
- Markku Lainevirta AMPU-hanke

Pekka Intke ja Jyri Hollmen toimivat Maavoimien esikunnan edustajina varusmiesten ampumakorttikoulutuksen suunnittelun osalta.

Ampumakorttihankkeen ”lajityöryhmien” jäseninä ovat olleet

- Juha Seppälä Ampumahiihto
- Heikki Keskitalo Haulikko
- Heikki Romppanen Haulikko
- Jarmo Engblom SAL Kivääri
- Jorma Röppänen SAL Kivääri
- Terhi Hopiavuori Ohjaajakoulutus
- Timo Rautio Ohjaajakoulutus
- Teemu Lahti Pistooli
- Mikko Kuisma Practical
- Perttu Piironen Practical
- Juha-Pekka Vuorinen Practical
- Antti Kokkola SRA
- Antti Mustonen SRA

Ympäristön ja turvallisuusasioiden hallinnan kehittämishankkeen johtoryhmän jäseninä ovat olleet

➤ Pauli Harjula	SAHL
➤ Tapio Hänninen	SAL
➤ Jorma Jussila	SAL
➤ Markku Lainevirta	AMPU-hanke
➤ Harry Manninen	SAL
➤ Kari Pesonen	SAL
➤ Rauno Pääkkönen	SAL
➤ Riina Rantsi	SAL
➤ Jorma Riissanen,	SAL
➤ Teemu Simenius	SML
➤ Pekka Tuunanen	SAL
➤ Kari Wuokko	RUL

Lisäksi kokouksiin on osallistunut Timo Laurila SAL:n hallituksen ympäristövastaavana.

Johtoryhmän puheenjohtajana on toiminut Markku Lainevirta ja sihteerinä Tapio Hänninen.